

Sáringer Károly
Indul az én bakterházam

Sáringer Károly

**Indul
az én
bakterházam**

Az élet sűrűje

Pallas
Gyöngyös, 2004

© Sáringer Károly, 2004

© Pallas Antikvárium Kft., 2004

Minden jogot fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes fejezeteket illetően is

Minden jog fenntartva

Azoknak a *felnőtteknek*,
akik túl hamar elfelejtették, hogy ők is voltak gyerekek.
És azoknak a *gyerekeknek*,
akik túl hamar szeretnének felnőttek lenni.

Mottó:

„Értem én, hogy gőzgép, de mitől megy!?”

(Ismeretlen szerző)

Első nekifutás

Falubéli víg napjaim

Mottó:

„Miháncst térülök, gyüvök.”
(Özv. Béládi Béláné, Béla néni)

Te disznó!

A világmegváltásra nincs kereslet! De, nehogy azt higgyék, hogy ezt csak azért ízelem ide, hogy magukat elkápráztassam. Tudtam én ezt már régről. Még abból az időből, amikor a számítógépek is fatengellyel mentek. Vagy nem is voltak, de erre már nem emlékszem.

Nem is tudom, hol kezdjem... Merthogy az elején nem lehet. Azok olyan kalandoros események ugyanis, hogy azt nem bírják idegekkel. Szóval a lényeg: egészen piciny gyerekként teleszippantottam magam kultúrával. (Akik most rám néznek, nem is hiszik, hogy voltam gyerek, pedig még fényképem is van róla.) Az első emlékem – de tényleg nem nagyképűségből mondom – egy népdal. Ez az:

„Úgy vártak, mint egy herceget,
S' a lámpa vígan sercegett.
Anyád libát pucút!” (Pucúúúút...!)

Na? Szép, mi? Ezt énekelték a népek a kocsmában, amikor Körösztaptya bevitt, hogy vegyen nekem egy málnaszörpöt. (Hogy magának mit vett, arra helyhiány miatt nem térnék ki.) Az a fontos, hogy ez lélekemelő kis dal megragadt a fejemben. Szerencsére. Mert ilyen drámai fordulattal, hogy miközben a lámpa vígan serceg, egy bizonyos nő, aki egyébként valakinek az anyja, talán maga Kodály Zoltán sem találkozott. Pedig ő összegyűjtött vagy egymillió népdalt. Ebből is látszik, hogy jó helyre keveredtem, amikor Anyukám a nyári szünetekben leadott Sárakra. Ott lakott a Nagymamám. Meg még egy csomó más ember, akik mind nevelgettek. Tanítottak a szépre, a jóra. Hogy csak egyet említsek: a Vérzivataros Pisti mutatta meg, hogyan kell lapulevéllal kitörölni a fenekem, ha az árokparton rám jön a hasmars. Nagy dolog ám! Majd

egyszer maguk is megtudják, milyen jól tud jönni az efféle tudomány. Adott esetben.

Mielőtt elfelejteném. Sárlakon kábé ezer Pisti lakott. Ebből ötszáz Kovács. Muszáj volt valami nevet mindegyiknek kitalálni, mert különben állandóan magyarázkodni kellett volna. A Vérzivataros arról a híres színdarabról kapta a nevét. Tudják, na..., Pisti a vérzivatarban, vagy valami ilyesmi. Azt hiszem, egy Örkény nevű manus írta. Ráadásul, ő is Pisti volt. A Vérzivataros Pistire meg nagyon illett ez a név, de erről majd később.

Mert most a világmegváltásnál tartottunk. Azt akarnám elmesélni, hogy miképpen jöttem rá ennek a keserveire. Azzal indult az egész, hogy volt nekem egy haverom. A Pufi. De ez a Pufi nem egy ember volt, hanem konkrétan egy malac. (Később disznó.) Nem akarom így most birizgálni a sárlakiakat, de ami az eszét illeti, a Pufi a legtöbbszörrel simán felvette a versenyt. Sőt! Ráadásul sosem ordította, hogy „Anyád libát pucúúúú!” . A lényegre térve immár: lekölykezett az anyadisznó. Hat, vagy nem tudom mennyi, tök egyforma kismalacot. Csak a Pufinak volt a fülei tövében egy-egy fekete folt. Plusz még, olyan pofátlanul furakodott a szopásnál, hogy az már tényleg felháborító volt. Hát csoda-e, hogy ő lett a haverom?! Ebből adódóan aztán fontam a pufinak rafiából meg gatyamadzagból egy prima kis pórázt. Amint aztán egyáltalán tudott valamennyire tipegni, húzkodtam-vonkodtam keresztbe-kasul az udvaron. Meg még azon is túl, volt, hogy a kukoricásig elkóboroltunk.

Egy darabig nem is volt semmi baj. De hát kiderült számomra – a szó szoros értelmében beleverték a fejembe –, hogy egy malac tényleges dolga, hogy szépen meghízzon. Ez a hivatása. (Irigylésre méltó, mi?) A Pufi viszont nem bírt megfelelő ütemben hízni, a sok futkározástól. Ki bírja

azt? Napjában többször is a kukoricásig meg vissza! Malacvágtában. Nem azt mondom, szép gömbölyű volt, ami különben a nevéből is kitalálható. De, mégis: nem tudott kövérebb lenni. Úgy, mint a többiek, a testvérei. Ebből lett a keveredés. Az még csak hagyján, hogy a Nagy szépen figyelmeztetett: „Agyonváglak, te átok, ha még egyszer meglátom!”. Hanem a Béla néni is belekeveredett az ügybe.

Egyszer ugyebár már magyarázkodásba kellett bocsátkoznom a neveket illetően. Gondolom emlékeznek, úgy bizony, a sok Kovács Pisti miatt. A Béla néni elnevezés viszont más téma. Állítólag volt a vén szipirtciónak egy férje, egy bizonyos Béládi Béla. Róla csak legendákat hallottam, de az is éppen elég volt. Ott kezdem, hogy elvette feleségül a Béla nénit, tehát egészen biztos, hogy nem volt normális. Ezt így magamtól gondoltam, de amit még hallottam felőle! Érdekes, a férfiak szerint a Béla bácsi áldott jó ember volt, annyit tudott inni, mint a bűvár-
vöcsök. Meg aztán verekedett, mint a várból kitörő Zrínyi. Állítólag egyszer önnönmaga vert ki a kocsmából hat budakajtori cigányt, ami aligha hihető történet. Tudvalevő ugyanis, hogy a kajtoriak – ősi ellenségei a sárlakiaknak, a két falu közti focimeccsek hangulatáról később majd mesélek – piszkosul tudtak verekedni. Arról nem is beszélve, hogy úgy forgatták a kést, mint egy hentes. Legfeljebb nem disznóba bökték, hanem emberbe. Nagy dolog! Szóval a Béla bácsi szent ember volt, többször is felmerült a népekben – mondom, a férfiakban –, hogy szobrot emeltetnek neki a kocsmá udvarán. De legalább egy emléklakettet mindenképpen megérdemel. Ez volt a hit.

Egy pillanatra álljunk meg annál a bizonyos verekedésnél. Tudják a kajtoriakkal. Hú, az nagy dobás volt. Ha mégis igaz lenne. Béládi Béla felkapott egy háromlábú széket, és

azt a feje fölé emelve (plusz hadonászás) elkezdett ordítani, hogy „na megálljatok!”. De senki sem állt meg, csak maga a Béla bácsi. Viszont ő is csak egy pillanatra. Látván ugyanis, hogy a kutya sem ijedt meg tőle, úgy ahogyan volt – magasra emelt és lóbált székkal a kezében – kirohant a kocsmából. Közben még egyszer elordította magát, talán az előbbinél is fenyegetőbb hangnemben: „na megálljatok!”. A budakajtori cigányok meg utána. Szabályosan kergették. Valahogy úgy állt a helyzet, mint amikor Stabil, a nagy komplikátor a következő szavakkal akart véget vetni egy kisebb konfliktusnak: „Szedjék le rólam, mert rögtön megölöm!”.

Ellenben Béládi Béla rafinált ember volt. De elképzelhető az is, hogy marha nagy mázlija volt neki. Mert kirohánván a tetthelyről egy vakajtó – vagy valami ilyesmi – mögé sikerült húzódnia. Tudják, ami mögött nincs semmi. (Különben azért nem volt, mert a focipályához építették az öltözőt. De annyira értettek hozzá, hogy az alap megásása közben két kutat is sikerült telibe trafálni. Az említett ajtó – meg egy kis falrész – mögött tehát bűdös mocsár lapult, amely lassan-lassan szívárgott bele a sárlaki kanálisba.)

Egyszóval, Béla bácsi immár a vakajtó mögül ordított tovább: „gyertek csak rohadtak!” Azok meg tényleg mentek is, csak úgy villogott a kezükben a sok bicska. Hősünk ettől betojt. Konkrétan. Meg a ravaszága is előjött neki. Kikukkantott az ajtón, megnyitotta kissé, kihívóan vigyorgott hozzá. Az első kajtori cigány meg neki. A döntő pillanatban Béládi Béla szabadra engedte az utat, az üldöző meg teljes lendülettel bele a bűdös vízbe. És ez így folytatódott szépen. Az ajtó mögül egyre magabiztosabb rikkantás: „na gyertek csak!”. Aztán nyitás, a bicskás meg egyenesen a pocsolyába. Röpké idő múltán minden kajtori ott hadonászott a bicskájával, nyakig bűdösen meg vizesen. Kis híján egymást bökdösték halálra. Emberünk meg – to-

vábra is a feje fölött lengetett székkal – vissza a kocsmába. Győztes vigyorral azon a hülye fején. Különb en váltig tagadta, hogy betoijt volna. (A szó szoros és átvitt értelmében egyaránt.) De ezt nem is nagyon feszegette senki, hisz' Béládi Béla volt az egyetlen sárlaki, aki önnönmaga szembe mert szállni fél tucat vad-cigánnyal.

A többi mind tömegverekedés volt.

Az asszonyok nem látták át ennyire a történelmi szövedéket a Béla bácsi tetteit illetően. Azt suttozták, hogy nagy kujon volt, végigizélte a falut, plusz ivott, mint az állat, arról nem is beszélve, hogy akinek nem tetszett a pofája, azt széjjelverte, mint eső a libaszart. Főleg azon háborogtak a vén banyák, hogy – annak idején – mindenkit megugrott, akár a csirabika. (Na, akkor ugye, helyben is vagyunk. Mert hát, kit izélhatott meg szegény Béla bácsi annak idején, ha nem mindenkit? Hát éppenséggel azokat, akik nekem meg elszidták mindenféle pernahajdernek. Vagy, azok hőzöngtek utólag is, akik kimaradtak a Béla bácsi nők körében végzett ámokfutásából. Lehet választani.)

Ezen ne akadjunk fenn, én azt mondom! Az a fontos, hogy Béládi Bélának hívták ezt a jeles embert. Na most, ez egy hülye név, annyi szent. Hát még, ha valakit özvegy Béládi Bélánénak hívnak! Ilyen nincs. Így lett a Nagyi szomszédasszonya Béla néni a keresztségben. Különb en, ha már dönten i kell, én arra szavazok, hogy a Béla bácsi maga volt az ördög, ahogy' sokan állították is. Megmondom, miért. Azért, mert a Béla néni meg pont olyan volt, mint az ördög felesége. Logikus, nem?

Hát körülírni nem nagyon bírom, de képzeljenek el egy nyakigláb vénasszonyt, ilyen fekete kendővel, vagy mi a fenével a fején. Úgy lógtak a Béla néni n a rojtok, mintha rászakadt volna – valamikor nagyon régen – egy fekete szőnyeg, azt azóta sem bírta levenni magáról. Azt már csak körítésnek citálom ide, hogy gyönyörű bariton hangja volt

neki, továbbá kackiás kis szakállal. (A hozzá illő pörge bajusszal.) Folyton kárált, akár a varjú. Engem meg különösen szeretett. Több okból is. Nem részletezem, de mindig csak úgy emlegetett, hogy „az a városi ficsúr”. Ettől aztán piszkosul be tudtam dühödni. Az egész koszlott faluban nekem volt a legrongyosabb klottgatyám. Arról nem is beszélve, hogy egész nyáron nem volt a lábamon egy rohadt szandál se. Jobban le voltam pukkanva, mint a vályogvető cigányok, erre kényesen ügyeltem. Erre föl, a vén szipirtyó meg azt kárálta állandóan, hogy „városi ficsúr”.

Különösen nagy lett közöttünk a szimpatizálás, amikor a Pufit elkezdtem idomítgatni. Mint említettem volt: hordtam-vittem, mint szél a havat. A Béla néni avval állt elő, hogy a porút meg a kukoricás közti aszott kis kaszáló az az ő területe! Maguk se' bírják elhinni ezt a pofátlanságot, mi?! Azon kárált, hogy a Pufi leeszi a füvet, az ő (!) fűvét.

Tényleg nem akarok szemétkedni, mert alapvetően majdnem teljesen rendes embernek mondhatnám magam, bizonyos körülmények között, de ez még nekem is sok volt, elhíhetik. Még hogy a Béla néni kaszálója! Annyi bizonyos, hogy az értékes földterület – lehetett vagy húsz négyzetméter – tulajdonjoga körül évtizedes viták zajlottak Sár-lakon.

Akadt olyan öregember, aki egyenesen azt állította, hogy azt neki a '48-as huszárok jelölték ki. Hálából, amiért engedte, hogy megugorják a feleségét. (Az öregasszony életkorát tekintve ez különben nem is tűnt teljesen hihetetlennek.)

Mifelőlünk nézve mindegy is, hogy kié volt az a rohadt kaszáló. Béla néni azt gondolta, hogy az övé. Punktum. Hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, ebből volt a sorstragédia. (Különben meg, miért ne önthetném egyik

szavamat a másikba, pláne, hogy azt sem tudom, mit jelent.)

Ami nekünk lényegbevágó: a vén banya egyre idegesebb lett. Hogy a Pufi meg én odajárunk az ő területére sziesztázni. És ha már ott voltunk, hát – mi tagadás – a Pufi legeleszett. Abból gondoltam, hogy Béla néni egyre idegesebb, hogy az orra tövében egyre vörösebben virítottak a bibircsókok. Kivételesen nem a bortól. Meg aztán, abból is gondoltam – mert azért volt ám nekem magamhoz való eszem –, hogy finoman figyelmeztetett:

– Takarodj innen rohadt kölke! Vidd azt a бүdös malacot is!

Gondoltam, hadd rikácsoljon, majd megüti a guta. Előbb vagy utóbb. Már direkte buzdítottam a Pufit, hogy rágcsáljon csak minél többet a Béla néni füvéből.

Ekkor az öregasszony panaszra ment orvul a Nagyihoz, aki nagyon megijedt. De annyira ám, hogy egyenesen húzkodni kezdte a pajeszom, pedig ez nem volt neki általános szokása. Meg is kérdeztem szépen, illedelmesen:

– Hát magába meg mi a rosseb ütött?

– A Béla nénivel ne kezdj – magyarázta jobbító szándékkal a Nagyi – varázsló asszony az. Még szemmel verni is tud. Már csak az hiányzik, hogy megátkozza nekem a tyúkokat...

– Mé', akkor mi lesz? – buzgott fel bennem a tudásvágy.

– Hát elapad a tojásuk nekik, te bolond gyerek – mondta végszónak riadtan az én nagymamám.

De – mint mondtam – nekem is megvolt a magamhoz való eszem. (Ez különben hülyeség. Mindenkinek pont a magához való esze van meg. Mert a máséhoz való nem is lehet. Ám ezt csak úgy filozófiailag mondom.) Meg aztán a szívem is a helyén volt. (Hol lett volna?) Úgy summázhatom, hogy nem féltem a Béla nénitől. Gondolom azért,

mert szent meggyőződésesem volt – amúgy nem csak nekem –, hogy úgylát az ördögök közé kerülök. Tehát egy boszorkány nem sokat árthat énnekem. Pedig ártani akart, az hétszentség biztos. Abból találtam ki, hogy megint ordított: „Miháncst térülök, gyűvök!” Mármint a kaszálóra, ahol megint békésen múltunk az időt. Én meg a malacom. És tényleg jött. Bazi nagy furkósbotot himbált a kezében. (Vajon miért?) Megvilágosodtam. Ennek a fele sem tréfa! De még a negyede sem. Iszkiri, a Pufival bevettük magunkat egy szalmakazalba. Már pontosabban én bevettem, a barátomat meg rángattam befelé a madzagon.

A Béla néni meg diadalmas és villogó szemekkel keresett bennünket. Ezen túlmenően pedig lehajolt, hogy egy nagyobbacska kővel is megerősítse a fegyverzetét. Hátha éppen a furkósbot hatótávolságán kívül leszünk, amikor ránk lel. Nem ez volt a baj. Hanem az, hogy a Pufi nem bírta a szalmakazal légkörét. (Klausztrófia.) Szegény pára a döntő pillanatban nekiiramodott. Egyenesen a Béla nénihez. Puff, a pofájába! Az állítólagos boszorkány felborult, égnek meredő lábbal jajveszékelt. Lehetett látni a nagy bugyogóját, annyit tisztán kivettem, hogy amióta én megszülettem, biztosan nem mosta ki.

Csak hogy nem volt idő ezen mészárosni. Ősi ellenségünk a vártnál gyorsabban pattant föl, bevetette az egész arzenált. A Pufit kővel találta telibe a fenekén – akkor szakadt ki a kezemből a madzag –, engem meg fejen vágott a nagy bottal. Meg sem tudtam számolni, hányszor. (Amúgy meg: egy is sok volt...) Mindehhez ordított, mint a sakál:

– Nem megmondtam, rongy kölke! (Tényleg megmondtam.)

A Nagy is csak sápítózott:

– Nem megmondtam, rongy kölke? (Ez volt az ilyen viharos eseményekre a szókincs.) Fogott az átok.

Közben meg a fejemen szép lassan növekedésnek indult

buckákat tapogatta. Úgyhogy én is ordítózni kezdtem, hadd legyen még drámásabb a helyzet:

– Majd' agyonvert az a vén fúria!

– Ne mondjá' má' ilyeneket – szeppent meg szentéletű nagymamám, merthogy tényleg megijedt a Béla néni mágikus haragjától.

– Majd én megmutatom neki – vakargattam a fejemen a búbokat.

Ekkor lettünk szobafogságra ítélve. A Pufi meg én. Három napra. Illetőleg, nem szoba, hanem disznóól fogságra. Mert hát kis barátom és állandó tettestársam a kaszáló lelegelésében, nyilván csak a kis kuckójában húzhatta meg magát. Pedig mennyit könyörögtem a nagyinak, hogy hadd aludjon velem. A tisztaszobában. (Volt öröm, képzelhetik!) Minthogy ez a terv dugába dőlt, én telepedtem meg az ólnál. Egész nap beszélgettünk a Pufival a disznószarzag kellemes idilljében. Jó társaság volt. Komolyan, olyan egy okos malac volt az, hogy csak na. Még az emberek közt is csodaszámba ment. (Azóta sem találtam figyelmesebb hallgatóságot.)

Hanem bosszút forraltam. Nehogy má'! Egy hülye bosszorkány így elbánjon velünk. Ütögettem a fejemen a búbokat, még csak véletlenül se lappadjanak le. Fenn akartam tartani a harci kedvet a disznóólfogság lejártáig. Mit mondjak, sikerült!

Persze a végrehajtás nem volt egy nagy ügy. Hanem a roppant furfang... Ezt figyeljék! Mindössze annyi volt a teendőm, hogy egy kis korommal összegyúrjam a barackfa mézgáját. (Tudják, azt a gyantaserű, ragacsos ízét.) Ez egy nagyon hatásos elegy bír lenni. Gyakorlatilag soha nem jön le onnan, ahová egyszer odakenték. Tudni kell még, hogy a Béla néninek volt két tehene. A Panni meg a Fanni. (Hogy miképpen lehetett ilyen hátborzongató neveket kitalálni

két szelíd állatnak, azt még csak elképzelni sem tudom.) Mindenesetre a Fannit meg a Pannit a boszorka hajnalonként fejte, derengő napfelkeltében, az istálló homályában. Csak érezte a tőgyeket, valójában nem látta. Spórolt a petróleummal.

Innentől már kitalálhatják. Bekentem a két tehén tőgyét kormos mézgéval. Jó sokkal. (Plusz az elegy keverésénél rá is pisiltem, mert attól egy kicsit lagymatagabb lett az egész.) A nagy napon aztán a Béla néni úgy jött ki az istállóból, mintha tényleg összeállt volna annak idején az ördöggel. Nyúlós korom borította az egész fejét, beleértve a bibircsókot is az orra tövében. Meg hát a ruháját is, legyünk őszinték. Akkora lármát csapott, hogy a tejsarnokban leállt az élet. Magyarázta persze, hogy én meg a Pufi – egy malac! – állunk a rémségek hátterében, de ezt persze senki sem hitte el. Józan ésszel, ugyebár... Véglegessé vált a meggyőződés, hogy szegény Béla néni meghibbant.

Most már nem is tudom, hányadszor állok neki a világ-megváltás elmagyarázásának. Az volt a koncepcióm, hogy a Pufi meg én örök barátságban maradunk, de a sors elválasztott bennünket. Pedig én mindent megtettem ellene. Szóval a következő év telére a barátom annyira meghízott, hogy kifejezetten aggódtam volna a magas koleszterinszintje miatt, ha tudtam volna, hogy mi fán terem a koleszterin. Különben meg: nem is érdekelt senkit. Az volt, hogy Anyukámmal meg Apukámmal – mint mindig – a téli szünet első napján felkerekedtünk a kies Sárlakra utazni. Két okból minimum. Egy: hogy ott pihenjem ki az iskola fáradalmait. (Ne a tanulásra tessenek ám gondolni! De erről majd később.) Kettő: disznóvágásra. Szerettem amúgy a disznótort, mert akkora keveredés szokott lenni, hogy ott aztán mindig történt valami. Hanem akkor – mint

a vonaton megtudtam – a Pufi volt az áldozat. Képzeljék csak el, hogy az egyik legjobb barátjuktól kolbászt csinálnak! Hátborzongató, mi?

Ezt nem hagyhattam annyiban. Már idejekorán elhatároztam, hogy a Pufival megszökünk, egyszerűen világgá megyünk. Így tehát még a hajnalnál is hajnalabb időben kirángattam a barátomat az ólból. Nem volt könnyű! A szó szoros értelmében. Legalább százhusz kiló. Meg aztán már nem is akart annyira velem lenni, mint régen. Mindegy, a göré mögé – tudják, ahol a kukoricát tárolják – elvánszorigtunk nagy nehezen. Ott bújtunk meg. Nem mondom, fáztam is meg félttem is, de a barátság, az mindenek felett.

Volt nagy álmétkodás, amikor megjelentek a markos férfiak, hogy leöljék a Pufit. Mert az meg, ugye, nem volt sehol. Legalábbis a helyén nem. Mindazonáltal hamar ránk találtak. Mert az a hülye Pufi – bocsánat, de ezt kell mondanom – nem bírta magával. Ugyanúgy, mint annak idején, amikor felöklelte a Béla nénit, megiramodott az udvarnak. Egyenesen neki a tyúkketrecnek. Ott aztán hamar elkapták szegényt, bár küzdött, mint az oroszlán. (Akkor gondoltam rá először, hogy a sertést keresztezni kellene valahogyan az oroszlánal. Ne tudják meg, milyen egy nemes állat jönne ki belőle. Mondjuk, még mindig nem késő...)

A sorsdöntő napon fenn gubbasztottam a padláson, a nagypapám meg annak a nagypapája kardjai meg katonai kitüntetései között. Nem akartam tevőlegesen részt venni egy tényleges gyilkosságban. Pláne, hogy a barátom az áldozat.

Úgy szokott lenni, hogy mindig vittünk haza egy csomó kolbászt meg ilyesmiket a disznótorról. És aztán én azt hordtam – kis szendvicsekbe rejtve – hónapokig az iskolába. Azon a télen-tavaszon viszont nem voltam hajlandó megenni a házi disznótorost. Maradtam hősiesen és

kitartóan a parizernél. Jó, mondjuk azt meg más pufikból csinálták, de ezzel a dilemmával nem néztem komolyan szembe.

Azok mégse' voltak az én barátaim...

Régi idők focija – Sárlakon

Csak úgy bevezetésképpen, hogy ráhangolódjanak az alábbiak hangulatára, idézek emitt egy népies műdalból. Lélekemelő, az már biztos.

„Egyszer voltam futballozni Alagon, Alagon,
Labda helyett engem rúgtak v...gon, v...gon.”

Na, hogy tetszik? Ilyen volt a foci nálunk, Sárlakon. Meg olyan, amit egy bizonyos Sir Bobby Chalton mondott egy alkalommal, ha igaz:

„Sokan azt mondják, a labdarúgás élet-halál kérdése.
Szerintem sokkal komolyabb dolog annál.”

Lényeg a lényeg, hogy Sárlakon (is) központi probléma volt a foci, mint mindenütt a világon. A csapat mindenese – vagy fellengzősebben: a lelke – a Stabil volt. A nagy komplikátor. Attól volt neki ez a szerencsétlen neve, hogy kábé negyven kiló volt az egész manus. Ráadásul ezt a viszonylag kis súlyt is csak nagy nehezen mozdította egyik helyről a másikra. Nem, dehogy volt beteg! Csak részeg. Mondták is neki az orvosok, hogy ha nem hagyja abba az ivást, hamarosan megheverködzik. Ebben a halál közeli állapotban tengette a Stabil a napjait. Uszkuje negyven évig.

Az egyetlen, ami kihozhatta a sodrából – azaz, józannak látszott úgy, ahogy – az a foci volt. Azzal nagyképűsködött, hogy egészen közeli barátai vannak neki a Fradiban. És valóban! A Stabil már látott egy embert, aki találkozott

egy emberrel, aki látta majdnem teljesen közlrol az Albert Flórit. (Így mondta a Stabil, bizalmasan: Flóóóri.) Hagyjuk, nem akarnám bántani azt a szent embert. Mert azért azt valljuk meg, hogy még a halált is vállalta volna a sárlaki csapatért.

Példának okáért már a szervezés elején kisebb dulakodásba keveredett a Kallónéval. (Becsületes nevén: a Bögyös Margóval.) Ez onnan jött, hogy a nagy komplikátor a Kalló Ferit szemelte ki centerhalfnak a leendő világverő együttesbe.

– Az én uram becsületes ember – ordította a Kallóné kezében egy vészjósló köcsöggel – ács, nem hal, vagy mi. Magát meg Stabil úr az isten tegye a kopaszok közé. Takarodjon!

– De hát a csapat... – komplikált tovább a nagy komplikátor.

Ekkor eresztette el a láncról a Kallóné – az a drága asszony – a Lalikát. A Lalika egy aranyos kutya volt, talán hatvan kiló. És marha ideges állandóan. Gyakorlatilag bárkit és bármit széttépett volna, amit meglátott. Persze, ha nem tartják láncon.

– A centerhalf azt jelenti, hogy hátvéd – vonyította halálra váltan a Stabil – de már rohant is, mint napközis az uzsonnára. Csak úgy porzott utána az út. Nem is látszott olyan bizonytalannak, mint addigi állagából következtetni lehetett volna. Az volt a baromi mázli, hogy a Lalika kergetőzés közben meglátott egy macskát, és azt még a focicsapatnál is érdekesebbnek találta. A Stabil megmenekült, a továbbiakban pedig csak közvetítők útján érintkezett a Kalló-klánnal. Mert centerhalfra – ezt bárki beláthatja – minden tisztességes focicsapatnak szüksége van. (Na mármost, a tisztességest inkább sportjelleggel tessenek érteni, mert különben a játékosok összesen vagy száz évet töltöttek különböző büntetőintézményekben.)

Az állhatatos szervezőmunka mégis meghozta a gyümölcsét, összeállt a nagy csapat. Végül is, akár – egyúttal – ökölvívó szakosztályt, meg mondjuk utcai harcosok szövetségét is alapíthattak volna. Merthogy, mind az edzések (ha voltak), mind pedig a mérkőzések gyakran torkolltak verekedésbe. Gyakran? Mindig! Nem is nagyon volt érdekes, hogy ki mennyire tud focizni, sokkal nagyobb jelentősége volt annak, hogy kamikázeként vagy kommandós-ként hogyan állná meg a helyét. (Ebben a sárlakiak marha jók voltak.)

Szóval a legendás csapat:

Lejtmeneti a kapuban. Hátvédsor: Pék, Kalló, Pók. Középpálya: Kolompár I., Kolompár II., Kolompár III. Összekötő: Hegymeneti, tartalék: Stabil (!). Csatársor: Házi, Eszterházi, Szarházi.

Jegyezzék meg jól ezt az összeállítást, mert egyelőre ugyan még nem adta meg nekik a méltó tiszteletet a hálátlan sporttörténet-írás, de bizonyosan eljön az idő, amikor kőbe vésik tetteiket. (Lehet, hogy egyenesen márványba.)

Mondjuk, a mindig várva várt Budakajtor elleni összecsapást. (Ezt a rendőrség is mindig nagyon várta, a helyi körzeti megbízott mellé mindig kirendelték a horpadtházi körzeti megbízottat is. Ő sokkal jobban tudott futni.)

– Szemüveget a bírónak! – kiabálta a Stabil, de még az sem zavarta, hogy el sem kezdődött a meccs. Neki lett igazza! Mert a bíró valóban szemüvegben futott – futott?, botladozott – ki a pályára. Kiderült, hogy valami könyvelő. Gondolom, annyit sikkasztott a téészben, hogy muszáj volt neki az elnök utasítására elvállalni ezt a végzetes küldetést. Mármint, hogy megkísérli életveszélyes sérülés nélkül levezetni a Sárlak – Budakajtor labdarúgó mérkőzést.

(Később aztán hollywoodi forgatókönyvírók énekeltek meg az ő legendáját. Olyan filmekkel például, mint a „Végzetes küldetés” vagy a „Halál ötven órája”.)

Sajnos Petneházy bíró úrnak, a szemüveges könyvelőnek nem adatott meg a történelem színpadán még ötven perc sem. Mert meglendült előre a szellőléptű Kolompár II., aki a hatóságok előli menekülésben szerezte fantasztikus gyorsaságát. Nem véletlen, hogy elrobogott az egész jobbszélen, végig a kanálisparton. A hazai közönség lázba jött:

– Pácold meg a tökeiket Zénó!

Ezt ordították egybehangzón. Mert Zénó volt a becsületes (?) neve a Kolompár II.-nek. (Elég nagyralátók voltak a szülők: a Kolompár I-et Tivadarnak. A Kolompár hármat meg Miksának hívták. Esküszöm, így volt!)

Szóval: szalad a mi emberünk a kanális parton, már az összes tehénszaron is túlverekszi magát, amikor a kajtori kapus egyszerűen elérohan – és egy nagy ívű jobbegyenesssel leteríti. Na, onnantól aztán füttyörészhetett az a szerencsétlen Petneházy. (Azt sem sokáig, mert egy enervált sörösüveg, ami a fején koppant egy marha nagyot, jobb belátásra bírta. Berohant a Wartburgjába, aztán autóstul együtt a kanálisba. Szerintem, ez mentette meg az életét.)

– Csapataink harcban állnak – kiabálta Stabil a történelmi mondatot, aztán ő maga állt a seregek élére.

Rövid tusa után a gépállomásig sikerült szorítani a kajtoriakat. Ez elsősorban annak volt köszönhető, hogy Házi, Eszterházi, Szarházi csatársor osztotta a népeket rendesen. Olyan vehemenciával rugdosták az ellenség fenekét, hogy csak a stopliscipő-csattogást lehetett hallani, a lábukat viszont nem lehetett látni. (Aranylábú gyerekek.)

A gépállomás kerítésénél megmerevedett a front. A kajtori csapatkapitány kiabált ki a szalmatetejű Zetor-garázs támfalai mögül: „Rohadt csalók”. Hát ez aztán a pófátlanság teteje. Mindenki érezte az égbekiáltó igazság-

talanságot, mert végül is, ki a rosseb ütötte le szegény Kolompár I-et?! Na, ugye? Ezt a sértést már végképpen nem bírta elviselni az ősi sárlaki öntudat. Jellemző az indulatok heveségére, hogy a Stabil megpróbálta felkapni egy Zetor márkájú (Z 55 típusú) erőgép féltengelyét. Ez persze nem sikerülhetett neki – a fentebb már ismertetett súlyproblémái miatt – de a hősi elszántságot jelentősen növelte a hazaiak haragvó lelkében. Végső rohamra indultak.

Ez abból állt, hogy kiváló hátvédünk, a már említett Pók pillanatok alatt közepes alkoholos befolyásoltság alá került. Idegességében megivott egy deci rumot a kocsmában. Még akkor, amikor a küzdő felek a gépállomás felé tartottak. Verítékezve, véresen. A Pók mindenképpen áruló lett volna, ha nem hajtja végre azt a sorsdöntő hőstettet, amit végül is végrehajtott. Felpattant egy kombájnra. Ez mondjuk nem lett volna nagy ügy, mert a rozzant szerkezet legalább két éve nem indult el. Viszont akkor! Nagy csörömpölések meg durrogások közepette nekilendült. Éppen csak annyira, hogy kidöntse a Zetor-garázs támfalait. Az egész csalé épület ráborult a kajtori labdarúgó együttesre.

A diadal ízet csak édesítette, hogy időközben – a nagy lármára – előkerültek a falu asszonyai is. Azok meg mindenféle rohadt zöldséggel dobálták a kajtoriakat. Sőt! Maga a Kallóné hozzávágt a valamelyik izgága ellenség fejéhez azt a köcsögöt, amit pedig a csapat szervezésének hevében a Stablnak szánt egykor. (A köcsög tele volt jóféle tejföllel, de ez akkor nem számított. A cél szentesíti az eszközt. Még akkor is, ha házi tejföl a tét.)

A mérkőzés természetesen a fegyelmi bizottság elé került. Csodák csodájára, az ítélőszék előtt mindenki megjámorodott. Váltig állította mindenki, hogy a meccs a legnagyobb békességben zajlott le. A rosszindulatú és hozzá

nem értő Petneházy úr a hibás – akié különben minden tiszteletünk – mert le akarta fújni azt a sportszerű mérkőzést, amely pedig a béke szigete lett volna, ha ez nem lenne képzavar.

Sem a kajtoriak, sem a sárlakiak nem akarták, hogy a zöld asztal mellett dőljenek el a dolgok. Hogy a hivatalosság – a fegyelmi bizottság – mondja meg, mi legyen. Készültek a visszavágóra. Mégis, tisztességesebb, ha sportszerű körülmények között csapnak össze újra. Nem igaz?

A történeti hűség kedvéért. A Kolompár II. (az az arany-szívű Zénó gyerek) hamarost felépült. Ezt onnan lehetett tudni, hogy megint el-eltünedezett a perselypénz a templomból, meg gyanúsán keveset tojtak a tyúkok. Legalábbis kevesebb volt az elvárhatónál a tojás. A Stabil kificomodott válla – amely a tengelyt lett volna hivatott megemelni – fájdalom, nem jött helyre sohasem. Onnantól a mi hősünk még kacifántosabban járt, mint annak előtte. Mondták is, hogy már nem csak a lábával, de a kezével is tudna bicegni, ha nagyon akarna.

A fegyelmi bizottság megróttá Petneházyt. Ezen felül pedig továbbképzésre kötelezte. (Jó, hogy szemüvegviseléstől nem tiltották el...)

A mérkőzést végül – hiteles szemtanúk egybehangzó vallomásai alapján – a Sárlak nyerte 2:1 arányban. Így döntött a bizottság, úgyszólván nincs apelláta!

Nőttön NŐ!

Ó, azok a régi szép, édes-bús dallamok! Azok a lélek legmélyéről fakadó szövegek! Még mindig itt duruzsolnak a fülemben, felidézve a romantikát. Hallgassák csak:

„Kövér asszony mér' vagy görbe ja-daj-da-daj-daj,
Sokat nyomtál a gödörben, ja-daj-da-daj-daj. Dom.
Mer', ha deszkán nyomtá' vóna', ja-daj-da-daj-daj,
Egyenes maradtá' vóna, ja-daj-da-daj-daj. Dom!”

Hát ezért mondom én, hogy végtelen az ember tehetősége. Holdra száll, szívet operál. Meg ilyen maradandó műremekeket alkot.

Ja, mielőtt elfelejteném! A „kövér” szó „ő” hangzóját szépen meg kell nyújtani. Búsongva. Valahogy így: köö-őővér. Ez adja meg azt a semmihez sem hasonlítható dallamívet, amely feltétlenül szükséges bizonyos mennyiségű szeszital elfogyasztása után. Ugyanakkor a „Dom” hangzót erőteljesen meg kell nyomni. Hangsúlyosan, kábé ilyenformán: dmm! Mintha dobbantanánk hozzá. Jelezve, hogy máris kint vagyunk a pácból, amelybe önnönmagunk kergettük a társaságot és magunkat.

De még mindig nem ez a lényeg, hanem a kövér asszony. Mint amilyen a Hétmérföldes Irén is volt. (Akit valóban csak mesebeli csizmában lehetett megkerülni.) Röviden: a Zirén. Na, a Zirént egységesen ostromolta a falu férfinépe. Félretéve a faji, vallási meg egyéb zavargásokat, amelyekre majd alkalomadtán még visszatérek. Azt rebesgették, hogy az üldöztetés különösebben nem viselte meg a Zirént. Sőt! Még ennél is többet rebesgettek. Nem hittem ám a szóbeszédnek. Tudják maguk is, hogy milyen rosszindulatú pletykák szoktak keringeni. Hanem, egy vészterhes alka-

lommal a Pörgeszájú Lalival a saját szemünkkel láttuk, amit láttunk. Alig merem elmesélni. De azért mégis...

A Pörgeszájúval rendszeresen jártunk barackot lopni. Értelme nem sok volt, mert a Nagyi kertjében is annyi volt (barack), mint az állat. A tiltott gyümölcs, ugyebár. Szóval, ott lopjuk a barackot, amikor a Lali egyszer csak felkiált: „azt figyelj, apuskám!”. A fáról pont beláttunk a Halász nénje kamrájának ablakán. (Pedig csak tenyérszél volt. Az ablak.) A Zirén ott birkózott a Lukács bácsival. Na, mondom így magamban, az öreg Lukácsnak annyi! A Zirén mindjárt leteperi, azt agyonnyomja. Viszont nem! A Lukács bácsi kerekedett felül, olyannyira, hogy a Zirént még az ingétől is meg tudta szabadítani. Beleborultak azok ketten a krumpლისzákok közé, a hülye Lali meg mászott előrefele a barackfa ágán. Hogy jobban lásson. Pontosan azt láthatta, hogy a Zirén magára rántja a gebe Lukácsot, az meg majd' belefut a nagy mellei közé. A látást egy kicsit zavarta, hogy közben megindultak a kruplik, elborították a küzdő feleket és az egész kamrát. Mire én utolértem a Pörgeszájút az ágon, már csak annyi volt tisztán kivehető, hogy a Hétmérföldes asszony megadta magát a sorsnak. A fenéke kikandikált a szoknyájából, ami akkora volt, mint egy tábori sátor. Nézelődöttünk, nézelődöttünk, aztán egyszer csak: recs! Megindult velünk az ág. A Lali meg ordított, mint a sakál. Ami nem is csoda, mert pontosan a meszesgödör fölött bámultuk a Zirén harcát a Lukács bácsival. De még a mészbe is csak abban a jó eseten eshettünk, ha időközben nem nyársal fel bennünket a Halász nénje kerítése. Mind a két lehetőséget sikerült kihasználnunk. Vagyis: a gatyánkat előbb megszagatta kissé a kerítés – beleértve természetesen zsenge kis ülepünket is – majd kisvártatva a meszesgödörben kötöttünk ki. Már ennyi is elég lett volna, de nem. A Pörgeszájú még tovább ordította: „A húha anyját nekije!” Meg ilyeneket.

Mindegy is, hogy miket, a lényeg, hogy nem fogta be azt a pörge száját.

Nem is csoda, hogy felfigyeltek. Kicsodák, kicsodák!? Hát mindenki, aki számít. Elsősorban is a Zirén, a Halász nénje és végül, de nem utolsó sorban, a Lukács bácsi. Ez utóbbi volt a legveszedelmesebb. Mert az asszonyok csak kiabáltak – féltették, ugye, a barackot meg a tisztességet –, de az öreg Luács már nem maradt meg a szavak szintjén. Vasvillát ragadott. Szedte a kacska lábait, ami nem lett volna baj, ha nem a gödörben szentségelünk éppen, De ott szentségeltünk!

Toltam kifele a Lalit a fenekénél fogva, közben meg a számba potyogott a mész. „Azanyátok!” – így a Lukács. „A rosebbe!” – így a Pörgecsájú. Én nem szóltam semmit. A mésztól. A vasvilla meg egyre csak közeledett. Na, gondoltam, ha ez ideér, kidöfi belőlünk a szuszt. Jobb nem volt, eleresztettem a tettestársam fenekét, és elkezdtem a meszet hajigálni a Lukács bácsira. (A Lali szintügy. Persze, csak miután megmártózott kissé a frissen oltott mészben.) A vén kujon nem hátrált volna meg, lila volt a feje, mint az ibolya. Csak rohant megszállottan. (Legalább egy tucatszor ordította, hogy „Azanyátok!”. Nem tudom, mit akart evvel...) És ekkor jött volna fel a mi szerencsecsillagunk, ha nem lett volna éppen fényes nappal. Mert a Lukács bácsi a nagy lendülettől nem figyelt a lába előtt felgyülemlt mészre. Úgy hanyatt esett, mint az ablakos tót rémálmában. Hozzánk, a gödörbe már villa nélkül érkezett meg. Mert időközben azt elejtette, valahol csúszkálás közben, nyílván.

Onnantól mi már előnyben voltunk. Kipattantunk – na jó, kikászálódunk – a gödörből, aztán uzsgyi! Mert, mit lehessen tudni. Ott volt még veszedelemnek a Zirén meg a Halász nénje. A tejcsarnok biztonságos falai mögül még annyit láttunk, hogy a két nő nagy keveredések közepette

huzigálja kifele az öreget a mész közül. Közben meg már veszekednek, mint a fúriák. A Zirénen még mindig lógott az ing, csak úgy himbálóztak a nagy, fehér csöcsei. Esküszöm, úgy nézett ki, mint egy sellő meg egy bálna keveréke. Egyáltalán nem csodálkoztam volna, ha a Büdöskepatakból elindulva felúszik az óceánig. De nem úszott, hanem vitatkozott.

Mert hát, ugyebár, korántsem volt tisztázott, hogy miképpen is került a Lukács bácsi meg a Zirén a kamrába. Arról meg már nem is beszélve, hogy ott mit is csináltak voltaképpen. (Gondolom, azért a Halász néjének is volt egy bizonyos elképzelése erről.) A vita végéről egyszer majd beszámolok, de most erre nincs idő.

Elég legyen itt annyi, hogy elmagyarázom, mitől a lett a Lali Pörgeszájú. Hát úgy, hogy valami nyúlszájjal született, vagy mivel. Nem kell ám azért annyira sajnálni. Mert megműtötték neki a száját, úgyhogy tényleg rendbe is jött. Csak a neve nem változott. Mondta is neki egyszer a Béla néni: „Jobb lett vón’, a műtét után egyenesen bevarrják azt a lepcsés pofádat!”

Most mondják meg! Hát ezt érdemelte az a szegény Lali?! Csak azért, mert megmondta az igazat a Béla néni-nek. Hogy „maga úgy néz ki, mint egy részeg múmia”. (Mit lehet tenni, ha egyszer tényleg úgy nézett ki.)

Lakodalom-lom-lom

(Míg az élet el nem választ)

Hát már magam is szégyellem. Komolyan. Meg biztos, maguk is unják. De mit tegyek, ha minden ilyen történetről eszembe jut – de még mennyire! – valami szép ének. Mint ez itten:

„Azt mondta a Micike,
Hogy az enyém picike,
Picike ám az édesanyja pipája.

Ha ez neki picike,
Menjen Mezőhegyesre,
Az állami ménesbe!”

(Népi rigmus)

Addig nem volt baj, amíg nem volt. De, aztán annál nagyobb lett. Úgy képzeljük – ha ezt egyáltalán el lehet képzelni – , ahogyan a Tanítónő felütötte a fejét a faluban. Már ahogyan a vonatról leszállt, az is tisztára idegesítő volt. Tűsarkú cipőben! Mindjárt gondolta a nép, hogy abban a topánban öt métert sem tud megtenni a sárlaki úttalan utakon. De mégsem. Végig csetlett-botlott a tanítóházig.

Ám nem ez volt a legnagyobb baj a Tanítónővel. (Lehet, hogy volt neki rendes neve is, de azt senki nem tudta. Úgy-hogy nem is érdekes.) Hanem az volt (a baj), hogy megosztotta a sárlaki népeket. Különös tekintettel a férfiakra. Kitört a vita – még némi dulakodás is –, hogy most akkor ki a legjobb nő Sárlakon: A Zirén-e, a Hétmérföldes, vagy a Tanítónő? Az már bizonyos, hogy egymásnak éppen az ellentétei voltak. Már, ha csak azt nézem, hogy a Zirén még írni se nagyon tudott, nemhogy diplomája lett volna neki. Ezt azonban most ne forszírozzuk, vágjunk a közepébe.

Leszállt az első későnyári este a tanítólak tetejére. Ám – a szokásoktól merőben eltérően – éppen akkor élénkült meg az élet a környéken. A kutyák vadul ugattak, mert nagy hirtelen egy csomó mindenkinek arrafelé akadt dolga. Olyan volt a helyzet, hogy a Kovács Pisti (a Gumiarcú Kovács) egyenesen a világhíres Trabantjával érkezett. (Maguk el sem tudják képzelni, hogy ez mit jelent. Egy Trabant

akkoriban Sárلاكon olyan volt, mint egy UFO. A Gumiarcú ennek tudatában is volt, és ennek megfelelően nézett le minden falubélit. A világ többi része meg nem is létezett a fejében.)

Hanem a fantasztikus autó éppen hogy felöklelte a Sunyilót. Mert ő meg már kúszott a tanítólak kerítése irányában, benne volt az akció kellős közepében. Az akció lényege meg abban leledzett – nyilván – hogy meglesse a Tanítónőt.

– Azt dumáltad a kocsmában, hogy milyen gebe! – fordult ki önmagából a Gumiarcú, miután ellenőrizte, hogy a gázolás nem járt a gépezet (a csodaautó) semminemű sérelmével. Hogy a Sunyilónak lett-e valami baja, az persze nem érdekelte...

– Ezt te hánytorgatod? – kiabált prűszkölve az elgázolt férfiú – amikor azt hazudtad, hogy a tanítónő gülü. (Vagyis: szemüveges.)

Ott kéne folytatnom, hogy a felek valami ilyesmiket mondanak, hogy „azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát!”. Vagy példának okáért azt, hogy „a teringettét!”. De ez hülyeség lenne. Ilyeneket Sárلاكon – meg szerintem az egész világon – soha senki nem mondott. Ilyen szövegek csak a filmekben, meg a Néprajzi Múzeum munkatársainak a fejében léteznek. Ezennel, fájdalom, kijelentem tehát, hogy volt bizonyos szóváltás a Sunyiló meg a Gumiarcú között, de higgyék el, jobban járnak, ha nem idézem. A lényeg, hogy szidták egymást, mint a bokrot. Hanem aztán jobb belátásra tértek. Azért, mert többen is megjelentek még a tanítólak környékén. Meg azért, mert maga a Tanítónő is kihajolt az ablakon – talpig hálóingben meg szemüvegben:

– Mit óhajtanak az urak? – nézett a Tanítónő kíváncsi mélabúval a sárلاكai éjszakába.

Ettől aztán mindenki ledermedt. Ilyen dumát még nem hallottak. (A Zirén is értesült persze erről a kulcsmon-

datról. Onnantól aztán, ha valaki meglapogatta neki a fenekét, vagy mit tudom én, ehhez hasonló ajánlatot tett neki, csak annyit mondott fensőbbesen: „Mit óhajtanak az urak?” Az meg már csak hab a tortán, hogy a Hétmérföldes elkezdett hosszú kis cigarettákat szívni, teljesen leszokott a pipázásról és a bagó rágásáról.)

Azok a bizonyos urak – úgy kábé tucatnyian – megnyugtatásul közölték a Tanítónővel, hogy nem óhajtanak semmit, éppen csak arra jártak. Sétálgatnak, nézgelődnek. Hősnőnk erre megnyugodott. Mert tapasztalta mindjárt az első sárlaki esten, hogy itt a népek élénk társadalmi életet élnek. Ez volt pont, amire vágyott. Merthogy ő meg a világmegváltást forgatta a fejében. Könyvtárat álmodott, tele sok sárlaki olvasóval. Amatőr színházat. Csupa olyasmit, amiről szót ejteni sem érdemes.

Akkor tehát a felek ideiglenesen visszavonultak. A Tanítónő nekiállt mosakodni. Közelebbről: a háromlábú állványon tartózkodó lavórból fröcskölte magára a vizet. Viszont már hálóing nélkül! Erről már a Stabil tájékoztatta az érintetteket. Akinek az a szerencse jutott osztályrészül, hogy – egy sorsolás következtében – először leshette ki az új tanerőt. Miután a nagy komplikátor szerencsésen megérkezett a felderítőútról, elkezdtek faggatni a többiek.

– Tényleg olyan gebe? – feszegette megszeppenve a Gumiarcú.

– A Zirénhez képest mindenképp' – bólogatott elgondolkozva a Stabil.

– És ...?

– Mit és? – horkant fel a nagy komplikátor.

– Hát csak úgy, amúgy milyen? – kérdezték többen is.

A Stabil megint gondolkodott egy darabig, aztán kibökte: „Pont fele akkora, mint a Zirén.”

(Ebből is látszik, hogy Sárlakon mindenki a Zirénhez mérte a „jó nő” fogalmát.)

– Nagyon úrinő – magyarázta tovább a kém – szagos szappannal mosdik!

– De amúgy mindene megvan neki? – szorongott a Gumiarcú.

– Pont akkora, amekkorának lenni kell, és pont ott van, ahol lenni kell. Ilyen nőt csak a tévében látni. Esetleg a képes újságokban. Valódi úrinő, mint az álom... (Ez már, gondolom kitalálták, a Stabil monológja volt.)

Megbolydult a falu, na! Ez a lényeg. Egy – esetleg kettő – példázatot el is mesélek erre vonatkozólag. Hogy meszszebb ne menjek, ott volt mindjárt a Gumiarcú felesége – a Kovács Istvánné. Amikor a férje már harmadszor húzott (?) el sötétedés után a Trabanttal, utána lopakodott. Nem mintha addig nem tudta volna, hogy mi az ábra, de a büszkesége előbbre való volt neki. De aztán nem bírta idegekkel.

– Kikaparom a szemeidet! – vonyította a sárlaki éjszakába, zavarba hozva ezzel az összes szintén vonyító kutyákat.

– Mit sápitózol? – replikázott a Gumiarcú Kovács – csak kiszellőztetem a fejem. (Ezt valami filmen hallhatta.)

– Abból nincs mit kiszellőztetni – gurult be végképpen az asszony – olyan üres, mint az árvaházi kondér.

Kovács István – a sok Kovácsok egyike, de pont az, akiről most szó van – erre aztán dühbe gurult. El akarta hagyni a tetthelyet. De tudják, milyen a kormányváltó. (Mint amilyen a Trabanton is van.) Csak szerencse kérdése, hogy az ember eltalálja-e a megfelelő sebességi fokozatot. Hát a mi Kovácsunk nem találta el. (Olyan feszült helyzetben?) Előrefele akart meglódulni, de éppen hogy hátra lódult meg. Neki a feleségének. Az meg neki a tanítólak ablakának. Az volt a szerencse, hogy nyitva volt. (Az ablak.) Így aztán a megszeppent Kovácsné már közvetlenül a szintén meg-

szeppent Tanítónő képébe kiabálta, hogy „Jeszusom, meg akar ölni!”

– Mit óhajt asszonyom? – kérdezte elkeseredve a Tanítónő. (Látszik, hogy tényleg kifogástalan úrinő volt.)

– Kikaparom a szemeidet! – kiabált magából kikelve a meggyötört feleség.

– Csak másfeles szemüveget hordok – magyarázta a másik, mert nem mérte fel a helyzetet.

– Hagyd békibe' a férjemet, te .... (Jobb, ha itt úgy teszünk, mintha nem értettük volna pontosan, mit mondott a Gumiarcúné.)

– Miért, a férje mit óhajt?

– Tudod te azt nagyon jól, te... (Lásd, mint fentebb.)

Mindezt a jó Kovácsné az ablakpárkányon himbálózva adta elő a Tanítónőnek. Aki ezenközben hálóingben valamint egy szál – másfeles – szemüvegben próbált rájönni arra, hogy ki mit „óhajt”. (Különben, szerintem a Gumiarcú feleségének volt igaza. Abban konkrétan, hogy a Tanítónő nagyon is tudta, mit óhajt a Gumiarcú. Annyira nem lehetett hülye. Még akkor sem, ha a világ megváltása elvonta némileg a figyelmét.)

– Mit tehetek én? – tárta szét a kezét kétségbeesést színelve az ifjú tanerő.

– Megyünk a rendőrségre! – adta ki a jelszót a Gumiarcú egyre elszántabb felesége.

– De, hát mit vétettem én? – emelte a pókhálós plafonra szűzies tekintetét a Tanítónő.

– Ön semmit – váltott úriasszonyosra immár a Kovácsné is –, de feljelented a férjemet.

– Miért?

– Zaklatásért.

– Nem is zaklatott – tért észhez a szűzies teremtés.

Szavamat ne feledjem, majd innen folytatom. De előbb

még elmondok egy másik történést. Bizonyságul arra, hogy micsoda keveredés volt akkoriban Sárلاكon. (Amikor megérkezett a Tanítónő.)

Hát azt mondanom sem kell, hogy a Zirén is megzavarodott. Elveszteni vélte – teljes joggal – a koronát, a falu legjobb nője címet. Idegességében bement a városba. Vett egy piros lakkcipőt. Még hozzá túsarkút! Kiegészítésül vásárolt még egy harisnyát is, (pult alól) továbbá egy szagos szappant. Egyszóval: felvette az elé dobott kesztyűt.

Azt kell, hogy mondjam, nem nagy sikert aratott. Képzeld el, ahogy a Zirén a (legalább) száz kilójával, a gyakorlatlan, vaskos lábaival ballag – illetve: botorkál – a sárلaki gödrök között! A harisnyát nem is említem. Mert a második alkalommal, amikor felvette, végigfutott a szál. Egészen a bugyijáig. Legalábbis, amint az ember a kötény alatt elképzelte. Szóval piros lakkcipő, szürke, pöttyös kötény, barna szoknya, kék kiskabát, lila fejkendő. Továbbá: állandó és direkt idegesítő, émelyítő orgonaszag. (A szappantól.) Mindez ráaggatva egy bálnára! Nahát, így vetkőzött – pontosabban: öltözött – ki magából a Zirén. Abbeli félelmében, hogy már nem ő a legjobb nő többé Sárلاكon. A vékony kis cigarettákat már említettem, de a szemüveget még nem. Ez a félelmet nem ismerő amazon ugyanis elkezdett pápaszemet hordani. A nagyapja drótkeretes ókuláréját! Az viszont nem másfeles volt, hanem négyes. A Zirén ellenben úgy látott, mint a kőszáli sas. (Feltéve, ha nem volt rajta szemüveg.) Ettől aztán olyan lett a tekintete, mint egy megbolondult boszorkánynak. Túl azon, hogy egyáltalán nem látott semmit. Talán, nem is baj. Legalább nem mérhette fel pontosan, hogy miképpen bámulnak rá az emberek. Erről csak szóbeli tájékoztatást kaphatott. Amikor például a Sunyiló azt mondta neki, hogy „te megbuggyantál Zirén!”.

Még a Lukács bácsi volt a legrendesebb. Ő kitartott.

– Te vagy a legjobb nő – búgta szerelmesen hősnőnk fülebe, és bizonyságul elment még egy fröccsért.

Ezzel együtt: a Zirénnek nem volt oka az aggodalomra. Sárلاك férfinépe – szíve mélyén – nem hagyta őt cserben. Pedig a Tanítónő nem csak hogy mindenben ellentéte volt a Zirénnek, hanem pontosan a fele is. Súlyban és méretekben leginkább. (Az esze viszont éppenséggel a duplája volt neki. Legalább.) Különben, sok férfi meg éppen ezt szereti. „Minél nagyobb a fenéke, minél kisebb az esze, annál jobb” – szokta mondogatni a Stabil. Meg mások is csatlakoztak ehhez. Sőt! A tényleg elfogult Lukács bácsi egyenesen lefitymálta a Tanítónőt. Hogy aszongya: „Olyan, mint a néprádió. Csak recseg-ropog, de nem lehet fogni rajta semmit.”

Maradjunk annyiban, hogy a vetélytárs megjelenése nem vont le semmit a Zirén nimbuszából. Sárلاك legtöbb ivarérett férfiembere mindkettőt szívesen elbírt volna viselni.

Most azonban térjünk vissza a Kovácsné – tudják, a Gumiarcú felesége – meg a Tanítónő közt folytatott épületes beszélgetésre. Amikor is a féltékeny feleség az ablakpárkányon himbálózva vonta felelősségre a megszeppent szüzet(?). Megegyeztek ugyebár, hogy a hatósághoz fordulnak. Rendőri úton kell az ügyet orvosolni. Erre jutottak, bár a Tanítónő kezdetben vonakodott. Mindegy, másnap elmentek a körzeti megbízotthoz, akit – gondolom, már nem is csodálkoznak – Kovács Istvánnak hívtak. Persze, Sárلاكon senki nem emlegette a becsületes nevén. Hanem úgy mondták – nagy furfangosan –, hogy a Rendőr Pisti. Semmiben sem különbözött az összes falubelitől, legfeljebb, hogy egyenruhában járt. Már akkor, amikor éppen nem dolgozott a földeken vagy a szőlőjében, amit nagyon szeretett. (Nem dolgozni, hanem a szőlő megerjedt termését szerette.)

Az biztos, hogy a Rendőr Pistinek az lett volna pályafutása legnagyobb ügye. Igaz, volt két tyúklopás meg egy lámpa nélküli biciklizés, de a zaklatás, az mégis egy komoly valami. Igazi kiugrási lehetőség egy sárlaki körzeti megbízottnak. Dicséretére legyen mondva, a mi emberünknek, nem szállt a fejébe a hatalomvágy.

– Maguk megkergültek – mondta a két felajzott nőnek, ahelyett, hogy felvette volna a jegyzőkönyvet. (A Tanárnő miatt kellett magázódn.)

– De hát zaklatja – kesergett a Gumiarcúné.

– Mit tesz az, hogy zaklatja? – terelte a valóság talajára a kihallgatást a Rendőr Pisti.

– Hát odajön az ablakhoz – így a Tanítónő – Trabanttal!

– A tanítólak előtt húzódó, 11-es számú földút közterület – szögezte le a hatóság képviselőjében Kovács őrmester – így aztán, az mászkál rajta, aki akar. És még hozzátette, mutatoujját figyelmeztetőleg a magasba emelve: „És akkor, amikor akar.”

– Zaklat – bólintott megint, de egyre bizonytalanabban a Tanítónő.

És akkor a Rendős Pisti megmondta az őszintét. Ahogy a tényállás adta magát:

– Asszem, magát nem igen izélja, hogy a Gumiarcú magához járka.

Erre aztán a Tanítónő elvörösödött. Mert a Kovács őrmesternek valóságosan igaza volt. Nem hogy nem zavarta a Gumiarcú megjelenése, hanem még hergelte is. Direkt úgy állt az ablakba, hogy levette a szemüvegét. Meg kibontotta a kontyát. Ezzel jelezve, mintegy, hogy egyszer esetleg a kombinéjét is leveszi. Már nem is volt messze ettől a tervtől, amikor megjelent a Kovácsné. Aki aztán leszakította a bimbózó szerelem bimbóját.

– Hát így állunk?! – szikrázott a szeme a megcsalatott feleségnek.

– Hát így – bólintott a szemérmes Tanítónő, mert megszerelmesedett a trabantos lovagba.

A Gumiarcú családban kitört szokásos patáliát, engedel-mükkel, most nem részletezem. (Tényleg a szokásos: könnyek, kiabálás, sodrófa, falhoz vert tányérok. Ilyesmi.) Ami azonban Sárlak szétzilált társadalmát illeti: az tovább zilálódott. Addig is volt baj bőven. Ott volt ugyebár a Fel-vég meg az Alvég közötti ellentét. Aminek az okát persze senki sem tudta. Ugyanúgy, mint ahogyan azt sem tudta volna megmagyarázni senki embefia, hogy a reformátusok meg a katolikusok miért haragszanak egymásra. Na, nem nagyon, csak úgy éppenséggel. Merthogy a két felekezet temploma kábé nyolcvan méterre volt egymástól. Arról meg már nem is beszélve, hogy a papok összejártak kártyázni. Aztán volt még a cigányokkal egy kis nézeteltérés. Na, nem nagyon, csak úgy éppenséggel. Jelentősebb családi perpatvarok is akadtak. Hogy messzebb ne menjek a Kallóék ősidők óta utálták a Hajagosékat. De ennek az oka is a messzi távolba vezett. (És még sorolhatnám a patáliákat.) Lényeg, hogy Sárlakon sohasem volt béke.

Hát, pont ebbe a káoszba robbant bele a Tanítónő meg a Gumiarcú Kovács románca. Ez aztán egy időre elsöpört minden háborúskodást. Másról sem beszéltek a faluban.

– Az egy kurva – állapította meg sarkosan a Varga néni, és kifejezte ezzel az asszony nép többségi véleményét. (Különösen a Zirénét.)

– Bazi nagy szerencséje van ennek a Gumiarcúnak – szögezte le a Stabil, és kifejezte ezzel a férfinép többségi véleményét. (Különösen a Stabilét.)

A Prímás Józsi meg csak annyit tett hozzá, hogy „vakuljon meg a lovam!”. Ebből aztán mindenki arra következtetett, amire csak akart. (Innen is látszik, hogy Prímás Józsi ravasz ember volt. Nem akart állást foglalni egy ilyen

kényes ügyben. Naná, éppen akkoriban jött ki – megint – a börtönből.)

Hosszasan sorolhatnám még a különböző kavalkádokat, de minek. Az a fontos, hogy a Gumiarcú odaköltözött a tanítólakba. Ilyesmire a világtörténelemben még nem volt példa. Legalábbis Sárلاكon senki sem emlékezett, még csak ehhez hasonlóra sem. Az viszont megfellebbezhetetlen tény volt, hogy a Trabant (szép felhőszürke) ott állomásozott a Tanítónő udvarán. Már amikor nem volt éppen használatban. Mert különben az ifjú pár mindenhová avval járt.

– Még budira is az én (!) autómmal járnak – vonyított fel gyakorta kétségbeesetten az elhagyott Kovácsné.

– Mondtam, hogy az egy kurva – bólogatott magabiztosan a Varga néni, mintha ezzel mindent megmagyarázott volna.

Azt szokták mondani, hogy minden csoda három napig tart. Bizonyíthatom, hogy ez nem igaz. Mert a Tanítónő meg a Gumiarcú Kovács ügye sokkal tovább tartott. Elég, ha csak a lakodalomra gondolok. Én már akkor a városban jártam iskolába. (Úgy, ahogy.) Ebből jön, hogy részleteket nem nagyon tudok. Azt hallottam, hogy a Stabil nem rúgott be, a Prímás Józsinak meg nem szakadt el a hegedűjén a húr. Mi több! A Tanítónő meg a Zirén összebarátkoztak, barátnők lettek ténylegesen. Mondom, csak hallomásból vagyok értesülve, de ha csak a fele igaz, már az is csodaszámba megy.

Egyet azonban bizton állíthatok. Az „Azt mondta a Micike...” kezdetű népies rigmust minden bizonnyal legalább egy tucatszor elénekelték. Lakodalom a Micike nélkül nem létezhet. De hát, ezt maguk is tudják. (Apropó, azt is tudják, ki az a Micike? Mer' énnekem fogalmam sincs róla.)

A baj nem ott volt. Hanem ott, hogy a házaselet mégsem

alapulhat egy Trabantra. Legyen az akármilyen prima járgány. Ugyebár, ott volt a Tanítónő. Azzal, hogy megváltja a világot. Ebbe annyira belelovalta magát, hogy egyes osztályzatot adott a Kalló gyerekeknek. Akkor már lehetett tudni, hogy baj lesz. Már csak azért is, mert a Kallóék minden évben szétszítottak egy fél disznót a tantestület tagjai között. (Plusz a tojások számolatlanul.) Miképpen kaphatna egy ilyen gyerek, aki ennyire ért a tojásokhoz, egyest?! Ugye, hogy maguk is csodálkoznak.

Ekképpen volt meglepődve – és felháborodva – a Gumiarcú is, aki különben is kezdett ráunni az új felesége szemüvegére. (Meg arra, hogy olyan gebe. A Zirén formás kis idomai, ugyebár...)

– A Kalló gyerekeknek maximum négyest adhatsz – utasította a Gumiarcú Kovács a feleségét.

– Hülye, mint a tök – szögezte le az asszony.

– Hogy jön ez ide? – ámuldozott a Tanítónő pedagógiaileg avatatlan férje, mert tényleg nem tudta elképzelni, hogy mi köze ennek az egészhez.

– Nem tudja a tananyagot – próbált felvilágosítani az ifjú asszony.

– Naésztánakkormivan?! – csapott most már tényleg az asztalra a Kovács.

– Tanulja meg... – szeppent a Tanítónő, de már későn.

Az nem volt benne a világmegváltási tervben, hogy amennyiben számon kéri a tananyagot valamely tanítványán, a férje pofán vágja érte. (Pláne, hogy nem „valamely” tanítványról, hanem magáról a Kalló gyerekről volt szó. Ötven hold szántóval, meg egy egész domboldalt beborító szőlővel a háta mögött...)

Ez volt az első pofon. Konkrétan, meg átvitten is.

Ám akkor még mindenki azt hitte, hogy érvényesül az alapelv. Miszerint: „Tudod, az első pofon a legnagyobb,/ Aztán a többit lassan megszokod.”. Talán az volt a baj,

hogy annyit, amennyit Sárلاكon szoktak osztogatni a felhevült férjek, nem lehet megszokni. Különösen, ha az ember egy diplomával kapja a félanalfabéta férjétől. Szerintem itt nem működött a gépezet, itt került bele homok.

Mert a Tanítónő nem tanult. Az élethez éppen olyan hülye volt, mint a Kalló gyerek a tananyaghoz. Hogy tovább ne is menjek, azt mondta egyszer a Gumiarcú Kovácsnak, hogy „te, apukám, menjünk el színházba!”.

Az meg azt hitte, hülyéskedik vele a felesége. Nem mintha nem járt volna még színházban. Éppen azelőtt nem sokkal ott kellett aládúcolni a földémet. Úgyhogy a Gumiarcú nagyon is járatos volt a színi világban. De csak úgy odamenni! Amikor az embernek nincs is semmi dolga ott. Na, ez nem ment bele abba a gumi fejébe. Akkor aztán kapával kergette meg a világmegváltásba belefáradt Tanítónőt. Egy darab ideig kergetőztek a tanítólak körül, aztán a megfutamított asszonynak sikerült egérutat nyerni. (Mondjuk, nem nagy szám. Amennyit addigra a férje már ivott.) Hanem akkor jött a végső csoda: A Tanítónő a Zirénhez menekült. Nála talált megnyugvást. Nemhiába, a legjobb barátnője volt neki.

Sic transit gloria mundi. (Így múlik el a világ dicsősége.)

Második nekifutás

Boszorkányos ügyesség

Mottó:

„Ez vagy valami, vagy megy valahová.”

(Stabil, a nagy komplikátor)

Hulla, hó
A szokásos bevezetés:
„Piszkád' ki, piszkád' ki,
Piszkád' ki belőle.
Nem piszkálom,
Egye meg a fene.
Hadd maradjon benne.”

(Népies műdal)

– Itt a hó, itt a hó, aki nem eszi tahó! – kiabálta önfelédten a Topános. (Azért hívták így, mert nyáron is bakancsban járt. Színtiszta nagyképűségből. Hogy volt neki bakancsa.) Mi is ordítottuk, hogy „itt a hó, itt a hó”, mert tényleg ott volt. Innen egyenesen következett, hogy ród-lira pattantam. Tudják, az olyan, mint a szánkó, csak rozogább. A Lapos-dombra gyülekezett Sárlak apraja. (A nagyja nem.)

Biztos nem lep meg senkit, ha azt mondom: szánkóztunk meg hógolyóztunk. Én például a Győri Zsuzsit dobáltam állandóan, mert belé voltam akkor szerelmes. (Ugyanezen okból szoktam megráncigálni a copfját is. Mondom: valódi, igaz szerelem volt.) Ráadásul, a Zsuzsi akkor tényleg idegesített. Kapott valami könyvet. Már ez feszültté tett. De még pluszban a könyvből megtanulta a következő strófát:

„A pók a kádban ül,
A pók a kádban ül.

Hosszú lába, szőrös háta,
Hogy' került a pók a kádba?”

Hát nem egy marhaság? Ezerszer elénekelve egymás után meg még inkább. Hogy kizárólag a legkézenfekvőbb

ellenérzésemet fogalmazzam meg: egész Sárلاكon nem volt egyetlen kád sem. Még nálunk, a városban is csak a szomszédnak volt – kádja –, de annak is mindig kibillent a lába a helyéből. Téglával kellett megtámogatni. Arról nem is beszélve, hogy csak hideg víz folyt benne. Sárلاكon a kád, mint olyan, elvont fogalom volt. Leszámítva a teknőt – szabatosan: a tekenőt – ami viszont fából volt, és abban mostak az asszonyok. A Nagyi is.

– Puff a pofájába! – udvaroltam a Zsuzsinak, és már hajítottam is a hógolyót.

Meg még azt is hozzátettem mindig, hogy „te pulykatozás”. (Szeplős volt, ugyebár, nekem meg éppenséggel nagyon is tetszettek a szeplői. De a Győri Zsuzsi szégyellte, hogy pöttyös a feje neki.) Olyan hevesen üldöztem érzelmeimmel a szívbeli mátkámat, hogy baleset lett: a Zsuzsi belerohant (szánkóستól, nagykabátostól) a csőszkunyhóba. Csak a hosszú, piros sáljának a vége kandikált ki a megroggyant kukoricaszárak közül. Meg még a Bélteki bácsi szunyókált békésen a kunyhóban. Oda szokott elhúzódni a felesége elöl. Inkább a fagyhalált vállalta, csak ne kelljen a Bélteki nénivel szembeszállni. (Ha látták-halották volna a vén bányarémet, biztosan maguk is ezt a megoldást választották volna.)

Szóval a Győri Zsuzsi szánkója átlukasztotta a csőszkunyhó lagymatag falát, valamint letarolta a Bélteki bácsit.

– A hétszentségit neki – ordította az öreg – adok én nektek. (Nem fejtette ki külön, hogy mit ad, de el bírtuk gondolni.)

Amúgy is: még ez volt a jobbik változat. Mert a Zsuzsi meg egyáltalán nem szólalt meg. Kiterült, mint a katonai térkép.

– Ez megmurdelt – állapította meg Pityesz, aki ennek szakértője volt. (Egy csomó macskát tett már hidegre, ebből jött neki a félelmetes hírneve.)

– Hóttan van – erősítette meg az iménti diagnózist a Franek Lacika is. (Mondjuk, ő nem volt akkora szakértő, mint a Pityesz, de azért tudott valamit. Ötöse volt biológiából.)

Amíg ott tanakodtunk – Bélteki bácsi meg szentségelt cefetül – lassacskán ránk omlott a csőszkunyhó. Legalábbis megindult összefe.

Látszik, hogy nem vagyok valami jó mesélő, mert megint meg kell szakítani az elbeszélés fonalát. Pont a drámás résznél... Arról van szó, hogy meg kell érteni majd a továbbiakat. Ehhez viszont tudni kell, hogy Sárلاكon élt néhány varázsló, kuruzsló meg boszorkány. Még ennél is több volt az átutazó csodatévők száma. Én magam láttam egy Jézust! Nem hülyéskedek! Ott ült a kocsmában és végeláthatatlanul itta a sört. Ő maga mondta, hogy ő a Jézus, és tényleg hosszú haja volt neki, meg rendes szakáll.

– Hát a vízen tudsz-e járni? – kötözködött a Stabil, mert az mindig feszegette a húrt.

– Már miért ne tudnék – háborodott fel a Jézus-szerű manus, aki a faluba érkező vándorcirkuszban töltött be állatidomári hivatalt.

Na, akkor megindultak a népek. Hogy kipróbálják ezt a vízen járást. (Előtte még rendeltek sört a Megváltónak, nehogy a szomjúságra tudjon hivatkozni, ha nem sikerül. És még úszni se' tud, esetleg.)

A Jézus felesége hiába próbálta lebeszélni hősünket valami bibliai idézettel, mentek a népek a Büdöske-patakhoz. Csodát látni. (Ja! Mielőtt elfelejtem: a Jézusné meg táncosguminő volt ugyanabban a cirkuszban. De róluk még lesz szó bőven.)

És láss csodát! Az emberek tényleg majdnem csodát láttak. Az idomár nekiszaladt a pataknak. És megsza-

porázta úgy a lépteit, hogy valósággal repült a vízen. Ez egészen addig, amíg a fahídon szaladt, nem is volt gond. Hanem, amikor onnan a vízbe vetette magát! Csak annyit mondott: „Ámen”. Ezt követően pedig szépen elmerült a dögszagú vízben. Tiszta hínár lett az amúgy is bozontos haja.

Érdekes – vagy inkább jellemző –, hogy a sárlakiak hite egyáltalán nem ingott meg. Eleinte csak azon vitatkoztak, hogy a Jézusnak látszó ember egy vagy másfél métert haladt-e a vízen.

– Egy idomártól az is nagyon szép – fejtegette a kocsmáros Vili bácsi, aki abban reménykedett (nyilván), hogy a Jézus tud neki vízből bort varázsolni. (Már ő is próbálta – mármint a Vili bácsi –, de neki csak félig sikerült. Majdnem derékba tört a pályafutása emiatt. A szó szoros értelmében. Annyira vizezte a bort, hogy Kővári Dodi egy alkalommal derékon vágta petrencerúddal. Onnantól húzta a bal lábát. Nem a Dodi, hanem a Vili bácsi.)

Aztán volt olyan is, hogy a faluban megjelent az Aladdin. Negyven fokban is turbán volt a fején! Hát nem elég bizonyosság ez?! Továbbá egy ilyen palackot szorongatott a hóna alatt, váltig állította, hogy abból eresztették ki. Úgy-hogy csak ideiglenesen tartózkodik a palackon kívül, nagy szerencsájük van a sárlakiaknak, mert most lehet tőle kérni bármit. Teljesíti. Mindezeket ő maga mondta, így tehát senkinek nem lehetett kétsége az igazsága felől.

Lehetett kívánni. A Kalló mama egyenesen azt kívánta, hogy a Hajagosék ne tudják átíratni a hivatalban a jogos földjüket. Ez aztán már tényleg lehetetlennek látszott, mert a Hajagoséknak valóban járt az a szántó. (Ezt a tényt minden ötödik évben meg is erősítette a járási jegyző.) De az Aladdin még ezt is vállalta! Hogy mégse sikerüljön nekik. A Kalló mama meg legszebb álmait látta valóra válni,

hát persze, hogy nem sajnálta a palackból szabadult embertől azt a kis előleget. (Miután jól megetette-megitatta.)

Sárlakon nyilván – mint az egész világon – majd' mindenkinek volt egy titkos vágya. Sokan fizettek hát szívesen az Aladdinnak előleget. Annyira meggyőzően tudta mondani, hogy „Mit kívánsz, kis gazdám?”. Aztán már csak a járási rendőrkapitányságon találkoztak a palackos emberrel. Amikor sor került a szembesítésre. A Kalló mama még ott sem akarta elhinni, hogy a Hajagosék ügyében az Aladdin nem intézett semmit. Nem követelte vissza a pénzét, amit előlegben adott. Pedig addigra hősrünk már nem is volt turbánban. Más dolog, ugyebár, a rendőrség, és megint más a csodák világa. Mit lehessen tudni, gondolta a Kalló mama. Mutatták ugyan neki a palackot, mint bűnjelet, de ettől az öregasszony még inkább megrettent. Váltig hitt tovább az Aladdinban.

Mindezt csak azért voltam muszáj elmondani, hogy életszagú legyen az, ami most következik. Mert különben, nem bírnák elképzelni. Hogy miképpen került kalandosan a Zsuzsi a Pandora mamához. (Aki szakmáját tekintve hivatásos boszorkány volt. Még szelencéje is volt neki, mint a legendában. Ha igaz...)

Ott tartottunk, hogy a Győriék lánya belerohant a csőszkunyhóba, egyenest a Bélteki bácsi hátába fúródott a szánkójával. Nem beszélve a teljes összeomlással fenyegető kunyhóról. Összecsődültek a népek hamar. A nagy kiabálásra. Még az volt a szerencsém, hogy a Békéscsaba jött előbb. Asszem', őt Komlódi Csabának hívták valóságosan. Csak a természete volt neki olyan csendes-szótlan, így lett békés. Hál' istennek! Mert jött ám ifjabb Győri József is, aki meg nekem akart jönni. Azzal, hogy megöltem a lányát. (Volt egy idősebb Győri József is, de most nem órála van szó, hanem a fiáról.)

– Ne a kölköt bántsa! – csitítgatta a kedélyeket a Békéscsaba –, hanem a lányt mentsük.

Akkor kapott észbe mindenki, hogy esetleg a Zsuzsi nem is halott, hanem él. Ifjabb Győri József hánykolódott egy keveset (már úgy értem, lelkileg) a bosszúvágy és a lánya iránt érzett felelősségtudat között. Aztán – némi habozás után – úgy döntött: egyelőre életben hagy. Hátha tényleg ki lehet hozni még valamit a Zsuzsi romjaiból.

Megindult lefele az egész nép a havas lejtőn, irány a csőszkunyhó! Mivel hogy csak a szerencsésebbeknek – az aprájának – volt szánkója, a tethelyre sokan gurulva, uram bocsá! seggen csúszva érkeztek meg. Ez csak fokozta a kedélyeket, pláne, hogy a Kalló Bözsi is egyenesen bebucázott a kukoricaszárak közé. Rá a Győri Zsuzsira, aki alatt meg a Bélteki bácsi szidta továbbra is az összes aprószenteket.

– Él – visította szép magas fejhangon a Kalló Bözsi.

– Kicsoda? – kukucskált be a kunyhó megroppant résein a Győri papa – a vén bakkecske vagy a lányom?!

– A Bélteki mindenképpen, mert káromkodik – tájékoztatta a kívül rekedteket a Bözsi.

– A Zsuzsi?

– Prüszköl.

– Akkor nincs hótton – állapította meg a Békéscsaba.

Tulajdonképpen, azt kellene írnom, hogy lélegzet-visszafojtva figyeltem az eseményeket. Csakhogy, mire én magam visszafojtottam volna (a lélegzetemet), a megvadult apa már megtette helyettem. Gondolta, ha már a lánya nem halt meg, én is jó leszek erre a célra. Megint a Békéscsaba mentette meg a helyzetet. (Meg talán az életemet.)

– Vigyük orvoshoz – mormogta sokatmondóan, vagy inkább: sokat mormolóan.

– Kit? – kiabált hevesen ifjabb Győri József – ezt a hülyét? (És akkor rám mutatott.)

– Nem, hanem a Zsuzsit – helyeselték többen is.

– Nem ért az semmihő – legyintett a Bözsi, aki időközben kikászálódott a csőszlak romjai alól. – Csak a pénzt veszi el a sok hülye tablettájáért.

Mire a Bélteki bácsit meg a Győri Zsuzsit kihúzkodták a vizes kukoricaszárak közül, már mindenki egyetértett abban, hogy sebesülteket – a téli sportok korai áldozatait – a Pandora mamához kell vinni. Az majd kiűzi belőlük az átkot, meg a rontó szellemeket. Mert addigra már bizonyossá vált, hogy a lejtőn – vagy magában valamelyik ródliban – gonosz erők rejtőznek. Különben, hogyan fordulhatott volna elő, hogy egy olyan csupa szív-lélek ember, mint Bélteki Gerzson ekkora csávába kerüljön. Nem beszélve a szűzies – ám annál szeplősebb – Győri Zsuzsiról.

Hogy a baj nagyságát jellemezsem, elég legyen annyi, hogy az öreg erősen fájlalta a hátát. Mondjuk, azt nehéz lett volna pontosan eldönteni, hogy mitől. Mert húsz éve fájlalta ő mindenét. („Inkább az unalom öljön meg, mint a munka” – szokta mondogatni.) Lényeg, hogy az orvosok megpróbálták mindent. Annak érdekében, hogy a Bélteki bácsit kikúrálják a titokzatos kórságából. De semmi sem segített. Csak a bor. (Meg talán a pálinka, de az csak inkább a reggeli órákban.)

Ennek megfelelően, az öreg – „a vén kecske” – mindjárt beirányította a társaságot a Kalló bácsi portájára. A Bözsi megitta egy csobolyóval, aztán szinte meg is gyógyult.

– Nem is megyek én ahhoz a rút szipirtyóhoz – vidámodott fel a Bélteki – kezdek meggyógyulni.

A Zsuzsival már nem volt ennyire egyszerű a helyzet. Azon teljesen látszott, hogy súlyos balesetet szenvedett: tisztára boglyas volt a feje neki. A csőszkunyhó maradványaitól. Meg hát sápadt is volt szegényke. De azt már megint nem lehetett eldönteni, hogy ez az alapszíne a

pulykatojás arcának, vagy a veszélyes baleset következménye. Így mentek tovább, biztos, ami biztos alapon – hátrahagyva a másik áldozatot a Kallóéknál – a Pandora mamához.

A boszorka csak sápítózott:

– Jáj, jáj, ne lássam a tengert! A Devlára mondom, átok ül ezen a lányon. (Tördelte hozzá azokat a gacsos kezeit.)

Ezt persze én csak az ajtórésen át kukucskálva láttam-hallottam. Mert nincs az a földi hatalom, amiért bemennék a banyához. (Még most se! Hát még akkor.) Ezzel együtt, azt figyeltem meg, hogy a Pandora mama mennél jobban sápítózik, annál többet kér az átok elűzéséért. Ez volt neki a marketingje, ahogyan modernül mondják.

Kézenfekvőnek látszott, hogy én magam vagyok a rontás szelleme, de ezt nem nézték ki belőlem. Egy valódi gonosz szellem nem járhat mezítláb, klottgatyában. Továbbá, nem lehet neki csáléra nyírt apródfrizurája. Úgyhogy engem békén is hagytak ezzel. Kiderült viszont – a Pandora mama mondta –, hogy a Zsuzsit annak a fekete macskának a visszajáró szelleme rontotta meg, amelyik Lukács bácsiék portáján szokott ólálkodni. (Azt most ne feszegessük, hogy a boszorka amúgy is haragudott az öreg Lukácsra. Rossz nyelvek szerint, a Zirénhez fűződő gyengéd szálai miatt. Meg azt se firtassuk, hogy miképpen lehet egy szellem visszajáró, amikor ott kuksol a maga valóságában a padláson. És fogdossa szorgosan a búza között rohangáló egereket.) Mindenesetre – addig is, amíg a macskával lesz valami – a Pandora mama füstölőt gyújtott. Hogy elűzze a gonoszt. Valószínűleg sikerült is neki – ideiglenesen, mert a Zsuzsi feje tiszta korom lett. Ahhoz képest, hogy nem is olyan régen még teljesen sápadt volt.

– Ezt a füstöt két nap két éjjel rajta kő hagyni – utasított az ördögűző – a testit meg be kő kenyni friss varjúhájjal.

Az már előbb eldőlt, hogy a Lukácsék macskájának annyi...

Annyi bizonyos, hogy a Győri Zsuzsi egy hétig nem bírt emberek közé menni. Olyan bűdös volt a hájtól meg a koromtól, hogy a kalap megállt körülötte a levegőben. Az események persze itt nem végeztek be. Ki kellett pusztítani a ronda, fekete dögöt. Ezt viszont a Lukács néni zokon vette.

– Mit, hogy az a szép cica? – jajdult fel fájdalmasan.

– Vagy agyonvágjuk magát is a döggel együtt, vagy kiadja szépszóra – szögezte le ifjabb Győri József. (És gyakorlatilag mindenki egyetértett vele Sárlakon.)

Szegény párát a Bélteki bácsinak kellett megpörgetni a feje fölött, aztán úgy elengedni, hogy csak úgy nyekkenjen. Brrr, még az emlékétől is borsózik a hátam!

Így esett, hogy szegény Lukács bácsi gyönyörű fekete macskája dögölt bele az én szánkózásomba. Nem hitték vóna', mi?

Gedeon bácsi

Fogadjunk, azt hitték, hogy most azzal hozakodok elő (dalban), hogy „Gedeon bácsi a nők bálványa,/ Őt minden hölgyvendég úgy imádja./ Minden asszony keresi a kegyét!”

Hát, tévedni tetszettek. Van nekem egy ennél sokkal szebb énekem erre az esetre. (Ami most következik.) Íme:

*„Tajvanban baj van,
Haj van a vajban.*

Ezért köll az éles kasza,
Hogy ne lógjon a pékek haja.”
(Prímás Józsi szerzeménye)

Megjegyzem, ennek a kis műremeknek az első két sora önálló életre kelt a népies nyelvben. Állítólag még Buda-

kajtoron is azt szokták mondani, ha beütött a ménkű, hogy „tajvanbanbajvanhajvanavajban”.

A rossebet se' érdekelte, hogy hol van Tajvan. Hogy van-e ott egyáltalán vaj. És ha van, miképpen került bele a haj.

Bizton tudom, hogy nem fogják elhinni. Pedig, ne lássam a tengert, ha nem igaz: a mi borbélyunkat is Gedeonnak hívták. Hajas Gedeonnak! Úgyhogy Sárلاكon mindenki meg volt győződve arról, hogy a slágerben szerepet vállaló Gedeon, a mi Gedeonunk. (Ha ez igaz, egyértelműen ő futotta be a legnagyobb karriert azon a tájon.)

A Jeti Pisti fia, a Kisjeti mesélte nekem, hogy a sárlaki borbély is a „nők bálványa” volt valamikor. De én már öregnek ismertem meg. Mondjuk, a Pandora mama azt mondta egyszer nyilvánosan – a Gedeon bácsira utalva –, hogy a „vén kecske is megnyalja a sót”, de hogy mit akart ezzel, azt nem bírtam megérteni. Ezt is a Kisjeti magyarázta meg:

– Még mindig meghajkurássza az asszonyokat, ha úgy gyűn ki neki a lépés.

– A Gedeon bácsi még cicerél? – ámuldoztam, mert az eszemmel úgy gondoltam el, hogy a sárlaki borbély a honfoglalással érkezett a faluba. Na, jó. Ha nem is Árpád vezért, de a nagyságos Rákóczi fejedelem kackiás bajuszát már biztosan maga nyírta olyan pörgére.

Ezen (a Gedeon bácsi öregségén) ne tessenek ám szomorkodni. Azért ne, mert húsz év alatt, amíg én nyomon követtem a karrierjét, ugyanúgy nézett ki végig. Tehát, lényegében nem öregedett tovább. Már először is, amikor megnyírt, pont úgy remegett a keze, mint amikor már vőfénynek készültem a Győri Zsuzsi lakodalmában. (Erről majd később. Bővebben.)

– Megigazítsam a gyerek a szemöldökét? – kérdezte a Nagyit a Gedeon bácsi, miközben a rozsdás ollóját ott regettette az orrom előtt.

– Neee! – sikítottam halálra váltan és azon nyomban ki-pattantam a székből, aztán uzsgyi!

Biztosra vettem, hogy az öreg borbély kiböki a szememet, ha a Nagyí rábólint az említett műveletre.

Na, onnantól lett nekem respektum a Gedeon bácsi előtt. Mert különben a gyerekekkel nem foglalkozott. Aki felnőtt nélkül ment nyiratkozni, eleve kopaszra lett metélve. Nul-lás géppel. Ami, gondolom, a háborúból maradt meg. (Mert úgy kelepelt, mint egy géppuska.) Aztán tovább nö-velte a tekintélyem egy másik eset. Tudják, ami a cégtábla körüli bonyodalom volt.

Elmondom, mert kalandos és tanulságos. Akár egy kép-regény.

Úgy jött ez, hogy a Gedeon bácsi egy borbély volt. Ami nem szégyen. De azért nem is egy nagy dolog. Viszont az üzlete fölé – egy rozsdás táblára – az volt pingálva, hogy: „Fodrászati Salon”. Így! „S” betűvel.

– Szalonnak kell mondani – magyarázta egyre heve-sebben és elkeseredettebben a Gedeon bácsi, de csak le-gyintettek rá. Mert a szalon, az ugyebár a cukor, amit a karácsonyfára kell aggatni. De semmiképpen nem egy borbélyüzlet. Ez volt Sárkak össznépszerűségének álláspontja. Mígnem aztán a történelemkönyvemben megmutattam, hogy miről van szó. Az állt benn fehéren-feketén, hogy valamelyik királynő a szalonjában (!) fogadta az egyik szeretőjét. (Valami testőrkapitányt.) Akkortól lett elfo-gadott a SALON felirat a cégtáblán. Na mondd már, lema-radt róla a „Z” betű! Azt már meg sem próbáltam elma-gyarázni, hogy külföldiül van a Gedeon bácsi üzlete elnevezve. Úgysem hitték volna el.

Aztán oka fogyottá vált a vita. Mert az egész kóceráj leégett. (Pedig az üzlettől úgy tíz méterre volt a falu egyet-

len közkútja.) Az a leégés már régen benne volt a levegőben. Hogy ne mondjam: törvénytörő volt. A Povázsay úr volt az oka. (Úgy bizony: nem Povázsay bácsi, hanem Povázsay úr. Kéretik ezt figyelembe venni.)

Minden nap ment borotválkozni a Povázsay Lajos a Gedeon bácsihoz. Ezzel szemben végig a szájában volt neki a dögletesen büdös bagója. Önmagában már ez is skandalum, de a sárlaki borbély meg tiszta szeszt használt arcvíznek, nem volt hite az újabban kifejlesztett pacsulikban. Úgyhogy, amikor a Povázsay úr arcát kenye a mi Gedeonunk, lángra kapott olykor-olykor a keze. De volt olyan, hogy a borbélyköpeny mandzsettája is. Ez bele volt kalkulálva a borotválkozás rezsijébe.

Nem akarom szaporítani a szót. Az volt, hogy az egyik borotválkozásnál a Gedeon a szokásosnál is nagyobbat ugrott az égési sérüléstől. Erre föl a Povázsay úr elhajította ijedtében a bagóját. Ami meg égett. De nem ez volt az igazi tűzfészek. Hanem a parázson izzó hajsütővas, ami várta, hogy a „rajongó hölgyvendégeknek” bodrot csavarintson a hajába. A két úriember nagy ugrásától felborult az egész hóbelevanc. Rá a tiszta szeszre. (Plusz még az égő bagó.) Így lobbant lángra a „salon”, mind a hat négyzetmétere.

– Tűz van! – rohant ki a borbélyműhelyből a Gedeon bácsi ordítva – Merénylet!

– Ég a Gedeon! – rohant utána halálra válva a Povázsay úr is.

És tényleg. Nem csak a „salon” égett, de a borbély (bocsánat: fodrászmester – kabátja is. Legalábbis a mandzsettája.

Volt persze Sárlakon önkéntes tűzoltó egylet, de annak a tagjai inkább csak a hecc kedvéért tűzoltóskodtak. Meg azért, hogy gyakorlat címén elkószálhassanak az asszonyok hatóköréből. Álmukban sem jutott eszükbe, hogy

egyszer valóban tüzet fognak oltani. Nem is tették. A lo-csolókocsi kilenc méter megtétele után lerobbant, attól lehetett tartani, hogy az is felrobban. Olyan istentelen hangokat hallatott. Az első fokozatú riadót le kellett fújni. A tűzoltóegylet érdemdús tagjai elkezdtek vitatkozni, hogy akkor most ki is a hibás a felkészültség eme látványos kudarcáért. El is feledkeztek a borbélyüzletről.

Nem így a Valló Pisti. Az résen volt. Húzta a kutat, mint az örült, közben a Gedeon bácsi fejét meg nyomta a vízszugár alá. Habár az öreg ennek egyáltalán nem örült.

– Félrenyeltem a vizet – kukucskált ki segélykérően a kút alól a borbély.

Tényleg úgy állt a helyzet, hogy a Gedeon bácsi egy tűzvész kellős közepén vízbe fullad. (Jó, mi?) Amikor aztán a vészhelyzetet nagy nehezen a Valló Pisti is felfogta, figyelmét az üzlet megmentésére kezdte koncentrálni. De nem eléggé. Az első vödör vizet ugyanis mindjárt az időközben megolvadt villanykapcsolóra zúdította. Amitől aztán a kapcsoló maga szikrázni kezdett. Pont úgy, mint a hősiess Valló gyerek feje. Ekkor elvágódott. Kettőt-hármat rángott még, aztán elájult.

A rettenetes látvány elriasztotta a többi hőst a tűzoltástól. Nyilván valami boszorkányság lappang a dolog mögött, gondolták. Különben miért szikrázott volna a Valló Pisti feje, nem igaz? Ráadásul, a Pandora néni is meg a másik boszorkány, aki a faluban volt, a Cigány Örzse is megjelentek időközben a tűzvésznel. Sopánkodtak felváltva, mert különben is konkurenciái voltak egymásnak.

– Az Úr akarata – nézett ájtatosan az égbe a Pandora néni.

– A Devla átka – mormogta a Cigány Örzse.

Ez aztán mindenkit megbabonázott. Pont annyira, hogy a tíz méterre álló kút vizére senki nem is gondolt. Nem bírtak hinni benne, hogy azt a tüzet, amelyet az égiek gyújtottak, emberi kéz el tudja oltani. (Én mondogattam,

hogy talán, ha megpróbálnák úgy, hogy nem egyenesen az elektromos szerkezeteket locsolják... De én nem számítottam. Mit tudhattam én, városi ficsúr a magasabb összefüggésekről.) Szépen megvártuk tehát, amíg a borbélyüzlet porig ég. Aztán locsoltunk egy kis vizet a Valló Pisti fejére, aki ettől magához tért.

A döntő pillanatban megjelent a Plébános úr is. Keresztet vetett, amitől még rettegősebb lett a hangulat. A boszorkányok meg el is oldalogtak.

Ádáz vita robbant ki. Pontosabban több is. Az önkéntes tűzoltók a felelőst keresték. Hogy miért nem indult a tartálykocsi. (Volt, aki odáig ment, hogy kilenc méter is szép teljesítmény egy ekkora vészhelyzetben.) Abban azért sikerült megállapodni, hogy ha legközelebb ég a borbélyüzlet, legfeljebb odatolják a slagos autót. Elég közel volt ugyanis a tűzoltószertárhoz.

A másik kakaskodás abból adódódott, hogy a Gedeon bácsi meg a Povázsay úr szidták..., hol egymást, hol az eget.

– Maga a hülye, azzal a бүdös szivarjával – vадaskodott a fodrászmester, miközben olyan fekete volt az egész ember, mintha szurokban hempergőzött volna.

– Maga vén marha – terelte elvi síkra a vitát a Povázsay úr – a városban már rég nem használnak tiszta szeszt.

– Maga is inkább megissza, mi? Attól ment el az a tökkel-ütött esze.

– Még maga nevezi magát fodrászmesternek?! – villogott a Povázsay bácsi szeme.

Meg még azt is mondta, hogy: ”kókler”. Ez volt a kegyelemdőfés, mert a Gedeon bácsi nem tudta mi az. (A kókler.) Ettől beijedt, és el is ballagott lassan, közben meg tépdeste a kabátja megégett ujjait. Sokan vélték, hogy szipogott is az öreg a sírástól, de a Plébános úr kiigazított mindenkit, mondván: „Nyilván, szénmonoxid-mérgezést ka-

pott a Gedeon. Nemhiába... Aki nem jár templomba...” És jelentőségteljesen körülnézett.

A vitákat szaporította a két boszorka közötti – némileg elméleti – ellentét. Hogy akkor most a Devla vagy az Úr tehet-e a „Fodrászati Salon” porig égéséről. Mondom: erős konkurenciája volt egymásnak a két banya. Sárlakon nem történ azért annyi földöntúli jelenség, hogy két hivatásos vajákost is el tudott volna rendesen tartani. Azt meg már csak félve említem meg, hogy a Plébános úr hivatalból üldözte a tevékenységüket, mert a boszorkák elméletei sok tekintetben ellentmondtak az egyház tanításainak.

Mondta is egyszer a Pandora néninek (a plébános), hogy „a pokolra jutsz lyányom”, de hát ez nem volt ellenőrizhető. Különben is, kár volt a papnak szítani a tüzet. Sárlakon az emberek éppúgy félték és tisztelték a Biblia tanításait, mint a boszorkák varázslásait. A kettő szépen megfért egymással.

Például, amikor a Bélteki bácsi hasába leszállt a béka, azaz, hasmenése volt neki. Maga a beteg a Pandorához sietett kúrára. Hogy milyen ellátásban részesült, azt most ne feszegezzük. Rossz – meg még jó – nyelvek szerint is a vajákos nem is a súlyos beteg hasával foglalkozott. elsősorban. Hanem inkább azzal, ami alatta van. Hát, nem tudom, nem tartottam a gyertyát. Már csak azért se', mert a szörnyű história fényes nappal esett meg. Úgyszólván nyilvánosan: a téesz közösségi tulajdonát képező szénakazaljában. Annyi bizonyos, hogy amikor az eset történt, a Pandora mama is csak Pandora volt, a Bélteki bácsi meg még nem volt teljesen bácsi. Ráadásul, elég gyakran rájött a kangörcs.

Na mindegy! Lényeg, hogy a Bélteki néni, ugyanebben az időben, a templomban imádkozott azért, hogy a férje hasából feljöjjön a béka. Úgyhogy a szellemek meg a rontások szépen megférték a papolással.

Hanem, ideje visszatérni a Gedeon bácsira. Pontosabban a fodrászati műhelyének... Majdnem azt mondtam: hűlt helyére, de éppen nem hűlt volt, hanem nagyon is meleg. Még parázslott az alap, amikor a borbély nekiállt, hogy zseniális tervét végbevigye. Úgy ugrált az öreg a paraszak között, mint a megbabonázott busmanok. Tudják, azok a tűzjáró népek Annyi különbséggel, hogy azoknak nem égett meg a cipőjük talpa. (A Gedeon nem tudta, hogy a parázsfutás csak mezítláb hatékony.)

A zseniális terv viszont már ott lángolt a lelkében, akár nem is oly' sokkal előtte maga az üzlet. Nem fogják elhinni, kit nyert meg szövetségesnek a végrehajtáshoz. A Povázsay urat! Úgy bizony, kibékültek. Rájöttek, hogy nem ők voltak a hibásak a tűzben, hanem meg volt az már előre írva. Meg még a két boszorkára gyanakodtak lelkük mélyén, de azokkal nem mertek nyíltan ujjat húzni.

És az ötlet tényleg világraszóló volt. Érdeemesnek látszott akár az ördöggel is szövetkezni miatta. Nemhogy a Gedeon bácsival. (Illetőleg a Povázsay úrral.) Nagy titokban zajlottak az előkészületek. Csak olykor-olykor lehetett hallani, hogy valamelyik szövetséges felkiált fájdalmasan, hogy „jaj, a lábam, megégett!”. Meg, hogy „de kurva füstszag van itten!” (És hasonlók.)

Tény, ami tény: három röpke nap alatt elkészült a tákolmány. Négy dúc meg egy nejlontető. Még a cégtáblát is átpingálták. (A „Salon” szót nem kezdte ki a tűz.) Úgyhogy az új és impozáns épület a „ZŐCCSÉGES Salon” nevet nyerte a keresztségben. Óriási volt a terv maga is! A Gedeon bácsi kitalálta, hogy felvásárolja a környékbeli parasztoktól a termést. Hogy azoknak ne kelljen bevinni a városba. A piacra. Tényleg kikezdhetetlen elképzelés. Az már viszont nem volt belekombinálva, hogy kinek adják majd el a „zőccséget”. Mert hisz' pont azoknak kellett

volna (eladni), akiktől vették. Ez ám a letisztult marketing, nem igaz?

A gyakorlatban ez úgy nézett ki, hogy – mondjuk – a Kalló mamától megvettek egy zsák krumplit. Hosszas alkudozások után. Aztán, úgy körülbelül egy óra múlva a Kalló mama elballagott a boltba. Lefitymálta azt a burgonyát, amit nem is olyan régen még az egekbe magasztalt. Továbbá közölte a kérges szívű eladókkal, hogy ő (a Kalló mama) sokkal olcsóbban is tudna szerezni. Például neki magának is van egy komolyabb tétel raktáron. Eladásra.

– Ne izéjjon itten – intette rendre az öregasszonyt a Ge-deon – Povázsay konzorcium – maga csaló kupec.

– Ezze' a krumpiva' akarnak maguk főválni? – dühöngött a Kalló mama – gyűjjenek csak át hozzám, mutatok én maguknak delikát árut.

És ez így ment két teljes napon át. Nem csoda, hogy már rögtön akkor elterjedt a hír, miszerint csődbe ment – „befuccsolt” – a „ZÓCCSÉGES Salon”. De ez vaklárma volt csak. Pontosabban, csak félvak lárma. Mert a Varga néni sógora terjesztette. Márpedig ő csak a fél szemére nem látott. Azt mesélte, hogy a háborúban veszítette el az egyik szeme világát, pedig mindenki tudta, hogy Csámpás Ica verte ki neki. Még akkoriban, amikor udvarolt neki a Varga néni sógora. Tudják, amikor meglelte a vőlegényét a kazalban egy bögyös aratólánnyal.

Szóval, nem volt igaz a hír. Mert az üzlet még további egy álló napot működött. Akkor aztán azt lehetett hallani a nejlon alól, hogy „maga beszél, mit tud maga hülye a kereskedelemről?”. És válaszul: „Maga Povázsay úr egy barom! Nem elég, hogy leégette az üzletemet, még ebbe a bótba is belerángatott.”

– Ki égette le a maga üzletét?! – vonyított a Povázsay úr – hát ki locsolta folyton a tiszta szeszt?

Ott folytatódott minden tovább, mint a tűzeset után. A többi néma csend.

ÚTMUTATÓ

(Népies hagyományok Sárlakon)

Tulajdonképpen, ezzel kellett volna kezdenem. Hogy képebe bírják magukat hozni, hol is vannak. (Nem most. Hanem, amikor azt hallják: Sárlak.) Ott kell kezdenem, hogy van nekem egy barátom, a Zolika. Valamilyen kifürkészhetetlen okból kifolyólag ebből a Zolikából dudás lett. A szó legszorosabb értelmében tud kesztyűbe dudálni. (Nem viccelek!) Addig-addig nyüstölt engem ez a barátom, hogy nézzem már meg a gyűjteményes kiállításukat, hogy tényleg megnéztem. Merthogy a Zolika – a dudálás folyamata nyaképpen – néprajzkutató lett, vagy mi a rosseb.

– Aztán, mi van abban a kiállításban? – kérdeztem gyanakodva, mert attól tartottam, hogy a büfében nem árulnak sört.

– Hát a falusi élet, a népművészetek, meg a hagyományok, ilyesmik – pödörte meg a bajsját a Zolika, mert adott rá, hogy első ránézésre is ilyen néprajzosnak látszódjon.

– Abból aztán nem bírsz nekem semmi újat mutatni – szögeztem le – úgy ismerem a motívumokat, mint a tenyereimet. Sárlakon éltem a fél gyerekkoromat.

De nem addig a! Olyanokat mutogatott nekem a Zolika, hogy tátva maradt a szám. Hogy miféle hagyományok voltak itten.

– Te hülye – mondtam neki biztatóan – ilyen csak a filmekben van. Meg talán a néprajzosok fejében.

Mert mutatott a Zolika – egyebek közt – egy ruhát, ami tele volt hímezve. Nahát, az hétszentség biztos, hogy olyant Sárlakon – de még a környéken se! – hordott emberfia soha. Jól is néztünk volna, ki, ha az asszonyok, akik

annyit dolgoztak, hogy majd' leszakadt a derekuk, ilyen csicsás göncben bandukoltak volna ki a mezőre. Tizenvalahány alsószoknyában – kukoricát egyelni! Ne röhögtesse nek!

Aztán meg a népdalokat dudált a barátom, de azokról is bizton állíthatom, hogy Sárlakon soha nem hangzottak el. Hogy például:

„Szerelem, szerelem,
Átkozott gyötrelem.
Mért nem virágoztál,
Minden fatetejen?”

Ez Sárlaki változatban maximum ilyesmi volt:

„Gyere ide görbe lábú Aranka,
Ne csinálj úgy, mintha téged harapna.
Egy dolgod van itt azonnal énnálam,
Örülök, hogy estére rád találtam.”

Esetleg:

„Kombiné, kombiné,
Csipkés kombiné.
Még az éjjel felhajtom majd én.”

A többi nem bírja a nyomdafestéket...

Nem tudom, valószínűleg Sárlak az ország legáltalánosabb faluja volt, de ott egyáltalán nem voltak ilyen hülye hagyományok. Illetve, dehogynem voltak! Nagyon is. Csak nem olyanok, mint amiket a múzeumokban mutogatnak. Nagyon szép hagyomány volt példának okáért, hogy a „Kultúrban”, (a kultúrházban) minden szombat este kilenc és fél tíz között kitört a verekedés. Menet-

rendszerűen, ha esett, ha fújt. Na, ez például egy sárlaki hagyomány. Valóságos. Tudom, mert láttam.

A többi ilyen népies izékről majd menet közben beszámolok. Addig is – csak, hogy jobban belelássanak a kulisszák mögé – összeállítok maguknak egy kis sárlaki szótárt. Hogy mi mit jelentett. Különb: nagyon furán beszéltek az én falumban, idegen alig érthette. Lassan, tagoltan ejtettek minden szót, mégis, valahogy úgy hangzott, mintha hadartak volna. Egy Sárlakon töltött nyár után engem se értettek sokáig az osztálytársaim. Amikor például azt mondtam, hogy „menek kókányolni”. Megjegyzem: a mini szótár összeállítást jelentősen hátráltatta, hogy a kifejezések egy nagyon nagy hányada kiverne a biztosítékot. (Az én számítógépemben is, meg a maguk fejében is.)

Hát akkor, nézzük:

Gyüszmékül = idegesen fel-alá járkal. De, mondták olyankor is, amikor valaki ide-oda ingázott a kocsmá meg az otthona között.

Cicerél = szerelmeskedik. Ebbe beleértendő a tapetolás, közelebből a „csöcsörészés”.

Miháncst = amint lehet, mihelyt lehetséges.

Gyün = jön. De nem ám csak úgy ballag. Hanem amikor „megindul, mint az orrvérzés”.

Tugymékol = sokat babrál valamivel. Mondjuk: két óra alatt ver be a falba egy százas szöveget.

- Csirabika* = eredetileg azt a tenyészállatot jelenti, amelyiket nem vágnak le, hanem meghagyják fedezettetni (utódokat nemzeni) Emberre – illetve férfira – is gyakran használták ezt a kifejezést. Részint, ha valaki nagyon erős volt. Részint meg, ha gyakran rájött a kangörcs. (A cice-rélhetnék.)
- Gacsos* = girbe-gurba. A gacs eredetileg a szőlőn nő, máshol kacsnak is mondták. A gacsos ember sovány és olyan szerencsétlen a járása. (Józanul is.) Még tágabb értelemben – mondjuk: gacsosfejű – teljesen elment az esze.
- Lúdoktor* = (ejtsd: lúúúdoktor), állatorvos.
- Kehes* = lásd, mint fent. Azzal a különbséggel, hogy kehes ember beteg. Teszem azt, tüdőbaja van. Mindenféle betegséget emlegettek így: „kehéje van nekije”.
- Tirpák* = Szabolcsból jártak Sárakra idénymunkára cselédek meg mindenféle aratómunkások. Ezeket hívták tirpákoknak, de annyira nem voltak megelégedve a szellemi teljesítményükkel, hogy egy idő után a fogalom átalakult. Azt jelentette, hogy „tök hülye”.
- Rovnyi* = cigányul annyit tesz: asszony. A sárlakiak mindenféle nőre mondták. Nem hízelgő felhanggal.

(Megjegyzem: az én fatornyos kis falumban együtt éltek a cigányok meg az úgynevezett magyarok. Különösebb viszálykodás nem volt. Nyilván azért, mert a romák a szomszéd falvakba jártak lopni. Na, mindegy. A lényeg, hogy rengeteg cigány szót használtak a sárlakiak. Szerintem fénykoromban simán taníthattam volna valamelyik egyetem romológiai tanszékén. Halljunk most néhányat ezek közül a roma kifejezések közül.)

Csumidázik = csókolózik. Aztán köszönés lett belőle, úgymint „csumi”, de ezt a Majkától már ismerik.

Sukár = szép, nagydarab ember. (Eredetileg.) Használták tágabb értelemben is. Például, ha azt mondták, hogy „sukár skárpi”, az azt jelentette, hogy „szép cipő”.

Máró = kenyér. A cipó volt a „brúgó”.

Lácsó = körülbelül olyan, mint a sukár, de kifejezetten csinos-bögyös nőkre vonatkozóan.

Gülü = vak, csökkentlátó, szemüveges, kancsal. Egyszóval: mindenki, akinek valami baj van a szemével.

Góré = nem, nem a „főnök”. Eredetileg egy faépítmény, voltaképpen egy kis – dróthálóval körbevont ház, ahol elsősorban a kukoricát tárolták. Úgy nyerte el a mostani értelmét, hogy az, akinél a góré lakatjának a kulcsa volt, az parancsolt a háznál. (Legtöbbször persze az asszony...)

Rima = prostituált, kurva, rosszlány. Ahogy tetszik.

Puca = amit a nők a bugyijukban rejtegetnek.

Kanszög = ugyanaz, csak férfiban. Ha azt mondtak valakire, hogy „akkora a kanszöge, mint az ácskapocs”, akkor az meg lehetett elégedve magával. (mert az asszonyok is meg voltak elégedve vele.)

Kókányol = ez eredetileg azt jelentette, hogy egy hosszú rúd végére erősített horgas kampóval húzogatja ki a szénakazalból („a szómábú”) a szárazabb nyalábokat. A ki-be húzogatásból aztán rögtön a kanszögre asszociáltak a népek. Így jelentett később a kókányolás egyidejűleg cicerélést is meg pisilést is. (Ez utóbbinál is húzogatja, ugye az ember a gatyájából azt, amije van.)

Ízelítőül ennyit a szavakból. (Ne keseregjenek, mondom – illetve: mondok – menet közben megmagyarázom az összes többit.) Csak még néhány szólást idéznék elő. Ízelítőül.

„*Ki van számítva, mint Tauzeréknál a fánk.*” (A kutyának is maradt egy. Legalábbis a legenda szerint.)

„*Vigyorog, mint telihold a ganyédombon.*” (Ezen nincs mit magyarázni, önmagáért beszél.)

„*Folyik bele, mint döggútba a hólé.*” (Annyit iszik, mint az állat.)

„Szétverlek, mint eső a libaszart.” (No comment.)

„Lenyomta, mint Kukori a műmenyétet.” (Úgy „megtunyászta”, hogy csak na!)

Harmadik nekifutás

**Talpam alatt füttyül a
szél**

Mottó:

„Ha sietsz, csak kényelmesen!”
(A Bélteki bácsi koncepciója)

Állati jó!

„Bunda, bunda,
Szőrös bunda.
Kutya van az ólba'.
B.... oldalba!”

(Ismeretlen szerző)

Akkor fütyült nekem a talpam alatt a szél, amikor az a hülye Rozi megkergetett. Nem ám egy lány! Na nem. Hanem egy tehén! Muszáj voltam felmászni – viharos sebességgel – a Rétiék akácfájára. Azon meg a méhek dolgoztak éppen. Tovább másztam a fán egy külső (azaz nem központi) ágra. Azon lógtam, egy szál klottgatyában. Közben – mint egy végítélet – megérkezett az a vihar, amelyről már egész délelőtt tudtuk, hogy meg fog érkezni. („Gyün a tájfun!” – állapította meg a Stabil, de látszik, hogy meteorológiailag nem volt kellően tájékozott. Sárلاكon ugyanis nem lehet tájfun, de hát ezt maguk is tudják.)

Tehát, lógtam a fán. A talpam alatt meg fütyült a szél. Meg még ott voltak a méhek. Egy darabig, mert a tájfuntól eliszkoltak. Ez így egy kicsit horrorosan hangzik – de főleg értelmetlenül –, ezért elmondom, hogyan jött ez a helyzet. De tessenek ám megkapaszkodni. Olyan kalandos történet ez, hogy még a James Bond-filmeken se láttak különbet.

Ott poroszkáltunk a Marikával a Rétiék kukoricásában. Helyesebb, ha azt mondom: por-oszkáltunk. Mert Sárلاكon nyáron minden poros volt. A „tájfunok” után meg nyakig merültünk a sárba. Csak gumicsizmában közlekedtem volna, ha lett volna. Jó az mezítláb is... Ballagtunk a Marikával, aki az unokatestvérem volt. Aztán megláttuk a Rozit. Aki meg egy tehén volt. (A Marika is, de ő csak átvitt értelemben, a sok kilója miatt.)

Megláttuk a Rozit, ballagott hazafelé. Gondolom, a vihar

elől. Ebben még nem volt semmi különös, Sárلاكon úgy mászkáltak a tehenek, hogy teljesen otthonosan. Amikor a tehenészek nagyon unták azt a sok fáradozást, ami a tehenek legeltetésével jár (egész nap üldögdélni vagy támasztani a kampósbótot), egyszerűen útjára engedték a gulyát a falu szélén. Mindenki ment haza szépen, magától. Egyéni utazásnak mondják mostanság. És a tehenek mindig haza is találtak, nem úgy, mint némely férfie emberek, ugyebár...

Szóval, a Rozi feltűnése nem okozott semmi lelki sokkot. Egészen addig, amíg nem láttuk, hogy bámul ránk nagyon. Egyre üvegesebb lett neki a tekintete, csak úgy fixált bennünket a nagy, vizenyős szemével.

– Te, ez belénk ront – suttogta halálra válva az unokatestvérem, és már szaladt is. (Neki volt igaza.)

Én még játszottam egy darabig a torreádort. Nem bátorságból, hanem, mert nem akartam elhinni, hogy a Rozi egyszer csak – se szó, se beszéd – magbangul. Meg ott volt nálam a bicskám is. A gatyámba erősítve kócmadzaggal. A Nagyi nem hiába tanítgatott mindig, hogy „rég megmondta Jehova, bicska nélkül ne menjetek sehova!”. (Okos ember lehetett ez a Jehova.)

– Ne, te nee! – mondtam a Rozinak, de ettől csak még dühösebb lett.

Megindult nekem. Először csak bizonytalanul, aztán konkrétan. Láttam a gölü szemem, hogy tényleg fel akar öklelni. De még csak elképzelni sem tudtam, hogy mi a franc ütött belé. Nem is volt sok időm gondolkodni. Mert vagy ott halok hősi halált, mint egy bicskás torreádor, vagy menekülök, mint a szélvész. Biztosan maguk is az utóbbit választották volna. (Pedig, most hősködhetnék, hogy megfékeztem egy megvadult bikát. De, látják, őszinte vagyok. Még azt is bevallom, hogy a Rozi nem bika volt, hanem lánytehen.)

– Ne, te nee! – ordítottam megint, de már én is rohantam, iszkiri, fel a Rétiék akácfájára.

Különben a fáramászás az erősségem volt, mint minden falubéli gyereknek. Úgy kúsztunk-másztunk a legvadabb lombkoronában is, mint a Tarzan. (Sőt, szerintem jobban.)

Éppen jókor érkeztem (a fára), mert a Rozi biztos felöklelt volna. Így meg csak az akác törzsét kapta telibe. Aztán megállt lent, és nézegetődött. Hol engem bámult, hol meg csak úgy a tájat. Azt maguk is tudják, hogy az akác tele van tüskékkel. Úgyhogy azon a nyáron éppen a hetedik klottgatyám szakadt miszlikre. (A fenekemről nem is beszélve.) Még ez is belefért volna a köznapi kalandba. Csakhogy ott voltak a méhek! Nem tudnám megmondani, hogy vad vagy szelíd méhek voltak-e, de nem is nagyon fontos. Az biztos, hogy nekem támadtak, mert megzavartam a mézgyűjtést. Pillanatok alatt akkora lett a fejem (a csípésektől), mint az ötös bőrfoci.

– Gyűjjön má' Réti bácsi – kiabáltam kínomban, mert azt hittem az segít.

Az öreg pedig már ott volt. Már amennyire. Az elkerített tyúkudvar biztonságából osztotta nekem az észet:

– Gyere le nyugodtan – mondta remegő hangon – nem lesz semmi baj.

– Megöl a Rozi!

– Akkor maradj fönn, amíg lenyugszik.

– Széttépnek a méhek.

Így tanakodtunk egy darabig, aztán elszántam magam. Megpróbáltam kimászni az egyik vékonyabb ágra. Hogy valamiképpen messzebb legyek a méhbolytól. Ugyanakkor biztonságos magasságban a Rozihoz képest. Egy kissé megbillentem (csodálkoznak?, abban a helyzetben?), úgyhogy majdnem lehuppantam. Még az volt a szerencse – ha ezt annak lehet nevezni –, hogy belegabalyodtam a szárítórótba. Aminek az egyik vége éppen arra a fára volt bagozva. Az tartott meg. Így himbálóztam szépen, kényel-

mesen a Rétiék akácfáján. És a talpam alatt füttyült a szél. (Ahogy jött a vihar Sárلاك felé.)

Persze rögtön híre ment az egész faluban, hogy ott lógok végveszélyben, de ez sem sokat segített. Olyat még nem látott a világ, hogy egy jámbor tehén felökleléssel fenyegetsen egy jóra való gyereket. (Tényleg nem volt ilyesmi azelőtt. De, szerintem, azóta se.) Mindenesetre valakinek eszébe jutott, hogy hívják az állatorvost, a lúdoktort. Mégiscsak tehenről meg méhekről van szó!

A lúdoktort ténylegesen Doktor Kondor Alajosnak hívták. (Frappáns név, mi?) Eredetileg kórboncnok volt, de lopta a halottakat. Már úgy, hogy elszedett tőlük mindent, amit a hullaszállítók véletlenül meghagytak. (Ja! Mielőtt elfelejteném. Ezt hallgassák meg! „Kórboncnokomdoktorkondor”. Mint egy igazi vers.) A felsőbb hatóságok ezért a Kondort átminősítették állatorvosnak. Büntetésből meg Sárلاكra száműzték.

Na, lényeg, hogy jött a lúdoktor. Nagy sokára persze. Mert Sárلاكon az volt az alapelv, hogy „ha sietsz, csak kényelmesen!”. Ezzel én is maximálisan egyetértettem. Mindaddig, amíg nem kezdtem el lógni a Rétiék akácfáján. Halálos veszedelemben.

Amúgy meg majdnem mindegy volt. Mert a Kondor is csak azt bírta kitalálni, hogy várjuk meg, amíg a Rozi lehiggadt.

– És ha marha mérges? – fogalmazta meg az én aggodalmaimat a Kalló Örzse.

Erre az a hülye Alajos is megszeppent. Odakiabált a tehénnek:

– Hé, nyugodjál már le!

Gondolhatják, hogy mekkora foganatja volt ennek a kezelésnek. Az jött ki belőle, hogy a Rozi, hol a Rétiék kerítésének utcafrontján álldogáló kisebb tömeg felé indult meg, hol pedig az akácba bökött egyet-egyét a szarvával.

A helyzet határozottan fokozódott.

– Nem bírja elaltatni? – kiabálta a tyúkudvarból a Réti bácsi az utcára.

– Kit? – ordította a Kondor is – a tehenet vagy a kölköt?

– Ne álldigállj itten nekem Olajos, mint lókolbász a hideg vízben – rivallt rá a nagytekintélyű doktorra a Kalló Bözse. (Intim viszonyt ápolt a Bözse a Kondorral. Ezért nem szólította doktor úrnak. Alajosnak meg azért, mert annak semmi értelme sincs. Így lett Olajos.)

– Nem bírja elkábítani? – vonyított megint, egyre elkese-redettebben a Réti bácsi a tyúkudvar biztonságából.

– A tehenet, mi? – döbbsent rá a lényegre a Doktor Kondor.

– Azt hát! – helyeselt immár az egész kis csődület. Mert közben a fél falu az én vergődésemet bámulta, nem kis élvezettel.

– Azt nem bírom – csüggedt el a lúdoktor.

Miközben Sárلاك szellemi elitje így tanakodott a Rozi meg az én sorsom fölött, megtettem magam is, amit lehetett. Ugráltam, mint ürge a madzagon. Hogy valamiképpen kiszabadítsam magam a drótból. Sokra mentem vele. Háromat említek is. Egy: a Rozi még dühösebben kezdte öklelni a fát, a szeme egyre vizenyösebb lett neki. Kettő: a drót egyre szorosabban fonta körbe a gatyámat, már attól tartottam, hogy kárt tesz a kanszögemben is. Három: a méhek megújult és felfrissült erővel (dühvel) lendültek támadásba.

Már-már úgy tűnt, ott végzem a fán. Láttam magam csontvázként, amint lengedezek a szélben, és kísértem éjje-lenként a falu kutyáit. Meg az ijedősebb népeket. Szép halál, mondhatom. Aztán a régészek meg tanakodhattak volna, hogy miféle különös emberáldozatot mutattak be egykoron a sárlakiak. Hogy kiengeszteljék az istenek haragját.

Hanem akkor előpenderült a színre a Bangó Tádé. (Ne röhögjék ki, tényleg így hívták. Tehetett róla?) Különben is a Tádé volt az egyetlen, aki jelesre vizsgázott a drámai helyzetben. Kerített valahonnan egy piros törölközőt. Azt kezdte lebegtetni a Rozi előtt, hogy idegesítse. És hogy elvonja rólam a tehén figyelmét. Tisztára úgy ugrált a Tádé, mint a torreadorok. Kecsesesen, kifordított derékkal. Aprókat lépdelve, előre-oldalt. Kis híján, tangózni is elkezdett. Közben kiabálta kihívóan, hogy „vivaeszpannya!” (Viva Espana!, Éljen Spanyolország!) Hogy ezt a marhaságot honnan vette, fogalmam sincs. De bevált! A Rozi éppúgy megdöbbsent a Tádé mutatványán, mint bárki más a jelenlévők közül. Nem akart hinni a szemének. És tényleg: meg is vadult. Ugyanúgy, mint a spanyol arénákban a bikák. (Pedig a Rozi nem is kantehén volt.) Onnantól a megkerült állat a Tádét bámulta magbabonázva. De csak egy kis ideig. Mert aztán nekiindult kiirtani a botcsinálta matadort. Belerohant egyenesen a Rétiék kerítésébe. Ráborította az egészet – ajtóstól-tokostól – a bámész seregletre. Mégpedig olyan váratlan sebességgel, hogy azoknak alig volt idejük szétrebbeni. Így aztán a Rozival együtt keveredtek bele jónéhányan a kerítésdrótba. A legnagyobbat a Doktor Kondor tanyált, talán még mindig a kábítószer módszer lehetőségein mélázott. A Réti bácsi meg csak ordított: „Jaj, a kerítésem, jaj a kerítésem.” Mintha én ott sem lettem volna. Teljes életveszélyben. Aztán némi keveredés után a Rozi kikászálódott a drótok közül, fogta magát, felállt, és – mintha mi sem történt volna – elballagott. (Mondom, hogy nem volt az egy normális tehén.) Akkor kezdte a Tádé ünnepelni magát. Egészen addig, amíg a Réti bácsi meg nem jelent a petrencerúddal, hogy agyonvágja Sárlak egyetlen torreadorát. (A kerítés miatt.) Mindenki mondott valami okosat. Sőt! Okosabbat, mint bárki más.

– Tényleg el kellett volna kábítani – nézett szemrehányóan a Kalló Bözse a lúdoktorra.

Velem a kutya sem foglalkozott. Illetve, ez így nem egészen pontos. Mert a Rétiék kutyája – amelyik a veszély alatt sunyított – felbátorodva engem kezdett viczorogva ugatni.

Úgyhogy kénytelen voltam magam is megtapasztalni: a bajban nem számíthat az ember senkire. Vagy kivárja, hogy az őt szorongató drót a rozsdától elszakad, vagy kikecmereg a szorításból. Tanácsot meg lelki támaszt viszont kap bőven. „Nem kellett volna bizdergálni a Rozit!” – okoskodott a Stabil is, pedig a fene se bántotta azt a marhát. (A Rozit, nem a Stabilt, mert az utóbbit majdnem agyonvertem.)

ÚTMUTATÓ II.

(Sárlak kulturális élete, avagy: ahol a part szakad)

Tisztára meg voltam hasonulva akkoriban. Mert, ugye, az iskolában azt tanultam, hogy nincs is szebb, mint a nép lelkének mélyén lakozó ősi bánat megfogalmazása. Mondjuk, ahogyan az asszonyok énekelgetnek a fonóban. (Ahogyan azt szegény Kodály Zoltán megálmodta.) Nem mondom, Sárlakon is volt fonó. Üres olajshordókat tároltak benne, úgyhogy ott nemhogy énekelni, de még megmaradni sem lehetett a baromi szagtól.

Attól voltam tehát a meghasonulás állapotában, hogy a könyvekben teljesen mást olvastam a falusi életről, mint amit én megtapasztaltam. Hogy messzebb ne menjek, vegyük a kulturális életet. Mert az volt. Leginkább a televízióban láttuk. A fiatalabbak kedvért mondom. Fekete-fehér tévé volt, úgy hívták: Kékes. Egy csatorna – hétfőn szünnap – és a legnagyobb truvájnak a Táncdalfesztivál számított.

A Sárlakon található mind az öt készülék üzembe volt helyezve a nagy napokon. Kis hokedlikkel vonultunk mi is a Nagyival a szomszédba, hogy láthassuk-hallhassuk a fél-isteneiket.

Ilyeneket énekeltek, hogy „Szeretném bejárni a Földet”. Meg még azt, hogy „Egy szál harangvirág”. Aztán a legszebb, amitől egyenesen elalélt az egész falu, az volt, hogy „Almát eszem”. Ebből idéznék, ugyancsak a fiatalabbak kedvéért:

„Almát eszem,
Ropog a fogam alatt.
Nem jöttél el,
Csak a csutka maradt.
Kiürült a kosár.”

Ha jól emlékszem, a jeles mű előadóját Magay Klementinának hívták. Klementina! Még ilyet se hallott Sárlakon senki. Nem csoda hát, hogy két héttel az adás után mindenkinek „Klementinás” pénztárcája volt. A nyeles fésű mellé csúsztatva a farzsebbe. A Klementina bizonyos szögből nézve kacsintott a pénztárcán. És ennek mindenki kiváltképp örült. Hát, nem is csodálom. (Megjegyzem: amikor a televízió az első holdraszállást közvetítette élő, egyenes adásban, az a kutyát sem érdekelte.)

A kulturális élet másik fókusza a már említett „Kultúr” volt. Ott ugyan elhangzottak valódi népdalok, de a lényeg a verekedésen volt. Ebből is látszik, hogy a sárlakiak adtak a fizikai erőnlétre. Mint mostanság a harcművészek. Vegyük úgy, hogy a „Kultúr”-ban lezajlott oltári nagy bunyók a mai karate-mánia előfutárai voltak. (Sok kicsi Bruce Lee.)

A művelődés legfőbb terepe azonban – gondolom, kitalálták – a kocsmá volt. Pontosabban a kocsmák. Mert kettő volt belőlük. Az egyik a Felvégen, a másik az

Alvégen. Különben kihalt volna a falu. Az egyiknek az volt a neve, hogy a „Kossuth Lajos MGTSz 401-es számú italboltja”. Az alvégi meg ugyanígy, csak 402-es. (Azt már a nálam sokkal okosabb néprajzkutatóknak kell kideríteniük, hogy az ország kábé ezer mezőgazdasági termelőszövetkezetéből – Mgtsz – miért hívtak legalább ötszázat Kossuth Lajosnak. A legtöbben azt se tudták, ki volt az. Plusz, mi köze volt tulajdonképpen a mezőgazdasághoz? Kényes kérdések, mi?)

Szóval, a kocsmákban zajlott igazán az élet. Az igényes kultúrát is beleértve. Mert minek lehet nevezni azt, hogy Sárلاكon már a kisgyerekek is mesterfokon tudtak kártyázni. (Snapszer, huszonegy, zsírozás, ilyenek.) Ezeket sokáig nem tartottam valami nagyra. De amikor megtudtam, hogy például bridzsezésből világbajnokságot is rendeznek, megint megállapítottam, hogy rossz helyre születtem. Ha, mondjuk, a zsírozás bekerült volna az olimpiai számok közé, én már biztos, hogy olimpiai bajnok lennék. Na mindegy, kár ezen keseregni!

Mert azért sok szép és nemes dolgot tanultam én a felvégi kocsmában. Például: káromkodni. De, olyan cifrán ám, hogy simán tele tudnám írni belőle a könyv további részeit. (Bízom benne, hogy nem haragszanak meg, ha ettől most eltekintek.) Meg ott is a népdalok. Bizonytal észrevették, szívesen idézgetek belőlük. Olyan megkapóak, szinte megkönnyezem még most is mindegyiket. Ezt hallgassák:

„Elment a Lidi néni a vásárba, csuhajja,
Batyut kötött a hátára, csuhajja.
A batyuban széna-szalma,
Így ment a Lidi néni a vásárba, csuhajja!

Visszajött a Lidi néni a vásárból, csuhajja,
Tücsök ment a ... kisujjába, csuhajja.
Még azt mondja, piszkáljam ki,
Én meg bele-bele nyomtam neki, csuhajja.”

Nem mondhatják, hogy nem így van: igazi kis monodráma. A költészet legmagasabb régióit ostromolja. Mint például ez a másik is:

„Béla bika kiszökött a karámból,
Ebből lett a nagykanászi karambol.
Összegyűltek a kanászi vagányok,
Míg az egyik így szólt: lányok, én hányok!”

Ebből a dalból adódott, hogy amikor egy Béla nevű rokonunk látogatta meg a Nagyit, az unokaöcsém megkérdezte tőle, hogy „Béla, hát tényleg kiszökötté' a karámbú?!”

Sárlakon olvasnivaló is akadt bőven. Konkrétan három. Úgy mint a Biblia, a Szabad Föld című hetilap, meg a Kincses Kalendárium elnevezésű éves kiadvány. Na, ezekben aztán minden benne volt, ami csak kellett. A bibliai ismereteim egy kissé sekélyesek voltak ugyan, de voltak. Például elsajátítottam azt a szólást, hogy „Bírja, mint isten a szidást.” (Lehet, hogy ez nincs is benne a Bibliában? Na, mindegy...)

A Szabad Földben már tényleg volt egy csomó érdekesség. Máig megmaradt bennem például az a nagyívű tanulmány, amelynek a címe így hangzott: „Hogyan csináljunk repceből finom süteményt?” Nem tudom, kipróbálta-e valaki. Mindenesetre, amikor a Nagyinak felvettem, hogy csináljon nekem repceből süteményt (finomat), el akart vinni az orvoshoz. Vagy valamelyik boszorkányhoz, nem emlékszem pontosan.

A Kincses Kalendáriumot szerettem a legjobban. A kor szellemétől teljesen eltérően friss írások és szép képek voltak benne. Olyan messzire merészkedtek, hogy valamelyik címoldalukra egy csábosan mosolygó, szőke nőt szerkesztettek ki. Ráadásul, ugyanez a nő belül bikiniben is látható volt. Teljes alakos képen!

A kulturális pályám sárlaki csúcsa mégis az volt, amikor a téveszelnök tiszteletére rendezett ünnepségen elszavalhattam volna egy verset. Addig jutottam, hogy „Ej mi a kő! Tyúkanyó... kend” Aztán se kép, se hang. Néztük egymást egy darabig az elnökkel, aztán viharos vastapsot kaptam. Igaz, ami igaz: abba az egy sorba beleadtam apait-anyait.

A Nagyi mégsem volt elégedett. Százszor le kellett írnom, hogy „Tán a szobában lakik itt bent?”

Családi tűzfészek

„Csicsáéknál ég a lámpa,
Csicsáné az urát várja.
Hazament az öreg Csicsa,
Várja ott a meleg... vacsora.”

(A Prímás Józsi nótája,
amit el szoktak neki húzni.)

Abba az ügybe, amit most akarnék így elmesélni, meg minden, több szálon is belekeveredtem. Mint cigánygyerek a hózentrógerba. Nem is tudom... Nem is tudom... Hogy hol kezdjem? Fix, hogy az elején kellene, de azt szégyellem. (A többit is, de talán nem annyira.)

Jól van, erőt veszek magamon. De akkor maguknak cserébe meg kell ígélniük, hogy nem röhögnek ki. (Nagyon.) Bevallom: a Nagyi szegény volt. Nem úgy, mint a templom egere, hanem jobban. Tudják, van a mesék elején mindig,

hogy „volt egyszer egy szegény ember.”. Na, az volt a Nagyí. Csak nem volt odaírva neki a neve.

Erről az állapotról azonban én mit sem tudtam. Nem vettem észre belőle semmit. Mert azt gondoltam, hogy azért járok klott nadrágban, mert az a legkényelmesebb. (Különben, tényleg úgy volt. Ha nekem nyáron véletlenül hosszú szárú nadrágot kellett húznom, úgy éreztem magam benne, mint a lepányvázott harcímén.) Ugyanígy, amikor prószát (kukoricalepényt) ettem napokig, azt gondoltam, azért van, mert finom. És nem azért, mert gyakorlatilag nem kerül semmibe. Egyszóval: nem nagyon vettem észre, hogy mi az ábra.

Ezzel szemben volt egy „Bocskorszój” elnevezésű édes-ségféle, amit nagyon szerettem. Érthetetlen (hogy miért szerettem), mert olyan volt, mint a megolvadt bitumen. Az íze is, meg az állaga is. Össze volt tekerve az egész kutyvasz, úgy nézett ki a bocskorszój, mint a feketére sült kakaós csiga. Ráadásul, ragadt, mint a rosseb. Mai fejemmel biztos, hogy szabadalmaztatnám, mint univerzális ragasztót. Például, amikor megettem egy ilyen bocskorszóját, mindig belekentem a gatyámba a kezem. (Sokat adtam a higiéniaira.) Közvetlenül utána, ha ráültem egy székre, figyelmem kellett. Mert különben simán hozzáragadtam volna. Felálltam, és gatyástól, mindenestől jött velem a szék is. De a szalmát meg ilyeneket még napok múlva is összeszedte. Úgyhogy, kábé úgy néztem ki, mint a kócbabák. (Amikor ettem a bocskorszójból, utána.)

Ez volt az egyetlen olyan szenvedélyem, ami akkoriban pénzbe került. A Nagyí pénztárcájához képest nem is kevésbe. Én viszont állandóan nyaggattam azt az áldott jó asszonyt, hogy vegyen nekem a kedvenc édességemből. Másra nemigen volt gond. Gyümölcs annyi akadt, mint a tenger. A tej állandóan ott mászkált a szemem előtt, benne a tehenekben. Kenyeret meg még a cigánysoron is adtak.

Anélkül, hogy kérnem kellett volna. (Hát csoda-e, hogy nőttem-nődögéltem, mint az úri tök. Leginkább, pocakra. Merthogy a kezeim meg a lábaim olyanok voltak, mint a málnakeverő.)

– Ne nyaggasd már szegény öreganyádat folyton – mondta mindig a Boltos Anca, amikor fejcsóválva adta a kezembe a bocskorszíjat.

– Már miért ne nyaggatnám? – replikáztam öntudatosan.

– Mert elszeded az összes pénzét.

– Van neki, nem igaz?! – rántottam meg a lehető legflegmábban a vállamat.

– A nagyanyád előlegebe eladta az egyik kocát a kanásznak – sziszegte mérgesen az Anca –, hogy neked mindent megvegyen, amit csak akarsz.

Ezzel a Boltos Anca lezárta a vitát, meg az életemnek egy fejezetét. Mert azért akkora hülye nem voltam, hogy ne tudtam volna: mit jelent egy koca kiárúsítása. Előlegben. Hazavittem azt a hülye bocskorszíjat, büntudatosan megkínáltam belőle a Nagyit. Nem fogadta el, de azt hiszem, nem öntudatból. Egyszerűen rühellte az ívét, amit most már – a mai nagy gondolkodásommal – meg is tudok érteni. (Most már belém se tudnának diktálni egy falatot se. Ne is próbálkozzanak.)

Jómagam mindig is amondó voltam, hogy inkább az unalom öljön meg, mint a munka. De akkor mégis így emelkedtem szólásra a Nagyira irányába: „Elmegyek nap-számba!”

– Megkapta a fejedet a Nap, mi? – nézett rám a Nagyira őszinte részvétellel.

– Nem az – legyintettem neki – csak, gondoltam, kipróbálom magam, hogy mit bírok. Tudod, így hősiesen.

(Láthatják, már akkoriban is meg tudtam mindent filozofálni. Meg mindennek az ellenkezőjét is.)

– Aztán hová menné szíved szerint? – faggatott a nagymamám, mert bevette szegény, hogy tényleg kedvem van dolgozni.

– Hát, azt izéllom, hogy a Kallóékhó'. Jelentkezek az aratásba.

– Menj csak, ha kedved tartja – egyezett bele ebbe is a Nagyi, mint mindenbe.

Nem akartam elvenni a kedvét, hogy a rosebnek se tartja kedve. Csak egy kis pénzt akarok keresni. Vagy bocskorszój cukrot venni belőle. Vagy pediglen kiváltani az előlegbe eladott kocát. Akkor még nem döntöttem el pontosan, hogy mennyire leszek hős. (Mindenesetre a szobromat már láttam magam előtt, amint ott áll jelentőségteljesen Sárlak főterén. Tudják, a leégett fodrászati „salon” helyén.)

– Jesszusmária! – csapta össze a kezeit a Kalló mama, amikor előadtam neki, hogy náluk mennék napszamba. – Inkább a fekete himlő!

Örültem, hogy ilyen jó véleménnyel van rólam, mert én is szorgos, rendes embernek tartottam magam. De, ugyanígy, a Bözse is, a Kalló Bözse. Az meg azt mondta: „Ne lássam tengert....” (Aztán beleakadt a szusz.) Itt én már nem leszek a Munka Hőse, az látnivaló, gondoltam. Nem mondhatnám, hogy nagyon szomorúan. Már el is képzeltem: megyek haza a Nagyihoz, azt mondom neki, hogy nem sikerült elhelyezkednem, pedig mindent beleadtam. A Kallóéknál munkaerő túlkínálat van. Punktum.

Sajnos, nem így történt. Mert az istálló ajtajában megjelent az öreg Kalló. (Úgy nagyjából akkora volt, mint egy szürkemedve.)

– Asszonybeszéd – dörmögte és legyintett, meg sercintett egyet – én ösmertem a nagyapját. Az rendes ember volt. (Itt a Kalló bácsi az „az” szócskát nagyon határozottan megnyomta hangsúlyilag. (Lehet, hogy azt akarta ezzel kifejezni: én nagyon is messze estem a nagypapa

fájától. Várjunk, ebbe most belegabalyodtam. Arra akartam utalni, amikor azt mondják népisen, hogy „Nem esik messze az alma a fájától.”)

Hogy most már tényleg a közepébe vágiak, elszegődtem marokszedőnek: Napszámba. Kikalkuláltuk a Kalló márával a béremet. Nem mondhatnám, hogy az öregasszony zsigori volt, mert annyit ő nem költött. Először azt javasolta, hogy kosztért-kvártélyért robotoljak. Nehezen értette meg, hogy ennem van mit bőven – csak bocskorszíjat nem – a Nagy háza meg ott áll vagy száz méterre az ő portájuktól. Nagyon nem fűlött a foga az öregasszonynak, hogy pénzt adjon. Pedig aztán muszáj volt neki. Amikor a Kalló bácsi csak annyit mondott ékesszólón, hogy „naaa!”. Akkor kikombináltuk, hogy mennyi lesz a bérem. Valami ezeröttszáz méter bocskorszíj cukor került ki belőle. Ezt rögtön tisztáztam magamban.

Meg is lettem volna én elégedve ezzel a szép díjazással. Csakhogy azt nem számoltam bele a kalkulációba, hogy dolgozni is kell. De még hogyan! Meg mit! Meg mennyit! Atyaisten, gondoltam úgy kábé az első óra után, én ebbe hétszentség, hogy beledöglök. Most lenéznek, mi? Jó, akkor figyeljenek!

Adva van egy rozsdás kombájn. Na nem olyan géppel hajtott ám! Hanem olyan, amelyiket két ló húz. (Ameddig bírják, és nem kapnak hőgutát.) Ezek így haladnak elől, miközben a Kalló bácsi követi őket botladozva. Hol a lovakkal ordít, hol a marokszedőkkel. Igaz, a kettő között semmi különbség: mindkét esetben így hangzik a szöveg: „hőőő, azanyátok!”. Néha – mikor jó kedve volt – azt is mondta, hogy „agyoncsaplakbenneteketazúristenitneki!”. De ezt csak ritkán mondta. Mert kevésszer volt jókedve neki.

Az élboly után cammogott nagy serényen egy másik

díszes kompánia. Azok meg egy ilyen bálázó géppel szedték össze a levágott búzát. De olyan gépet tessenek ám elgondolni, hogy bármelyik régész megnyalta volna a tíz ujját, ha látja. Mert akár valamelyik avarkori sírból is előkerülhetett volna. Aztán jöttünk mi. Mint a magamfajta hülyegyerekek. Azzal kellett foglalatoskodni, hogy összededegettük a maradékot. Amit a bálázók kihagytak. Hát, jó sokat kihagytak, a rosseb egye meg.

Príma kis meló, elhihetik. Ajánlom mindenkinek, aki ilyen lelki nyavalyákkal küszködik. Állítom, hogy legfeljebb egy óra alatt elfelejti minden búját-baját. Csak a derekára bír gondolni. Meg arra, hogy állandóan szomjas, mint a víziló. (Ajánlom azoknak is a marokszedést, akik szépen le akarnak barnulni. Anélkül, hogy a matracon kellene unatkozni egész nap, és rejtvényt fejteni. Maximum két nap után bármelyik négerlakta negyedben elvegyülhetnek. Még Amerikában is, pedig ott láttak már igazi négereket bőséggel.)

Szomjasak voltunk állandóan. Ez első ránézésre nagyon szomorú, de nekem éppen ez volt a szerencsém. Mert az volt, hogy megőriztek egy hagyományt. Azt, hogy víz-hordó lányok jöttek úgy átlagban két-három óránként. Pirosra festett bádoggannákban hozták a friss vizet. Hiába, akkor még nem volt hűtőláda. De, ha lett volna is. Lehet, hogy a hagyományt akkor is megőrzik. Részben a népszaporulat fenntartása, részben pedig a magányosok klubja intézményének helyettesítése miatt. (Tudják biztosan, ahol ismerkedni lehet.) Mert a víz-hordó lányok lényege nem teljesen csak víz-hordás volt. Hanem, hogy akkor mindig tartottunk egy kis szünetet. Amikor is össze lehetett melegedni a távolról érkezett napszámosokkal. Vagy – ez a másik változat – úgy lehetett cicerélni, hogy nem volt belőle erkölcsi botrány. Nem mintha a víz-hordó lányok

(esetleg asszonyok) szívbéli ügyei nem derültek volna ki még aznap. Csak valahogyan azt elnézték. Hogy miért, ne kérdezzék, de tényleg így volt. Ugyanazokat a lányokat, akiket csak az anyjuk kíséretében engedtek el nagy nehezen a bálba, simán be lehetett dönteni a szénakazalba. Feltéve, hogy vízfordók voltak. (És rendesen volt mindig friss víz.) Mondom: ez volt az én szerencsém. Mert akkor és ott szerelmesedtem bele a Valkó Juliba. Különben a Julival születésünk pillanatától fogva ismertük egymást, de hát akkor, ugyebár, vízfordó volt.

A szerelmi fortélyokat a Pálinkás Pistitől tanultam el. (Róla majd később.) Láttam, hogy a Pisti vihorászik egy darabig valamelyik – leginkább mindegyik – lánnyal, aztán már dönti is bele a kazalba. Tizenöt-húsz percet töltöttek bent. Attól függően, hogy milyen lány volt, takaros-e vagy nem annyira. Meg attól függően is, hogy a Kalló bácsi mikor kezdett el ordítani, hogy „Pisti, a szentségedet, elég legyen már a munyászásból!”.

A Pálinkás Pisti szisztémájából indultam ki én is. Tőle tudtam meg, hogy mi az a valódi szerelem. Húzkodtam egy darabig a Juli copfját, aztán már rángattam is bele a szénába. Addig nem is volt baj. De, hogy ott mit kell csinálni, azt nem tudtam pontosan. A kazaltól azt nem láthattam, hogy a Pisti hogyan-miként variálja. Úgyhogy a Julival birkóztunk egy darabig – kínomban meghúztam még egyszer a copfját – aztán kikászálódtunk a kazalból. Röhögött mindenki, mert nem voltunk bent öt percet sem. (Meg is fulladtam volna, ha annyi ideig maradok.) Ráadásul, a szemem is meg a szám is tele ment ocsúval, vagy hogy a francba hívják.

Na, mondtam is magamban, ha ez a munyászás, akkor ez nem egy nagy valami!

A Pálinkás Pisti aztán kiokosított. A legfontosabb jó tanácsa talán az volt, hogy nem kell teljesen beledőlni a kazalba. Mert akkor tényleg megfullad az ember. Hanem elég csak úgy a szélébe, félzsódérosan. Ez az alapja minden igaz szerelemnek. Aztán elmesélte, hogy miként kell smárolni. Meg, hogy mit csináljak a kanszögemmel. Szóval, kitanított mindenre. (Csak most itt nem lehet a részletekbe belemenni. Végül is nem szex-regény ez, vagy mi a szösz!)

Lényeg, hogy az aratás vége felé már egész jól elvontunk a Valkó Julival. Különben ő is jól elvont velem. Ezt húsz év múlva mondta, akkor meg már minek hazudni!?

Összegezve. Biztosan emlékeznek a filmre: „Kamaszkorom legszebb nyara”. Hát én ezt az időszakot – vagyis a jobbik részét – a Valkó Julival töltöttem hol egyik, hol másik szalmakazalban. Óh, istenem! Bárcsak ennyiből állt volna az aratás!

Ígértem, hogy kitérek még közelebből is a Pálinkás Pistire. Hát most itt az ideje éppen. Csak arra kérem magukat, hogy üljenek le. Mert amiket most hallanak majd, attól agylobot kapnak. Az a helyzet ugyanis, hogy a Pálinkás István nevezetű, mezőgazdasági idénymunkás beosztású, nagydarab (190 centi, 105 kiló) ember a világ legnagyobb gazembere volt, akit csak ismer az írott történelem. Ismerik, ugye? Hogy aszongya: „Én vagyok a falu rossza – egyedül!” Az egészen biztos, hogy ezt a nótát a Pistiről formázták, mert tényleg pont olyan volt.

Az ám! Még mielőtt elfelejteném: a Pisti eredetileg tirpák volt. Emlékeznek még biztosan a szótárból. A tirpák – átvitt értelemben – azt jelentette, hogy teljesen hülye. Nyírtelek vagy Nyírkelep, vagy mi volt neki az eredeti helye. De aztán valahogyan megragadt Sárlakon. A Pandora néni szerint a Sátán ezzel akarta büntetni a falut. A sok léhaság miatt. Akár Szodomát és Gomorrát az Úr. Még

anno. Szerintem meg a nők miatt maradt a mi kis terciánkon. Mert az tagadhatatlan, hogy imádták. (A Pistit a nők.)

Mindegy is. Az a fő, hogy nálunk múltatta az időt. És, hogy nekem jó barátom lett. Példának okáért, adott nekem egy pár valódi bőrcipőt. Éppen három számmal volt nagyobb, mint a lábam, de ki foglalkozott akkoriban ilyen apróságokkal. Harmincöt fokos hőségben felkaptam a csukát – hozzá az elmaradhatatlan klottgatya – aztán korzóztam végig a falun. Csak úgy klaffogott a bőr, meg porzott utánam az út. Kettőt kellett lépnem, mire a cipő is megindult velem, de legalább úriember módjára néztem ki. (Mondjuk – talán – a gatyát érdemes lett volna kimosni. Csakhogy az teljesen ellentétes lett volna a szokásokkal. Egy nyár – egy gatyá. Ez volt koncepció.)

Hanem, hogy a Pálinkás Pistihez visszatérjek: borzadályos dolgai voltak neki. Ott volt például az az eset, amikor majdnem megverte a Plébános urat. Elbírák ezt egyáltalán képzelni? Kezet emelni egy papra! Úgy volt, hogy a Pisti ballagott a paplak mellett. Gondolta, visz valamelyik nőjének egy kis virágot. Hogy lovagias legyen. Nem mintha szüksége lett volna a virágra, anélkül is örültek a Pistinek a lányok. (Meg az asszonyok is, de ez most nem tartozik ide.) Szóval: a paplak kerítésén kikandikált néhány szál bazsarózsa. De, ez nem biztos, mert botanikából nem vagyok nagyon jó. Lényegtelen. Kikandikált valami gaz. Azt tépdeste a Pisti, amikor az ablakon kiszólt neki a Plébános úr:

– Pálinkás úr (így!), lenne szíves meghagyni a virágaimat?! Hisz' oly' szépek! Önnek is a gyönyörűségére vanak bizonyára. De csak abban az esetben, ha hagyja őket szépen kinyílni.

Ezt adta elő illő tisztelettel a Plébános úr. Hát, nem csoda, hogy a Pisti felkapta a vizet. Mi az, hogy Pálinkás

úr?! Meg, hogy ön?! Nyilván ugratni akar, gondolta a Pisti. És ennek szellemében szólt vissza. Valahogy így:

– Te meg aztán vén csuhás! Jobb lesz, ha befogod a po-fádat. Mert kiütlek, mint Petikét a himlő. (Plusz egy cifra káromkodás, amit most, engedelmmükkel, nem idézek.)

Nem állítom, hogy szó szerinti az idézet. De a veleje ez volt neki, az biztos.

A Plébános úr nem tanult az első figyelmeztetésre. Így kontrázott:

– Na, de Pálinkás úr, kérem... Tudja ön, hogy kivel beszél? Isten szolgája vagyok!

Itt hibázott szerintem a Plébános úr. Ezt nem kellett volna mondania.

Még az volt a szerencséje az egyház emberének, hogy ott volt neki a Magduska néni. Körülbelül százévesnek nézett ki a töpörödött öregasszony (lehetett vagy negyven kiló), és már legalább három évtizede volt a Plébános úr – úgymond – mindenese. (Rossz nyelvek szerint, a szó minden értelmében a mindenese. Jellemző, hogy a népek csak úgy emlegették a Magduska nénit, hogy „a papné”.)

Az összeaszott kis öregasszony kipenderült a paplak ajtajába, és egy sodrófát lóbált fenyegetően.

– Elmenj innen, te pernahajder – sziszegte vészjóslóan, és közben szikázott neki a szeme. (Látszott rajta, hogy halált is vállalta volna, ha arra kerül a sor.)

A Pálinkás Pisti már átptant akkor a kerítésen, de a fentebb vázolt látvány annyira megdöbbenette, hogy megtorpant. Nyilván elgázolta volna a Magduska nénit, ha akarja. De, ez még talán a Pistinek is sok volt.

– Maga se nagyon ugráljon, vén boszorka – mondta még megszeppenve kissé a Pisti, de látszott, hogy már lélekben feladta. (Hogy agyonvágja a Plébános urat.)

Mindenesetrel, az a tény, hogy a Pálinkás gyerek szembezállt a pappal óriási riadalma okozott Sárlakon. Min-

denki meg volt róla győződve, hogy a falu ezzel végérvényesen elkárhozott. Csak suttogva merték mondogatni egyesek: „azért nagy franc ez a Pisti, van vér a pucájában”.

Az eddigiekből már nyilván kikövetkeztették, hogy a „Pálinkás úrnak” a kocsmában volt a legnagyobb tekintélye.

– Nomen est omen – mondta erre a Stabil, de senkinek fogalma sem volt, hogy ez mit jelent.

Azóta megtudtam. Azt fejezi ki latinul, hogy „a nevében a sorsa”. Azaz: ha valakit Pálinkásnak hívnak, és ténylegesen is sok pálinkát iszik, akkor az „nomenestomen”. (Találó megjegyzést tett a Stabil. Mint általában.)

Na, azt kellett volna látniuk, amikor a Pisti nekiállt mulatni. Szórta a pénzt, mint banga a lisztet. Ivott, mint az állat. Azt akkor ordított is. Idézem:

„Olyan csávó vagyok,
De vagyok:
Kilenc asszonyt kapok,
Ha akarok!”

(Ez különben teljes mértékben igaz is volt. Tényleg olyan csávó volt a Pisti.)

Vagy például:

„A lábamon alig-alig állok,
Mégis szeretnek a lányok!”

Ez is színtiszta igazság volt.

Így teltek-múltak a Pisti dolgos (?) hétköznapijai. Hajszolta nőket, verekedett, mint a kanoroszlán. Egyszóval:

habzsolta az életet. Amíg aztán – teljesen váratlanul – becsapott a villám. A Pálinkás István elnevezésű, mezőgazdasági idénymunkás beosztású fiatalember belekeveredett egy olyan modernkori drámába, amelyik még a neves Shakespeare-t is megihlette volna.

Elmeséljem? Na jó. Ha annyira akarják.

Ne csodálkozzanak, mert annyira hihetetlen és kusza a történet, hogy még elhinni is nehéz lesz. De már ismerik annyira hőünket, hogy bármit – illetve: mindent – kinéznek belőle.

És akkor most következnek:

Egy valódi rémtörténet, a Pálinkás Pistiről

(Félreértés ne essék, ez még a „Családi tűzfészek” című rész része. Sőt, annak veleje! Csak a hatás kedvéért emeltem ki. Mint a cirkuszigazgató, amikor igazi világszámot konferál. Képzeljék most úgy, hogy hallják a vészterhes, feszült dobpergést.)

Említettem volt, hogy a 401-es számú italboltot a kocsmáros Vili bácsi igazgatta. Ugyanakkor a tényleges kocsmározást a lánya, a Varga Emike csinálta. Lánglelkű – meg takaros – menyecske volt az Emike, folyton azt énekelgette, hogy „tele van a város szerelemmel.”. Szébb életről álmodozott, na! Mert nem látta meg a boldogságot abban, hogy már hajnali ötkor elkezdte az italok osztogatását, és ezzel elvan szépen egészen napestig. (Nem értem! Már azt, hogy ettől miért nem volt boldog az Emike?!)

Okos, művelt lány volt. Látta például a filmekben, hogy vannak még olyan emberek is, akik nem töltik az egész életüket – meg a vasárnapokat – az italboltban. (Még ha az az elegáns 401-es számú is. Szemben, ugye, a lepusztult 402-sel.) Ez – hogy vannak ilyen emberek – eleinte hihet-

lennek látszott az Emike fejében. De egyszer a Doktor Kondor (emlékeznek: a lúdoktor) mesélte neki, hogy valamikor régen, ő a feleségével még a moziban is volt. A városiban. Nem a Sárlaki Filmszínházban, ahol kézzel kellett tekerni a vetítógépet. Hol gyorsan, hol lassan. Mikor milyen kedve volt a gépésznek.

Ettől a mondástól az Emike rögvest-örömost beleszerelmesedett a Kondorba. Nem mintha annyira szép ember lett volna. Viszont hordta a feleségét – valamikor régen, ha igaz – a városi moziba. Szóval: kifinomult lelkisége is volt neki. (Megnézték például a Winnetou-t. Ami arról szól, hogy az indiánok egy szál bőrnadrágban meg lándzsával hogyan kaszabolják halomra az állig felfegyverzett, ám merőben gonosz fehér embert. Akik el akarják orozni az indiánok földjét.)

Ebből a beszélgetésből jött az Emikének az ötlet, hogy beszél a Vili bácsival. Hátha egyszer ő maga is elmehet a városba. Talán még a moziba is. Bár, nem indiánost akart nézni leginkább, hanem szerelmest. Nem lett volna ebben semmi gond. Leszámítva, hogy a Vili bácsi inkább a fogát hagyta volna kihúzatni (fájdalomcsillapítás nélkül) semmint pénzt dobáljon ki olyan léhaságokra, mint a filmszínház. Akár városi, akár nem. Aztán meg: ki etetné akkor az állatokat? Ez is felmerült, mint átfogó probléma. Ezen háborgott a Vili bácsi is. Teljes joggal. Mert az emberek itatásán túlmenően hősnőnk az állatok itatásával is meg volt bízva. A Vili bácsi által. Különben nem volt hiábavaló a sok munka, meg a takarékos életfelfogás. Meg a kocsmai vendégek folytatólagosan elkövetett átverése. (Pénzügyileg is, meg a műbor teljes felvizezése által is.)

Gyönyörű szép ház épült e szentháromság hozadékából. Még preparált szarvasagancs is került a lila homlokzatra. Amikor aztán az Emike szobájába bevitte a Vili bácsi a

kovácsoltvas állólámpát – az is szép citromsárga műrafiával volt bevonva, hogy minden passzoljon – és elhelyezte a horgolt szőnyegre (közvetlenül a házi áldás elé), az öreg kocsmáros úgy érezte, eljött az idő.

– Hát akkor most már nem maradsz pártában lányom – hümmögte a Vili bácsi, miközben visszaerőltette a lábára a gumicsizmát.

Merthogy a házba emberfia a lábát be nem tehetette cipőben. (Még mit nem! Hogy összekoszolja a gondosan kiválogatott – kék-sárga – műpadlót.)

Én is úgy gondolom – villanyozódott fel az Emike, mert nagyon vágyakozott már a városi moziba, meg a nászagyba.

Mármost, az ágyat esetünkben – illetve, az Emike esetében – egészen konkrétan és tényszerűen kell érteni. Nem csak úgy, átvitt értelemben. Az volt, hogy az Emőke – hogy finoman fogalmazzak, mint mindig – már régen elvesztette az ártatlanságát. Annak ellenére, hogy a bűnbeesést az egész család (élén a Vili bácsival) próbálta elhárítani. Ha ez kitudódott volna, a Vili bácsi úgy *ellazsnakolta* volna az Emikét, hogy hirtelen kettős látása lett volna neki. Vagy hármás (látása), pedig az orvostudomány azt nem is ismeri.

Arról volt szó, hogy elmondom, mi mit jelent. Nahát: a lazsnak az egy fonott kötél volt. Közepesen vastag. Arra szolgált, hogy a szalmakazlakat lepányvázzák vele. Nehogy széthordja a szél. Meg arra is szolgált, hogy – főleg sós vízbe áztatva – úgy el lehetett verni vele valakit (bárkit), hogy az illető azon nyomban kitért a hitéből. Így nevelgették – a pedagógia legmodernebb módszereivel – a sárlaki fiatalságot. Tiszta meggyőzéssel.

Ott tartottunk, hogy az Emike már nem volt érintetlen. Állítólag egy alumínium söröshordón esett bűnbe. Pontosan csapolás közben. Amikor, ugye, az ember a sürgés-forgásban csak a hátsó felét mutatja a világ felé. Meg védtelen is, mert el van kalandozva az esze. Ezt a helyzetet

használta ki a Pálinkás Pisti, aki amúgy is kihasználta minden helyzetet. Mert azt nyilván nem is kell mondanom, hogy ő rontotta meg az Emikét. (A lány legnagyobb örömére, teszem hozzá. Csak a történeti hűség kedvéért.)

Különben a Pisti már régóta kerülgette a szép – szép...?, na, jó, mondjuk: csinos – kocsmáros lányt. Addig-addig kerülgette, hogy az már nem bírta ellenállni. Talán két nap is ráment. Ez pedig – beleszámítva, hogy a Pálinkás Pistiről van szó – elég hosszú idő. Az Emike meg lelki válságba került. Illetve lelkiismeretibe. Először arra gondolt, hogy elmegy a Plébános úrhoz gyónni. De aztán meggondolta magát. Eszébe jutott, hogy a plébános egy kanna miseborért még azt is elmondja az apukájának, hogy – adott esetben – a Pisti pontosan mit is csinált a kanszövegével. Meg vele.

Így kerültem második fonálon is ebbe a szövevényes ügybe. Ahogyan azt már a lelegején is voltam bátor jelezni. Velem üzent ugyanis az Emike, hogy szeretne beszélni a Nagyival. Hogy milyen ügyben, az maradjon titok, mondta titokzatosan.

– Nem mondod el senkinek? – faggatott biztonsági okokból a szép (?) kocsmárolány.

– Nem hát! – csaptam össze a mezítlábas bokáimat.

– Biztos?

– Mint a halál.

Rögtön rohantam is a Pistihez:

– Az Emike azon morfondírozik, hogy ciceréljen-e veled – lihegtem a barátomnak.

– És, mire jutott?

– Azt nem tudom, ma éjjel tárgyalnak a Nagyival. A te ügyedben.

– Okos asszony a Nagy – állapította meg a Pisti is – biztos azt mondja majd neki, hogy „gyerünk, bele csak tövig!”.

Mondjuk, nem volt ennyire egyszerű. Mert a Nagy az mondta az Emikének, hogy „hallgass a szívedre”.

– Rossz híre van nagyon a Pistinek – vetett ellen nem túl erőszakosan a megszeppent lány.

– Hallgass a szívedre – ismételte meg a Nagy a szentenciát. (Ezt értse mindenki úgy, ahogy akarja.)

Közben az egész lélektaniséget a Pálinkás Pisti fülét hegyezve hallgatta. Ott guggolt ugyanis az ablak alatt. Velem vállvetve. Mondtam is magamban (meg talán a barátomnak is), hogy ha az Emike a szívére hallgat, akkor neki a következő csapolásnál annyi.

Úgy is lett. Lényegében kétnapi megfeszített udvarlás után így adódott, hogy a Pálinkás István meg a Varga Emília egymáséi lettek a söröshordón. Az Úr kegyelméből. (Mert másképp' nem lehet. Minden az Úr kegyelméből van. Hát akkor a Pistiék különös násza is, nem igaz?)

Tény, mai tény: az Emike ideiglenesen még a városi filmszínházról is lemondott, mint álomról. Annyira szerelembe esett a Pistivel, aki meg ott volt neki konkrétan. Legnagyobb megdöbbenésre – és a többi fehérnép bánatára – a Pálinkás Pisti is viszonzta az érzelmeket. Abból gondoltam ezt, hogy abba hagyta az összes nő hajkurázsását. És immáron csak a sörcsapolásokra koncentrált.

Aztán meg tényleg végzetes fordulat jött. Mert amikor a barátom hírére vette az állólámpa elhelyezésének, megértette az idők szavát. (Az Ördög se hülye, a Pisti se volt az.) Lényeg, hogy a falu rossza leánykérésre vetemedett! Ezt talán mégsem kellett volna, annyira nem lehetett szerelmes... Mert a Vili bácsi akkora patáliát csapott, hogy a verebek leugráltak a nagyfeszültségű drótokról. A Pisti persze próbált érvelni, de nem egészen szakszerűen. Azt mondta: „mé', má' úgyis megciceréltem!” (Akkor meg nem mindegy? Ez következett volna, ha a Vili bácsi ordításától

lehetett volna érteni. De nem lehetett.) Különben a szerelmes ifjú derűsen mondta, amit mondott, de a kocsmáros nem osztozott a Pisti jókedvében. A Sárllakon már amúgy is jól bevált módszerhez folyamodott: előkapta a vasvillát. Ettől mondjuk a barátom nem ijedt volna meg (A Vili bácsi kezével együtt törhette volna el a mezőgazdasági szerszám nyelét, ha akarja.) Inkább csak a lány iránti tiszteletből (!) hátrált meg. Ideiglenesen, mint látni fogják.

Az Emike végigsírta a sebtiben összehívott tanácskozást. Mindjárt kiderül az is, hogy miért.

– A Lovász Lali lesz a férjed – jelentett ki az öreg kocsmáros. (Azt kellene mondani ilyenkor, hogy „ellentmondást nem tűrően”, de az Emikének fogalma sem volt róla, hogy mi az az ellentmondás. Pláne, ha az apjáról volt szó!)

– A Lovász Lalinak tiszta ragya a feje – kockáztatott meg azért egy szerény megjegyzést a lány, miközben segélykérően az anyjára nézett. (Könnyeinek ködfátyolán át... Megható, mi?)

– Annál nagyobb neki a háza meg a főggye! – lármázott tovább a fékevesztett apa. (Zord atya – irodalmiasan.)

A tanácskozás kibővült. Megjelent az idősebbik Lovász is. Akit természetesen szintén Lajosnak -illetve – Lalinak hívtak. De nem ez a fontos. Hanem az, hogy vele jött a főhős, a Kislovász is. Az egész dráma kulcspontja. (Nem úgy nézett ki amúgy, mint egy drámai főhős. Ezt tegyük hozzá őszintén.) Ebben a felállásban elmélkedtek tovább:

– Te Lali – rikkantott a Varga Vili bácsi – elveszed ezt a lányt!

– Jóvan... – mondták a Lovászok egyszerre.

Kábé így nézett ki egy lánykérés Sárllakon. Akkoriban! Ezt szeretném hangsúlyozni. Mert most már ez megváltozott. Most úgy néz ki egy lánykérés, hogy a fiú odamegy a diszkóban a lányhoz, aztán szépen, illedelmesen megkérdezi, hogy „gyüszs táncúni?”. Szép ám ez is...

Térjünk azonban vissza a főcsapásra. Mert a fent idézett

tanácskozás következménye az lett, hogy az Emikét nem-sokára Lovász Lajosnénak hívták. Hivatalosan. Mert különben maradt Emike. Csakhogy még ezáltal se jutott el a városi moziba. Sőt, ami még talán ennél is rosszabb, a szerelem csúcsaira se. Arról nem is beszélve, hogy a Lali fején egyre nagyobbak lettek a ragyák.

A dráma bele volt kódolva a helyzetbe. (Figyelik? Hogy a rendszerelméletben is mennyire otthon vagyok!) Szóval nem is lehet csodálkozni azon, hogy a Pálinkás Pisti kisvártatva újólag felbukkant a 401-es számú italbolt környékén. Egy darabig a 402-be járt. Ő volt az egyetlen földi halandó, akit nem bántottak sem az Alvégen, sem a Felvégen. No, nem azért, mert annyira rajongtak érte. Hanem félték tőle, mint a tűztől.

Gondolhatják: a Pisti különösen a sörccsapolások idején bukkant fel. Nem volt nehéz kitalálni, hogy mi van. Mert az Emikének egyre boldogabb lett a feje. Márpedig azt mindenki tudta, hogy a Lovász Lali nem okozhat ekkora örömet senkinek. Talán még a saját anyjának sem.

Már csak maga a főszereplő – a dráma hőse – nem tudott a szerelmi vonzalomról. Vagyis az ifjabbik Lovász Lajos volt teljesen tájékozatlan. (Nem tartozott a Lali századunk lángelméi közé.) De addig volt jó. Amíg nem tudott a felesége szerelméről. Mert amikor mégis megtudta, akkor meg felakasztotta magát. A Vili bácsi vágta le a kötélről a padláson. Bevittek akkor a Lalit a kórházba. Hátha a zárt osztályon megvidámodik, kiüdül. És belátja végre, hogy akkor is lehet értelme az életnek, ha az ember felesége éppenséggel másba szerelmes.

A Kislovász viszont ezt nem bírta belátni. Pedig annyi gyógyszer kapott, hogy egész nap csak kóválygott neki a feje. Meg ő maga is. Csodák csodájára, az öreg kocsmárosnak eszébe jutott egy koncepció. De nagyon sajnálta a Lovászék birtokát. Meg a nagy házat.

– Vájjatok e'! – mondta egyszer mérgesen, amikor éppen a lányával volt a kórházban a Lalit meglátogatni.

– Én nem bírok így utasításra elválni – nyöszörgött a Kislovász – szeretem a feleségemet.

– Én nem bírok így utasításra megmaradni a Lali mellett – sápirozott igaz szívvel az Emike.

Mindketten a Vili bácsira néztek. De az csak vakargatta a fejét, hogy most akkor mi van. Illetve: mi legyen?

– Hát vájjatok e! – nyögte ki megint a kocsmáros, mert jobb az istennek se' jutott az eszébe.

A Nagyi megint csak azt tanácsolta az Emikének, hogy „hallgass a szívedre!”. Így aztán tényleg elváltak a Lovászék. Talán a Vili bácsi volt a legszomorúbb. Annyira belekeseredett a Lovász-birtok elvesztésébe, hogy a saját pancsolt borából ivott. Attól rúgott be. Másnap úgy fájt neki a feje, hogy majd' beszakadt. De ez még mindig nem volt elég a sorscsapásokból. Mert az Emike bejelentette, hogy ő szíve szerint (ahogyan a Nagyi is mondta) a Pálinkás Pistihez menne feleségül.

– Szíved szerint...!? – nyögött fel a Varga Vili bácsi – tudod, te, ki az a Pisti?!

– Tudom – pirult el az Emike, mert tényleg nagyon is jól tudta.

A kisebbfajta botrány csak emelkedett. Amikor az ifjú ara elment bejelenteni a Plébános úrhoz az újabb esküvőt. A pap azt még csak elnézte volna, hogy válás van a dolgok hátterében. Ami, ugyebár, teológiailag némileg aggályos. Akkor viszont megállt a toll a kezében amikor ahhoz a rovathoz érték, hogy „a házastárs neve”. Oda kellett volna beírni neki: Pálinkás István. (A foglalkozásához meg azt, hogy „mezőgazdasági idénymunkás”.) Na, akkor isten felkent szolgálja kiverte e biztosítékot. Nagyon is jól emlékezett még arra, hogy a Pisti majdnem agyoncsapta a Magduskát. És nem utolsósorban, őt magát is. Úgy örült ennek az esküvőnek, mint asztalon a szarnak.

De hát, mindegy. A Vili bácsi egy évi misebort ígért, ha

nyélbe üti a nászt. Még hozzá nem a pancsoltból. Hanem a háziból, amit különben nem ivott senki. Annyira sajnálták. Ez nagy áldozat volt az öreg részéről. Mert a Lovászékhoz képest a Pistinek nem volt semmi vagyona. Mi több! Egyáltalán nem volt neki semmije! S akkor már Sárlak bele-törődött, hogy a Sátán megbízottja beházasodik a faluba. („Istenem, lehet, hogy gyerekeik is lesznek” – sápítoztak az öregasszonyok. Még a boszorkányok is. És belebor-zongtak a gondolatba.)

Mindegy. Egy szép (?) napon felcsendült a nászinduló az ifjú pár tiszteletére. Nagyon büszke voltam a barátomra! Hát még akkor, amikor a lakodalomban, a nagy sátor alatt én kezdhettem meg a díszéneket. Hogy aszongya:

„A szomszédban lakik egy szép barna lány,
A házunk előtt minden eset eljárkál.
Nem tudom, hogy mit szól majd, ha behívom,
És ahhoz, hogy ha hátulról meg... csókolom.”

Negyedik nekifutás

**Akárcsak kiskorába',
mindig jár iskolába**

Mottó:

– Ez itten Rákóczi Ferenc gyerekkori koponyája – mutatott a múzeumőr egy csontváz tetejére.

(Részlet a Zizi „Nyári élményeim”
című dolgozatából)

Osztály vigyázz!

Sokat veszített (énszerintem) a tudománytörténet, mert összesen csak kábé másfél-két hónapot jártam Sárلاكon iskolába. Akkor is csak azért, mert Anyukám szanatóriumban volt. Apukám meg nem ért rá, mert akkoriban még konkrétan dolgoztak az emberek. (Nem úgy, mint most. Hanem tényleg.) Ezzel együtt sokat gyarapodtam abban a rövid időben. Ami az eszemet illeti. Máig emlékszem sárlaki tanulmányaim két végtermékére. (Több nem is volt.)

Az egyik Romhányi József „tevelevele”. Biztos ismerik maguk is, de azért elmondom. Már csak a nosztalgia kedvéért:

„Monoton üget a süppedő homokon,
A sivatag lova, a tétova teve, tova.
Hátán rezegve mozog a rozoga,
Kúp alakú púp.

A helyzete nem szerencsés,
Apró szemcsés homokkal telve a füle, a nyelve...
...s oly rettentő messze még az oázis.
Erre utal az alábbi fohász is:
– Tevék ura!
Te tevé! Tevé! engem eleve,
Tevéled nem ér fel tevefej tétova veleje.”

Gondolom, azért maradt meg a fejemben évtizedek múltán is, mert semmi haszna, viszont könnyű a szövege.

Oroszul is megtanultam Sárلاكon: közelebből az alábbiakat:

„Tavaris ucsityelnyica! Ja dakladivaju vam, sto szásztáv klassza, nyikto nyet átszúszvujet!”

Ha jól emlékszem, valami olyasmi jelent, hogy én (már-mint önnön önmagam) azt jelentem a tanítónő elvtárs-nőnek, hogy az osztályból aznap (szívódnya = ma) nem hiányzik senki. És ez teljes mértékben igaz is volt. Tény és való, hogy sokan nem voltak jelen, de a rossebnek se hiányoztak. Orosztudásom utolsó sziporkája így hangzik:

„Velikij russzkij kompozítor, Csajkovszkij, napiszál muziku k' baletu: Lebegyínoe ózero.”

Ez közelebből annyit tesz: „A nagy orosz zeneszerző, Csajkovszkij (gondolom, elvtárs) zenét szerzett a Hattyúk tava című baletthez.”

Sajnos, az orosz tudásomat aztán a városi iskolában sem sikerült jelentősen gyarapítani. Sőt, egyáltalán nem sikerült gyarapítani. Nem érdekes, ennyi is pont elég nekem.

Előre is elnézést kell kérnem. Mert az ifjabb titánok kedvéért sok mindent szájbarágósan kell elmondanom. Különben nem érik fel ésszel. (Ennél a résznél, legyetek észnél!) Csak egy példát mondok: akkoriban még nem volt petárdával működő, pukkanós ráógumi. Tudom, hogy ez szinte hihetetlen, mégis igaz. Tanúm rá a fél ország.

Az iskolánk falán volt egy címer. Ez állt rajta: „Sárgóc Járás 4. számú, Ságvári Endre Általános Iskola, Sárak”. Ez volt a nevünk. Nekem tetszik. Megjegyzem: A „járás” itt nem azt jelentette, hogy „gyalogolva haladás”. Hanem, hogy Sárgócon vannak a főnökök, meg az okosabb emberek. Hivatalosan: Sárgóc volt a központja annak a talpalatnyi földnek, amelyen kábé tíz-tizenkét falu lelt szívélyes és meleg otthonra. (Mind pont olyan volt, mint Sárak.) Egy járási tanácselnök az én időmben olyan volt, mint a régi görögöknek a Zeusz isten.

Ami mármost az iskolát illeti. Az pontosan úgy nézett ki,

mint a falu többi háza. Kivéve, hogy rajta volt a már említett címer. És ez rányomta a bélyegét. Úgy értem, az iskolára. Mert tényleg nem is volt semmi különbség a jeles tanintézmény, valamint a falu összes többi házai között. Hogy messzebb ne menjek: az iskolában is laktak. Közélebről: Feldebrői Kornél, igazgató és Feldebrői Kornélné igazgatóhelyettes asszony. Ez a tanerő egészült ki aztán a Tanítónővel, akiről már szó volt. (Emlékeznek biztos, ő esett szerelembe a Gumiarcúval.) Így voltak. Hárman. Meg volt még a Tompa nevű segéderő, aki mindeneknek volt bekalkulálva, de nemhogy mindent, hanem éppenséggel semmit se csinált. A tanítás vagy éppenséggel a tanulás, mint fogalom merült csak fel. Kivéve tán' egy rövid ideig (!) a Tanítónőt. Amíg egyest nem adott a Kalló gyerekek. Akkor megadta magát. És összeszakadt, mint a tanyatető.

Szóval az, hogy megtanulni valamit, csak más kérdésekben merült fel. Valódi iskolai tananyag kapcsán aligha. Vagy csak elvétve. Annál nagyobb érdeklődést váltottak ki az alábbi – életbevágó – problémák. Hogyan lehet egyetlen cipőkrémes dobozzal teknősbékát fogni? Hol kell elfűrészelni a budi ülőkéjének deszkáját ahhoz, hogy a kiszemelt emberünk alatt biztosan beszakadjon? (Meg ilyenek.)

Ez utóbbira van is egy esetem. Az volt, hogy a már említetteken túl is volt még orosztudásunk. Csak elfelejtettem az előbb mondani. A Mészáros Tibivel csináltunk egy klasszikus műfordítást. Akkoriban rajongtunk egy bizonyos Harangozó Teréz „Minden nap” című számáért. Meg érte, magáért. A nagy cicije miatt. Plusz, hogy ő is a Táncdalfesztiválban volt benne. Na, ő énekelte nagy sikerrel, hogy „minden nap, mikor eljön az este”. („Fáradtan már hazaindulok én.”) Ennek a halhatatlannak az első sorát sikerült átültetnünk a Tibivel veretes oroszra. Mondom, hogyan: „Kazsdíj gyeny, kakda prigyot da vécseram”.

Ezzel annyira elégedettek voltunk – szerintem, nem is

alaptalanul –, hogy egész nap ezt ordítoztuk. Mire föl, nemhogy megdicsértek volna bennünket! Még kaptunk is a pofánkra:

– Ne lármázzatok már! – fakadt ki a Tompa.

– Nem teccik hallani, hogy ez orosz fordítás? – tájékoztatta a segéderőt a Tibi.

– Ha orosz, ha kukutyini – érvelt a Tompa – akkor se kiabáljátok tele vele a falut, egész álló nap!

Persze, ettől még nem hagytuk volna abba. De a Tompa beárult bennünket a Feldebrőiné igazgatóhelyettes asszony-nál. Azt állította, hogy mi nyelveken beszélünk, és ezzel rontjuk meg az ártatlan sárlaki ifjúság lelkét.

Igazgatói figyelmeztetésben részesültünk. Nem az ellen-őrzőben. Hanem szóbelileg: „A pofátokat befogjátok, rongy kölkei!” – búgta szelíden a Feldebrőiné, Piroska néni. Ezért haragudott meg – szerintem, ezt is teljes joggal – a Mészáros Tibi a Tompára. Hogy, mit izél bele a mi dolgunkba!? Ráadásul, egy orosz műfordításról volt szó. Nem valami hülyeségről. (Én is haragudtam, csak nem voltam olyan bátor, mint a barátom.) És akkor a legvadabb bosszút forralta. De nem csak forralta, hanem végre is hajtott. Úgy állt a helyzet, hogy az iskolának két budija is volt. (Az egyik legjobban felszerelt tanintézet volt a környéken.)

A hátsóba – tudják, ami a kerítés tövében volt közvetlenül – szokott járni a Tompa. Mondhatni kizárólagosan. Leginkább azért, mert a kis faépítmény elé volt kikötve neki a Sátán nevű kutyája, akit rajta (a Tompán) kívül nem mert megközelíteni senki. Szóval, a Tibivel a szóváltást követő este elfűrészeltük a budi ülökéjének megfelelő részeit. A Sátánt (már, úgy értem, a kutyát) elkábítottuk. Igazság szerint majdnem megöltük szegény párát. Patkányirtóval beszórt húst dobtunk neki, ami be is falt. Aztán megheverködött. Még szerencse, hogy aluladagoltuk a mérget.

A Sátán egy napig haldoklott, három napig fosott. Végül mégis kiiperedett.

Másnap már hajnalok hajnalán ott ólálkodtunk az iskola környékén. Gondolhatják, hogy nem a tudásszomj miatt. Vártuk, hogy a Tompa – annak rendje és módja szerint – behuppanjon a budiba. De nem az történt! Hanem az, hogy a Feldebrői igazgató úr siet az érintett budi felé. Talán megszimatotha, hogy a Sátán nincs csúcsformában, talán csak annyira sietős volt neki. (Hogy nem bírta ki a szolgálati klozetig.) Ki tudná megfejtene ezeket a rejtélyeket? Lényeg, hogy eltűnt a deszkaajtó mögött. A Tibi meg szaladt, mint az üregi nyúl. És ordított:

– Kornél bácsi, Kornél bácsi! Beszakad a budi!

Valószínűleg ez a gyors és határozott fellépés mentette meg a nagy tekintélyű igazgató urat a szégyentől. (Meg attól, hogy elmerüljön a pottyantós tartalmában.) Már hallottuk a recsegést, eresztett a megfűrészelt fa. Aztán meg az igazgatói káromkodást is hallottuk. Éppen csak sikerült a Kornél bácsinak megkapaszkodni az egyik ajtófélfát képező dúcban. Alatta – a fenyegető mélységben – már összeomlott a szerkezet. Az tantestület feje meg letolt gatyával rimázkodott a sors kegyeiért. Végül nem a sors mentette meg, hanem a Mészáros Tibi. Meg én. Egy kis ideig hősnek számítottunk. Mindaddig, amíg a szigorú vizsgálat ki nem derítette, hogy a megmentők és a merénylők ugyanazon személyek. (A Tibi meg én.) Ez hozzávetőlegesen öt percig tartott. Mármint a vizsgálat, meg a dicsőségünk.

– Honnan tudátok, hogy összedől? – kérdezett kereszt-kérdéssel a Feldebrői igazgató úr, nagy ravaszul.

– Nem tudtuk, csak úgy gondoltuk – védekezett a Tibi.

Ám a tapasztalt tanerő nem hitt a látnoki képességeinkben. Inkább gondolta azt, hogy mi fűrészeltük el a deszkát, ami majdnem a vesztét okozta neki. (Nem volt egy buta

ember.) Kirúgtak bennünket. Egy teljes napra. Merthogy a Mészáros bácsi dél körül már meg is jelent az igazgató úrnál egy szép darab oldalszalonnával. Így a barátom továbbra is járhatott a 4-es számú iskolába. Engemet meg, ugye, nem volt hová kirúgni. Legfeljebb a szülővárosomba mehettem volna, de oda meg nem mehettem. (Az Anyu betegsége miatt.) A tankötelezettség viszont előírás volt. Jártam tehát én is tovább a Ságvári Endréről elnevezett intézménybe.

Talán az nem volt valami jó, hogy a budit végül nekünk kellett megjavítanunk. Két napig kopácsoltunk a szarszagban. A Tompa meg csak röhögött. Persze, újabb bosszút forraltunk ellene, de arról majd később.

Ott hagytam abba, hogy tanulni nem nagyon lehetett Sárlakon. Nem mintha bárkinek is olyan nagy igénye lett volna rá... Az ősze eleve szóba sem jöhetett ebből a szempontból. Sok volt még a tennivaló a földeken. Valamint a termés elrendezésével. Hogy a diószedésről már ne is beszéljek. Volt ott baja mindenkinek bőven. Nem értünk rá olyan marhaságokkal foglalkozni, hogy – például – egy Newton nevű manus szerint az alma mitől, meg hogyan esik le a fáról. Hát nem mindegy? Leesik, azt ott van. Ennyi. Nekünk – sárlakiaknak – annyi a dolgunk vele, hogy összeszedjük.

Ebből a letisztult szemléletből fakadt, hogy a tanszerek se tartoztak az élet fókuszába. Tehát olyan, hogy valakinek egyaránt volt tolla, tintája, s ceruzája, faragója, vonalzója, meg mindene, csak egy volt. A Komár Ági. Neki az anyukája a városban dolgozott egy papírboltban. Meg – ne legyünk igazságtalanok – az Ági jól is tanult. (A körülményekhez képest.) De, nem is hiába. Még tizenhat éves se volt, amikor megszökött egy cirkuszi erőművésszel. Legutóbb azt hallottam a Komár Ágiról, hogy letelepedett

– a legnagyobb cirkuszban – a napfényes Bulgáriában. Ott van most idegösszeomlásban. Szófiában, vagy hol.

Azért voltak kísérletek a tanításra is. Igen, a Tanítónő részéről. Napestig sorolhatnám az ügyeket ez ügyben. Ott volt például, amikor az a dolgozat, amelyikben a Kovács Pisti (hogy melyik, azt már nem tudom) azt írta a francia forradalom hőseiről a jakobinusokról, hogy „japán kubicusok”.

Meg egyáltalán. Mindenki legnagyobb megdöbbenésére a Tanítónő megkérdezte, voltaképpen hányadik évfordulóját is ünnepeljük annak a bizonyos forradalomnak. A Mészáros Tibi kijelentette, hogy ő sehányadikat se, mert nem szereti a galibákat. Amikor meg a Tanítónő elmagyarázta neki, hogy mit tudom én hány száz éve volt az a cirkusz Párizsban, a Tibi csak csodálkozott:

– Úristen, hogy szalad az idő! Pedig, mintha csak tegnap lett volna.

Plusz még ott volt az az eset is, amikor dolgozatot kellett írni Kodály Zoltánról. (Biztos ismerik, ő találta fel a szolmizálást.)

A Kovács Pisti (ez egy másik Kovács, nem az, akiről az előbb szó volt!) szó szerint az alábbiakat vetette papírra: „Kodály Zoltán egy nagyon híres ember volt. Nagyon szerették az emberek. Biztos, hogy még szobra is van neki valahol. Vagy még életben maradt, és akkor nincs neki szobra. Kodály Zoltán jó ember volt. Sokat élt és alkotott.”

És végül a Zizi ügye! A világon minden tanév úgy kezdődik, hogy akkor most tulajdonképpen milyen élményeitek is voltak nektek a nyári szünetben? Nem igazán értettük, hogy ezt miért kell leírni. A Tanítónő ugyanis pontosan tudta az élményeinket, hisz' ott élt közöttünk Sárلاكon. Mindegy. A Zizi nagyképűsködni akart, hogy volt valami múzeumban. (Az apukája villanszerelő volt neki. Ő cserélte ki a körtéket, hogy ezeket a régi ízékat

meg lehessen világítani.) A Zizi azt írta be élménynek, hogy „Ez itten Rákóczi Ferenc gyerekkori koponyája – mondta a múzeumőr egy csontváz tetejére mutatva.”

Aztán ténylegesen is bekövetkezett az, ami elkerülhetetlen volt amúgy is. Elmentünk múzeumba. Akkor meg a Valkó Juli, aki a szaktársam volt a napszámban, csinálta meg a leégést. Illetve, hát, végül is nem ő volt a hülye. Néprajzi múzeumba mentünk. Ez azért volt jó, mert csupa olyan dolgokat mutogattak nekünk, amit otthon is láttunk, sőt használtunk. Csobolyók, teknők, szűrők, szőrök, csűrök, csavarok. Ezeken kellett volna ámuldoznunk. Az fel sem merült a Tanítónőben, hogy nap nap után ilyen és hasonló vackok közt tengettük szürke hétköznapijainkat. A Valkó Juli is bámulta egy darabig a kannát. Ami pont olyan volt, mint amilyent ő szokott minden áldott hajnalban telefejni friss tejjel. Viszont, ott benn állt egy üvegkalickában. Gondolom, a Juli ettől zavarodhatott meg. Mert megkérdezte a bennünket fel-alá kísérető öregasszonyt, hogy voltaképpen hány éves is ez a kanna?

– Százötvenhárom és fél – vágta rá határozottan a néni.

– Hát ezt meg honnan lehet tudni ilyen pontosan? – fészegette tovább a Valkó Juli.

– Amikor én idekerültem – magyarázta a kísérőnk – akkor volt százötven. Én meg három és fél éve vagyok itt.

Milyen igaz, gondoltuk, és hazaballagtunk. Egy csomó ésszel okosabban. Mert vitrinben is láthattuk mindazt, amit addig csak úgy, szabadon láttunk.

Annyit még mindenképpen el kell mondanom, hogy a sárlaki iskolában pezsgő közélet zajlott. Mint akkoriban minden iskolában, a Lajtától keletre. A fiatalabbak kedvéért megmondom, mi van. (Illetve: mi volt.) Képzeljétek el egy pártot. Nem ám ilyen sokat, mint amik most vannak,

hanem csak egyet. Na, az a párt – a Magyar Szocialista Munkáspárt – volt a mi élcsapatunk. Sárlakon például a Pallagi Gyula bácsi volt az élcsapat. Pedig, róla ezt első ránézésre senki se hitte volna. Nem volt meg a neki ugyanis a bal lábának az alja. (Múcipőben járkált. Már amennyire tudott.) Márpedig az élcsapatban nem lehetnek bicebócák, ezt mindenki beláthatja.

De a Gyula bácsi hitt az eszmében. Hogy egyszer kommunizmus lesz, és akkor mindenki egyenlő lesz. Például a Pandora néni is, meg a Feldebrői Kornél igazgatóúr is, meg még talán a Pálinkás Pisti is... Elég nehéz volt elképzelni. (Nem is lett belőle semmi.) De nem is ez a fontos. Hanem az, hogy az élcsapatnak volt egy utánpótlás együttese is. A felét úgy hívták kisdobosok, a másik felét meg úgy, hogy úttörők. Ne kérdezzétek, miért. Nem tudom. Mert se kis dobos, se úttöréshez alkalmas szerszámot – mondjuk csákányt vagy lapátot – nem használtunk soha, amikor közéletben voltunk.

Mi voltunk a Mókus őrs.

(Ilyenből – Mókus elnevezésű alegységből – volt az országban legalább százezer.)

A Valkó Juli volt az őrsvezető, mert ő volt leglelkesebb. Én meg a helyettese. Gondolták, városi ember lévén, mégiscsak jobban benne vagyok ezekben a kommunista ügyekben, mint a többiek. Nagy gond nem volt. Ugyanazt csináltuk őrsként, mint nem őrsként. Csak nyakkendőben. Pirosban vagy kékben. Attól függően, ki hány éves volt.

Ami talán eltért a megszokottól, hogy – miként észrevettem – az úttörősködés lényege, hogy segítsünk Vietnámon meg Chilén. Ruhákat gyűjtöttünk, amit aztán vittek az imént említett országokba, mondván, hogy ott háború van. Szegények a gyerekek. (Kíváncsi vagyok, hány chilei gyerek járkált az én bakancsomban. Pedig szép egy darab volt...)

A Mészáros Tibi persze hőzöngött – mint mindig –, hogy az nem létezik, hogy a vietnámi gyerekek még nálunk is szegényebbek. De a Tanítónő leállította. Mondta neki, hogy igenis szegényebbek. Ebbe belenyugodtunk. (Bár, elképzelni továbbra sem tudtuk.) Aztán meg tábortűzet raktunk. És azt énekeltük, hogy „gvantanaméra!” (Hogy ez mit jelent, azóta sem tudom. De baromi jól hangzik, nem?) Meg még azt is énekeltük, hogy:

„Egyenes derékkel jöttem,
Onnan, hol nőnek a pálmák.”

Ez, persze, tök hülyeség volt. Az egész faluban én láttam egyedül egy műpalmát. Bent a fészkesfehérvári tanácsházán, ahol a Nagyival írtattunk át valami földet a Mariska néniére. (Akit különben sohasem láttam.)

Ebből a tábortűz mizériából egyszer baj is volt. Konkrétan elégett a sárlaki erdő. Még szerencse, hogy összesen tizenöt akácfa volt az egész. Ám Sárlakon – a nagyravágyás szellemében – hegynek hívtak minden ürgebuckát. És tónak minden kétteknőnyinél nagyobb vízfelületet. És erdőnek tíz-tizenöt fát, feltéve, hogy elég közel voltak egymáshoz. Amúgy az erdő úgy égett le, hogy a Kovács Pisti (nem az egyik, hanem a másik) felkorbácsolta magában a harci szellemet. Felbuzdult, hogy Vietnamban meg Chilében szenvednek a népek. Ezt nem hagyhatta annyiban. Felfegyverkezett. Közelebbről: csinált magának egy koktélt, olyat, amilyent a Molotov elvtársék használtak a háborúban, ha bekeveredtek a városba, és utcai harcokat kellett vívniuk. A Molotov koktél különben nem egy bonyolult szerkezet. Egy sörösüvegbe benzint kell önteni, ronggyal jól begyömöszölni a tetejét (az üvegnek), azt elhajítani. A Pisti pont belehajította a tábortűzbe. Amikor már éppen századszor énekeltük, hogy „gvantanaméra!”.

Pont akkor. Az erdőn kívül leégett még a Mészáros Tibi haja. Meg a Tanítónőé is egy kicsit, de neki kontya volt, úgyhogy maradt neki bőven. (Már úgy értem, haja.)

Ha már megint a Tanítónőnél tartunk. Az hülye volt teljesen. Most nem a Gumiarcúval folytatott romantikus kalandjára gondolok. Két mániája is volt neki. Az egyik, hogy mindig „osztály vigyázz!”-t kellett vezényelni, amikor belépett a tanterembe. (Tanterembe?) Ezt nem lehetett röhögés nélkül kibírni. Ugyanúgy, ahogy azt sem, amikor odaálltam – mint őrsvezető-helyettes a Valkó Juli elé, és elkezdtem neki mondani, szépen, katonásan:

– Őrsvezető pajtásnő (pajtásNŐ!) jelentem...

Közben meg arra gondoltam, hogy miket csináltunk aratáskor a kazalban. A többiek nem tudom, mire gondoltak. De ők is éppen úgy pukkadoztak a röhögéstől, mint én.

A másik mániája a Tanítónőnek az volt, hogy minket megismertet a természettel! Olyan gyerekeket, aki közül nem egy az istállóban jött a világra. A tehenek meg a lovak között. (Nem ám kórházban!)

Egyszer is, ismerkedtünk a természettel. Az első baki akkor csúszott be az ismerkedésbe, amikor éppen elhaladtunk a disznócsorda mellett. A kanászok pont buzdították az egyik kan disznót, mert nekiment hátulról az anyakocának. Ne tessenek ám megijedni. Nem bántani akarta. Hanem ez volt neki a munkaköri kötelessége. Nekünk ez teljesen természetes volt. Úgy nőttünk fel, hogy tudtuk, mi a kan disznó hivatása. De – úgy látszik – a Tanítónő még nem volt ebbe beleedzve, mert elpirult. Aztán elfehéredett. Majdnem elájult. (Plusz a kanászok ordítózása! „Nyomd neki Tádé!” Meg még cifrábbak. Képzzelhetik.)

Máskor meg belemutatott a Tanítónő egy kókadt pipacs közepébe, aztán diadalmasan így szólt: „bibe”. Erre a Waller Gyszi meg tényleg mondta neki, hogy „Bubu”. Innentől egy darabig vitatkoztak, hogy most akkor bibe

vagy Bubu. Mert a Tanítónő ragaszkodott mereven a biológia tankönyv előírásaihoz. Amiben az áll, hogy a virágnak van bibéje meg porzója. (Ezekkel cicerélnek.) Viszont a Gyszi is ragaszkodott a Bubuhoz, de nem volt igaza. Akkoriban ment egy rajzfilm a tévében, a Dr. Bubó. Egy ilyen bagoly, vagy mi, volt benne az orvos. Marhára tetszett mindenkinek. Csak azt nem vette be senki, hogy mi az, hogy Bubó?! Semmi értelme. Ellenben a Bubu! Az más. Mert a faluban volt legalább egy tucat tehén, akit Bubunak hívtak. (Meg hát az elmaradhatatlan Riska név volt divatos, de ezt maguk is tudják.) Ezért nem bírt belemenni a Waller Gyszi fejébe, hogy mit bibézik itt neki a Tanítónő. Amikor pedig ő (a Gyszi) tényszerűen tudta, hogy valójában Bubu a helyes megszólítás. (Még egyszer, a pontosság kedvéért: Dr. Bubó.)

Húha! Egy harmadik mániáját még el is felejtettem mondani a Tanítónőnek. Bár részlegesen érintettem. Az orosz nyelv. Pedig – állítom – a fél ország most sem tud többet oroszul, mint amit már eddig is elmondtam. (Azt viszont mindenki tudja.) Csakhogy nekünk még dalokat is kellett tanulni. Tánccalokat! Közben meg már a Beatles nevű együttes volt a menő. Idézek egyet az énekek közül – úgy hozzátévelegesen – és ezzel teljes lesz a maguk oroszból való műveltsége is. Figyeljenek jól, mert elég nehéz:

„Rággyió nyannya, raggyió nannya,
Jesztli kari piridácsá.
Rággyió nyannya, raggyió nyannya,
Unyjó adna zádácsá.

I prószim vasz mit ródnyiná,
Átsztávity szigyilá.
Rággyió nyannya,
Szivódnya kramprislá!”

Ez nagyvonalakban annyit tesz, hogy egy öregasszony – a rágyiós nyannya – ül a rádió előtt és hallgatja a kedvenc műsorát. Velős kis mondanivaló, az hétszentség. Érdemes volt belegebedni, hogy megtanuljuk. (Hisz' látják, még ennyi év után is fújom!)

Az nyilvánvaló is volt, hogy ezt a sanyargatást, amit a tanítónő – meg a Tompa – csináltak ellenünk, nem lehet soká' húzni-halasztani. Még szép, hogy bosszút esküdtünk. Kétféle módszert kellett bevetnünk. Mert a Tompa ismerte az összes falusi trükköt. Ellene valami egészen fifikás koncepcióval kellett előhozakodni. De majd meglátják.

Addig azonban, következzenek egy sokatmondó fejezetközi belső cím. Ismerik, ugye a Clint Eastwoodot? Azt a színészt, akinek van az a bizonyos nézése. Különben meg nemigen szokott megszólalni. Na, annak volt egy filmje. Ami ide pont illik:

Nincs bocsánat

Biztos, maguk is tudják, hogy mire gondolok. Hogy ezek (a Tanítónő meg a Tompa) olyan ellenségesek voltak velünk, hogy nem alkalmazhattuk a keresztényi erényeket. Azt, hogy nem szúrunk ki velük, amikor aztán tényleg megérdemlik. Pedig marhára akartuk ám! Hogy meg tudjunk bocsátani. Egy átlagos városi gyerek ilyenkor arra gondol, hogy rajzszöveget tesz a tanári székre. Mondok sokkal jobbat.

A Tanítónő esetét, ami tiszta ügy volt. Úgyszólván rutinmunka. Ismerik a bogánccot, mi? Nem a kutyát, hanem azt a ronda, szőrös galacsint. (Valamelyik árokparti növénynek a termése, de ha agyonvágna se tudom megmondani, melyiké.) Szóval adva van ez a bogáncc. Meg kell várni, amíg kicsinyt kiszárad. Nem nagyon, mert akkor elporlad.

Amint ez megvan, frottírtörölközőbe szépen bele kell hemperkődztetni. Az primán felszedi az utolsó kis gonosz tuskét is. Amikor ez megvan, karbid (vagy karbamid), vagy mi a csuda kell már csak. Azt hiszem a borospincében használják. Tán' fertőtlenítenek vele. De nem ez a legnagyobb erénye. (Ennek a karbidszerúségnek.) Hanem az, hogy eleinte szagtalan, csak később kezd el bűdösödni. Gondolom, ahogy a levegőn oxigén éri. Na, akkor olyan szagot áraszt magából, mint a berobbant pöcegödör. Tehát, beszórjuk az előkezelt törölközőt a porral is.

Onnantól csak annyi kell, hogy az áldozat – esetünkben a Tanítónő – valamely ruhadarabjára juttassuk a törölközőből kirázott elegyet. Nos, ezt ettük. Beleült, mert kénytelen volt beleülni. Tudniillik a székére szórtuk a bogáncsos port. Egyszerűen nem lehet védekezni ellene. Olyan, mint a korom. Ahová beeszi magát, onnan többet el nem lehet üldözni.

Úgyhogy, minél többet vakarózott szegény Tanítónő, annál jobban elkeverte magán a veszedelmes szert. Plusz egyre bűdösebb lett. De mindene ám! Ráadásul, nem is értette, hogy miért van ez így. Miért veri őtet a sors ennyire!? Különös szomorúság volt ez neki. Mivelhogy akkoriban kezdett bimbózni a szerelmük a Gumiarcúval. Kénkőszagú ruhában, állandóan vakarózva meg elég nehéz, ugye, szerelmet szítani.

A Tompával persze másképpen kellett eljárni. Ő az ilyen alapfogásokat – mint a bogáncsos csel – régről ismerte. Tudta jól, hogy résen kell lennie, mert a diákok – már úgy értem, azok a gyerekek, akik az iskolában olykor megjelentek – évtizedek óta vadásztak rá. Hogy kibabráljanak vele. Olyan volt ettől a Tompának a szimata, mint a James Bondnak. A sorsát mégsem kerülhette el. Őszintén szólva, nem kárhoztatom érte. Mert arra, amit a Mészáros Tibi

kieszelt ellene, épeszű ember nem készülhet fel. Bármilyen elővigyázatos is.

Fogtunk három egeret. Nem volt egy kunszt, különben. Tudtuk, hogy a kukoricadarálóhoz felállított doboz alatt tanyáznak. Csak egy nejlonzacskót kellett a dobozra húzni, aztán alulról megfüstölni száraz vadgesztenyefa levelével az egész kócerájt.

Tehát: volt három kövér egerünk. Ezeket szépen beleraktuk egy olajoskannába. Egy hétig nem kaptak enni. Ugyanez a sors várt a Mészárosék egyik macskájára, a Vicára. (Volt a Tibiéknek kábé ezer macskájuk. A Vica Cica volt közülük az ezeregyedik.) Amikor már az egerek is meg a Vica is kaparászták a börtönük falát az éhségtől, kaptak még egy külön útbaigazítást. Jelesül: a Tibi bekente a feneküket igazi házi paprikával. Ebben az állapotban jutott a négy állat a Tompa kamrájába. No, nem maguktól. Hanem, mert nem volt más választásuk. Mivelhogy a Tibi meg én bedobtuk őket az ablakon. Ott rendeztek egy kis csetepatét. Láttuk. A Póka Laci, a Mészáros Tibi meg én felváltva leskelődtünk be a kamra szűk ablakán. Azt a keveredést! Az egerek rávetették magukat az összes létező kolbászra, meg sajtra, meg mindenre. A Vica meg rávetette magát az egerekre. Közben meg mindegyiknek viszketett (plusz csípett) a fenéke. Nem mondták, de, gondolom, így lehetett. Ezt onnan találtam ki, hogy valami százötven kilométeres sebességgel cikáztak fel-alá a kamrában. Mindent feldöntve és kiborítva eközben. Isten bizony, nagyobb kavarodás lett, mintha bombát hajítottunk volna be.

Ma már persze nem tennék ilyet. És nem is buzdítok senkit. De hát, más világ volt akkoriban. Még a mostaninál is hülyébb voltam. (Például.) Annyi azért remélem, kiderült, hogy sokat tanultam én a sárlaki (4-es számú) iskolában. Abban, hogy mostanra ilyen sokra vittem, jelentős szerepe volt az ott folytatott kimerítő tanulmá-

nyoknak. Egy Ady Endre nevű kolléga vetette papírra még régen, hogy „Ha élet zengi be az iskolát, / Az élet is derűs iskola lesz.”

Szintiszta igaza volt neki!

Hadd lobogjon a hajunk!

„Kétszer voltam kopasz életemben,
Először, mikor megszülettem.
Másodszor is kopasz lettem,
No, de semmi baj:
Az ész a fontos, nem a haj!”

(Illés együttes)

– A ménkű csaptyon belétek, féloldalrú! – hadonászott a Kapás néni, miközben tápáskodott fölfele.

– Nyanya – szögezte le a Halápi Tuti, és sercintett a letekert ablakon át.

– Megájjá, megkeserülöd eztet – porolta le magáról a port az öregasszony. De még hozzátette, mintegy végítéletként: „Huligán!”

Mi tagadás, Trabanttal nekimentünk a Kapás Bélánének. Na, nem telibe. Csak úgy mandinerből. Az eset kapcsán sokan váltig állították, hogy a Tuti direkt ütötte el szegény Kapás nénit. De, ez merő rágalom. Tanúsíthatom, ott voltam! A Halápi Tuti éppen hogy csak félrehúzta a kormányt, esze ágában sem volt felborítani az áldozatot. Nem mondom, a szatyrot mindenáron ki akarta sodorni a kezéből, de tényleg nem állt szándékában fölbuckáztatni. Esküszöm! Istenkém, egy kicsit nagyobbat rántott a kormányon, mint kellett volna. Az autó meg jobban reagált, mint hitte a Tuti. Nem olyan nagy bűn az.

De, ha már az autónál tartunk. Aki még nem látott

rendes Trabantot, az nem tud semmit. De, nem ám ezt az új fajtát, ami most van! (Mert ezek már ultramodern szerkezetek.) Hanem a harminc évvel ezelőtti, eredeti modellből valót. Legalább egyet.

Nem véletlenül volt a használati utasításukba a következő beleírva (komolyan!): „A Trabant útfekvése kitűnő és gyorsulása kifogástalan. *Ez azonban nem szabad, hogy könnyelműségre csábítson bennünket.*”

Nos, kérem szépen, a Halápi család egy ilyen motoros fenevaddal ajándékozta meg az egyetlen szeme fényét. A Tutit. (A rendes nevére nem emlékszem.) A zsengeőbb korúak kedvéért magyarázom. Sárlakon akkoriban egy saját tulajdonú Trabant olyan volt, mintha manapság valaki nem egy normális, rendes kis 600-as SEL Mercedest tartana a garázsában, hanem egy úrrakétát. És azzal járkálna – amikor kedve szottyán – a Holdra. Csupa passzióból.

Ha valaki nem ült még régi Trabantban, nem tud semmit a valami és a végtelen határáról, a mélyebb összefüggésekről. Csuda egy szerkezet volt. Mindenekelőtt az volt jó benne, hogy papírból készült. Nem ám nehéz acélból, mint ezek a mai lepukkant kocsik! Aztán meg úgy volt összeragasztgatva. Néhol meg szegecselve. Mikor hogy. Az, hogy elindult-e vagy sem, teljesen rajta (az autón) múlt. Nem volt földi hatalom, amely haladásra készíthette volna, ha neki nem volt kedve. Úgyhogy a gyártók – mit gyártók?, alkotók! – nem is véletlenül írták bele az útmutatóba, hogy „nem szabad, hogy könnyelműségre csábítson bennünket.”

Sajnos, a figyelmeztetés nem fogant meg a Halápi Tuti fejében, tényleg elkönnyelműsködte magát. Ezért mondta neki mérgesen az öregasszony, amikor kikászálódott az út porából, hogy „huligán.” (Mármint a Tuti, nem az autó.) Ez a huligánság akkoriban egy külön vészhelyzet volt. Semmit a világon nem kellett tenni annak érdekében, hogy

valaki valódi huligán lehessen. Elég volt, ha megnöveszti a haját. Teljesen mindegy volt, hogy különben mit tett, mondott vagy gondolt, a hosszú haj megpecsételte a sorsát. Mondjuk, ha Albert Einstein Sárlakra vetődött volna akkoriban, biztos, hogy a körzeti megbízott (a falu népével vállvetve) kiszekálta volna még a környékről is. A végső csapást azzal lehetett mérni a sárlakiakra, ha véletlenül valaki – a hosszú hajával – még farmernadrágot is húzott. Akkor neki annyi volt!

Csakhogy, a Halápi Tuti mindezekkel nem törődött. (Nekem meg ő volt a példaképem.) Teljesen huligánna képezte magát. Haját növesztett, vállig. Farmergatyában meg tornacipőben járkált. A nadrág farzsebében kacsintós Harangozó Teri-s pénztárca és nyeles fésű lapult. Mindezekhez egy birkakolomp nagyságú bőrnyakláncot hordott, tenyérszerű, háromágú jellel a végén. Ami viszont rézből volt. A Tuti mindig azzal kezdte a reggelt – még a pálinkaivás előtt! –, hogy kiszidolozta a jelet. Mert állítólag az az ízé a nyakában a békét jelképezte. Még mondta is hozzá mindig a barátom, hogy „písz end lāv”. (Asszem, angolba' van: peace and love. Azaz: béke és szeretet.)

Hát csoda-e ezek után, hogy a Tuti gyakorlatilag mindenkit az örületbe kergetett Sárlakon? Más-más előjellel persze. Mert a nők rajongtak érte. Ők csak azért szólták le a huligánságát, hogy ne legyen feltűnő a csodálatuk. Az idősebbeket úgyszintén felzaklatta a Tuti gyalázatos kinézete. Köztük a szüleit is:

– Felgyújtom egyszer a hajad, te kölök! – mondta neki mindig az apukája, pedig az felvilágosult ember volt. (Még keresztretjtvényt is szokott fejteni! Úgyhogy a hajgyújtás mindig elmaradt.)

A Halápi néni már nem volt ennyire könnyű eset. Ő még azt is megcsinálta, hogy álmában odalopakodott a Tutihoz, és egy jókora tincset levágott a loboncából. Azt hitte (sze-

gény Halápi Rozika néni), hogy ezzel majd jóra hozza a gyereket. De csak annyit ért el, hogy a Tuti mindenekelőtt visszaragasztotta a tincset a fejére. Technocol Rapid elnevezésű ragasztó meg némi cérna segítségével. Aztán meg világgá ment. Közelebről: beköltözött a Varga néni góréjába, a kukoricacsövek meg az egerek közé. (A Varga nénit nem érdekelte, hogy kinek mekkora a haja. Kizárólag a boszorkányok üldözésével foglalkozott. Meg ellátott emellett vagy ezer háziállatot.)

Ekkor viszont fennállt a veszély, hogy a Halápi gyerek fejről az egerek lerágnák a haját. Mit volt mit tenni, nagy duzzogva vissza kellett költözni a családi fészekbe. Ezzel egyidejűleg kilátásba helyezni az újabb elköltözést arra az esetre, ha a Rozika néni még mindig a tincslevágáson törné a fejét.

A legnagyobb szégyene a Tuti huligánságából mégiscsak a Feldebrői igazgató úrnak lett.

– Ez a Halápi gyerek volt a legokosabb diákom – mondotta gyakran, mint aki már elveszítette minden hitét.

– Hogy lehetett belőle ekkora marha!? – froclizta direkt a Stabil, hogy szítsa a tüzet.

– Ha agyon vágnak se tudom – búsongott tovább az igazgató, és legurított még egy fröccsöt, jelezve, hogy tényleg nem érti.

Egy ilyen közösségi szomorkodásból kerekedett valamilyen az ötlet, hogy a falu bölcsei beszéljenek az elfajzott fiúval. Hogy vágassa le végre a haját. A falu bölcsei – a pap, az állatorvos meg az iskolaigazgató – úgy is tettek. Béketárgyalásra hívták a Tutit.

– Vágasd le a hajad! – mondta az állatorvos.

– Nem vágatom! – mondta az ifjabbik Halápi.

Ez így ment kábé negyven percig. A monotóniát csak az törte meg, hogy Plébános úr hozzátette: „különben megver az Isten!”

Ez rossz bemondás volt. Mert a Tuti előjött a farbával:
– Jézusnak is hosszú haja volt – vigyorgott a bölcsekre kajánul.

– Az más!

– Miért más?

– Csak.

Ilyen magas nívón folyt a tárgyalás a Plébános úr meg a Tuti között. Hanem a barátom nem állt meg Jézusnál. Mindenáron akart egy kézzelfoghatóbb, testközeli példát is. Az akkoriban fénykorát élő Beatles együttes frontemberét, John Lennont választotta.

– Lennonnak is hosszú a haja! – hánytorgatta fel a vének tanácsának maró gúnnyal a fején.

– A Leninnek? – szörnyedt el a Feldebrői igazgató úr –, de hisz' az majdnem teljesen kopasz volt!

Egy darabka elméleti vita kerekedett. Hogy akkor most ki is volt a Lennon, és kicsoda az a Lenin. A lényeg az, hogy a békéltető tárgyalás nem vezetett eredményre. Akkor döntött úgy a falu okossága (meg a többségi népe), hogy erőszakkal kell kiirtani a huliganizmust Sárlakról. Még csírájában! A körzeti megbízott vonult ki a Tutihoz teljes fegyverzetben. Egy gumibottal és egy szódásüveggel.

– Na, Tuti elvtárs, irány Gedeon bácsi! – harsant a parancs. (Akkor még nem volt neki leégve a műhelye. Pardon: „Salon”-ja)

Csakhogy az én barátom rafinált egy sumák volt. Előkapta a Magyar Népköztársaság Alkotmányát.

– Mutassa meg – hadonászott a kis, piros füzettel –, hogy hol van benne, hogy nekem nem lehet hosszú hajam!

A közeg elbizonytalanodott. Sosem látott még alkotmányt. Bámulta egy darabig a előállítandó személyt, közben a füzetecskét, aztán lemondóan legyintett.

– A tettes jogilag védve van – jelentette nem sokkal később a bölcsek tanácsának.

Ettől az esettől a Halápi gyerek vérszemet kapott. (Apropó! Tudják, mi az a „vérszem”? Mert én nem.) Mindenesetre elhatározta, hogy a Trabanttal felökleli mindazokat a sárlaki lakosokat, akik túlságosan is ellene voltak a huli-ganizmusnak. Így került az ebek harmincadjára (meg a Tuti kocsijának a kerekei alá) a Kapás néni is. Aki aztán tényleg velejéig nem szerette a hosszú hajú „striciket”. Ahogy ő maga fogalmazott. Hanem ez kínos história aztán azzal fenyegetett, hogy a halápi Tuti szép lassan kiirtja Sárlak valamennyi konzervatív gondolkodású lakosát. Újabb tanácskozást kellett összehívni.

– Ide figyeljen Halápi elvtárs – dörögte most már tényleg idegesen az iskolaigazgató úr – hagyjon fel a népek elgázolásával!

– Jól van – bölintott a barátom –, ha maguk békén hagyják a hajam.

Ebben maradtak.

Nem tartozik szorosan a tárgyhoz, de nem állom meg, hogy ne énekeljek maguknak egy dalt. Ahogy szoktam. Így hangzik:

„Trabanton szállni élvezet,
Gyorsabban száll, mint a képzelet.
Zötyög és pöfög, és hű de kafa,
Orrod alá dörgöl, kispofa!”

(Exotic együttes)

Most, hogy kidaloltuk magunkból a világfájdalmat, ideje, hogy velem foglalkozzak. Mert én is belekeveredtem ám az ügybe! Ahogy említettem is többször, a Halápi Tuti a barátom volt. Igaz, vagy négy-öt évvel idősebb, de akkor is. Én is beszereztem egy kacsinós pénztárcát. Egy sellő volt rajta. Bizonyos szögben látszottak a cicije, bizonyos szögben meg nem. (Elmés, ugye?) A farka viszont mindig

csapkodott. Vettem nyeles fésűt is, meg egy munkás-nadrágot próbáltam – több-kevesebb sikerrel – farmernak álcázni.

És – ami a legfontosabb – megtagadtam, hogy a Nagyival elmenjek ahhoz a hülye Gedeonhoz. Elkezdtem növesztetni a hajamat. (Pontosabban: nem növesztettem, nőtt magától.)

Viszont, velem nem tanácskozott senki sem. Nemhogy a bölcsek tanácsa, de még a Nagyi se! Megkérdezte – egyszer! –, hogy akkor most megyek-e a Gedeon bácsihoz vagy sem.

Amikor nemleges választ kapott, nem szólt egy szót sem. Viszont másnap reggel arra ébredtem, hogy a fejem be van kenve mézzel. És be van szórva libatollpíhével. Ebből a csapdából nem volt menekvés. Illetőleg csak egy: a Gedeon. Akkor az egyszer hiába mentem a Nagyival, nullás géppel esett neki a frizurámnak.

Láttam a sunyi fején, hogy mennyire kárörvendő. Régóta várta már azt a pillanatot!

ÚTMUTATÓ III.

(További szólások, kifejezések)

Fröccsöt kérek, szóda nélkül! = Tisztán szeretném inni a bort.

Fogmosás nélkül aludt el. = Úgy berúgott az este, hogy nem emlékszik semmire.

El van keseredve, mint a jegesmedve. = Nagyon szomorú. Egy kis mondókából ered: Úgy el vagyok keseredve. / B... meg a jegesmedve!

- Ördögúton jár.* = Valami rosszat csinál, vagy készül csinálni.
- Csuma* = A kukoricán a háncs.
- Csumázik* = A szeretőjéhez járkal. Onnan ered, hogy a csumázás téli esték elfoglaltsága volt. Ha egy fiatal párt kettesben hagytak eme tevékenység közben, biztos, hogy egymásnak ugrottak.
- Riszál* = Kelletti magát. Olyan nőkre mondták, akik túlságosan kihívóan viselkedtek a férfiakkal szemben. Házasemberek esetében a riszálás mindig verekedéssel végződött. Függetlenül attól, hogy mi volt az eredeti cselekmény hozadéka. (Vagyis: sikerült-e a csábítás.)
- Úsznak a bolhák a hóna alatt.* = Izzad, „mint a kömlei halott”. (Hogy a körei halott hogyan izzadt, azt senki sem tudta, de tudni vélte.)
- Lármafa* = A villanyoszlopokra erősített hangszórókat nevezték így. Ebbe mondták bele a közérdekű közleményeket. Például: „A Rozika néni menjen vissza a pékhez, mert ott hagyta a keszkenyőt. (Keszkenyő = kendő.)

- Rékli* = Női felsőruházat, kiskabát.
- Rici* = Ugyanaz, csak ujjatlan változatban. Csak lányok hordták, asszonyok soha. Még a legnagyobb hőségben sem.
- Pruszlék* = Kötény.
- Pruszlékul* = A köténye alá nyúlkál. (Súlyosabb esetben: egyenesen cicerél.)
- Kitakargya* (az asszonyt, a lányt) = Szerelmeskedésre ösztönöz.
- Betakargya* = Ezt biztosan ismerik.
- Téglát köp* = Tele ment porral a szája.
- Pesti ember* = Meteorológus. (Hogy ez miképpen jött így össze, fogalmam sincs.)
- Sápadt és sovány, mint a zongoristák.* = Ez önmagáért beszél.
- Sörény* = Nem, nem az, ami a lovon lobog. Hanem a korai (4 óra 35 perckor induló) vonat. Aki azzal jár, az ugyebár „serény”. Ebből jött a „sörény”.
- Bent volt a fa számár.* = Ezt találják ki, nem lesz nehéz.
- Tekenyő* = Egy darab fából kivájt teknő. Általában a beleket mosták benne disznóöléskor.

Megkergült, mint a kutya disznóöléskor. = A kutyák eme jeles alkalmakkor valóban ide-oda rohangásztak. Hátha sikerül elkapni egy jobb falat húst.

Olyan, mint a vetőkártyában a hirtelen öröm. = Vagyis ritka. Pontosabban: ritkán fordul elő.

Hanyatt lökött nokedli. = Apró termetű, gyenge férfi.

Tikbúr = Gyakorlatilag kiirthatatlan gyomnövény. Keserű, mint a rossebb, a malacok viszont szeretik.

Hurul = A fent említett vackot próbálja kigyomlálni. Gyerekek csinálták. Általában büntetésből.

És végül a falu indulója. Fennköltebben: a himnusza. Minden Búcsúkor legalább százszor eljátszották a cigányok. Plusz a lármafából is ez szólt állandóan:

„Sárgarépa, kukorica, törek,
Jaj, de lassan ballag már az öreg.
Lába között megfeszül az ina,
Annál jobban kell neki a ... pia.

Józsi bácsi erős volt és kemény,
Izzadott, de nálam mindig legény.
Sárga, rojtos nyakkendőjét hozta,
De a falut mindig végig ... nyomta.

Refrén:

Ülj bele, ülj bele,
Én nem bánom.
Jaj, de nagy a károm.

Ülj bele, ülj bele,
Én nem bánom.
Jaaaj, de nagy káróóóm.”

Ötödik nekifutás

Csöbörből vödörbe

Mottó:

„A tóban úszik egy harcsa,
Fogom a cicidet Marcsa.
Én fogom a cicidet,
Te meg a picimet.
Hollári-hollári-hó!”

(Népies műdal)

Búcsú

De nem ám olyan búcsú, hogy valakitől el kell válnunk, azt könnyes a szemünk. Ez a Búcsú vidám. Sárlak védőszentjének, szent Amáliának a tiszteletére szoktuk csinálni. (Július 10-én ünneplik az Amáliák a névnapjukat.) A Plébános úr még a szokottnál is idegebb szokott lenni. Ahelyett, hogy ő is örült volna, mint mindenki más. Mert olyan örömünk volt nekünk Búcsúkor, hogy csak na.

Amikor például az Andor nagybátyám azt találta ki, hogy elvisz engemet málnaszörpöt inni. (A málnaszörp jó ital. Úgy készül, hogy pirosra festett cukorra vizet engednek.) Ravaszul kezdte az Andor, nehogy a Nagyfi gyanút fogjon.

– Hát a lányok után jársz-e már? – terelte el így hülyén a figyelmet.

– Megsederintem a szoknyájukat – mondtam, mert ezt szokták mondani olyankor.

– Hát, akkor nagylegény vagy már – szögezett le az Andor, és a Nagyfi kancsalított.

– Föliperedtem – húztam ki magam büszkén, hogy mind a tizenkét évem kilátszódjon a lóca mögül.

– Na, akkor elviszlek málnaszörpöt inni.

Harmincnyolc fokban bandukoltunk a kocsmába. Közben meg tartott a Búcsú. A céllövöldést már fejen találták egy görbe csövű puskával. Pedig éppen csak dél volt. Ez is bizonyította a féktelen jókedvet. Mert különben a céllövöldés csak délután öt óra körül szokta kapni az első találatot. Mi sem akartunk lemaradni. (Az Andor meg én.) Mindjárt két málnaszörpöt rendeltünk. Nekem. Mert persze, a nagybátyám pálinkát ivott. Gondolta, még a harmincnyolc foknál is lehet neki melegebbje. El is érte a célját. A harmadik körre kigübbedt neki a szeme. És megkérdezte – talán századszor –, hogy járok-e már a lányok után. Én meg csak bizonygattam, hogy járok-járogatok.

De nem volt nagy kedvem. Minden Búcsúkor szoktam kapni huszárcsákót, meg műanyag kardot. Akkor meg ez még csak szóba sem került. Mondtam is az Andornak, hogy:

– Te, Andor – így, bele a gübbedt szemibe – én nem Búcsúzkodok tovább. Kijövök inkább megint este. Amikor már kupán találta a ringlispíl az első kuncsaftot. Abban mégis van valami látványosság.

De, az én nagybátyám nem adta meg magát! Azt találta ki, hogy úgylis nagygyerek vagyok. Igyak én is egy kis pálinkát. Mi bajom lehet, mi? Ezzel érvelt. Mondjuk, ezt én is gondoltam. Annyi pálinkát ittak körülöttem a népek. Azt mégis életben maradtak! Hát akkor meg, mi gond? Töltöttünk egy kis vegyest a málnaszörpbe. Biztos, prima íze volt, csak én nem éreztem. Kiégett a torkom. Azért ittam derekasán, pláne, hogy a Stabil meg röhögött. Hogy én cikákolok a pálinkától. Engem egy Stabil ne nézzen semmibe! Még egy kis vegyest töltöttünk a poharamba. Talán már málnaszörp sem volt benne.

Nézelődtem egy darabig. Hát mit láttam?! Hogy a Stabil ketten van!

– Jó ez a pálinka – mondtam az Andor nagybátyámnak – mindjárt kétakkora a világ tőle. Meg boldogabb is.

– Az életbe neki – kurjantott a kocsmáros Vili bácsi – nem vagy te olyan nyápic, városi kölök, mint gondoltam.

És töltött még egyet. Nem málnaszörpöt. Hanem pálinkát.

Én meg kackiásan koppantottam a pohárral a bádogpulton. Ahogyan tanultam, tisztességgel.

– Na, isten-isten – hajoltam hátra egy húzásra, aztán hanyatt is dőltem.

Feküdtem a kövön, néztem a plafonon a pókokat. (Nem tudom, hányan lehettek. Biztos, pont kétszer annyian, mint ahányan voltak. Logikus, nem? Ha a Stabiltól is pont

kettő volt. Egyszerű matematika) Közben az Andor nagybátyám meg a Vili bácsi húzkodtak, hogy derékszögbe legyek a kövezethez képest. Közben meg azt feszegették, hogy járok-e már a lányok után. Ezen kívül a világon semmi nem jutott az eszükbe. Hanem mégis! Mert az Andor (vagy a Stabil, nem tudom) kitalálta, hogy ha már úgylis állok, táncoljunk. Mondom az Andoroknak:

– Te, de zene meg ilyen, nem lesz?

– Ohó, majd én énekelek – motyogta az a szerencsétlen nagybátyám.

Akkor volt, hogy megtanultam azt a szép dalt. Az Andor tényleg énekelt, amitől majdnem kijózanodtam. Ezt:

„Én vagyok én,
A kocsma közepén.
Eladom a muterom egy forinté'.”

És ez igaz is volt. Már az, hogy én voltam (én) a kocsma közepén. Hogy milyen testhelyzetben – állva-e avagy fekvé –, az időről-időre változott, de kétségtelenül én voltam. Mégpedig pont a kocsma közepén. Ami a muteromat illeti. Róla csak annyit tudtam, hogy valamelyik délutáni vonattal jön – a faterommal együtt – Búcsúzkodni. Gondoltam is, majd megkérdezem tőle, hogy eladhatom-e egy forintért. (Kicsit keveselltem.)

Nem cifrázom tovább: mulattunk, mint az állat! Közben nagy öröm is ért. Megjelent a Nagyi, hóna alatt az Amália napkor elmaradhatatlan huszárcsákoval és a karddal. Azt hittem örülni fog neki. Hogy milyen vidámak vagyunk. De nem!

– Megkergültél te szélütött – kérdezett költőien az Andor nagybátyámtól.

És azzal fogta a kardot, azt elkezdte vele püfölni a szegény rokonom fejét. A csákó meg már össze is gyűrődött.

Ám én ettől sem keseredtem el. Mind a két nagymamám-
nak odarikkantottam hetykén:

– Gyüttök táncúni Nagyi!?

Azt már ordítottam is, hogy „én vagyok, én”. De a hely meghatározásához („a kocsmá közepén”) már nem bírtam eljutni. Mert az én drága jó nagymamám a maradék csákót a fejembe nyomta. Gondolom, kínjában. Elsötétült előttem a világ. Valószínűleg, nem csak a csákótól, lehet, hogy a pálinkától is. Onnantól kezdve se kép, se hang. Állítólag a Nagyi meg a Plébános úr vittek haza a vállaikon. Mondta is az öreg pap: „Nem hiába voltam ideges! Éreztem, hogy valami lesz.

Hát az lett, hogy arra tértem magamhoz, hogy a Doktor Kondor meresztgeti a szempillámat. Közben meg Anyukám pityereg a sarokban. Valamint Apukám rángatja a szegény Andor nagybátyám ingnyakát. (Elkapta a grabancát neki, ahogy mondani szokták.) Én meg már mindjárt mentem volna vissza Búcsúzkodni, de mindenki csak szörnyülködött. Hogy, hát akkor már most mi lesz ezzel a szerencsétlen gyerekekkel?

– Mossuk ki a gyomrát – javasolta a lúdoktor.

– Hogyan – hagyta abba Apukám az Andor ráncigálást, mert felcsillant benne a remény. Hogy hátha mégis életben maradok.

– Itassuk meg szappanos, pisás vízzel – mondta a Kondor doktor.

Erre józanodtam ki teljesen. Nem mondom, olyan rosszul voltam, hogy tényleg bele akartam pusztulni. De azért szappanos vizet inni! A többiről már nem is beszélve. Bizonyítani akartam, hogy milyen jól vagyok. Rákezdtem: „én vagyok, én...” Apukám erre olyan lesújtóan nézett rám, hogy megállt bennem az ütő. Sokáig nem mulattam aztán. Pláne, hogy az Andort (szegényt) blokád alá vették. Csak titokban bírt inni, mert a kocsmából kitiltotta a Vili

bácsi. Ez nem volt igazságos, hisz' ő is tettestárs volt a mulatozásban.

Különben, azt mesélik, szép Búcsú volt. Szokás szerint átjöttek a kajtoriak verekedni. Ám abban az évben magasan jobbak voltunk. Sárlakról egy fő, Budakajtorról három fő került kórházba. A céllövöldés könnyebb sérülésekkel meg-úsztá. Ebből is látszik, hogy csalt. El volt neki állítva az összes puskája. A körhinta két sárlaki állampolgárt vert fejbe, de azok legalább nem akartak énekelni, meg mulatni. Szent Amália büszke lehetett ránk!

Tiszta Amerika!

Ez már akkor volt, amikor az Andor kivándorlás után volt. Merthogy előtte kiment Amerikába, hogy ott elszedje a népektől az összes dollárt, azt hazahozza Sárlakra. Gondolta, odamegy, és megkérdezik tőle, hogy mennyi pénzre lenne szüksége. Szépen búcsúzott az Andor nagybátyám. Berúgott, azt végigördította a falut. Azzal, hogy:

„Itt hagyom a tanyátokat,
B.... az anyátokat!”

Meg, hogy:

„Én elmegyek, te itt maradsz,
Kurta lábú kismalac.”

De ezt nem kell állandóan szegény Andor szemére hányni. A Zirén is megmondta. (Szerintem a Zirén eleve szerelmes volt az Andorba. Ám miután visszatért Amerikából még inkább teljesen belehabarodott.)

Szóval, akkor volt ez az egész, amikor a nagybátyám hazajött. Különben olyan volt ez az Andor, mint az a nyúl. Na... Tudják! Igen. A Lázár Ervin meséjében volt a

Fékezhetetlen Agyvelejű Nyúl. Olyan volt az Andor. Ebből gondoltam, hogy fenekestől felforgatja Amerikát, és bazi nagy kocsival jön haza, szájában vastag szivar, amit százdollárossal gyújt meg. De gyalog jött. Illetve vonaton. (Érk.: 14 óra 45 perc) Az állomásról egyenesen be a Vili bácsi intézményébe. Mire én hírért vettem, hogy itt az Andor nagybátyám, már csak arra érkeztem, hogy az úti beszámolót tartja.

– Ott se kolbászból van a kerítés, mi? – érdeklődött a kíváncsi kocsmáros.

– Hát nem.

– Ott se fenékgig tejföl, mi? – kapcsolódott a fentiekhez a Stabil.

– Hát nem.

Én meg csak annyit bírtam kinyögni, hogy:

– Hogy nézel ki, te hülye?!

Abból jött ez a bizalmatlanság, hogy az Andor fején fekete cowboykalap díszelgett. A lábán meg hegyes orrú csizma. Az meg tele szögecsekkel. Továbbá teljesen kopasz volt – a kalapja alatt – ami legalább akkora botrány, mint a Tuti lobonca. Olyan volt az egész manus, mint a Charles Bronson a „Volt egyszer egy vadnyugat”-ban. Csak, mint-ha idegösszeomlást kapott volna hirtelen. (A Bronson.)

– Nem értesz te semmit – legyintett a nagybátyám – Amerikában ez a divat.

– De Sárakra még nem gyűrűzött ez be! – ellenkeztem.

Az a szegény Andor megint legyintett, ezzel kibékültünk. Meg, különben is: igaza volt neki. Tényleg nem érttem semmit. Például azt, hogy miért kell neki nagyozolni. Olyanokat mondott, hogy látott húsz (vagy még annál is több) emeletes házakat. Ez nyilvánvaló hülyeség, gondoltam, szegény Nagyi még a padlásra is alig tud felmenni. Minek mászkálnának az amerikaiak olyan magasra. Ha nem muszáj. És hétszentség, hogy nem muszáj nekik. Mert

láttam a filmekben, hogy tizenöt percet is lovagolnak, anélkül, hogy házat látnánk. Helyük tehát van nekik bőben. Nem is figyeltem tovább az Andor kábításaira. (Amikor például azt mondta, hogy azokba a házakba nagy dobozokban mennek fel az emberek. Nem kell lépcsőzni. Mondom: ezek már nem is érdekeltek.)

– Ajándékot hoztál-e? – tértem a lényegre.

– Képzeld el, nem fogod elhinni – hintette tovább a port az Andor nagybátyám.

Erre fel hatásosan a szemébe néztem. Hogy ne terelje el a szót.

– Mondom, ajándékot hoztál-e!? – nyomtam meg a hangerőt is.

– Hát, hogyan hoztam volna!

– Akkor add ide.

Erre a nagybátyám elkezdett kotorászni a zsebében. Azt gondoltam előveszi a slusszkulcsot. És aztán hátra megyünk a Kallóék góréja mögé, ahová az autót rejtette. (Megmondom őszintén, én már ki is néztem magamnak egy gyűrött katalógusból, hogy milyen gondolkodok. A Cadillac meg esetleg a Chevrolet jöhetett szóba.)

De nem slusszkulcsot kotort elő a zsebéből. Hanem két fehér lapocskát. Jó szaguk volt, és az volt rájuk írva, hogy „Chewing Gum”. (A GUM-ról tudtam, hogy az egy áruház Moszkvában, de hogy mi az a „Chewing”, arról fogalmam sem volt.) A két kis vacak méretéből mindenesetre arra következtettem, hogy minimum arannyal átszótt gyémántlapocskák lehetnek. Szeretett engem annyira az Andor, hogy legalább egy olyat megérdemeltem volna.

– Rágógumi – mondta fölényesen a nagybátyám.

– Micsodaaa...? – néztem rá hülyén.

– Be kell kapni.

– Aztán megenni?

– Nem, csak rágni.

– Akkor kapd be te! – borult el az agyam.

Az a hülye Stabil erre elkezdett népnévelni:

– Ne szemtelenkedj a nagybátyáddal, te gyerek! (Így!)

– Maga meg csak ne izéjjon itten – bátorodtam neki – mert különben maga is bekaphatja.

– A rágógumit – csitította a kedélyeket az Andor, meg a Vili bácsi is bólogatott.

Egy kicsit megnyugodtam.

– Azt, ha bekaptam, mit csináljak vele?

– Mondom: rágd!

– Ennyit tud összesen? – szomorodtam el megint.

– Mondom, hogy rágógumi, Amerikában ez most nagy divat.

– És mi van, ha én nem akarom mániákusan követni az amerikai irányzatot? – szegültem ellen.

Ez amúgy nem volt igaz. Mert mániákusan akartam követni az amerikai divatot. Láthatják az autókból is. Gondoltam, a rágógumi, vagy mi a franc, csak kiegészítő felszerelésem lesz nekem a bőrüléssel „Sevi”-ben.

Látta ám az Andor, hogy el vagyok keseredve. Rendes gyerek volt az. (Illetve: biztos, most is rendes ember, csak nem láttam húsz éve.) Megint belenyúlt a zsebébe. És kivett belőle két ilyen műanyag embert. Olyanok voltak, mintha rajzolták volna őket, csak nem ceruzával. Hanem fröccsöntő géppel.

– Ez meg a Frédi meg a Béni – mondta vigasztalóan.

– Hát ennek nagyon-nagyon örülök – mondtam, mert nem tudtam, kik azok a pacákok.

– Kiakaszthatod őket a faladra – tette hozzá az én szegény Andor nagybátyám nyájasan.

Ettől boldog lettem. Egészen addig, amíg rá nem ébredtem a dolog hátulütőjére. Az volt, hogy a Nagyinak eleve vályogból volt a háza. Abba szöget verni tehát életveszélyes lett volna. A városi lakásunk faláról meg úgy per-

gett a vakolat, hogy egy ballonkabát is méteres foltokat hagyott maga után. Ha valaki óvatlanul fordult meg a szobámban. Így aztán kiderült, hogy a Frédit meg a Bénit nem bírom sehova se kiakasztani. Csak az iskolában mutogattam őket. Hogy ezeket a nagybátyám hozta nekem Amerikából. Persze, senki nem hitte el. Egészen addig, amíg a tévé el nem kezdte vetíteni „A két kőkorszaki szaki” sorozatot.

De, az már egy másik korszak (kő) volt. És egy másik mese.

Átkozott gyötrelém

Mindig szerettem a lányokat, amióta csak az eszemet tudom, azóta. Egyszer még a Stabil mondta is, hogy „ráfarikcsász te még erre”. (Már, hogy szeretem a lányokat.) Azért mondta ezt – gondolom – mert állandó kalamajkát okozott ez az én túlfűtöttségem, úgymond. Na, mindegy, de szerintem a Stabilnak nem volt igaza ebben (se). Mert én mindig is úgy gondoltam, hogy a lányok szertik a fiúkat. És viszont. Mert ilyen a világ.

Úgyhogy, én a magam részéről kifejezetten örültem, amikor észrevettem a Nagyinál, hogy serken a bajcom. Az nagyon jó érzés volt! Férfi lettem gondoltam, és mindjárt ki is találtam, hogy legközelebb már egy kicsit kitömöm a klottgatyámat kukoricacsuhéval. Hogy nagyobbnak látszódjon a kanszögem.

Rögtön meg is akartam osztani az örömöm valakivel.

Hogy jobban megértsék a helyzetet, muszáj vagyok bemutatni az akkori szerelmemet, a Langmár Icát. Sűrű, erős copfja volt, még ma is emlékszem a hajfonatok illatára. Olyan volt, akár a frissen kaszált széna. Vagy a fű, eső után. Az Icával olykor szerelmeskedtünk is. Ez konkrétan azt

jelentette, hogy elbújtunk a Nagyi budijába. Aztán álltunk egymással szemben és puszkodtunk. Meg úgy próbáltunk csinálni, ahogyan a filmekben láttuk.

Szóval: észrevettem, hogy serken a bajcom. Ebből aztán le is vontam a megfelelő következtetést: Azt, hogy a továbbiakban nem puszkodhatunk az Icával. Mert hátha gyerekünk lesz. Azonmód megkerestem hát a szerelme-
met. Mondtam neki, hogy menjünk a titkos búvóhelyünkre, mert a nagyszabású dolgokat mindig ott szoktuk megbeszélni.

De, nehezebb volt, mint gondoltam.

– Mi a baj – meredt rám a Langmás Ica elkerekedett szemekkel – elvesztetted az ostorod? (Akkoriban ez számított volna a legnagyobb tragédiának.)

– Nem, hanem szőrös – nyögtem ki végül, mint aki már mindenre elszánta magát.

– Micsoda? Az ostorod?

– Dehogysis, a bajuszom, meg tudod...

Nagyon buta helyzet volt. Az Ica nézett rám meredten, én meg elrémülve gondoltam: lehet, hogy már lesz is gyerekünk. (A puszkodástól.) Nem emlékszem, meddig álldogáltunk így, de azt vettem észre, hogy az ilyen elgyötört pillanatokban a lányok mindig talpraesettebbek. Az én kis babám se sokat gatyázott. Illetve, pontosan, hogy gatyázott. Mert lehúzta a nadrágomat, megnézni, mi a helyzet. Látta ő is, hogy baj van.

Szerintem ő is büszke volt rá, hogy neki már egy igazi férfi udvarol. Valódi bajusszal! Viszont meg is ijedt, hogy most akkor mi lesz. Ott álltunk tanácstalanul, hogy hogyan neveljük fel a gyerekünket. (Tizenkét, legfeljebb tizenhárom éves lehettem akkoriban. Nagy teher ám ez egy ilyen fiatal srácnak!) Mindenesetre az Ica csak annyit mondott, hogy „menjünk!”. És azzal meg is indult a szerelmes fészünk, a Nagyi budija felé.

– Úgyis feleségül veszel, nem? – nézett rám reménykedve az én egyetlen szerelmes mátkám, a Langmár Ica.

– Hát persze – hagytam rá, de már akkor éreztem, hogy ezzel a kérdéssel még sok bajom lesz. (Ahogyan a Stabil meg is jósolta.)

Na, mindegy, gondoltam: lesz, ami lesz. Megindultunk a tetthely felé. Nagyon büszkén. Attól, hogy férfi lettem. Ám az első felnőtt kalandom dugába dőlt. Amikor ugyanis elkezdtünk puszkodni az Icával – a bajuszommal –, azt kellett rémülten hallanunk, hogy az Andor nagybátyám közeledik a budi felé. (Ami már különben is tele volt legyekkel.) Még az volt a szerencse, hogy a nagybátyám dühös volt, mint az oroszlán, szidott valakit. Jó messziről lehetett hallani. Szerencsére az Andor szokásához híven kába volt. Nem feszegette különösebben, hogy mit keresünk mi ketten (és együtt!) a falu egyik legszebb illemhelyén.

Hogyan, hogyan se', a mi szerelmünk a Langmár Icával egyszer csak abbamaradt. Lehet, hogy éppenséggel az Andor riasztotta el végül az én babámat örökre a puszkodástól, nem tudom... Meg még azt is el tudom képzelni, hogy az Ica féltékeny volt.

Merthogy a Valkó Piri – tudják, a Juli húga – megüzente nekem egyszer az Alvégről, hogy látott engem egyszer biciklizni. Ami aztán mély nyomokat hagyott benne. (Nem csodálom!) Tényleg szép biciklim volt. Piros. Ezzel aztán egy valódi drámába keveredtem Mert az egyszerűen kizárt volt, hogy a Felvégről valaki csak úgy átmászkaljon az Alvégre. Legalábbis, ha volt benne normális életöszön. Már a fiú, aki az üzenetet hozta a Piritől, alig bírt megmukkanni az ijedtségtől. Nagyon is jól tudta, micsoda botrány lesz ebből. Lett is. (Ahogyan azt a Stabil bölcsen előre látta.)

Az tiszta volt, mint a kristály, hogy az Alvégre nem

mehetek, de azt is tudtam, hogy a Piri a Büdöske-kanálistól már egyedül jár haza. A házuk ugyanis kiesett a többiek által rendszeresített útvonalból. Ez a rész jó találkahelynek tűnt, majdnem olyan jónak, mint a Nagyi budija. A fák ugyanis jól benőtték a Büdöske partját. Már az első találkozóra is jól felszerelkeztem. Magamhoz vettem az ostromat, és felpattantam a csodabringára. Meg még a gatyamadzagomhoz kötöttem egy bicskát is. Arra az esetre, ha az Alvégiek mégis elkapnának.

Ami most jön, abból megtudhatják maguk is, hogy micsoda hősiességre – pontosabban: hülyeségekre – képes egy szerelmes férfiú. Mint amilyen én is voltam akkortájt a Piribe. A kanális partján például azt csináltam, hogy egy héten át csak leselkedtem a Valkó Piri után. És direkt úgy, hogy észrevegyen. Ő meg azért is úgy csinált, mintha nem vett volna észre. Egy hét után az én új szerelmem megunta a kalandozást. Meg biztos, ő volt a merészebb. Megközelítette a figyelőállásomat, aztán ékesszólóan így szólt: „Hát, te?”

– Hát és hát – mondtam határozottan és most sem bírok jobb belépőt elképzelni egy nagyjelenethez.

– Itt vagy? – kérdezte még a Valkó Piri, mintegy tisztázandó a tényeket.

– Itt – mondtam neki határozottan, pedig nagyon féltém, mert teljes életveszélyben voltunk. Bármelyik pillanatban felbukkanhatott volna valami vadállat az Alvégről. És akkor nekem annyi. De ez sem számított. Maradtam hős-ködni. Beálltunk az eszeveszetten büdös vízbe puszkodni. Esküszöm, a higiéniai körülményeink még rosszabbak voltak, mint a Nagyinál az Icával. (Erre mondják azt, amit egyszer már idéztem: „Szerelem, szerelem, / Átkozott gyötrelm”) Ám ez még kutya füle volt ahhoz a gyötrelmhez képest, amikor megjelent az egyik Vakcigány. Nem ám a kicsi. Hanem a nagy! Olyan híre volt a faluban,

hogy csak suttogva mertek beszélni róla az emberek. (Még talán a Stabil is félt tőle egy kicsit. Pedig az nagy hős volt. Mert nagyon tudott futni.) Mindenesetre én kipattantam a bűdös vízből, aztán uzsgyi! A Vakcigány meg utánam. Valahogy felbuzgott bennem az életösztön. Mert azt találtam ki, hogy az ostoromat bukódrótnak alkalmazom. Gyorsan körülszaladtam egy bokrot, azt át az ösvény túloldalára. Mögöttem húztam az életmentő kanászszerszámot. A Vakcigány meg akkorát tanyált benne, hogy még csak úgy nyekkent is neki a feje egyet. Káromkodott, mit a hajderménkű, de akkor már vert helyzetben volt. Visszarohantam a biciklimért. Csak annyit láttam, hogy a Piri szomorúan – tán' kissé csalódottan? – néz utánam. De én a szó szoros értelmében túl voltam akkor már árkon (a Bűdöskén) bokron (amelyikről az utolsó pillanatban lerántottam az ostort is). Megüzentem a Valkó Pirinek, hogy a szerelem nem múlt el bennem. Viszont nem akarnék még meghalni se. Mert azt mondanom sem kell, hogy a Vakcigány vérbosszút esküdött. Körülbelül én voltam a huszadik, akit meg akart ölni Sárلاكon. Egy teljes nyáron át úgy kellett nyaralnom, hogy folyton-folyvást menekültem az üldözőm elől. Szerencsére csak abban az évben. (Amikor a Valkó Piri volt a mátkám.) Mert aztán – ahogyan az várható is volt – a Vakcigányt lecsukták börtönbe. Később meg a budakajtoriak kiverték neki a másik szemét is. Úgyhogy nem látta már, kin is akar pontosan bosszút állni. Jellemző, hogy a Stabil akkor kezdett hősködni vele. „*Na látod, mondtam én!*” – mondta neki, amikor csak találkoztak.

Csöbörből vödörbe

– A ragya vergye ki – csapta össze rémülten a kacskakezeit a Kalló Bözse – leburul a póc!

És valóban. A palló megbillent, én meg szép, szabályos

derékszögben lehuppantam a kőművesszerszámok közé. Bele a meszesvödörbe. Így aztán, én nem csak úgy átvitt értelemben estem ám csöbörből vödörbe, ahogy maguk! Hanem tényleg.

Ez úgy volt, hogy építkezésen segítettem. Na, jó. Nem pontosan segítettem, de ott voltam. Egy ilyen csörlővel húzkodták fel a munkások a maltert, a meszet, a téglát. És, ami a legfontosabb: a sört. Ennek voltam a felelőse, ennek a műveletnek. A Kalló bácsi csak rikkantott, hogy „te, gyerek!”, mire én pattantam bele a csöbörbe a téglák helyére. Vigyáztam piszkosul, hogy az üvegek ne törjenek össze. (Az előkészítési munkálatok meg abból álltak, hogy a söroket leeresztettem a kútba. A sok elkeseredett béka közé. Így lett hideg a sör.)

Vidáman himbálóztam a csörlőn átvett kötél végén, ott is a csöbörben. Aztán meg jeleztem, hogy jövök: „Hét kicsi ökröcske, megjött a söröcske”. (Hogy ezt a butaságot ki találta ki?!) Addig-addig lógtam a dézsában, hogy aztán majdnem beledöglöttem. De, tényleg! Azt hiszem, tán' a Pálinkás Pisti lépett egy véletlent, attól borult meg az egész finom szerkezeti rendszer. A csörlő átment szabadesésbe, ettől a dézsa megindult, neki a vödöröknek. Én meg, ugye, benne a dézsában.

Kiterültem, mint a kiszikkadt kútban szomjazó gyalogbékák. Fejemen mindössze egy meszesvödör, hátamban meg egy vakolókanál volt. Ebben a helyzetben találtam magamra. Pedig nem is voltam teljesen észnél. Nem csoda, hogy csak félig-meddig hallottam, amint a népek kommentálják az eseményeket:

– Ez kinyuvadt – mondta megszeppenve a Kalló mama, de a Pálinkás Pisti csitítgatta, vigasztalagatta.

– Rossz pénz nem vész el – legyintett együttérzőn, aranyosan.

– Mi a rossebnek kellett megbillenteni a pallót? – hábo-

rodott fel a Mészáros Tibi, pedig ő volt a legfiatalabb, még is ilyen józanul gondolkodott.

– A sörök összetörtek? – tért rá végül a lényegre a Kalló bácsi, miközben megpróbálta lehúzkodni a fejéről a meszesvödrot.

Én meg addig láttam magam előtt az életemet. (Biztos hallották, ilyeneket szoktak mondani azok, akik majdnem meghaltak.) Tisztán ki tudtam hámozni a jövőből, hogy rokkantnyugdíjasként milyen békés életem lesz. Ülök a tolókcocsiban, hátamban a vakolókanál maradéka, és nézegetem a játszótéren a vidám gyereksereget. Mert abban biztos voltam, hogy ebbe belenyekkenek, ebbe az esésbe. (Bár, ha belegondolok, Sárlakon nagyjából kéttucatszor voltam tényleges életveszélyben.)

Akkor jött elő a Marcsa, hogy tán' orvost kellene hívni. Vagy legalább valamelyik vajákost. Ez a Marcsa egy rendes lány volt. Még annak ellenére is, hogy kancsal (sárlakiul: bandzsa) volt. Csak nézett azokkal a szép szemeivel, de nemigen lehetett tudni, hogy mit lát. Ha egyáltalán látott valamit. Amúgy meg, Tari Máriának hívták. Egy időben ebből kavarodás is támadt. Mert, ugye, a Tari Mária, az a falunkban. Tari Mari. Ez meg elég hülyén hangzik: „tari-mari”. A Tari bácsi így kénytelen volt agyonvágással megfenyegetni mindenkit, aki nem akarta Marcsának hívni a Marit. Mindegy, gondolták a népek – köztük én is – legyen Marcsa. Ha már egyszer ennyire ragaszkodnak hozzá.

Szóval, ott tartottam, hogy ez a Marcsa előadta a megoldást az orvosi kezelés tekintetében. Plusz még elkezdte húzkodni a hátamból a vakolókanalat. Ettől elájultam. Legalábbis azt hiszem, mert az lebegett a szemem előtt, hogy a Stabil hirtelen megnőtt, és ő lett a Gulliver. Arra tértem magamhoz, hogy a Pandora pofozgatja a fejemet:

– Az öreganyjának ne szóljanak, mert rögtön megáll benne az ütő. (Így a boszorka.)

– Ne pofozgasson engemet vén banya, mert visszaütök – ültem fel mérgesen, magam után húzva a hátamban megtelepedett kanalat.

– Megszállta az ördög – mondta a Pandora, mert látta, hogy el van borulva a tekintetem. (Majdnem úgy néztem bele a világba, mint a Marcsa, amikor ábrándozott.)

– Az nem lehet, hogy az eséstől lett ilyen hibbant? – kérdezte bátortalanul a Mészáros Tibi, mert megpróbált tudományosan gondolkodni.

– Nem, ez rontás – szögezet le a vajákos Pandora, aki ott állt hivatásának magaslátán.

– Ki bírjuk belüle üldözni a gonoszt? – kérdezte reménykedve a Kalló mama, mert nem akart rossz színben feltűnni a Nagyi előtt. (Mégiscsak náluk dolgoztam, amikor belém szállt az ördög.)

– Meg lehet próbálni – bólogatott a vén kuruzsló – egy jó karaj oldalszalonnáért tudom vállalni.

Erre az egész Kalló család megrettent. Előbb lehetett a kutya szájából kiszedni a tojást, mint belőlük a pénzt. Vagy éppen a legalább olyan értékes szalonnát.

– Hát akkor ájjon nekije, maga uzsorás! – döntött fogcsikorgatva a Kalló bácsi, nem akarta, hogy tényleg meghaljak, vagy mit tudom én, örökre bennem legyen az ördög.

Mert ez a veszély is megvolt. Ezt bárki beláthatja.

– Mondom a penitenciát – mondta a vén banya, és kettétárta a kezeit, áldást kért az égiektől. (Akikkel ő állítólag marha jóban volt.)

– Éjfélkor kell kimenni a temetőbe. Szűzlány hajából vágott tincset kell a gatyamadzagra kötni. Háromszor mondani, hogy „tűnj el ördög!”, aztán a hajas madzagot a jobb váll fölött elhajítani, de úgy, hogy nem lehet utánanézni. Ja! És közben nem szabad a fehér kígyászkeselyűre se gondolni!

Ez bolond, gondoltam. Azt se tudtam, hogy egyáltalán

létezik olyan, hogy fehér kígyászkeselyű. Miért gondoltam volna pont rá?! A többi viszont hatásosnak látszott. Úgy-hogy belementem. Leginkább azért, hogy éjjel kiszökhessek a temetőbe. Szerettem a kalandos ügyeket, na! Hanem akkor felmerült, hogy honnan szerezzünk szűzlány-hajat. Mindenki szegény Marcsát kezdte méregetni. Az meg elpirult.

– Idefigyelj, te Marcsa! – beszélt a lelkére a Kalló mama, és megfogalmazta azt, amin mindenki szorongott – biztos, hogy szűz vagy te még?

– Ühüm – bólintott a bandzsa lány.

Már meg is volt oldva probléma. A Marcsa vállalta a kezelésemet. Meg azt is, hogy az egész terápiát úgy hajtjuk végre, hogy a Nagy ne tudjon meg belőle semmit. Se azt, hogy beleestem a csöbörből a vödörbe. Se pedig azt, hogy éjjel mászkálunk a temetőbe.

Addig is, gyorssegélyben kellett részesíteni magam, mert két perc után – amint teljesen bizonyossá vált, hogy a sörnek nem lett baja – már senki sem foglalkozott velem. Egy darabig mászkáltam a Kallóék udvarán meszes vödörrel a fejemen, ám ez egyáltalán nem hatotta meg a jelenlévőket. Akkor ugrálni kezdtem, egészen úgy, hogy a még malteros kanál kiesett a hátamból. A valóságos gyógyulásra egy kicsit várni kellett. Addig, amíg a Marcsának sikerült annyira tönkretenni otthon az ablakzárát, hogy el tudjon velem szökni a temetőbe. Nekem ez nem volt gond. Ha úgy tartotta (úri!) kedvem, aludhattam nyugodtan az istállóban is. Ott kezdődött a kúra is. Tök sötétben levágtuk a Marcsa haját. Másnap úgy nézett ki tőle, mint a megtépázott csutkababa. Rátekertük a gatyamadzagomra (a Marcsa haját) ettől meg nekem csúszott a fenekem alá a nadrágom. Így mentünk a temetőbe. Nem mondom, úgy be voltam rezelve, hogy még a szívem is majd' megállt. Gondoltam is, lehet, hogy jobban jártam volna, ha hagyom

magam meggyógyulni. Csak úgy, minden hókuszpókusznál. De megvigasztalódtam A Marcsa dideregve – a félelemtől meg a hidegtől – bevallotta nekem, hogy már a Kallóéknál is nagyon tetszettem neki Pláne, amikor hősiesen levettem magam a malteros csöbörből a mélybe! Így lettünk jegyespár a bandzsa Marcsával.

Lehettem volna valaki más

„Lehettem volna valaki más,
De más az valaki más lett.
Mert a szerencsét keserű cseppekben
Diktálta belém az élet.”

(LGT együttes)

Ez akkor volt, mikor kanász voltam. Ja? Nem is meséltem? Pedig elmentem kanászna. Ez is a világmegváltási terv része volt. Ez egy rendkívül összetett, nagy odaadást és fegyelmezettséget igénylő szakma. Nem is. Hivatás! Az a lényege, hogy az ember kitereli a disznókat reggel a falu szélére. Este meg visszatereli őket a faluba. Embert próbáló feladat, na. Ebből a szemszögből nem is értettem, hogy a tehenészek (például) miért nézik le a kanászokat. (Különben tehenész is voltam, de arról majd később.)

Egyenesen következik tehát, hogy amint kanász lettem, még azon a napon vadul kezdtem szidni (például) a tehenészeket. De a kocsisokat és a juhászokat szintúgy. A mi szakmánknak (a sertésfelvigyázásnak) megvannak a maga különdleges sajátosságai. Legelőbb is: kell egy ostor. Hát nekem olyan „ustorom” volt, hogy azt maguk el sem bírják képzelni. A nyelébe – hogy csak egy példát mondjak – faragtam önkezűleg egy indián fejet. Úgy nézett ki, mint azok baromi nagy a szobrok (azok a kőfejek) a Húsvét vagy milyen szigeteken. Csak mondjuk az én indiánom egy kicsit kancsalított, meg még vicsorgott is hozzá. Úgyhogy

mindig nagy vitába keveredtem (például) a kis juhászokkal. Mert kiröhögtek, hogy az ostorom nyelén nem is indián van. (Pedig az volt, erre mérget vehetnek.)

Kell még a kanászkodáshoz egy lehetőleg foltos munkásnadrág. Továbbá egy gumicsizma, és még továbbá egy svájcisapka. Alapkövetelménynek számított, hogy az inget legalább egy nyáron át nem szabadott kimosni. Ez hozta meg azt a kellemes illatot, ami bennünket, kanászokat körbelengett. (A disznók meg a mosatlan ing szaga. Elbírják gondolni?) Ezeket a ruhadarabokat minden körülmények között viselni kellett. Mert különben az ember nem számított valódi sertésfelvigyázónak. Tehát, harmincöt-negyven fokban ácsorogtam, svájcisapkával a fejemen. Akkora gumicsizmában, hogy ha lelöttek volna, akkor sem estem volna hanyatt.

Így teltek-múltak a napok. De nehogy azt higgyék ám, hogy könnyen befogadtak kanásznak. Ahhoz kifinomult képességek bizonyítására volt szükség. Teszem azt, minimum öt méterre el kellett tudni köpni. Az ostor tökéletes kezelése olyan alapszint, hogy nem is említem. Mindenesetre, a magam szemével láttam, hogy a Gimesi Jani egy söröskupakot tízből tízszer leszed a sudárral (ami az ostor végén volt) egy farönk tetejéről. Ehhez vegyék hozzá, hogy maga az ostor (konkrétan a fonott bőrrész) legalább hat-nyolc méter. Aztán meg kellett tanulni – de piszkosul – káromkodni. Hajtottuk haza a disznókat, azt szidtuk a világot, mint a bokrot. Konkrét oka nem volt neki, csak így volt szokás.

A legeslegfontosabb azonban egy kutya volt. Ami egyetlen pissenésre vagy halk füttyszóra megérti, hogy mit akar tőle az ember. (Pontosabban a kanász. Mert a kettő azért nem ugyanaz. A kanász mégis különb...) Mondjuk a disznókkal nem sok gondjuk volt a kanászkutyáknak. Szegény kövér sertések annyira le voltak robbanva a melegtől, hogy

örültek, ha békében nézgelődhetnek. (Ha mégis elkalandozott valamelyik, elég volt azt mondani a Gimesi Janinak, hogy „coki”. Azt a kutyája – a Bimbi – szaladt két kört a disznók körül. Bele-beleharapott egyik-másik lábába. És máris olyan fegyelmezetten álltak be, mint egy katonai díszszázad.)

Amikor aztán beletanultam az kanászok alapfogásaiba – 5,8 métert köptem – megengedték, hogy saját kutyám legyen. Felkészülten vártam én ezt a pillanatot. Úgyhogy ki volt jelölve a Petike erre a feladatra. (Ne mosolyogjanak! Petikének hívták a kutyámat. Miért? Baj az?) Szegény úgy nézett ki, mint egy szőrös lufi, de én sokat vártam az esztől. Tanítgattam otthon a góré mögött. Hogy Petike így, Petike úgy. Elég jól el is boldogultunk. Simán két lábra állt. Feltéve, ha húztam.

Lényeg, hogy a kutyám nem váltotta be a hozzá fűzött nagy reményeket.

Ez akkor volt, amikor a Gimesi Jani – aki példaképem volt nekem – megkérdezte, hogy:

– Jó-e mán' a kutyád?

– Prímán beválik – mondtam büszkén, mert még nem tudtam, hogy szegény Petike pont olyan hülye, mint az az osztálytársam, akiről elneveztem.

– Akkó' hónap hozd eee – bólintott a Jani.

Ez lényegében beavatásnak számított. Így lettem kanász. (Az addigi hivatalos besorolásom az volt, hogy: segéd-sertésfelvigyázó. Azaz: kondás.) Egész éjjel nem bírtam aludni. Már hajnalban szaladgáltam a Petikével a közkút körül, azt kiabáltam neki, hogy „coki”. Addig-addig co-kiztam, hogy a Plébános úr kiabált ki személyesen (nem a Magduska!) a paplak ablakán:

– Megőrültél te gyerek?!

– Nem – magyaráztam neki – csak ma megyünk hajtásba a Petivel először, tréningezünk.

– Akkor odább tréningeztetek – komorodott el álmos hangon a Plébános úr – különben nagy baj lesz. (Nem fejtette ki bővebben, hogy milyen baj.)

Nehogy azt, higgyék, hogy ettől én meg a Petike elkese-redtünk: A csudát! Csak még jobban hajtott bennünket – legalábbis engem – a bizonyítási vágy. Dolgozott bennem a világmegváltási ösztön. El is képzeltem, amint a Petike végigrohanja (körbe-körbe) a kondát, azt minden disznó szalutál neki.

De ebbe a számításba hiba csúszott! (Pedig ritkán szoktam tévedni nagyon.)

Amikor a disznók megindultak kifelé a házakkból, az én kutyám annyira berezelt tőlük, hogy alig lehetett előkotorni a Pálinkás Pisti pincéjéből. Már egyenként megijed ez a szerencsétlen, gondoltam. Mi lesz itt, ha összeverődik az egész bagázs?! (Nyolcvan emse. Plusz tizenegy kan disznó! Tudják, mi az?!) Akkor felidegesítettem a Petikét. Addig pofozgattam az orrát szegénynek, hogy bedühödött. Mire a főnököm és példaképem, a Gimesi Jani megérkezett, a kutyám olyan mérges volt, hogy alig látott a pipától.

Lényeg a lényeg: összeverődtünk nagy nehezen. Készen álltunk a bizonyításra. Mondjuk a Janinak már az gyanús volt, hogy a gatyamadzagomon tartom féken a Petikét. Mert olyan kanászkutyát még nem látott a világ, amelyiket pórázon kellett volna rángatni. (Az enyém mégis ilyen volt.) Mindegy. A sorsdöntő pillanatban azt mondta nekem a példaképem, hogy:

– Akkó' eriggyen! (Már hogy a Petike terelje egybe a disznókat.)

Na, azt akkor a Petike nekiiramodott, mint az örült, ki letépte láncát. Bele egyenesen a konda közepébe. A disznók először csodálkoztak egy kicsit, mert ilyen hülye terelőkutyát még nem láttak, de a mikor fölfogták, hogy a Petike komolyan gondolja, visítva elkezdtek széjjel-

szaladni. A Jani meg mondta a Bimbinek, hogy „coki”. Az meg neki a Petikének, mert úgy gondolta – nem is alaptalanul –, hogy a baj forrását kell elüldözni. Ettől a disznók meg még jobban bebolondultak. De úgy ám, hogy az egyik kan egyenesen belerohant a Gimesi Jani gumicsizmájába. Egyenest az orrával öklelte fel a nagytekintélyű embert.

– Coókií – ordította a főnököm, de akkor már hanyatt volt dőlve szegény.

A kutyák meg csak rohángásztak a konda kellős közepében. Hol egymásnak estek, hol meg a disznóknak. Akkora keveredés támadt, mint a pákozdi csatában. Az a nagy szégyen következett be, ami minden becsületes kanász (és melyik nem az?) rémálma. A disznók elkeveredtek! Ez azért különösen nagy tragédia, mert olyankor kiderül, hogy maguktól is hazatalálnak. Voltaképpen nincs is szükség kanászra.

Hát rám sem volt egy ideig szüksége a sertésiparnak. Kiebrudaltak. Egy idő után a Jani édesgetett volna vissza, de akkor én már tehenész voltam. Lenéztem a kanászokat.

Így lett az, hogy szépreményű és nagytehetségű kondásból nem lettem világraszóló kanász.

ÚTMUTATÓ IV.

(Falunézés, idegenvezetővel)

Most képzeljék azt, hogy Sárlakra érkeznek turistának. Tudom, hogy nehéz, mert épeszű ember – ha nem muszáj – be sem teszi a lábát egy ilyen faluba. De az én kedvemért próbálják meg. (Elképzelni.) Ülünk tehát a panorámás buszban – mindenki kényelmesen elhelyezkedett – és elindulunk, hogy megismerjük a festői Sárlakot. A Sárkörnyék ékességét.

Sárlak Fészkesfehérvártól huszonhárom kilométerre fekszik légvonalban. (Amúgy is annyira fekszik, csak ezt így szokták mondani szakszerűen.) Arról nevezetes, hogy az égvilágon semmi különös nincs benne, nincs nevezetessége. És semmi nem történt benne vérzivataros történelmünk folyamán. A falut nyugaton a Büdöske-patak, északon a Tahó-dűlő, délen a Kallóék góréja határolja. Keleten a helyzet változatlan.

Sárlak lakosainak száma esetleges. Attól függ. Hogy például nappal van-e vagy este. Nappal tök üres. Csak az öregasszonyok téblábolnak a konyhában, de azok nem számítanak lakosnak. A valódi emberek (a férfiak) többsége a városba jár dolgozni a Sörénnyel, majd megérkezik a 15.05-össel, aztán beáll a fröccsözni. A másik része (az embereknek) kint van a földeken. Próbál dolgozni, de az eszeveszett hőségtől nem nagyon bír. (Én nem tudom, miért van, de úgy emlékszem, hogy Sárlakon mindig olyan döglesztő kánikula volt, mint a Szaharában. Bár ott nem jártam, de mesélik.)

Aztán: a lakosok száma még attól is függ, hogy átjöttek-e jelentősebb portyázó csapatok a közeli falukból. Hogy tovább vívják az évszázados törzsi háborújukat. Nem lehet pontosan meghatározni Sárlak népességét akkor sem, amikor vándorcigányok vagy éppen cirkuszosok érkeznek a faluba. Amikor távoznak, sok szemetet és néhány áldott állapotba került lányanyát szoktak maguk után hagyni. Ugyanannyian viszont el is szoktak szökni velük. (Ugyancsak lányanyák.) Tételezzük fel, hogy a falu lakossága olyan nyolcszáz fő, az olyan normális szám. (Plusz a Stabil.)

Ha most jobbra kitekintenek az ablakon, nem látnak semmit. Ez azért van, mert tényleg nincs is ott semmi. Történelmi feljegyzések tanúsága szerint 1848-ban ott – tehát

tőlünk jobbra – nem volt semmilyen csata. Ettől függetlenül akartak oda egy szobrot. Hogy megemlékezzenek a hősookról. (Aki Sárlakon nem csináltak semmit.) A nemes szándék azonban hamvába holt, mert a tanácselnök azzal ment el a járási gyűlésre, hogy a szobor felállításával egyidejűleg javaslatot is tett. Arra, hogy a Himnusból töröljük a „balsors, akit régen tép” kitélt. Amikor mondták neki, hogy azt nem lehet, megsértődött. (Már a tanácselnök.) Dühében elhatározta, hogy semmiféle emlékműnek nem ad helyet többé a faluban. Nem mintha bárki is feszegette volna ezt a kérdést. De a nyugalom még így sem állt helyre. A dühödöt előjáró bosszúból hat darab Szűz Mária-szobrot, valamint hét darab keresztre feszített Jézust rendelt meg egy bukott szobrásztól. Az meg le is szállította az árut, de a gipszbábuknak csak egy része maradt a helyén. A többit kidöntötték a részeg kocsisok. Vagy például az egyik bandzsa Máriát személyesen a Mészáros Tibi döntötte le, mert megharagudott valamiért a papnéra, a Magduska nénire.

Most pedig tekintsenek, kérem, balra. Láthatják a Sárlaki TSzSK labdarúgócsapatának futball- és sportpályáját. Igaz, most libák legelnek rajta, de amúgy pezsgő sportélet szokott itt folyni. Az a kis félig kész épület az öltöző. Minden tavasszal elhatározzák a népek, hogy befejezik, de nem bírnak megállapodni abban, hogy melyik rész legyen a nagyobb: a vendégcsapat öltözője vagy a büfé.

Kicsit odébb, ott balra, az út mentén láthatnak egy villanyoszlopot. Fából van, nem abból a hülye betonból. Sokan állítják, hogy egyszer égett benne körte, de én magam nem láttam. Inkább legenda lehet, azt gondolom. Amúgy sem ez a fontos. Hanem az, hogy ez a villanyoszlop valódi nevezetesség. Arról híres, hogy ezen fészkelte egyszer egy gólya. A világ egyetlen olyan költöző madara, amelyik nem tért vissza a költőhelyére. A Kovács Pisti (az

egyik a sok közül) addig-addig csúzlizta szegény Kelepet, hogy aztán senki nem látta tovább. Azt mondják egyesek, hogy átköltözött Kajtorra. De én azt a változatot hiszem el, hogy inkább kint maradt Afrikában, csak ne kelljen neki még egyszer Sárlakra jönnie.

Az oszloptól kissé távolabb láthatják a kocsmát. Ez az alvégi italbolt. Látszólag jellegtelen épület, de ne tévessze meg magukat, hogy narancssárgára meg bilikékre van meszelve. Bizton állíthatom, hogy jeles események történtek ott, abban az épületben. Egyszer még megemlékezik róluk a történelemtudomány. Például, amikor a Kanalas Jolán lakodalmában elfogyott a szóda! Hát, ne tudják meg, hogy ott mi volt!

Rengeteget mesélhetnék még az italboltról, de azt ajánlom inkább, szabad (fakultatív) program keretében látogassanak el egyszer az intézménybe. Maradandó élményben lesz részük. (Feltéve, ha túléljük.) Ja! Bicskát mindenképpen vigyenek magukkal. De legjobb, ha beöltöznek amerikai tengerészgyalogosnak. Sisakkal, álcahalóval, golyóálló mellénnyel, meg mindennel, ami kell.

A falut a 6333-as számú al- és mellékút szeli ketté. Ez az egyetlen lebitumenezett felület Sárlakon. A többi utca mind poros. Vagy sáros. Attól függően, hogy milyen az idő. Mi most elkanyarodunk itt balra. Ez a Béke utca. Szám szerint három ház. Onnan kapta a nevét, hogy a Kallóék és Nagyi közötti 15 négyzetméteres területet legalább egy tucatszor foglalták el (oda-vissza) a háborúban. Hol az oroszok vettek fel tüzelőállást a Kallóék budijában, hol az ellenség. Abban mindegyik fél pontosan egyforma volt, hogy a Nagyiékat is meg a Kallóékat is lekergették a verembe. Megettek minden ehetőt – cipőtalpat, nadrágszíjat, ilyesmiket – és a háziakat valamilyen kifürkészhetetlen okból jól elverték.

Stratégiailag fontos terület lehetett az, mert csak nem

akartak megegyezésre jutni az ellenérdekű felek. Én, a Lajcsi barátommal, még a hatvanas évek közepén is naponta találtunk a kiszáradt kanálisban hol egy gránátot, hol egy láda lőszert. Jól elvultunk velük. Akkorákat robbantgattunk Sárlak kellős közepén, hogy maguktól beindultak a légvédelmi szirénák. Egyszer a Lajcsi pont akkor durranott el egy szerényebb rakétát, amikor a pék húzta a szerdai sütéshez a kelesztett kenyértésztákat. Hogy a légnyomástól-e, vagy az ijedtségtől – ki tudja? – a pék kordéja felborult (magával a pékkel egyetemben), úgyhogy az a szerda fekete betűkkel került be a falu krónikájába. Összesen egy cipón osztozott ötven család! A Pálinkás Pisti ment be a városba – természetesen a Stabillal – néhány vekni kenyérért. Minket meg majdnem lecsuktak. Csak az volt a szerencsénk, hogy a körzeti megbízott sem szerette a németeket, mert molesztálták a feleségét. (Vagy az oroszokat nem szerette? Már nem emlékszem pontosan.)

A Béke utcából most kikanyarodunk a Fő térre. Pontosan szemben láthatnak egy kiegészített épületet. Valamikor fodrászüzlet volt a helyén, de a történelem vihara elsodorta. Még szerencse, hogy a fodrász meg a páciense (valamint az önkéntes tűzoltók) megmaradtak. Ők őrzik a lángot. A megszenesedett maradványok előtt áll a kút. Bangó (poshadt) víz van benne, úgyhogy csak helyiek fogyaszthatják. Egyszer egy óvatlan vándor hörpintett néhány kortyot a kút vízből. Fészeskefahérváron kötött ki az intenzív osztályon. Utána vitték át az idegre. Ha szembe álluk a kúttal, balra a templomok, jobbra a vasbolt terül el. Mindegyik objektum nagyon fontos színtere a sárlaki közéletnek. A Vinkó Sanyi üzletében százas szöveget, az egyházi épületekben pedig lelki feloldozást lehet kapni. Mindegyikre elengedhetetlenül szükség van. A szög nélkül nem lehet élni, a feloldozás nélkül meg meghalni. Rádásul, van is mit meggyónni a sárlakiaknak. Biztos vagyok benne,

hogy a pokolban egy csomó ismerőssel találkozom majd! Az egyik templom katolikus, a másik református. Ne kérdezzék, hogy melyik-melyik, mert kívülről egyformák, mint a legyek. Az a nevezettségük, hogy kilenc centivel magasabbak, mint a Budakajtori templom. Márpedig ez okot ad a felvágásra a sárlakiaknak.

Most elfordulunk a vasbolt felé. Jobbra láthatnak egy „Y” alakú elágazást. Mint látják, az egyik út porosabb, mint a másik. Külön érdekességük, hogy pont ugyanoda vezetnek. (Tulajdonképpen nem is kellene nekik elválni egymástól.) Bármelyiken indulunk is el, a Bamba-tóhoz érünk ki. Na most, ez annyira tó, hogy pálinkáspohárral ki lehetne belőle merni a vizet. Nyár végére meg egyáltalán nincs is benne víz. Halról csak mesélnek a sárlaki pecahősök, szerintem látni még egyik sem látott a Bamba-tóban semmilyen halat. Én viszont – állandó tettestársammal, a Lajcsival – láttam! Igaz, nem halat, csak ebihalat. (Hal, hal. Vagy, nem?)

Az úgy volt, hogy voltaképpen iskolába kellett volna mennünk. Viszont esett pizkosul az eső. Az tény, hogy akkor sem mentünk volna (iskolába), ha hétágra süt a nap, viszont így az időjárást kiáltottuk ki oknak. Prima kis dunsztosüvegbe fogtunk egy csomó ebihalat. Úgy örültünk neki, de tényleg! A nagyí viszont nem örült egyáltalán. Se az ebihalak, se a trópusi esőzés nem hatotta meg. Kaptunk két nagy maflást (fejenként kettőt), azt büntetésből le kellett írunk, hogy miben voltunk bűnösök.

Az én fogalmazványom még meg is van. Ezt most körbeadom a buszon. Arra kérem magukat, vigyázzanak rá, mint a szemük fényére, mert egyszer biztos, hogy múzeumba kerül. Íme a fogalmazvány:

„Mai napon

Bev: Kimentünk az udvara játszani sulis helyet.

Tárgy: Elsétáltunk a szigonyhoz és utánna egy gödörhöz. Visszasétáltunk a legelőre és mondta a Lajcsinak hogy menyünkel a gedeonhozelsétáltunk és elmeneltünk a tóhó ott szetünk ebi halakat. Bevittük a kamrába megetetük őket teknős eledlel. Kiraktuk az ablakba őket. Bekapcsoltuk a tévét és néztük a cicamicát. Jáccottunk.”

Megjegyzés 1: A „Szigony” nevű illető – aki a fogalmazványban balladai homályban marad – egy orvhorgász volt. Tőle lehetett mindenféle pecafelszereléseket beszerezni. Jellemző egyébiránt, hogy a Szigonynak soha eszébe sem jutott a Bamba-tavon orvul horgászni. Több esze volt neki annál.

Megjegyzés 2: A teknőseledel tulajdonképpen egy kopasz kukac elnevezésű csali volt. (Szigony-gyártmány) Az volt a lényege, hogy bűdös legyen, mint a rosseb.

Megjegyzés 3: Ha egy kicsit tartalmilag is elemezzük a bűnbánatot, kiderül, hogy azért annyira nem voltunk elkeseredve. Az egész úgy foglalható össze, hogy elsétáltunk, visszasétáltunk, aztán meg elmentünk. (Plusz: Cicamica)

Hát erről híres a Bamba-tó! Mi most persze nem buszozunk ki oda. Egyrészt, tengelytörést szenvednénk. Másrészt pedig, úgysem látnánk semmit a portól. De ez ne szomorítsa el magukat, Sárlak központjában is van látnivaló bőven. Ott van például – igen, az ecetfától kicsit balra – a posta. Sajnos a hivatal működése hagy némi kívánivalót maga után. Ennek több oka is van. A legfontosabb talán, hogy a postás méhészkedik, a felesége meg kiskertet nevelget. Persze, hogy egyik sem ér rá olyan hülyeségekre,

hogy a leveleket kihordja. A telefon sem az igazi. (Infrastruktúra!) Két nappal a hívás előtt be kell jelenteni, hogy az ember telefonálni akar. (Maximális beszélgetési idő: három perc.) Az előre meghatározott időpontban – amikor a méheknek is meg a kelkáposztáknak is jó – bebállunk a postára.

Azt akkor az Irénke néni (vagy a Sanyi bácsi) nekiáll kurblizni. Egy ilyen zöld dobozból áll ki egy rézkar. Azt tekerik, mint az őrült, és közben szidják az egész világot. Egyszer az Irénke nénit még meg is rázta az a franc. Onnantól kezdve csak nagyon súlyos esetekben lehet telefonálni. Egy halálán lévő rokon nem ürügy! Legalább valami szenzációnak kell lenni. Mondjuk, hogy a méhek rajzanak Budakajtor felett. Vagy, hogy olcsó cukor jött a városi boltba. Ilyesmik.

Ha átvágnánk a postásék kertjén – amit nem teszünk meg, mert a Kutjus nevű kutyájuk széttépne bennünket – pont a Kallóék disznóóljához lyukadnánk ki. Ennek is van egy nagy nevezetessége. Itt esett össze a Pálinkás Pisti. Pont az volt neki (a Pistinek) a híre, hogy mindig áll a lábán. S akár verekedésben, akár ivásban. Semmi nem döntheti le a lábáról. Azt hitték. Hanem egyszer a sors piszkosul kibabrált vele. Az úgy volt, hogy az én barátom egy jeles alkalommal a Bajcsiékhoz ment napszámba. És teljesen meglepődött. Mert a Bajcsi Évi tejjel kínálta! A Pistit! Az meg annyira beledöbbsent ebbe, hogy meg is itta. (Saját bevallása szerint is: legalább húsz éve nem ivott akkor már tejet.)

Mármost, ez sem lett volna akkora baj, ha nem éppen meggyzüretbe kellett volna menni a Pálinkás Pistinek. De abba kellett! Egész nap zabálta a meggyet – meg itta a kannás bort –, úgyhogy a tejjre pont jó volt neki. (Azt biztos tudják, hogy a meggy meg a tej milyen kellemes elegyet képez az ember gyomrában.) A Pisti szedegette egy dara-

big a piros kis bogyókat, azt leszédült az ágról. Bele a bicikli kormányába. Akkor még tartani akarta magát. Mégse látta őt senki megroggyanva. Úgy csinált, mintha semmi baja nem lett volna. Szépen elkezdte tolni a biciklit. Hazafelé. Olyan hét-nyolc kilométer. Közben meg, ugye, a negyven fok meleg.

– Csóku-ulom! – mondta szelíden a Pálinkás Pisti a Kalló bácsinak, amikor odaért a disznóólhoz.

– Azannya – pödörte meg a bajuszát az öreg Kalló – ennek fele se tréfa!

– Tunna nekem tejet anni? – tetézte a barátom.

– Ez megkergült annyuk! – szögezte le a Kalló bácsi, és már szaladt is pálinkáért.

De már nem segített semmi: a legendás híró hős, Sárlak rettenthetetlen bajvívója, Pálinkás István elvágódott. Bele egyenest a disznóganéjba. Olyan zöld lett a feje, mint az ufóké szokott. Két napig nyomta az ágyat a mi barátunk. És szentül megfogadta, hogy többé egy korty tejet sem iszik. Amennyire tudom, sikerült neki tartania a fogadalmát. És nem is esik különösebben nehezére. (A rossz nyelvek szerint.)

De, haladjunk. Mert mindjárt vége a falunak. Pedig a Kultúrházat még mindenképpen meg akarom maguknak mutatni. Ha másért nem, hát a lenyűgöző külleme miatt. Látják? Hét kis kerti törpe áll az udvarban. Ott, ott, az akácfák árnyékában. Egyszer leküldtek valami széllelbélet népnevelőt vagy népművelőt, vagy mit Sárlakra. Azt találta ki, hogy a kerti törpéket el kell távolítani onnan, mert giccsesek.

– Milyenek? – kérdezte elhűlve a Mészáros Tibi, mert nem tudta, mi az a giccs. (Szerintem, ma sem tudja.)

– Kulturálisan igénytelenek – magyarázta a szemüvege mögül a népművelő.

Alig-alig úszta meg. Az volt a szerencséje, hogy a Stabil

akkoriban betegeskedett. Azt találta ki, hogy neki sarok-idege van. Mindegy, persze, mert dolgozni se így, se úgy nem dolgozott. Na, lényeg, hogy ha a Stabil ott van, az annyira betüzelt volna az embereket, hogy letépték volna a népnyzónak vagy minek a fejét. Mint látják, a törpék most is ott állnak, díszesen. Ők is öregbítik a falu amúgy is rangos hírnevét. (Elnézést a képzavarért!)

Kedves utasaink! Körülbelül ezek voltak Sár lak nevezetességei. Természetesen csak a legfontosabb dolgokat néztük most meg. Mert maga a falu mégér akár több napot is, hogy körülnézzünk benne. Szabad programnak ajánlom például, hogy tekintsék meg, ahogyan a kocsmáros Vili bácsi hajnalban feji a teheneket. Vaksötétben. Csak úgy, nagyjából. Meg fognak lepődni. Én is elcsodálkoztam, amikor először láttam, pedig azt hittem, engem már nem érhet meglepetés.

Ez egy új szakasz

Mondjuk: Második rész (Ha lenne ilyen)

Írta: Én

Címe:

Az én bakterházam

Mottó:

*„A kalauz szólt, hogy keljek fel,
Lejárt a jegyem,
Átellenben terül el születési helyem.
Foxtrott szól a kocsmablakon,
Szombat délután,
Ott táncol vagy húsz pár csizma,
És a konyhalány.*

Itthon vagyok végre!
Itthon nézek az égre.
Itthon szép az élet,
Itthon boldogan élek.

Itthon,
Vagyok én!

Virág nyílik virág mellet a kiskert asztalán,
És a virág ázott pora a torkomra száll.
Köhögnöm kell és egy kéz, gyengén hátba vág:
– Hát nem ismeresz meg vén csavargó?
Igyunk áldomást!

Itthon vagyok végre!
Itthon nézek az égre.
Itthon szép az élet,
Itthon boldogan élek.

Itthon,
Vagyok én!

(LGT együttes)

Első nekifutás

Sinpisti

Mottó:

„Messziről egész távolinak látszik.”

(A Sínpisti szokta mondani,
ha már végképp' nem akart
valamit megérteni.)

Áh! Maguknak könnyű, azt sem tudják, mitől döglük a légy. (Nem, nem a légyapáirtól.) Látatlanba merem mondani, hogy maguknak nincsen ünnepi lakkcipőjük, hozzávaló – élére vasalt – nadrágjuk. Meg hófehér, és szintén ünnepi ingjük sincs. Na, ugye! Akkor meg könnyen ítélkeznek felettem. Az volt, hogy nekem ilyen öltözékben kellett mindig a Nagyihoz utaznom. Viszont a gőzmozdonyon.

Megmagyarázom. A városi nagypapa orvosilag nagyon komplikált eset volt. Már abban az értelemben, hogy soha az életében nem járt orvosnál, így aztán a doktorok nem bírtak kihúzni belőle egy megveszekedett vasat se. A városi nagypapa tizenhat évesen beállt segédnek a Fészkesfehérvári Járműjavítóba. Hetvenvalahány volt, amikor abbahagyta a munkát. Kétségtelen, könnyű dolga volt, mert kazánkovácsként tevékenykedett. Megevett reggel egy kiló kenyeret, ugyanennyi töpörtyűt, ivott hozzá egy liter tejet. Tizenkét óra elteltével megismételte a műveletet. Közben meg (mondom: tizenkét órán át) verte a kazánokat egy kábé huszonöt kilós kalapáccsal. Így könnyű, így aztán kilehet bírni! Hát nem csoda, hogy az én városi nagypapám elég jó bőrben volt. A segédek beugratásának hosszú folyamata azzal kezdődött, hogy a melósok mondták:

– Vidd ezt a söprűt a Dolfi bácsihoz, ő takarít. (Dolfinak hívták az öreget. Ki tudja, miért?)

Amikor aztán a behülyített ifjonc a papa kezébe nyomta a takarítószerszámot, az öreg fogta, és anélkül, hogy felállt vagy bármi módon nekikészülődött volna, eltörte a nyelét. És még hozzátette:

– Maga fiatalúr úgyis olyan kis győzös, nem bírná el ezt a nagy söprűt.

Akkor meg nézegették neki az izmait (a segédek). Hogy

miből vannak. Aztán a nagypapa egyszer hazajött a kopácsolásból. Mondta, hogy nem volt valami jó napja. Lefeküdt aludni, és reggelre átálmodta magát a Mennyei Járműjavítóba.

Apám is lehúzott egy pár évet (húszat) ugyanott, a nagypapa munkahelyén. Úgyhogy volt egy kis ismeretségünk a vasúti berkekben. Ebből adódott, hogy mindig sikerült kikönyörögnöm, hogy a mozdonyon utazhassak Sárlakra. Mert a legtöbb mozdonyt a városi nagypapám kalapálta össze. Különben el sem tudtak volna indulni.

Ezzel párhuzamosan anyukám meg nagyon pedáns bírt lenni. Ünneplőbe öltöztetett, meg minden.

– Meg kell adni a módját – mondta, és még simított egyet a hófehér galléromon –, különben mit szólna a Nagyi?

Ezt a lehetőséget nem bírtuk kipróbálni. Mert mire Sárlakra értünk, csupa olaj és korom volt az ünnepi öltözésem. Pedig a vonat szinte repült. Alig másfél óra alatt tette meg a huszonhárom kilométeres utat! (A japánok innen vették a gyorsvasút ötletét.) Így esett, hogy nekem a nyári szünet mindig anyukám éktelen kiabálásával kezdődött. Hogy mivé lett az ünnepélyesség azon a rövid úton. Csak azt hagyta ki ő a számításból, hogy akkoriban a mozdonyok még gőzzel mentek. (Gőzerővel.) Ezért voltak kormosak! Nem hiszik, mi? Hát csak nyugodtan járjanak utána a történelemben.

Olyan nagyon azért nem keseredtem el. Az anyukám szidalmaitól. Mert megmondom, mi volt. Az, hogy Sárlakon már várt a legjobb barátom, a Sinpisti. (Biztos, őt is Kovács Istvánnak hívták eredetiben. Csak hát, senki nem nevezte így.)

Legjobban talán úgy bírnám megmagyarázni, hogy milyen is volt a Sinpisti, hogy a mondókát elmondom:

„Sinpisti a barátom,
Nem nagy ember, belátom.
Nincsen neki esze,
Itt van, fogd meg, nesze!”

Ezzel számolták Sárلاكon, hogy ki maradjon a hunyó. (Bújócskában! Nem bűneseteknél.) Biztos azért (is) hitték a Pistit kiseszűnek, mert nem *nagyon* járt kocsmába. Csak-hogy kombináltunk. Minek fizetni a Vili bácsinak a rengeteg pénzt? Amikor mi is bírunk pálinkát főzni.

Ez azon a nyáron volt, amikor én úsztam Fészkes-fehérváron. Úgyhogy, mondtam is a Sinpistinek, hogy „úszok”. Ő meg mondta, hogy „benne a vízben?”.

– Ja! – bólintottam büszkén.

– Minek? – kérdezte a Sinpisti.

– Az egy sport – magyaráztam.

– Hogy úszol, csak úgy?

– Ja!

– Bolondok vagytok ti, városiak – legyintette a Pisti – még megfulladsz, addig kacérkods.

Ebből is látszik, hogy a barátom nem is volt annyira butyuta, mint gondolták. De most nem ez a fontos. (Hanem, hogy „legyen pontos”. Ahogy a Sinpisti ugyancsak találóan a vonatjairól mondani szokta.) A pálinkafőzés volt a mi célunk akkor. Csak, hogy időben is tájolódni tudjanak, azért mondtam az úszást. (1966)

Az egész úgy kezdődött, hogy a Kalló Pityu küldöttségbe jött a városba az apukámhoz. Ő meg mindenféle kacskaringós csöveket forrasztott egy kuktára. Ez volt a csodaszerkezet. Amiből majd a pálinka lesz. Ez volt a koncepció.

– Gyere csak! – hívott meg felvillanyozódva a Sinpisti, amikor már jó részletesen tanulmányozta a masinát, amit apukám adott át neki személyesen.

– Mi olyan nagy izé? – kérdeztem ámulva, mert a barátom különben olyan vérmérsékletű volt, mint egy mély kómába zuhant lajhár.

– Majd meglátod! – titokzatoskodott a Pisti.

De nem is kellett meglátnom. Előbb éreztem meg a szagot. A Sinpisti mindenféle gyümölcsöket rothasztott a kamrájában. Olyan bűz telepedett a bakterházra (meg az egész környékre), hogy majdnem kisiklottak tőle a vonatok.

– Vegyes pálinka... – szippantott áhítattal a bűdösbe a Pisti – jól kibabrálunk a Vilivel.

Hát ez sikerült! (A kibabrálás.) Az volt, hogy telegyömöszöltük a megkombinált kuktát rothadt gyümölcscsel. Aztán a Pisti az egészet felrakta a sparheltre. (Tudják, ilyen kályhaszerűség.) Még annyit sikerült fokozni az egészen, hogy a barátom elégedetten rágyújtott. És csak vártuk, hogy dőljön a vegyes pálinka. A kamrában ötven fok volt és baromi bűdös. („Füst, korom és köd” – ahogy a költő mondja.)

Nézegettük egy darabig a csodamasinát, próbáltam meghipnotizálni. De csak nem akart megindulni belőle a várva várt nedű. Nem mondom, sziszegett, szuszogott, hörgött, viszont a legfontosabb teendőjét nem csinálta. Akkor a Sinpisti kitalálta, hogy tesz még tűzifát a sparheltre. Ez bevált. Az apukám pálinkafőző lapszerkezete hördült egy végzeteset, aztán úgy felrobbant, hogy szétszakította az ablakban az üveg helyett tanyázó zsírpapírt. Még az volt a mázlink, hogy egy csomó rothadt gyümölcsöt betáraztunk. Azt dobáltuk a tűzfészekre – a csodamasinára –, ebből adódott, hogy nem égtünk hamuvá. Ettől aztán olyan szagok keletkeztek, amik emberi ésszel föl sem foghatók. A Valkó Teri néni jött át panaszkodni a szomszédból. Ő lakott a bakterházhoz a legközelebb. (Egy kilométer.) Azt hitte, megint gáztámadás érte a falut, mint a háborúban.

– Meg akarod nyuvasztani szegény Teri mamádat? – sópáncodott a szomszédasszony.

És akkor a Sinpisti így válaszolt az öregasszonynak, szelíden:

– Menjen maga abba a b....., b....., k..... a.....Hogy az i..... a kóchengeres f..... b..... a k....., csámpás, l....., p....., tenné magába. A b..... t..... M..... cs....., a rohadt k..... maga vén k..... Csak arra kérem az égieket, hogy a nagy p..... l..... k....., f.... l..... tegyék magát a kopaszok közé. Maga vén sz....., akinek az anyukája egy k....., k....., b....., nagy....., has táncosnő volt Honoluluban.

A Teri mama kábé ugyanebben a szellemiségben válaszolt a Sinpistinek, mert jó szomszédok voltak.

Csakhogy nem sokáig törődhettünk a lelkiekkel, el kellett takarítani a gáztámadás maradványait. Ez szépen sikerült is. Az ünneplőruhám, mire végre én is odaértem a Nagyihoz, olyan lett, mint a leharcolt bakakabát. Úgyhogy anyukám is ugyanolyan szeretettel fogadott, mint ahogyan a Pisti a Teri mamát. Igaz, valamivel választékosabban fejezte ki magát. (Nem csoda! Ő volt az egyike annak a három csodagyereknek, akik sárvári létükre érettségit szereztek az elmúlt évszázadban.)

Még mielőtt a lényegre térnénk, hadd mutassam be előbb rendesen a barátomat, a Sinpistit. Őt az isten is vasutasnak teremtette. Ezt onnan lehetett tudni, hogy közvetlenül az állomás mellett született, a kukoricásban. Meg volt neki írva a sorsa. Később, mikor elkezdett volna ő is a Sörénnyel járni Fészkesfehérvárra, mindig lekéste a vonatot. Ott ragadt a bakterházban. Sokat beszélgetett a régi bakterral, aki néma volt ugyan (egy szélütés következtében) viszont annál többet mutogatott. Láta mindenki, hogy Pistinek megvan a vasutassághoz az esze. Két vonat állt meg akkoriban Sárlakon, a többi csak lassított. Ezt a bonyolult

rendszer kellett a barátomnak átlátni, de ment neki! Egy darabig úgy volt, hogy megszüntetik a sárlaki bakterházat. De aztán még sorompót is kellett felszerelni, mert kiderült, hogy az út, amit a kaszáló felé menet építettek, pont átvezet a síneken. Komplikálódott a helyzet. Ott álldogáltak a lovas kocsik a leeresztett sorompó előtt, a Pisti meg aludt bent a bakterházban. Vagy a kertjében szorgoskodott. Ahogyan jó gazdához illik. Földi hatalom nem bírta rávenni az én barátomat, hogy le-fel eregesse a sorompót. Legalábbis, nem a rendes időben. Így aztán a kocsisok (meg néha a sofőrök) maguk húzkodták a nagy batár szerkezetet. Tehát: az, hogy Sárlakon a sorompó éppen milyen helyzetben állt, az nem jelentett semmit. A legtávolabbi összefüggés sem volt a sorompó aktuális állapota és a vonatok közlekedése között. Különben, erre nem is volt szükség. Mindenki tudta, hogy mikor jönnek a gőzösök. Meg aztán, vagy hat-hét kilométert be lehetett látni a sínek mentén mindkét irányban.

Maga a bakterház, a Sinpisti rezidenciája, egy külön élmény volt. (Illetve, nem csak volt. Ma is áll, nyugodtan megnézhetik. Sőt! Kifejezetten ajánlom, hogy ki ne hagyják!) Több külön épületkomplexumból tevődött össze maga bakterház. Volt egy szolgálati építmény. Szépen citromsárgára kellett meszelní minden évben. Ez azért volt nagyon jó, mert öt méterre állt a sínektől. Így aztán a füst egy nap alatt berondította a meszelést. Olyan lett a fala, mint a kiszikkadt libaszar. A másik épületben volt a Pisti lakása, ott tartotta a vasutas-egyenruháját. A tulajdonképpeni bakterház a kettő között állt. Az volt a szolgálati helyiség, rendes szolgálati naplóval. (Igaz, tök üres volt, de volt.) Ott zajlott az élet. Szolgálatban és azon kívül is.

Ha úgy vesszük, a Sinpisti egész élete egy szolgálat volt. Mindenét a vasútra áldozta, csak a figyelmét nem. Más-különben pedig, akkor helyezte szolgálatba magát, amikor

jónak látta. Volt olyan, hogy díszegyenruhában jelent meg a Kallóéknál szüretelni. A rossz nyelvek szerint azért, hogy ne kelljen neki dolgozni, de ez merő rágalom. Tanúsíthatom, hogy a Pisti szeretett dolgozni. Csak az volt neki a lényeg, hogy sose azt csinálja, amit éppen kell. Amúgy meg, mindig kombinált, állandóan törte a fejét, (ha nem aludt). Pont ebből a nyughatatlan elméjéből következtek azok a bonyodalmas események, amelyekről az alábbiakban beszámolok maguknak.

Sarki szél

Ez akkor volt, mikor éppen átnyergeltem a kanászkodásból a tehenészekhez. Nagyon tehetséges tehénpásztor voltam, csak túl jószívű. Azért mondom így bevezetőnek, hogy tudják. A Kalányos Sanyi szerint különben nem jószívű voltam, hanem lusta. Az a sunyi Sanyi abból kombinálta ezt ki, hogy nem terelgettem el mindig a szegény jószágokat a kijelölt terepre. Hanem meg-megálltunk. Mondjuk a lucernásban. Vagy – ha jó napom volt – a kukoricásban. A tehenek nagyon szerettek ezért. Az emberek meg nem. Értik ezt? Mert én nem. Hát nem az a hivatása egy lelkes pásztornak, hogy az állatai kiüduljék magukat?! Amikor aztán vészesen fogyatkozni kezdett az egész termés, kiebrudaltak a tehénszakmából.

– Meg ne lássam a gulya körül többet azt a tökkópé, bamba fejedet!

Ez volt az elbocsátó szép üzenet. A Bari bácsitól kaptam, aki a tehenek főnöke volt. Meg talán a tehenészeké is, de ez nem biztos. (Megjegyzem: a „tökkópé” egy sárvidéki kifejezés. Nagyjából azt jelenti, hogy valaki egyszerre tökkel-ütött is, meg kópé is. Ráadásul, én a Bari Józsi bácsi szerint még bamba is voltam. Bölcs ember volt, na!)

Mentem hazafelé nagy szomorkodva. Azon morfondíroztam, hogy lopok egy kis barackot valahol. Ez az elkeveredés biztos jele volt nálam. Mert máskülönben torkig voltam a barackkal. Ahogy ott baktattam, éppen az Ulmer Marikáék háza előtt, hát jön ám a Sinpisti. Most azt kellene írni, hogy: „és akkor megszólított a barátom, hogy miért lógatom az orromat?”. De ilyen marhaságokat csak azok írnak le – meg tesznek be népi filmbe –, akik az életben nem láttak közletről parasztembert. Úgyhogy, én maradok a rögvalóságánál.

– Na, mi kõne, ha vóna? – szólított meg a Sinpisti.

– Elizétak a tehenészettú – mondtam neki a tényállást.

– Kicsoda, a vén ganyé?

– Ja.

– Hát te uan tehénpásztor vótá pediglen, hogy a főd a hátán még uant nem hordott! – háborodott fel őszintén az én barátom.

– Én is asszem – szerénykedtem.

– Az én Terim is majd kipukkadt, uan jaó izétad. Tisztára főgyütt a lucernátú!

Ez tényleg úgy volt. A Sinpistinek is volt egy tehene. Név szerint: Teri. Bosszúból lett az, a szomszédasszony miatt. És – való igaz – tényleg szépen kikerekedett, amíg én legeltettem. (Könnyű volt pedig a módszerem: kevesebb kilométer, több kalória.) Na, de nem is ez a lényeg. Hanem az, hogy a Sinpisti tényleg őszintén felháborodott. Főleg a Bari bácsira volt dühös. A „vén ganyé”-val amúgy is sok gondja volt neki. Egyszer például felhánytorgatta, hogy a Sinpisti miért alszik, és miért neki (a Bari bácsinak) kell húzkodni a sorompót. Senki nem is értetette, hogy az öreg, a tehenek főnöke miről beszél. Hogy miért szórakozik (direkt kiszúrásból) a Sinpistivel. Szóval, a harag már régebbi keletű volt, az én tehenészeti pályám derékba törése csak az utolsó csepp volt a pohárban.

Ebben az állapotban üldögéltünk az Ulmerék háza sarkán. Behúzódtunk, hogy ne érjen bennünket a szél. Az Ulmer Marikáék háza pont a bitumenút sarkán állt. Azon meg mindig fújt a szél. Mert állítólag valami földrajzi ügy miatt árokban voltunk. (Mármint Sár lak egész népe. Ami azt illeti, ezt a saját bőrömön tapasztaltam.) Ebből adódóan, az Ulmerék háza tövében fújt a sarki szél. Hisz', az épület valóban a sarkon állt. De úgy, hogy jobban nem is állhatott volna.

Akkor azt mondta a Sinpisti szélárnyékban:

– Bosszút veszünk a vén bajkeverőn.

– Azannya! – rikkantottam – de nagyon igazad van.

Azt nem akartam bolygatni különösebben, hogy a lucernásba, meg a kukoricásba rajtam kívül tényleg senki se eresztette a teheneket. Megnyugtattam a lelkiismeretemet, hogy biztos megint megelőztem a korom. (Mindig meg szoktam.) Átragadt rám is hevület, a bosszúvág. Kifordultunk a sarki szélbe, és olyan leszegett fejjel (dühösen) mentünk végig a főutcán a Sinpistivel, mint az öklelésre készülődő bikák. Mindjárt látták a hozzáértők, hogy annak nem lesz jó vége.

Nem is lett!

Ott indult az ügymenet, hogy betértünk a tejszarnokba. Tudvalévő, hogy az összes ilyen jellegű intézmény egy füst alatt zugivó is. Mármost egy érdekességet még hozzátennék ehhez a témához. Nálunk, Sár lakon egy ilyen nagy alumíniumkannába öntötték reggelente a frissen fejt tejet. Beleállítottak egy (szintén „aluminum”) pálcikát, azt az meg kimutatta, hogy mennyi zsír van a tejben. Mindig sok volt. Ezért tejszárdás meg a tejszárdásné vizet öntöttek a fehér kincshez. Szerintem Sár lakon találták fel az 1,8 %-os tejet. (Már akkor nagyon adtak az egészséges életmódra.)

Azon a vészjósló napon a Sinpisti bátorságot öntött magába – szó szerint, csak fröccs formájában – és nekiálltunk

kiókumlálni: miképpen vehetnék bosszút a vén ganyén. (Na jó, a Bari Józsi bácsin.) A Pisti diplomáciai úton indult el. Felöltötte magára a díszegyenruháját, azt elmentünk a legelőre. De sőt! A Sinpisti egyenesen a tehenek főnöke elé járult, még szalutált is.

– Felejsük el a régi dógokat – mondta a Bari bácsinak – engeggye vissza a kölköt a tehénszakmába.

– Meghibbantá te Pisti – bámult rá kikerekedett szemekkel az öreg tehenész.

Ekkor a Pisti folytatta a tárgyalást, még mindig diplomatikusan:

– Tuggya micsinájjon? Menjen maga a b....., b....., k....., nagypatájú i....., ló..... rogyassza magára az eget.

Ezt kár volt mondani. Mert a Bari bácsi ránk eresztette a kutyákat. Robogtunk, mint a szél. A sarki szél. De azok a ronda dögök még így is elkapták a zoknim helyét, ahol annak kellett volna lenni. (Zokninak.) A Sinpistinek meg egyenesen megsebesítették az ünneplő bakterruháját. (A szolgálati jegyzék szerint: 01203 számú felszerelés.)

Ennek folyamányaként határoztunk afelől, hogy ello-punk egy tehenet. De nem ám csak úgy valamelyiket. Hanem magát a Bari Józsefét, azannyát neki! Tivadarnak hívták az ártatlan jószágot. (Különben lány tehen volt. Plusz még: Sárلاكon senki nem is hallott olyan nevet, hogy „Tivadar”.) A Tivadarral óvatosan megkerültük az egész falut. A gulyától nem volt nehéz elcsalogatni. Az összes őrszemélyzet (tehenészek, kutyák) aludt. A jóra való bar-mot felcipeltük a Sinpistivel a baktertorony felső szintjére, de már az első lépcsőfokok után teletojta a szolgálati helyiséget. (Tiszteletlenség!)

Marha nagy pácba zuhantunk, hogy stílszerű legyek. A falu egész népe kereste a meglovasított tehenet. Ordítot-tak, hogy „Tiivaadaaar!”. Közben meg fenyegetőztek, hogy

a tolvajnak kitekerik a nyakát. Mert biztosak voltak benne, hogy nem Sárlaki volt a tettes. Eközben az a marha (a Tivadar) fent zabálta a baktertoronyban a Sinpisti muskátlijait. Egészen addig, amíg nem jött arra a vonat. Mert akkor a mi Tivadar barátunk nekilendült ijedtében, és belefejtelt a szolgálati ablakba. A toronyból bőgött kifele Sárlak népének, mint egy felszarvazott müezzin. (Biztos, tudják: az a turbános manus, aki a mecsetek tetején szokott kiabálni.) Így buktunk le.

Úgy volt, hogy meglincselnek bennünket. Különösen az a mitugrász Stabil feszegette, hogy lakolnunk kell. (Pont ő beszélt! Ha minden ilyen kavarodásért lakolt volna, annyit ült volna, mint varjú a fán.) Az volt nagy szerencsénk minekünk, hogy a kutatóbrigádban ott volt a Nagyi is, meg aztán a körzeti megbízott is. Ők mentették meg az életünket. A nagymamám a szívekre hatott: „rendes gyerek ez, csak rossz társaságba keveredett”. (Itt biztos a Tivadarra gondolt, nem a Sinpistire...) A törvény őre meg határozottan leszögezte, hogy „a bétéká szerint fogunk eljárni!”. Ettől mindenki megnyugodott, bár nem tudta senki, hogy ki lehet az a bétéká. Így úsztuk meg. Éppen hogy.

Második nekifutás

Háztűznéző

Mottó:

„Apuskám! Hol van a fapuskám?!

(Sinpisti – amikor csodálkozott, nagyon)

Futó kaland (Sprint)

Most kapok csak észbe! (Részbe!) Hogy nem tájékoztattam magukat rendesen. Azt ugyanis elfelejtettem mondani, hogy a bakterház jó kilométerekre volt magától a vasútállomástól. Messzebb nem is lehetett volna, mert akkor már belelógott volna Budakajtor felségterületébe. És akkor ez a remekmű sem születhetett volna meg. Mert akkor a Sinpisti nekem nem a barátom lett volna, hanem a halálos ellenségem. (Még belegondolni is szörnyű!)

A távolság megszépít – mondja az ige. (Hogy melyik, azt nem tudom.) A Sinpistinél meg az volt, hogy magányos farkas lett belőle. Mondjuk, ott volt neki a tehene, a sok aprójószág meg nagyobbacska állatnak ott voltam én. Máskülönben viszont a Pisti nemigen kokettált senkivel. Talán lelkileg se érzett készttetést.

– Főrobbantom eztet a kócerájt ecce! – fenyegetőzött gyakran. Csakhogy nem ám a fejében fogant meg mindössze a bűnös gondolat. Tényleg szerkesztett bombát! Bevitte a veszélyes masinát a kocsmába. Az meg ilyen csinált, hogy „pukk!”. Meg is ijedtek a népek (pláne a kocsmároslány, a Varga Emike), mert azt gondolták, hogy a sörcsapoló durrant szét. Az meg valóságos tragédia lett volna. Amikor kiderült, hogy csak egy bombamerényletről van szó, mindenki megnyugodott. A Vili bácsi meg a Kálányos Laci még tüzetesebben is megvizsgálták a szerkezetet (illetve a maradékát), és megállapították, hogy a Sinpisti nem is olyan buta ember, mint gondolták volna. Nem sok híján sikerült neki felrobbantani a falut. Ez azért szép egy másodosztályú MÁV (Magyar Államvasutak) altiszttól. Aki amúgy meg képzetlen.

Egyedül a Zirénnek jutott eszébe, hogy akkor miért is akar robbantgatni a Sinpisti. Föl is hánytorgatta:

– Te Pisti, minek izész itten?

– Mer' nem bírlak benneteket.

– Sárلاكon csupa jó népek vannak – ámuldozott a Zirén – még ha a budakajtoriakra haragudnál, azt meg bírnám érteni.

Hanem a Zirén a tettek ember volt. (Vagy a végzet asszonya. Ahogy tetszik.) Akkor is mindjárt a konkrét megoldáson járt az esze, hogy a Sinpisti lelkét megértse. Hozott akkor két fröccsöt (szóda nélkül), és megkínálta a barátomat. Ezen annyira megdöbbenek a sárلaki illetőségű lakosok, hogy csak néztek. A Zirén még sosem rendelt senkinek fröccsöt, pláne, hogy kifizette volna. A sinpistis ügyben is hitelre ment az üzlet, de legalább a Zirén elindult a javulás útján. Így kombinált a Varga Vili bácsi, akinek jelentős többletbevétele származott volna abból, ha a Zirén rendel egy csomót. Pláne, ha ki is fizeti. Szegény Vili bácsi nagy pofont kapott az élettől. Egy huncut vasat se bírt keresni a Zirén fröccsein. (De erről majd később.)

Most ott tartottunk, hogy a Sinpisti kesergett. Kiöntötte a szívét. Meg részben a negyedik italt is, de azt a feszült helyzet számlájára írták. Más számlára úgyse bírták volna.

– Hát engem is fő akartá pukkantani? – bűgött a Sinpisti fülébe negédesen a Zirén.

– Áááh – magyarázott a barátom.

– Hát akkó'?

– Te benne vagy a szívembe...

Ez nagyon jólesett a végzet sárلaki asszonyának. Ilyen szépet még nem mondtak neki soha. (A legmeghatóbb vallomást akkor kapta, amikor a Stabil emígyen szólt neki: „Együsz velem? Hogy eszem a zuzádat!”)

Na, nem akarom komplikálni. Kiderült, hogy a Sinpisti magányos. Erre a Zirén jött rá, amikor mélylélektanba vitte a Pistit.

– Jó vóna egy asszony a házhó – szögezte le végezetül a sárلaki bakter.

– Az bizony elkelve – hunyorított szemérmesen a Zirén, és mosolyra húzta azt a hat-nyolc fogát.

Azt a Pisti akkor lángra lobbant. Először is a kezére égett a cigaretta parazsa. Másodszor meg a szíve lángolt neki. Joggal kérdezhetnék, honnan tudom én ezeket. Hát úgy, hogy Sárلاكon két perc volt hírek terjedési ideje. Bármi történt is (általában nem történt semmi), azt nyomban tudták. A paplaktól a cigánysorig. És a Búdöske-pataktól a Kallóék kaszálójáig. Ráadásul a Sinpisti első lánykérésének második szakaszát már személyesen követhettem nyomon. Az úgy volt, hogy találkoztam a Pistivel. Amikor a virágboltba ment, egyenesen a kocsmából. (Mellesleg: ez egy prima kis virágüzlet volt. Pont azt árulták benne, amit a sárلاكiak az árokparton is leszakíthattak. Mégis kellett a virágbolt. Már csak annyiban, hogy téeszelnőkné vezette.)

A Sinpisti nagyon zaklatott volt, amikor találkoztunk. Idegességében vett egy csomó giz-gaszt. Utána nekilendültünk, hogy a bakterházban tisztességes ünneplőbe (díszegyenruhába) öltözzön. (A Pisti.) Még ugyanazzal a lendülettel visszaszivárogtunk a kocsmába. Láttam a barátomon, hogy mindenre elszánt. Közölte, hogy szerenádot fog adni a Zirénnek. Ekkor a Vili bácsi tust csörömpölt a vájlingon. Néma csönd lett, és a Sinpisti belekezdett a trubadúrságba:

„De szeretnék, de szeretnék,
Kun Bélával beszélni.
De még jobban, de még jobban,
Szobájába bemenni.

Megmondanám Kun Bélának, magának,
Lányokat is, lányokat is,
Sorozzanak bakának.

De Kun Béla, de Kun Béla,
Azt írta a levélbe:
Nem való a, nem való a,
Puska a lány kezébe.

Mert a lánynak hatvanhárom szoknya kell,
Szoknya mellé, szoknya mellé
Vörös baka csókja kell.

Huszár sapkát, piros sapkát,
Csapok Zsuzsi fejébe.
Könnyű puskát, könnyű puskát,
Adok gyöngé kezébe....”

Eddig tudta a Pisti ezt a gyönyörű, direkt szerenádra való dalt. Óriási sikere volt vele, azt nyilván mondanom sem kell. A Stabil könnyezett, a Pálinkás Pisti meg éljenezett és tapsolt. De még az öreg (sokat látott) Vili bácsi is gyanúsán pödörgette a bajuszát. Nem beszélve a lányáról, az Emikéről. Aki egyenesen sírva fakadt. (A Zirénről majd később.)

Azt persze senki sem tudta, hogy aki az a Kun Béla, mégis: olyan megindító, hogy így vigyáz a lányokra. Hogy nem adna puskát a kezükbe, meg még egy csomó szoknyát is venne nekik.

Hogy ki volt Kun Béla? Azt kérdezik? Szerintem, most már ne feszegessük. Legyen elég annyi, hogy az ország összes utcáján átpingálták piros x-el a névtáblát, ami róla volt elnevezve. Ennél többet nem akarom bolygatni az ügyet... Ez is maradjon köztünk, ha kérhetem.

Különben sem ez a fontos. Hanem a siker, a meghatottság. Meg az, hogy Sinpisti – nyilván felbuzdulva – belekezdett a másik nótába. Amit nem a gyorsanfolyamon tanult, amikor bakternek képezték Sárgócon. (Az az előző

volt.) Hanem, amelyiket a katonaságnál szívott magába. Úgy is adta elő, szép katonásan. Ahogy az alkalomhoz legjobban illett akkor éppen:

„Jártunk lenn a kéklő Duna-parton,
Hóvirágot szedtünk ketten ott. (Egy, kettő, egy!)
Ezüst felhők mögé bújt a vén Hold,
S ezer csillag fénye ragyogott. (Egy, kettő, egy.)

(És most érzelmesen, hajlítva!)

Ezüstös, holdas éj,
Leszek-e még boldog én? (Egy, kettő, egy)
Lesz-e még, lesz-e még, (Ezt ordítva!)
Ez a kislány az enyém? (Egy, kettő, egy!)”

Hát nem édi? Nem is kell csodálkozni, hogy a Zirén kivetkőzött magából. (Úgy értem: szimbolikusan.) Először lehajtott fejjel zokogott, aztán úgy nézett a Sinpistire, mint egy testet öltött félistenre. Pláne, amikor a Pisti felpattant az egyik asztalra – egy ilyen furnérlemez teteje volt neki, úgyhogy mindjárt ketté is repedt –, és zengő baritonján azt harsogta:

– Apuskám! Hol van a fapuskám!?

Ebből mindenki megértett, hogy nagyon komoly az ügy. Ez a fapuskás duma a Sinpisti legnagyobb érzelmi kitöréseit kísérte. Akkor aztán hősünk leszédült az asztalról. Földi halandó nem bírná eldönteni, hogy a lélektani hevület vagy a fröccsök miatt-e. Nem is fontos. A Zirén felsegítette, mélyen abba a gülü szemeibe nézett, és azt kezdte birizgálni, hogy:

– Tényleg ennyire belémizétá?

– Ühüm – mondta a Sinpisti teljesen átszellemülten.

Akkor az ifjú pár egy csendes kis sarokba vonult – a szó-

dás rekeszek közé –, hogy megtervezzék a hátralévő, bizonyos boldog életüket.

– Azt akkó tudod, hogy a vonatok hogyan gyűnnek, mi? – tért rá a lényegre a Pisti. (Első a szolgálat!)

– Van a Sörény meg a délutáni meg... – számolgatta a Zirén a tömpe ujjain, de belekeveredett.

– Majd beletanúsz – vigasztalta a Sinpisti – én is megtanútam, de mondjuk nekem ehho megvan a külön eszem.

– Butának gondúsz, mi? – sértődött meg egy csöppet az ifjú ara.

– Ne hidd, csak a bakterság bonyodalmas hivatal.

– Akkó majd az állatokat rendezem – vágta ki magát a Zirén.

– A Csibész kutyáva' vigyázni kő, mert nekimegy mindenkinék, ha nincs etetve böcsülette'.

– Nem baj, majd jól fejbe kólintom.

– Meg ne próbáld, te..., te....

De, itt a Pistinek elakadt a szava. Nem akart mindjárt bonyodalmat a házasságból. Meg hát a Zirén természetes asszonyság volt. Nem biztos, hogy a kutya ügyében a Sinpistinek lett volna igaza, ha rendesen kitérgyalják ezt a dolgot.

Lényeg a lényeg: szépen, fokról fokra alakult a Zirének élete. Képzeletben. Három gyereket terveztek. Egy vitte volna tovább a bakterságot, egy lett volna katona, aki a Pisti régebbi álmait váltja valóra. Egy meg lány lett volna, hogy a Zirénnek is legyen helyettese Sárلاكon, ha majd eljön az ideje.

Hanem az élet... Ugyebár. Nagy mester. Hogy most tanítómester-e vagy rendező, az hirtelen nem jut eszembe. De, az biztos, hogy bele szokott piszkálni rendesen az ügyekbe. Száz százalék, hogy maguk is tapasztalták már. Ha meg nem, akkor majd fogják.

Most figyeljenek!

– Hát akkó, ee kő gyünnöd anyámékhó – pislogott a Zirén –, hogy megkérde a kezemet.

– Muszáj? – jajdult fel a Sinpisti, mert baljóslatú előérzete volt neki. (Ami azt illeti, nem is alaptalanul...)

– Nem lehet másképp – bólintott a boldog ara. (Majdnem azt írtam: az ifjú szűz!)

– Aztán anyádék örűnek-e nekem? – bizonytalankodott a Pisti.

– Mint asztalon a nyúlbugyónak – heherészett a Stabil, de mindenki rendreutasította.

– Hát persze, hogy örűnek – kapcsolódott az álomgyártásba a Vili bácsi is.

– Bódogok lesznek a Pistitű – tódított az Emike is, aki kocsmároslány létere nagyon érzélgős lélek volt. Ha szabad úgy fogalmaznom: egy sárlaki Júlia. (Aki az erkélyen várja a sárgóci Rómeót, hogy fölhánytorgassa neki: „miért vagy te Rómeó?”. Hát van ennek értelme? Rómeó, az Rómeó. Kész.)

Akkor aztán kitűzték a napot. Amikor a Sinpisti megkéri hivatalosan is a Vinkó Irén kezét. Minden a legnagyobb titokban zajlott, főleg az előkészületek. A Pisti beutazott – szabadjeggyel! – Fészkesfehérvárra, hogy lenyírassa a haját. Úgy jött vissza, mint egy bukott háztömbbizalmi. Tisztára be volt neki kenve a feje. A Csibész kutya már második napja nem kapott enni a nagy izgalomban, úgyhogy elrágcsálta a Pisti egyik csizmáját. Még szerencse, hogy nem az ünneplőset! Mert pont abban mentünk lánykérőbe. (Én is voltam, a lelket meg a pálinkát öntöttem a Sinpistibe.) Odafele, mondta is nekem a barátom, hogy: „Apuskám! Hol van a fapuskám?!

Ebből mindjárt sejtettem, hogy nagy kalamajkában van a lelke. Azt akkor meg elkezdte feszegetni, hogy a városban háztűznézőnek nevezik azt, ahová éppen tartottunk. Nem értettem, hogy jön ez ide. Már láttuk a Vikóék házát, de

nem láttam, hogy égett volna. Nem baj, gondoltam, ha háztűznéző, akkor az. Nekem mindig is ilyen flegma volt a filozófiám. (Szoikusnak mondják a szakemberek. Csak nem akarok nagyképűsködni.)

Mire ezt elmeséltem maguknak, pont oda is értünk a Vinkó rezidenciához. És következett a világ legrövidebb leánykérése. A Zirén elénk billegett kipirult fejjel (orcával), azt nyitotta mosolyogva a kaput. Nem kellett volna, mert amúgy is mindig bedőlt magától, de azért ő nyitotta. Gondolom, az ünnep miatt. Eközben megjelent az öreg Vinkó. És mindjárt mondta is, hogy: „Hát te meg Pisti, mi a rossebet csámborogsz itten?”

– Magáhó gyüttem! – húzta ki magát a barátom, mint szalonnabőrke a tűzön.

– Azt mi dógod neked velem? – fogott gyanút a Zirén apukája. (Plusz megjelent közben a kamraajtóban a Vinkó néni is. Villogott neki a szeme. Meg ott volt a kezében a söprű, úgyhogy lefegyverző, vagy inkább felfegyverző volt.)

– Gyüttem a lányukat megizélni. Illetve a kezit megkérni, na! – nyögte ki végre valahára a Sinpisti.

Erre a Vinkóék úgy kaptak kaszára (vagy kapára?) meg söprűre, mint az a szegény Dózsa, akit aztán beleültettek egy meleg székbe. Mi meg a Pistivel: belekaptunk a rohanásba. Különösen annak a tudatában, hogy időközben a Bundás elnevezésű kutya is megindult utánunk. Úgy söpörtünk végig a bitumenes úton, hogy szerintem még most is csúcs lenne, ha lemérte volna valaki az időt.

– Úgy láccik, mégse örúnek nekem annyira – lihegte a barátom, amikor már fent voltunk a biztonságos baktertoronyban.

– Ne kesereggyé Pisti – vigasztaltam tiszta szívből – lehet, hogy csak rossz kedvük vót. Hónap megpróbájjuk megest.

A Sinpistit mintha bolha csípte volna meg. Akkorát ugrott.

– Ne lássam a tengert, ha még ecce a Vinkóékhó menek! – ismertette a döntését.

Mondjuk, ezzel nem vállalt túl nagy kockázatot. Mert a tengert így se, úgy se látta volna. Annyi lett az egészből, hogy a Pisti búskomorságba merült. A sorompót egy ideig senki más nem húzkodta, csak ő. Innen lehetett tudni, hogy nagyon megviselte a Zirén-féle szerelem.

A Vinkó Irén hamar túltette magát az eseményeken. Neki könnyű volt, éppen akkortájt érkeztek meg a faluba a búcsúsok.

Nem adjuk fel! (Azért se.)

Mi sem tétlenkedtünk ám! (Már a Sinpisti meg én.) Kihasználtuk mi is, hogy megjöttek a búcsúsok. Én például már az előkészületekben szerettem részt venni. Volt egy ilyen körhinta (vagy mi), amit piszkosul szerettem felállítani. Mindig összeborult. Húzkodtuk-vonkodtuk a lovakat, az angyalokat meg a Donald kacsákat, amik a hintán lettek volna hivatottak pörögni. Szép sorba állítottuk őket, még az apróságokra is figyelve. Például: a kacsza nem kerülhetett a ló elé, mert rögvést felvetődött volna, hogy mitől pont egyforma nagyok.

Ez volt persze a legcsekélyebb gond. A nagyobbik meg az, hogy – amint minden állat a helyére került – a Lakatos Géza bácsi bekapcsolta a pörgető motort. Aztán ordított egy (vagy két) nagyot, ha éppen nem ájult el. Először is: a motor zárlatos volt, azonnali hatállyal megvágta árammal a Géza bácsit. Ha viszont ezt a mozzanatot véletlenül megúsztuk, akkor a hinta még mindig megrogyott, mint a tanyatető. Egy rohadt kört sem bírt ki soha! Ezt piszkosul élveztem. Akkora káosz volt, hogy nem lehetett kibírni, csak hülyén. Mert mindezek közepette a céllövöldések már

állították befele a puskáikat. (Nehogy véletlenül találjon valaki!) Ilyen rozsdás konzervdobozokra lődöztek, és az volt a cél, hogy ne találják el a célt. Más egyebet esetleg. Mondjuk a szaktársak hátsó felét. Vagy az én fültövemet. Amikor ez megesett, vitték a hírt a Nagyinak, hogy halálos sebesülést szenvedtem. A Kalló mama váltig állította, hogy „a saját szememmel láttam, amikő lepuffantották!”

Ez különben igaz is volt. Szegény Nagyi otthagya a keleszteni való téisztát, azt rohant a vásártérre. Én meg ott feküdtem kinyuvadva, mint akit gránát vágott agyon. A Géza bácsi meg a Géza néni meg már el is kezdték a siratást:

– A devla áldja meg az új lelkét nekije – kántált az egyre csak gyülekező Laktos család – áldott egy ember vót, hogy legyen nekije békességes nyugalma. Az égbe, ajjaj, ajjaj, ajjaj!

A Nagyi is majdnem elájult, csak az mentette meg, hogy látta: még nem teljesen nyuvadtam ki.

– Van ebbe még szusz – mondta reménykedő hangon a nagymamám- miháncst gyűjön a lúdoktor!

Erre már megijedtem én is. Elegem volt a doktor Kondor hülyeségeiből! Nagyon is jól emlékeztem arra a kis piszkosságára, amikor ki akarta mosni a belemet. Szappanos vízzel! Akkor már, gondoltam, jobb, ha nem tettem tovább a halált. Arra kombináltam ugyanis, hogy ha egy ideig halott leszek, busás kártérítést kapok majd a Kalányos Géza bácsitól. Mondjuk: tíz szabad kört a hintáján. De, hogy szappanos vizet igyak! Na, azt már nem!

– Hótton vótam, de má élek megest – mondtam elcsukló hangon, hogy azért ne legyen teljesen gyanús a hirtelen gyógyulásom.

– Jaj, az sukár, lácsó csávó – kiabálták diadalittasan a Kalányosok –, hogy az Úr vegye az aprószentjei közé! (Különben, arra mindig is számítottam, hogy egyszer szentté avatnak.)

– Jó vagy? – kérdezte a Nagyi.

– Csak a nyakam fáj – hörögtem, mert azért egy kis jelenetet még szükségesnek tartottam ahhoz, hogy tényleg az aprószenetek közé kerülhessek.

Közben a Kalányos Géza bácsi meg már el is fogta a tettest. Aki fejbe trafált. Kiderült, hogy a Kalányos Ilonka volt. Mert a szokásosnál is jobban elbandzsította a pus-káját. Na, az Ilon azt tényleg majd' belehalt a lövésbe. Olyan ideges volt, mint nyúl a hurokban. A Géza bátyám meg még a vártnál is nagyvonalúbbnak bizonyult:

– Ha kő, feleségül veheted az Ilont. Vakuljon meg a lovam, ha nem.

– Hát azé, annyira nem nyuvadtam meg – mentege-tőztem, mert felrémlert bennem, ahogy ballagok az Ilonnal az oltár elé, a templomban meg a környékén viszont ott örömködik mind a kétszáz Kalányos. (A szűk családi kör.)

A Nagyi is integetett titokban, hogy ne ám belemenjek ebbe az öngyilkosságba. Azt mutogatta, hogy inkább igyak lúgkövet, ha mindenáron meg akarok pusztulni. Nekem viszont áthidaló javaslatom támadt.

– Hát én nem vónák méltó az Ilonhó, az fix. Hanem van nekem egy talpraesett barátom. Valódi bakter! Mingyá követségbe menek, hogy gyűjön díszgyenruhába.

– A Sinpisti, mi? – kérdezte gyanakodva a Géza bácsi.

Mert hát ismerték ők jól a Pistit, tudták ki fia-borja. Éppen ezért bámultak olyan megszeppenve egymásra. Még a Géza néni is vakargatta a füle tövét, pedig az nagyon bölcs asszony volt.

– A Sinpistihő aggyuk az Ilont? – szomorodott el teljesen az egész búcsús pereputty.

– Ühüm – tájékoztattam őket a döntésről.

Ebből a kelepcéből nemhogy a Kalányos família, de még a világ összes csepűrágója se bírt volna kikászálódni. Mert

ugye, a halálos lövés eldőrdült. (Azt most ne számítsák ide, hogy nem haltam meg. Az más téma.) Meg aztán, az ígéret is elhangzott. Azt pedig az egész Sárgóc tudta, hogy egy Kalányos Géza amit megmond, az meg van mondva. Az olyan biztos, mint a ziherejsztű. Úgyhogy hiába is tanakodtak, menni kellett a Pistiért. Az meg jött nagy lihegve.

– A ragya vergye ki – lihegte fáradékonyan – éppen most gyün a deles. (A déli vonat.) De, amikó hallottam, hogy megheverködzté, mán gyüttem is!

Ez volt a barátom belépője a nagyjelenethez. Aztán tájékozódott a részletekről is. Pontosabban: tájékoztatták. Közelebből: a Géza néni az alábbiakat közölte velem:

– Az Ilon majd megölte eztet a sukár, szíp embert – mutatott rám. Azt mégis megmaradt, a rosseb egye meg a belit neki. Azt azt izétuk, hogy az Ilon vót a tettes. A ezé kő ahó anni, akit ez a ganyé mond. Hogy egyem a szivit nekije.

A Sinpisti még díszegyenruhában is alig bírta felfogni, hogy mi a helyzet. Bámulta az Ilont egy darabig, azt csak nagy sokára nyögte ki:

– De hisz' ez a lány félig vak!

De már ezen aztán a Kalányos család is felháborodott. Joggal! Az Ilon félszeműnek is nagyon takaros menyecske volt. Plusz még: a Sinpistinek nagyon is jól kellett volna tudnia (tudta is), hogy minden céllövöldés sebesült. Legtöbbjük éppen a szemén.

– Még te háborogsz, te kacsikalábú bakter, te tökkópé! – csapta össze sikítózva a tenyereit a Géza néni. (A Kalányosok közben morajlottak. Vészjóslóan.)

– Látod – fordult felém a Géza bácsi – evve a hülyévee nem bírunk tárgyalni. Azt kő most mán csak eldönteni, hogy akkó most föloldozó az eskümbű vagy nem-e.

– Hát... – húztam egy kicsit az idegeket – legyen az Ilon bódog, akivee bír.

Ez volt a zárszavam. Örült nagyon mindenki. A Nagy, mert nem nyuvadtam meg. Az Ilon, hogy nem kell bakternének állnia. A Sipisti annak, hogy nem kell vakasszonyt vinni a házhoz.

Én meg annak, hogy abban az évben tíz ingyenköröm volt a hintán.

Harmadik nekifutás

**Pénz beszél, de mit
mond?**

Mottó:

„Gazdagnak lenni jobb, mint szegénynek.
Már csak anyagi szempontból is...”

(Woody Allen)

– Az állami füzetés nem öleg – mondogatta gyakran a Sinpisti – ezér kő kombinálni.

És (bármily szomorú is) valóban kombinált. Számtalan – vagy számos? – üzleti vállalkozásba kezdett. Büszkén állíthatom, hogy némelyikbe engem is belevont. Nem bírom pontosan időrendbe rakni, mindenesetre egyik legnevezetesebb üzletelése az volt a Pistinek, hogy házifeladatmegoldó szakszervizt szervezett. Sárلاكon! Az egészet persze a legnagyobb titokban (konspiráció!) kellett lebonyolítani. A szülők még csak elnézték volna a sumákolást – feltéve, ha nem kell érte fizetni –, de a Tanítónő akkoriban élte fénykorát. Az végképp hanyatt dőlt volna, ha megtudja, micsoda umbuldák zajlanak a háttérben.

A háttérben mindenekelőtt az zajlott, hogy a Pásztor Erzsí hozta a házi feladatát. Otthonról elcsent öt szem tojást, az volt a Sinpisti első honoráriumá. Mert ő nem csak bevételi forrásnak tekintette az irodalmat! Hanem elhivatottságot is érzett felőle (vagy iránta, de ez most mindegy). Volt is érzéke neki. Az irodalomhoz. Ezt onnan lehetett tudni, hogy a Kincses Kalendáriumban simán megfejtette a rejtvényt, ami – valljuk be – nem akármilyen másodosztályú pályafelügyázótól.

Nem állítom biztosan, de szerintem a Sinpisti még verseket is írogatott, csak nem merte megmutatni senkinek. (Talán jobb is.) Szóval: ott tartottam, hogy a Pásztor Erzsí előállt a feladattal. Nem is akármilyenennel! Merthogy a mű nagyralátó címe – amit a Tanítónő adott – így hangzott: „Az életem”. Mármost ebbe több neves írónak is bele-törött már a bicskájá, de a Pisti nem rettent meg. Nekiállt, hogy megírja a Pásztor Erzsí életét. Íme:

„Erzsí a nevem. 10 és fél éves vagyok. Sárلاك Tolnai uccai

10 ben lakok. Főleg azért szeretek itt lakni mert van egy nagyon aranyos szomszédom (a Zirén. S.K.) akit annyira szeretek hogy elsem lehet mondani. Akár felnőtt, attól még a legjobb barátnőim közé tartozik!

Kisnövésű vagyok és nyávogós, nyámnyogós és finnyás! Egy picit szerintem dagatt vagyok, de sokan azt mondják, hogy nem is vagyok dagatt!

A kedvenc színeim: kék, sárga, piros, zöld, fehér, vörös, rózsaszín, fekete, lila. Meg szeretem a többi színeket is. Van 1 korcs kutyám. Úgy hívják Dollit. Van 3 galambom a nevük: gyuri, rudi, pötyi!

Ez az én életem. VÉGE!

Írta: Pásztor Erzsike 5 ödik oszt. tan. Sárlak, 1967.”

Hát erre nem mondhatják, hogy nincs telibe találva! Fel is buzdult mindenki a sikeren, az Erzsike hozta a következő fogalmazványt. Újabb nemes kihívás, merthogy ennek a címe meg az volt, hogy „A testvérem”. (A Tanítónő csupa ilyen átfogó, az élet értelmét kutató gondolatokban tudott csak elmélyülni.) Papírra vetem ezt a művet is. Ki tudja, hátha utólag felfedezik a Sinpistit, mint nagy író. (Ahogy egyik-másik mai irodalmi szöveget elnézem, meg is van rá minden esélye) Tehát:

„A testvérem. A testvérem nagyon kedves és jószívú, de néha veszekedünk és verekedünk! De ha van egy testvérem, az sokmindenben jó. Szép és csinos. Egyáltalán nem dagatt! Okos, megértő. De nem mindig. De néha pedig úgy utálok, mintha nem is az én testvérem lenne olyan! És legszívesebben azt kívánám, hogy bárcsak nem lenne a testvérem. 156 cm és 40 kg. Szőkésbarna a haja és barna a szeme. A neve: Júlia és 13 és fél éves!

Ez volt az én nővérem. VÉGE!

Írta: Pásztor Erzsike 5 ödik oszt. tan. Sárlak, 1967.”

Biztos vagyok benne, hogy ezek után nem maradt magukban semmilyen kétely a Sinpisti irodalmi érzékét illetően! A Tanítónőben sem maradt, mert azonnal rájött, hogy ilyen magas színvonalú (!) irodalmi teljesítményre szegény Erzsike nem lehet képes. (Különben, nem is volt.)

– Biztos, hogy te írtad? – kérdezte gyanakodva a kislányt.

– Háéánhá! – motyogta az Erzsike, de már pityergett is.

– Aztán, hogyan találtad te ki azt például, hogy „ha van egy testvérem az sokmindenbenjő”?

– Az csak úgy gyűtt nekem – fakadt sírva végképp a házi-feladat-szerviz első áldozata.

– Ilyent nem lehet csak úgy kigondolni – leplezte le a konspirációt a Tanítónő.

Egyszóval: az ügy kipattant, mint a Kalló Feri lufija. (Az is egy nagyszabású történet volt ám! Majd egyszer elmesélem.)

Odáig fajultak az események, hogy a Tanítónő szülői értekezletet hívott össze! Még hozzá kétszer is: először meg utoljára. Nevezetes nap volt az Sárllak vérzivataros történelmében. A szülők egyáltalán nem értették, hogy nekik miért kell már megint iskolába járni. De azért mentek, mit lehet tudni. Lehet, hogy valami nagy kalamajka lappang az ügy hátterében... Úgy is volt. Ezt onnan is lehetett tudni, hogy Sinpisti is megjelent teljes dísz-bakterruhában. Úgy nézett ki, mint egy bukott pincér. A tanítónő ismertette a tényállást:

– Ez az ember itt, ni – mutatott vádlón a Sinpistire – a tanulók helyett megírja a leckét.

– Naésaztánhátaztán a rosseb – vitatkozott a Stabil, aki nek ugyan nem volt gyereke, de minden fontos társadalmi eseményen megjelent.

– Hogyhogy na és aztán?! – értetlenkedett a lelkes tanerő – nem a gyerekek írják a leckét.

– Úgyis ölég sok a dóguk – mormogta bátortalanul a Kalló Bözse – a Sinpisti biztos csak segíteni akart.

– Még hogy segíteni! Öt tojást kért csak a Pásztor Erzsikétől. Lehet, hogy már ő a leggazdagabb ember az egész faluban. És különben is: a lecke pont arra való, hogy a gyerekek tanuljanak belőle.

A Tanítónőnek ez utóbbi érve terméketlen talajra hullt. Annál jobban felizgatta a kedélyeket az öt tojás ügye. Mindenek előtt a Pásztor apukát. Aki így szólt:

– Pistiiiii, úgy vóóóóó!?

A Sinpisti akkor kihúzta magát, védőbeszédet tartott:

– Az irodalom ügyébe csinátam. Föláldoztam a szabadidőmet, csak azé, hogy színvonal legyen. Mert ugye az irodalom...

– Nincs is más időd, csak szabad – ordított fel fájdalmasan az idősebb Pásztor János – ne hadovázzá itt nekem. Add ide a tojást, míg jó van dógod!

Sajnos a Pisti nem látta át a veszély szitáját. Folytatta volna a kis monológját, ami arra lett volna hivatott, hogy az esetet sínre tegye. Nem sikerült neki. Mert a fején már koppant is a Pásztor apuka pipája. A dühödt szülő annyira beidegesedett, hogy a legféltettebb kincsét is feláldozta. Csak, hogy bosszút vegyen azon az emberen, aki kiforgatta az öt tojásából.

Apró verekedés kezdődött. A Sinpisti minden bizonnyal felülkerekedett volna az öreg Pásztoron, de a többi szülő is a megrabolt apuka mellé állt. (És csépelte a Pistit.) Mert előttük is felsejlett a rémkép, hogy kifognak a tojásokból. Ha a bakter tovább csinálja büntetlenül az üzelmait.

– Látod, ezt izétam mindig – szomorkodott a Sinpisti, amikor már a Büdöske partján lógásztuk a lábunkat. A valódi művészeket nem érti meg az emberiség. Még a nagyon okos sárlakiak se!

– Azé az irodalmaskodást ne fejezzed be teljesen – vigasztaltam, miközben fogtam az orrom a Büdöske habjai fölött – tényleg marhamód nagyon szépen írsz.

– Asszed, föladom? – nyugtatott meg a Pisti – az utókornak írok tovább, mer azok majd biztos, hogy kineveznek költőnek.

Most már magukon a sor, hogy döntsenek. A fentiek alapján nagy író volt-e a Sinpisti vagy sem?

Szerintem, mindenképpen az volt.

Fürge ürge

Átok ült akkoriban Sárلاكon! Mindig az ült, csak akkor jobban. Kezdődött azzal, hogy a doktor Kondor kijelentette (gondterhelt fejjel), hogy „száj- és körömfájás!”. Ettől kellett volna megrendülni. Csakhogy, senkinek se fájt a körme se, meg a szája se. Minek akkor idegeskedni. Nem igaz? Hiába magyarázta a lúdoktor, hogy az állatokat támadja meg, nemigen akarták bevenni a rafinált sárلاكai népek ezt a mesét. Csak akkor tört ki a keveredés, amikor az Ulmerék malaca – se szó se beszéd – megpusztult. Na, annak már a fele sem volt tréfa. Mert az még hagyján, hogy egy-egy ember odakozmál az élet lángján, de hogy az állatok is elveszelődjenek?! Azt már nem!

Akkortól kezdtek komolyan venni a népek, hogy karantén van. A faluból se ki, se be. Illetve némelyek kimehettek, de csak úgy, hogy megmosakodtak a Paplak-dűlő porában felállított „higiéniái állomáson”. Ez konkrétan úgy nézett ki, hogy volt egy hokedli. Azon meg egy lavór. Abban meg klóros víz. Na, abban kellett kezdet mosnia annak, aki át akart jutni a falu szigorúan védett határain. Sajnos, hiába alkalmazták a legmodernebb módszereket, a fájás (a száj és a köröm) csak terjedt elfele. Sorra nyuvadtak ki a disznók. Odáig fajult a dolog, hogy az emberek kint aludtak a disznóólakban, hátha azzal segítenek. A Sinpisti például még altatót is énekelt elalvás előtt a disznójának. Amikor aztán

elmúlt a kór, meg volt győződve róla, hogy ez segített. Mert a Sinpisti állata tényleg megúsza. Nem fájt neki se a körme, se a szája. (Bár, lehet, hogy fájt, csak nem mondta. Mindenesetre, vidáman rőfögött tovább. Egész a disznóvágásig. Úgyhogy megérte aldatót énekelni neki.) A Kondor elemében érezte magát. Végre komolyan vették az emberek azt, amit mondott. És mondott is összevissza mindent. Például szemináriumot (vagy mit) akart szervezni. Hogy ott a népek megtanulják, mitől döglük a légy. Illetve a disznó.

– Csinájjon csak szemáriumot, hogy a rosseb egye meg – mondta még a Kalló Józsi bácsi is, mert azt hitte, hogy a „szemárium” olyan, mint a mise. (Csak nem emberekért kell fohászzkodni, hanem malacokért.)

Mire a doktor Kondor végleg átvette volna a hatalmat Sárلاكon, felbukkant ellenerőnek a Pandora néni. Megfellebbezhetetlenül kijelentette, hogy a járvány nem más, mint a böjti boszorkány átka. Azért, amiért a Sárlakiak annyira elhanyagolják az erkölcsöket. És különösen keveset fizetnek a rendes, becsületes boszorkányoknak. (Mint amilyen a Pandora néni is. Például.)

Amikor ennek a lúdoktor a hírét vette, fogta a diplomáját, azt elrohant a vén szipirtyóhoz. Tudományos vitába kezdtek.

– Asszonyom – kezdte a doktor Kondor – kérem, ne hülyítse az embereket, mert még nagyobb lesz a baj.

– Maga is a Sátán embere – rikácsolt a boszorka – mit tud maga a szellemekrű!?

– Diplomám van – mondta egy kicsit idegesebben a lúdoktor – öt évig tanultam a körömfájást.

– Na, akkó nem sokat fogott fő belüle – vágott vissza a Pandora néni – még aztat se tuggya, hogy mi fán terem a böjti boszorkány.

Erre aztán az az áldott jó úriember, a doktor Kondor is

beidegesedett. Azt mondta a Pandora mamának, hogy „elmenjen maga abba a b....., b....., k....., l..... édes, jó anyukájába!”.

A sárlakiak meg figyelmesen hallgatták a vitát, mert nagy érzékük volt nekik a tudományhoz (is). Ugyanúgy, mint az irodalmi művészetekhez. Amint azt már láthattuk. Gondolom, még most is ott vitatkoznának, ha nem robog be a Mészáros Tibi. Méghozzá az apja motorjával! Ez is azt bizonyította, hogy nagy ügyben forog a kocka. Azt mondta a Tibi:

– Vége a körömiszénak, mennyenek haza békibe nyugonni.

Az úgy volt, hogy amíg a sárlaki sámán (a doktor Kondor) vitatkozott az öregasszonnyal, addig kijött a faluba egy még doktorabb ember. Azt mondta:

– Emberek! Vége a végzetnek.

Azzal fogta magát, fölrugta az egész „higiéniai állomást”, felpattant a biciklijére és elrobogott. És mivel ez az ember felsőbb szintről jött – a járási iroda Sárgócon a második emeleten volt – mindenki el is hitte neki, hogy a járvány harminc másodperc alatt elillant. Ráadásul, a felsőbb doktor úgy jelent meg, mint egy rémlátomás. Ebből a népek azt a következtetést vonták le, hogy a vita – a Pandora néni meg a Kondor között – döntetlenre végződött. A tudományban is lehet valami, de a boszorkányokat se lehet teljesen figyelmen kívül hagyni.

Még meg sem bírtak csillapodni a kedélyek, Sárlakon egy kisebb sáskajárás ütötte fel a fejét. A rohadt dögök ellen is a legmodernebb módszereket vetették be: kézzel kapkodtuk őket. Olyan volt az egész falu, mint egy idegi zárt osztály, ahol elfelejtették kiosztani a nyugtatókat. De, ezt nem is mesélem tovább. Nem akarom annyira borzolni az idegeiket, hogy ne is bírjanak aludni. Rosszabb volt, mint egy horrorfilm! Higgyék el.

Következett az árvíz. (Ez már ősszel, de akkor is.) Odáig jutottunk, hogy a Büdöske belefolyt egészen a paplak kertjébe. A Plébános úr meg a Magduska néni folyton imádkoztak (plusz: a fél falu), de a patak csak nem akart visszahúzódni. De sőt! Nekiment a krumpliágyásoknak! Még a harangot is félreverték. Igaz, később kiderült, hogy a Stabil rúgott be a sekrestyével, azt azok húzkodták a kötelet. Mégis nagy volt a riadalom. Gátat kellett építeni. A Kalló Józsi bácsi megrajzolta a terveket, Sár lak aprajánagyja meg nekilátott talicskázni a földet a paplak kertjébe. Igen ám, csak hogy tudvalévő: a gát legnagyobb ellenfele az ürge. Amikor erről a tényről a Plébános úr is értesült, irtó hadjáratot hirdetett az ürgék ellen. Meg még vérdíjat is tűzött ki szegények fejére. (Illetve farkára.) Az volt, hogy minden leadott ürgefarcok után két forintot fizetett az eklézsia. Ez rendkívül nagyvonalú ajánlat volt. Ötven fillér volt egy gombóc fagyí! Egy pár ürgefarcok áráért már simán gyomorrontást lehetett kapni. Nem csoda, hogy a Sinpisti is elérkezettnek látta az időt a meggazdagodásra. (Már megint. Mert különben sokszor meggazdagodott elméletileg.) Nagyipari módszert dolgozott ki az ürgeirtás területén. Lenézte a többieket, akik csak úgy nekiláttak a pusztításnak, mindenféle terv nélkül. Tudják, mit csinált például a Mészáros Tibi? Beleöntötte az ürge lukba a vizet, megvárta, amíg szegény pára cikákolva kiugrik a helyéről, azt akkor kapával agyonvágta. (Ugye, hogy primitív?) Nem úgy a Sinpisti! Azt eszelte ki, hogy szivattyú tölti majd a vizet a lukakba. Aztán – amikor az ürge fürgén kiugrik – egy agyoncsapó berendezés vet véget szegényes életének. Kábé olyan, mint az egérfogó, csak sokkal nagyobb. Tényleg nem is volt semmi gond. Én csodálkoztam a legjobban, amikor a szerkezet elkészült. (Fogalmam sincs, hogyan.) Lovas kocsival vittük (nagy büszkén) a világ legmodernebb ürgeelkapó szerkezetét a paplak

kertjébe. Kihúzkodtuk a szivattyú csöveit, azt adj neki! Prímán működött! Az ürgék ugráltak kifele a lukból. A Mészáros Tibi meg csapkodta őket agyon. Már-már vita bontakozott ki arról, hogy ilyen esetben kit illet meg a vérdíj, de közbeszólt a sors. Illetve és konkrétan a Kalló Józsi bácsi szólt közbe:

– Marhák – foglalta össze tömören a véleményét.

– Mémámivanmegest? – idegesedett be a Pisti, mert nagyon büszke volt a gépére.

– Eláztatjátok a paplakot, ti tökkópék!

Az ám! Kiderült – mert láttuk mi is a Pistivel –, hogy a szivattyú túl jól dolgozik. Több vizet szippantott bele a papkertbe, mint maga az árvíz. Ráadásul, alig lehetett leállítani. Mert kétszer is zárlatos lett, ahogy a Sinpisti a kapcsolóhoz ért. Őszintén be kell vallani: nagyobb volt a víz, mint azelőtt volt.

– Nincs igazság – morgolódott a Pisti – mindig az húzza a rövidebbet, aki túl jól dolgozik.

Úgy vélem, igaza volt neki. (Ebben is.)

Perpetuum mobile
(Az „örökkön mozogó”)

Megmondom őszintén, én sem értem. Persze ettől még bőven el tudom magyarázni. Az fő lényeg, hogy egyszer régen egy okos ember azt találta ki, hogy „az energia nemvész el, csak átalakul.” Különben, ezt én magamtól is tudtam. Akkor döbbsentem rá, amikor a Búcsúban a kecske majdnem agyonvágta a Péceli bácsit. Tudják, vannak ezek a meghajlított sínek. Azon kell meglökni baromi erővel egy kábé húszkilós, kecskének formázott vasat. Az nyer, aki magasabbra löki föl a fémállatot. A búcsústól viszont soha nem nyer senki, mert a szerkezet úgy van beállítva, hogy a

kecske ne érhesse el semmiképpen a nyereményhez szükséges piros csíkot.

Az alkotók (a konstruktőrök) azonban nem számoltak a Pálinkás Pistivel. Pontosabban, az ő erejével. Mert ő meg odaballagott a vaskecske állványához, azt mondta, hogy „ha köll, főburittom az egész kócerájt!”. Mindenki nevette. Még szegény Péceli bácsi is, pedig neki lett volna a legkevesebb oka a vidámságra. Azért, mert a Pisti nem borította fel ugyan magát a berendezést, ezzel szemben viszont a kecskét kilökte a helyből. A vasállat vagy három méter magasban kiszakította a korlátot, átlendült a maga kis holtpontján, aztán lelandolt a Péceli Ágoston fején. Idézek a hivatalos jelentésből: „...életét csak a gyors és szakszerű orvosi beavatkozás mentette meg. Sérülései nyolc napon túl gyógyulók.” (Csak a félreértések elkerülése végett mondom: ama „gyors és szakszerű” beavatkozást nem a doktor Kondor hajtotta végre, hanem a fészkesfehérvári kórház ügyeletes orvosa.)

Na, annál az esetnél tudtam én meg, hogy az energia így alakul át. Eredetileg a kecskét lökte meg a Pálinkás Pisti, mégis a Péceli bácsi feje törött be. Ez az energia-megmaradás törvénye. Aszerint az ember szerint, aki ezt kiokoskodta van egy kis gond. Az, hogy valamennyi energia mindig elveszik az átalakulás közben. (Ez mentette meg a Péceli Ágoston életét.) Ezért van az, hogy nem lehet olyan gépet szerkeszteni, ami csak úgy magától állandóan megy. Ez utóbbi szabályt azonban sokan nem akarták elhinni, többségük a diliházban kötött ki. Mert mindenáron olyan szerkezetet akartak fabrikálni, ami egyszer elindul, aztán soha többet nem áll meg. Sajnos, a fészkesfehérvári nagyapám is a hitetlenek közé tartozott, de szerencsére nem került az idegre. Életének egy jelentékeny részét azzal töltötte, hogy a *perpetuum mobile*-t tervezgette, szerkesztgette. (Ez a becsületes neve az örökmozgónak.) Hál' isten,

a nagypapának a kazánkovácsolás mellett, erre nem sok ideje maradt.

Éppen ezért bízott annyira a Sinpistiben. Mert őneki – lévén bakter – annyi ideje volt, amennyit csak akart. Az volt, hogy egy óvatlan alkalommal elvittük a nagypapát is Sárakra. Ugyanúgy, mint én, ő sem jutott el előszörre a Nagyihoz, leragadtunk a bakterházban. A papa akkor kezdett mesélni az én bakter barátomnak arról a csodamasi-náról, amely nemsokára megváltoztatja majd az emberiség életét. És amelyik a fészkesfehérvári Fürst Sándor utcában már tervezet formájában készen is van. Csak meg kell csinálni. A Sinpisti lázba jött. Sok korszakalkotó ötlete volt már, de olyan, mint az örökmozgó, olyan egy se. Képzeljék csak el: nem kellene benzin az autóba, nem kellene tűzifa a kályhába, nem lenne szükség villanyáramra, mindent (de mindent) az új és titokzatos energia működtetne. Az, amelyik az örökmozgót is hajtja.

A gép elkészítésén nem sokat bíbelődtek a nagypapáék, azt úgy vették, hogy rendben van. Hosszasan időztek viszont a várható – nyilván gigantikus – bevétel felosztásán. A Sinpisti azon a véleményen volt, hogy a nyereség legalább fele őt illeti, mégiscsak ő szerkesztette meg a perpeetum mobile-t! A fészkesfehérvári nagypapa viszont váltig állította, hogy megcsinálni már szinte semmi, csak kitalálni volt nehéz. Ezért ragaszkodott a maga részéről a bevétel hatvan százalékához. Úgy számolgatták, hogy az első évben a masina hoz kábé egybillió forint hasznót, aztán ez majd csak növekedik.

– Minek magának annyi pénz? – háborgott a Pisti – ügyis megmurdel hamarost, nem?

– És a kis unokám? – fakadt ki a papa – tudja maga, mi pénz kellett tavaly is az iskolaköpenyére?!

A Pisti rám sandított, és – úgy látszik – az én magas iskoláztatási költségeim meggyőzték. Meg hát a barátom is

volt végső soron. Belegyezett, hogy az első egybillió forintot hatvan-negyven százalékban osztozzanak (a nagypapám javára).

– A többit maj' megbeszéjjük – mondta fenyegető hangon a Pisti, mert azért láthatóan nem nyugodott bele abba, hogy őt így kisemmizzék.

A fentebb leírt történelmi megbeszélés az én életemet is megkavarta. Már minden elő volt készítve, a nyaraláshoz – a Lajcsi megfonta az új ostorom –, de nem maradhattam azonnal Sárlakon. Vissza kellett utaznom Fészkesfehérvárra, hogy vonat-fordultával vigyem a Pistinek a szakanyagot. Vittem is! Első kanyarban az Ezermester című hetilap három évfolyamát egybekötve. (Olyan nehéz volt, mint a dög!) A Sinpisti az egészet részletesen áttanulmányozta, de egy büdös szót sem talált benne a perpetuum mobile-ről. Viszont számos hasznos tanácsot olvashatott arra vonatkozóan (például), hogy miképpen kell olyan szerkezetet szerkeszteni, amelyik automatikusan kinyitja a bambisüveget. Vagy olyan könyvespolcot csinálni, amelyik a falba süllyeszthető. Ennél fogva csak kevés – vagy egyáltalán semennyi – helyet foglal. Tudni kell ehhez, hogy a Pisti alig – vagy egyáltalán nem – ivott Bambit. Ugyanakkor három könyve volt neki, mint mindenkinek Sárlakon. (Ahogyan azt már elmeséltem.) Nem is csodálom, hogy dühös lett a nagypapára! (A Sinpisti.) Ezért üzent az Andor nagybátyámmal, aki az egészből egy mukkot sem értett:

– Csak annyit mongy az öregnek, hogy küggye az örökön mozogó tervit, érted?

– Nem értem, de mondom neki – bólogatott az Andor. – Micsoda? Örökön mozogó?

– A' há'!

A nagypapa meg visszaüzent, hogy „az alapoknál kell kezdeni, a bakter legyen türelemmel”. Akkor a Sinpisti be-

utazott maga a városba, és személyesen kereste fel az nagyapámat. Anyukám majdnem elájult, amikor a másodosztályú pályafelvigyázót meglátta az ajtóban. Azt hitte, velem történt valami katasztrófa, mert a Pisti olyan szomorú volt, mintha egy tömegszerencsétlenség helyszínéről érkezett volna. Amikor aztán édesanyám megtudta, hogy az örökmozgó ügyében jött a sárlaki vasút első számú embere, lemondóan sóhajtott. És csinált nekik – a papának meg a Psitinek – brómos teát, mert az állítólag az nyugtat. (Máskülönben, ő maga is ivott belőle. Apukám viszont nem. Ő annyira kikészült már az örökmozgótól, hogy amikor szóba került, egy korty sem ment le a torkán. Esetleg egy kis pálinka...)

– Az a baj – magyarázta a bakter barátom –, hogy lefoglaltam a Kallóék egyik szép szántóját. Mondtam nekijük, hogy nemsoká' úgyis dűni fog a pénz, nyugoggyanak meg.

De a Kallóék nem nyugodtak meg. Földhözragadt módon ragaszkodtak a konkrét fizetéshez, és nem akartak megelégedni egy paksaméta világraszóló tervvel. (Értik ezt?) Mindenesetre, a nagypapa megszánta a Sinpistit. Egy bilikék nejlonzacskóban átnyújtotta neki a tervrajzokat. (Kábé négykilónyit.) Hősünk még aznap nekiállt a megvalósításhoz. Tudálékos mosollyal járkált le-föl a faluban, a Kallóéknak alig akart köszönni. Egész éjszaka fűrt-faragott, nappal meg rajzolt. Ez ment egy hétig. Akkor aztán csak egy nagy robbanás rázta meg Sárlak éjszakai csendjét. A Pisti majdnem kirepült az ablakon. Amikor a doktor Kondor kötözgette a fejét, csak annyit motyogott – többször is – maga elé, hogy „pedig annak mozogni kő, na!”

Sajnos, nem számolhatok be jó hírekről. A föld, az a szép szántó soha nem lett a Pistié. Az iskolaköpenyeimet is az anyukám vette meg még hosszú-hosszú időn át. Csak a nagypapa dorgált engem állandóan:

– Micsoda egy embert komendáltál te nekem. Nem bírta megcsinálni, pedig mindent pontosan megrajzoltam neki!

Negyedik nekifutás

Rögvalóság

Mottó:

„Fáj a szívem,
Jaj, de nagyon beteg.
Orvoshoz én
Vele úgyse' megyek
Kibírom én,
Akárhogy' is fáj: az én szívem!”
(A Sinpisti nótája)

Avagy: A Tollattila esete a Firnicz Mártival

Az tényleg szörnyű volt. Amikor a Sinpisti bátyja, a Tollattila visszatért a faluba. Az Attila eredetileg is azért menekült el a Sárلاكról, mert fel akarták akasztani. Egyszerűen kikészítette a népek idegeit. Aztán, amikor annyira forró lett a lába alatt a talaj, hogy már égette a talpát, muszáj volt mennie neki. Végül is nem járt rosszul. Beállt tollasnak, aztán teleszedte magát pénzzel. Ez annál is nagyobb csoda volt, mivel a tollszakmában a romák vitték a prímet. A tollasok legnagyobbjai mind közülük kerültek ki. A Tollattila mégis beverekedte magát közējük. A szó legeslegszorosabb értelmében verekedte. A Kolompár családban olyan elismerést váltott ki magának, hogy majdnem vajdának is megválasztották, ami a romáknál olyan, mint Sárلاكon a Kalló Józsi bácsi volt. Ő találta fel azt a zseniális módszert, hogy miképpen kell kacsatollat libatollnak eladni. Az előző (a kacsatoll) két nap után belebűdösödött az ágyneműbe, a második akár száz évig is bírta. Feltéve persze, ha csak alvásra használták a párnát. A találmány lényegét titok övezte, a Tollattila még ebben is megelőzte a korát. Hogy elejét vette az ipari kémkedésnek. Az egész tollas szakmát megreformálta. Onnantól az volt a munka lényege, hogy ki mennyire bír gyorsan elmenekülni a környékről. Ezt az Attila a tökélyre vitte! Mert egy Volga típusú személygépkocsit is vett a sok pénzből. Úgyhogy nagyobb sikernek számított a karrierje, mint az Andor nagybátyámnak. Pedig az megjárta Amerikát is. (Meg amúgy is: megjárta mindenben.)

Szóval megjelent a Sinpisti testvére, azt mondta a Vili bácsinak, hogy „ácsi!”. Azzal nekikezdett mulatni.

– Épphogy szusszanok egy kicsit – mondta, aztán három

napig táncolt meg ordított. (És fizetett mindenkinek, aki meg merte közelíteni.) Fölpattant egy székre, és ezt kiabálta:

„Rúg a Rigó, verje devla,
Nem ízlik a kemény széna.
Ha rára kom az istrángot, szétrúgja.

De, ha rummal megítatom,
A kordéba befogatom,
Úgyis tudja:
Bedzsalunk a csárdába.

Hej Rigó, Rigó, sárga csikó,
Megittuk a zab árát.
Hej Rigó, Rigó, részeges ló,
Együtt látjuk a kárát.

És amitől az egész falu rettegett, bekövetkezett. A Tollattila kijött a Vili bácsitól, elment a Sinpistihez (aki éppen szolgálatban volt) és azt mondta neki:

– Ecsém, meggyüttem! Hogy csupidázlak! (Csókollak, cigányul.)

– Ettű tartottam – örült meg a testvér, a kisebbik.

– Hát nem kamázol? – hökkent meg az Attila. (Nem szeretsz?)

– De. Mint varjú a rohadat tökököt.

Így talált egymásra megint a két testvér. Közben a Sinpisti meg attól rinyált (tartott), hogy a Tollattila átveszi tőle a bakterságot. De ez nem volt alapos félelem, az Attilának ugyanis esze ágában sem volt dolgozni. Még annyit se, amennyit egy sárlaki bakternek kellett. (Volna.)

A Sinpisti bátyja bevette magát a Vili bácsi intézményébe. Sokszor ott is aludt. Nem kizárt, hogy éppen az Emikével.

Ugyanakkor beállt kártyázni, mert egy időre felhagyni szándékozott a tollszakmával. A hivatalos szervek ugyanis élénken érdeklődtek akkoriban a tevékenysége iránt.

Irigy és gonosz természetű emberek elkezdtek híresztelni, hogy a Tollattila csal a kártyán, de ez nem volt igaz. Persze apró túsúrásokkal vagy körömnnyomokkal megjelölgette olykor a lapokat, de ez legfeljebb csak őt, magát zavarhatta volna. Merthogy rajta kívül a világon senki észre nem vette. Jellemző egyébként a Tollattila felelősségteljes gondolkodására az az eszme, amelyet a trükkjei mellé eskábált: „Mégse' bízhatom a pénzemet a vakszerencsére!”. Különben, az Attila rendes ember volt, nehogy azt higgyék, hogy nem. Csak az átutazókat, meg a kajtoriakat fosztotta ki, sárlakit soha.

Kitalálták egy alkalommal a gyanakvó természetű kártyások, hogy minden egyes partit bontatlan paklival játszanak. De a kis csomagocskák csak a celofán tekintetében – és látszólag – voltak bontatlanok. Az Attila ugyanis különösen gyümölcsöző megállapodásra jutott a fészkes-fehérvári trafikossal. Aki attól kezdve már megjelölt, ám gondosan visszacsomagolt paklikat kezdett árusítani. Mindaddig, amíg – valami fatális véletlen folytán – eltörött neki a lába. (A trafikosnak, tudniillik.) Tisztán egészségügyi okai voltak tehát annak, hogy a fehévári trafikból eltűntek a megjelölt kártyák.

Ezzel egyidejűleg elkezdtek fogatkozni a kártyapartnererek is. Mert az egész Sárgócban elterjedt, hogy az Attilának micsoda különleges szerencséje van. (A tollazásban, a nőknél meg a kártyázásban is. Különös, nem?) Lényeg, hogy a népek nem akarták többé a pénzüket a Tollattila vakszerencséjére bízni.

Akkor a hősünk emberei kezdtek el járkálni a környékbeli falvakba, hogy partnereket hajtsanak fel az Attilának. Persze ezek az üzelmek sem maradhattak sokáig titokban a

rendőrség előtt. Egyszer például maga a sárkaszási körzeti megbízott vesztette el az egész havi fizetését a Vili bácsi kocsmájában.

Bátran összefoglalhatjuk tehát úgy, hogy a mi emberünk boldog ember volt. Sok pénze volt neki, és szerették a lányok. (Meg a testvére, a Sinpisti is.)

De hát – mint tudjuk – a fák nem nőnek az évig!

A Tollattila sikersorozatának is szükségszerűen véget kellett érni. Meg kellett neki ugyanis nőszülni.

Elmesélem, hogy miért.

– Hinnye, a vakapámra, mulassunk – rikkantott a Sinpisti testvére rövid (48 órai) kártyázást követően. És ennek a bejelentésnek minden sárlaki (férfi) örült. Azt jelentette ugyanis, hogy lehet ingyen inni. A Tollattillát nem lehetett zsugorisággal vádolni. Abból az egyszerű okból kifolyólag, hogy egyáltalán nem költött semmire pénzt. Ezzel szemben Sárgóc és környéke valamennyi kocsmájának valamennyi törzsközönsége tartozott neki, beleértve a kocsmárosokat is. Aztán amikor az Attila – jó hosszú türelmi idő után – végképp elveszettnek látta a pénzét, elindult néhány mindenre elszánt cimborával mulatni. Szerte a Sárvidéken.

Számszerűen már nem lehet pontosan felidézni, hogy pirkadatra hány búcsús (beleszámítva a lányokat is) csapódott a sárlaki népekhez, annyi bizonyos, hogy a végére megtöltötték a vásárteret. A Tollattila játékszenvedélye nem ismert határokat. Akkor éppen azt találta ki, hogy a lányok (túlnyomó többségben a búcsúsok) üljenek fel az amúgy a gyerekek számára rendszeresített körhintára. A Kolompár Géza bácsi megindította (a második zárlat után) a szerkezetet, és minden lány azzal a fiúval volt köteles puszit váltani, aki előtt megállt a kis ló, vagy éppen a Donald kacsa. Ez kábé egy élő rulett volt. A végered-

ménnyel mindenki elégedett volt, különösen az Attila. Merthogy őelőtte – egy félszárnyú angyalon – éppen a Firnicz Márti állt meg.

Ez volt a baj. Mert – amint utóbb bebizonyosodott – a Tollatlilának ezt a szívbeli ügyet nem szabadott volna a vakszerencsére bízni. Pláne, hogy tovább mentek a puszkodásnál, ami nem is volt belekombinálva az események sodrába.

Hogy mi történt az Attila meg a Márti között a bokorban, azt csak sejteni lehet. Az azonban már teljesen bizonyos, hogy megrészegülve tértek meg újfent a Vili bácsi támaszpontjára. (Nem a mérhetetlen mennyiségű pálinkától voltak csak megrészegülve: hanem a szerelem lángjától is. Bár, attól inkább megégni lehet, de ezt most ne firtassuk.) Legyen elég annyi, hogy együtt kezdtek bele a nótába, amihez aztán a teljes sárlaki törzsközönség csatlakozott a Varga Vilmoossal meg a Varga Emíliával egyetemben:

„Fáj a szívem,
Jaj, de nagyon beteg.
Orvoshoz én
Vele úgyse' megyek.
Kibírom én, akárhogy is fáj: az én szívem!”

Lényeg, hogy ez az egész eleinte nem látszott baljós-
latúnak. Inkább szép lányregénybe gondolta volna az em-
ber. De nem addig a! Mert amint véget ért a nótázgatás, az
Attila belefogott az újabb kártyapartiba. (Aludni nem szo-
kott egyáltalán. A Sinpisti mondogatta is neki, hogy „meg-
gebedsz ecce e ebbe a sok mulatozásba!”)

Eddig az események a szokványos mederben csordog-
áltak. A kanyar ott következett be, hogy kiderült – vagy

kiderítették? –, hogy a Márta terhes. Ezt a lehető legbiztosabb forrásból tudtam: a Stabilt mondta.

A Firnicz Márta ezt (ezt a terhességet) elmagyarázta a Tollattilának is, de az csak nevetett. Nem akart bedőlni egy ilyen ócska trükknek.

– Hát hülye vagyok én? – tette fel a kérdést, de csak inkább úgy költőien, mert az mindenki előtt nyilvánvaló volt, hogy a Tollattila nem hülye.

Pedig akkor az volt!

Merthogy elég soká volt távol Sárlaktól, így nem tudhatta szegény azt, amit minden épelméjű ember tudott. Azt ugyanis, hogy a Firnicz Márta apukáját nemrégiben kinevezték járási tanácselnöknek. (Az Isten után a harmadik poszt. A második a Kalló Józsi bácsi.) Igaz ugyan, hogy pont olyan fekete Volgával közlekedett az öreg Firnicz is, mint az Attila, csak neki le volt függönyözve az ablaka. Meg volt az autóhoz szolgálati sofőrje is. Ezt nem bírta átlátni a Tollattila. Úgyhogy – finoman szólva – meglepődött, amikor a Vili bácsi harcálláspontján megjelent egy jelentéktelen külsejű manus, és azt adta elő neki, hogy:

– A járási titkárságrú gyüttem. A Firnicz elvtárs üzeni, hogy mennyen be hozzája.

– Azt' minek mennék? – hetykélkedett a szegény Attila.

– Hogy az esküvőri megállapodjanak – szögezte le a küldönc spártai tömörséggel.

Egy ideig – talán három napig – erre a megbeszélésre nem kerülhetett sor. Addig ugyanis a mi hősünk ijedtében nem bírt kijózanodni. Az Attila az esküvő fogalmát csak elvontan és szótárilag ismerte. El sem tudta képzelni, hogy egyszer maga is belekeveredik ilyesmibe.

– Esküvő, a devla rágja meg – hüledezett egyre elkese-redettebben – milyen lehet az, hogy esküvő?!

Viszont nem lehetett sokáig tanakodni. Mondjuk, a Tollattila még tanakodott volna, de megint megjelent a manus. Akiről kiderült, hogy a Firnicz József elvtárs sofőrje. (Csak eddig nem lehetett látni az autó függönyei miatt). És ez az ember közölte az Attilával, hogy „most pedig velem gyün”. És akkor az Attila meg ment.

Ellentmondásos legendák terjengnek arról, hogy a járási titkárságon mi is történt. A Pandora néni szerint az öreg Firnicz közölte a Tollattilával, hogy a legcsekélyebb ellenállás esetén nemcsak magát a vőlegényt, de az egész bakterházat is elsöpöri a föld színéről. Sinpististől, mindenestől. Valamint – esetleg, ha szükséges – kivereti az Attila valamennyi szép, fehér fogát.

A Mészáros Tibi viszont határozottan állítja, hogy nem volt szükség a fenyegetőzésre. Attól a szent perctől kezdve ugyanis, hogy az Attila tisztába jött a hozomány nagyságával, megszűnt ellenállni. De nem is ez a lényeg: az ország egyik legnagyobb tollas szakembere egyszerűen lelkileg nem bírta megbarátkozni a házasság gondolatával. Hiába vigasztalta a Sinpisti is, hogy „csak bele kő gyünni, azt akkó mán jó!”. (Mármint a házasságba.) Ez a Tollattillát egyáltalán nem nyugtatta meg. Meg nem is akart „belegyünni” se, meg egyáltalán, ez az egész... Brrr, belegondolni is rossz. Az Attila pedig még az ivást is abba hagyta. Mondta is rögtön a Stabil: „Ezt elviszi az ideg!”.

Azon a szép magasztos napon, amikor – úgymond – a menyegző volt, összesereglett az egész Firnicz család. Továbbá a Sinpisti. (Esküdni mernék, hogy kitalálják, ki volt a vasutasok és a tollszakma részéről a tanú. Úgy van! A Stabil.) Szóval, így együtt voltak szépen. Csak a Tollattila hiányzott. Eltűnt! Sokáig úgy nézett ki, hogy mindörökre. Maga a Firnicz József elvtárs indult személyesen a keresésére.

Na, meglett a vőlegény. Tudják, hol? A Kallóék góréjába

vette be magát, mélyen a kukoricák meg az egerek közé. Ez volt a (második) balszerencséje az Attilának ebben a házassági ügyben. (Az első ugyebár, maga a Firnicz család.) Merthogy az öreg Firnicz magát a Kalló papát hívta segítségül. Ő meg a létező legnagyobb hatalom volt, akit még a Tollattila is elismert.

– Gyere ki te ganyé – szögezte le a Kalló Józsi bácsi –, azt házasoggyá megfele.

Akkor már érezte a boldog (?) vőlegény, hogy Sárlak egyesített haragja elsöpöri az ő gyenge kis ellenállását. Úgy is lett! Előmászott szegény a góréból, leporolta magáról a kukoricaháncsot, azt ment esküdni. Ahogy az a nagykönyvben meg van írva.

– Ilyen szép és boldog párt még nem is láttam – áradozott a Stabil, amikor a Firnicz néni segédletével szeletelni kezdte az ünnepi tortát.

És milyen igaza volt neki!

ÚTMUTATÓ V.

(Szociográfia – alulnézetből. Plusz: nyelvészet.)

Sárlak – mint már említettem volt – mindenben megelőzte a korát. Például az állam és az egyház szétválasztásának régi és magasztos eszméjét pillanatok alatt átültette a gyakorlatba. Megmondom, miért. A Plébános úr állott ugyanis a sárlaki társadalmi ranglétra legfelsőbb fokán. (Vele állott a Magduska néni, de csak társutasként.) A Plébános úr tekintélyét semmi sem bírta kikezdeni. Pedig a Pandora néni is, meg a doktor Kondor is megpróbálta nemegyszer. Hogy a többiekről ne is beszéljünk.

Ugyanakkor volt egy megfellebbezhetetlen földi tekintély is: a Kalló Józsi bácsi. Marha nagy diktátor (tudják, aki

bárkivel szemétkedhet) válhatott volna belőle, ha olyan a természete. Az volt a sárlakiak óriási szerencséje, hogy a Józsi bácsit kenyérre lehetett volna kenni, ha vajból lett volna. (A szíve különben biztosan abból volt.) Mondjuk, ha verekedés tört ki a Kultúrban vagy a Vili bácsi italboltjában, a Kalló papa csak annyit mondott, hogy „ne izéjzatok mán!”. Azt akkor mindenki lenyugodott. Gazdag is volt az öreg, meg majdnem két méter magas. Mégsem hallotta soha senki kiabálni, de még a hangját fölemelni sem. Ha káromkodott, azt is csak normálisan mondta. És még volt annyi esze is, hogy a Plébános úr ügyeibe nem ártotta bele magát. És viszont: a pap sem beszélt bele a Kalló bácsi ügyeibe.

– Ami az égbe van, az a pap dóga, ami meg nálunk, Sárlakon, az meg az enyém – szokta mondogatni a Kalló Józsi bácsi.

A kettőt csak a javasasszonyok meg a boszorkányok – így például a Pandora néni – szokták összekeverni. Volt is belőle lárma mindig. Szóval: ezáltal – a Plébános úr meg a Kalló bácsi bölcsessége által – vált ketté az én falumban az állam és az egyház.

Apropó, állam. Volt ugyebár egy körzeti megbízott meg egy párttitkár. Elvileg ezek lettek volna hivatottak képviselni a tényleges hatalmat, de erre nem voltak berendezkedve. A körzeti megbízottat – ha jól gondolok vissza, Szarka Géának hívták – a Kalló Józsi bácsi tanította meg nyulat fogni (meg még egy csomó másra), a párttitkár posztját meg senki nem akarta vállalni. Az ifjabbak kedvéért mondom. Akkoriban csak egy párt volt – nem ilyen sok, mint most – és az meg azt hirdette, hogy mindenki egyenlő. (Kommunizmusnak hívták ezt az izét, ha jól emlékszem.) Ekkora marhaságot persze, hogy nem akartak bevenni a sárlakiak, nem ejtették azokat a fejükre. Ebből adódóan aztán nem akart senki párttitkár lenni. Viszont

muszáj volt mégis valakinek, mert egy naplóba kötelező volt beírni, hogy ki a kommunizmus képviselője Sárلاكon. Biztos vagyok benne, hogy már meg sem lepődnek: mindenki a Stabilra gondolt. Öt pont olyannak tartották, mint ezt a kommunizmust, vagy mit.

Persze a szegény Stabil ellenkezett, nem volt az bolond, de a Kalló Józsi bácsi mondta neki, hogy „te lesző a titkár!”. Így lett ő. Annyi könnyebbséget kapott, hogy havonta egyszer – amikor kitöltötték a pártnaplót – berúghatott ingyen a Vili bácsinál. Ennyit megért mindenkinek az eszme, az egyenlőség eszméje.

A falu többi népe meg csak úgy volt.

Persze voltak különcök, mint mindenütt a világon. Emlékeznek még biztos a Halápi Tutira. Na, ő például a Trabantjával egy külön fejezet volt fatornyos kis falumban. Az az egyetlen autó állandó balesetveszély volt, már addig mentek a dolgok, hogy a körzeti megbízottat be akarták íratni egy közlekedési szaktanfolyamra. El is ment rá, de amikor elfogyott a házikolbásza hazautazott. (Mindenkinek megértette, hogy igaza volt neki.)

Aztán hülyének ott volt még a Kanász Tibi. Illetve nem volt egészen kanász. Nem viselhetett rendes ostort, meg saját terelőkutyája se volt neki, de azért félig-meddig mégis elfogadták tényleges kanásznak. Na, ez a Tibi gyerek – nem a Mészáros Tibi, hanem a Kanász –, ez találta fel az üdvöz legyet! Tudják, van ez az ima, hogy „Üdvöz légy' Mária...” Ebből következett ki, hogy létezik egy különleges légyfajta, az üdvöz. Olyan, mint a rendes házi légy, csak templomokban szokott lenni.

Másik vadhajtás az én Andor nagybátyám volt. (Ne higgyék, hogy dicsekszek vagy ilyesmi, de tényleg így volt.) Ő ugyebár megjárta Amerikát. Amit pontosan úgy nem akartak elhinni neki a sárlakiak, mint ahogyan kételkedtek a holdra szállásban is.

– Nem látod, hogy úgy van vetítve, annyuk?! – mondta a Kalló Józsi bácsi, amikor a nagy úrbéli eseményt nézte a tévében.

– Bármit odavetíthetnek, nem? – tette még hozzá. (Milyen igaza volt neki! De milyen igaza!)

Mindegy, azért igazából senki sem merte megkérdőjelezni az Andor amerikai utazását. Hisz' a saját szemükkel látták a rágógumit, meg a Frédit és a Bénit. Később még azt is megmondta az Andor, hogy van a „bitlisz” (Beatles) nevű zenekar, és úgy van nekik nyírva a hajuk, mint a bolondgomba.

– Előbb-utóbb itt is így lesz – fenyegetőzött az Andor nagybátyám, de mindenki csak nevetett, főleg a Gedeon bácsi.

Annál nagyobb volt a rémület, amikor ezeket a bitliszeket meglátták a népek a dimenziós pénztárcákon. (A kacsintós nők helyett.) Akkor kezdték elhinni, hogy a nagybátyám mégsem teljesen a levegőbe beszél. Lehet, hogy tényleg járt Amerikában. Különbön honnan a csudából tudhatna ezekről a mithiszekről, vagy kikről?

Úgy látom, nem felejtettem ki senkit. Senki fontosat. Ja! De igen. A Kálnoki Béla is egy különös ember volt. Az oroszokkal üzletelt.

Megint csak az ifjabb korosztály kedvéért magyarázom. Egy időben orosz katonák szoktak lakni Magyarországon. Elsősorban azzal a céllal, hogy a seregből lopott gázolajat, ruhát, konzervet, bakancsot, bicskát, fegyvert meg mindent elcseréljenek – egyebek közt Sárlak népével – pálinkára. (Legrosszabb esetben borra. Azzal csak az volt a baj, hogy egy orosz katonának nem volt elég egy marmonkanna bor se ahhoz, hogy berúgjon.) Ezt a tényállást aknázták ki a mi Bélánk. Még egy barátja is volt neki az orosz hadseregben, a Dimitrij. Azzal szokott a legjobban üzletelni. Egészen addig, amíg össze nem vesztek. Az úgy volt, hogy a Béla meg a Dimitrij mentek a Büdöske partján,

és találtak egy üveg szilvapálinkát. (Valaki biztos elrejtette, csak nem jól.) Egy darabig vitakoztak a felek, hogy kié a pálinka, de aztán úgy döntöttek, hogy megisszák ketten.

– Inkább cseréljük be – javasolta a Béla – több hasznot bírunk kihúzni belőle. (Orosz-magyar vegyes nyelven, valamint és elsősorban kézzel-lábbal beszélgettek.)

A Dimitrij nem akart belemenni a bonyodalomba, de igazából a Kálnoki Béla is szomjas volt. Akkor találta ki – a Béla –, hogy elrejtje a háta mögött az egyik kezében az üveget. És ha az orosz barátja eltalálja, hogy melyik kezében van a pálinka, akkor megisszák. Ha meg nem találja el, akkor becserélik. Úgy is lett.

A Kálnoki Béla elrejtette a háta mögött az üveget, azt a Dimirrij meg azt mondta, hogy: bal! (Ennyit még tudott magyarul, hisz' vagy tíz éve állomásozott Sárlak határában. Ideiglenesen.)

– Szóval, bal? – kérdezet mérgesen a Béla.

Aztán megdorgálta a barátját:

– Gondúkozz Dimitrij, gondúkozz! – kiabálta, miközben a mutatójával a halántékára bökött. Többször is. Ezen rágott be az orosz – szerintem, joggal – így szakadt vége annak a gyümölcsöző üzleti kapcsolatnak.

Hát, körülbelül ez volt Sárlak népe. Meg a Nagyi.

Fordítsuk – csak egy pillanatra! – komolyra a szót. Ezek az emberek rettenetesen sokat dolgoztak. Ahogy a mondás is szól: látástól vakulásig. Legtöbbjüknek a puszta létfenntartás is komoly gondot okozott. Úgyhogy amikor megpróbálok viccelődni rajtuk – velük – eszem ágában sincs megbántani őket vagy az emléküket. Mindössze arról van szó, hogy igyekszem a dolgok humoros oldalát nézni és láttatni. Pedig Sárlak népének élete javarészt egyáltalán nem volt humoros.

Álljon tehát most utólag itt az a mondat, amelyik kimaradt a könyv elején az ajánlásból:

Tisztelet Sárlak minden becsületes lakójának, tisztelet a vidék népének! A maiaknak is!

Őszinte nagyrabecsüléssel: S.K.

Ötödik nekifutás

Harccal a vasút felé!

Mottó:

„Egyszer megy, egyszer nem. Nehéz az élete, azt hiszem.”
(Kocsmáros Vili bácsi)

Biztos maguk is ismernek olyan embereket. Na..., tudják! Olyanokat, akik a konkrét munkájukat nem végzik ugyan el, ám *általánosságban* óriási nagy tanárai a szakmájuknak. Teszem azt, adva van egy cipész, aki nem tud (nem akaródzik neki) egy rendes talpalást megcsinálni, de azonnal szakszerű magyarázatot mond, hogy mit kellene csinálni a cipőgyár vezetőinek ahhoz, hogy jobb minőségű lábbeliket bírjanak készíteni. Ilyen *elméleti* szakember volt a vasútban a Sinpisti. Igaz, a sorompót nem húzkodta, a vonatokat (azt a kettőt-hármat) rendszeresen átaludta, viszont stratégiában ott volt az esze nagyon. Még szaklapot is járattott. Azt hiszem, az volt a címe, hogy „Sínen vagyunk”. Kis mozdony-modelleket fabrikált a baktertoronyban akácfából. Hatalmas térképeket szerzett be Magyarország vasúthálózatáról. Átrajzolta az egészet, mondván, hogy sokkal jobb rendszert bírna kidolgozni. Ha hagynák. Akkor volt legjobban az elemében, amikor a tévében látta, hogy valahol – egy messzi országban – kisiklott egy vonat. Olyankor rögtön elrohant, hogy a katasztrófa okáról tájékoztassa a sárlakiakat. (Akiket, persze ez egyáltalán nem érdekelt.) Emlékezetes akciója volt a Pistinek, amikor egy francia vonatbaleset körülményeit éjjel háromkor akarta elmagyaráznia a Pandora néninek. (Kissé italos állapotban, az igaz, de akkor is.)

– Rád hozom a rontást – sziszegett a boszorkány, amikor az ablakon végre kidugta az éjjeli kendő alá rejtett, álmos fejét.

– Maga is meg akar nyuvadni, mi? – ordította a Pisti, de alig lehetett hallani, mert a falu kutyái egyfolytában és párhuzamosan ugattak. (Idegesek voltak a Sinpistire.)

– Tudom én, mit kő csinányi – lihegett a Pandora néni –, áldást mondok mindig a kalauzokra, nekem nem lehet bajom a vonattal!

– Ne a kalauzokat kivételezze – tájékoztatott szakma egyik legnagyobbja – hanem a bakterokra figyeljen! Azok a kulcsa az egész vasútnak!

Ezt magyarázta a Pisti, kár, hogy az ugatástól egyáltalán nem lehetett hallani belőle semmit.

A Sinpisti pályája akkor ért a csúcsára, amikor Budakajtoron megbicsaklott egy szerelvény, azt valami savas lötyt borult ki az árokba az egyik tartálykocsiból. A Pisti akkor tényleg nagyon boldog volt.

– Riadó! – ordította, hogy végleg rám hozta frászt – teljes harckészültség, menetfelszerelés, mentőmellény!

Sajnos, nekem mellényem (legalábbis ilyen mentő) nem volt. Legfeljebb mentő ötletem, de arra a Sinpisti nem volt kíváncsi. Pedig kár. Mert az ötlet különben az volt, hogy hagyjuk a kujtori savat a fenébe. Nem a mi ügyünk. Ráadásul, nem nagy veszteség, ha néhány kurafi, onnan szomszédból beleszagol a savba. Megtudja, mi fán terem a vasúti szakma. De a barátom sokkal lelkiismeretesebb volt. Hagyta az évszázados ellentéteket a két falu között, és rohantunk megmenteni Budakajtor lakosságát a savmérgezéstől. Én magam az ostoromat vittem mentőfelszerelésnek. Gondoltam, az is valami.

Mire átértünk a szomszédos faluba, már kitört a pánik. Nem is csoda! Vagy másfél négyzetméteren füstölgött az árokban kókadozó fű. A kujtori bakter meg adta a mentési utasításokat:

– Segítség! Vigyázzanak, emberek!

Azok meg vigyáztak. Körülállták a gőzölgő savat, megpróbálták ráolvasással menteni a katasztrófahelyzetet. Akkor aztán megérkeztek a fészkesfehérvári elhárítók is. Egy ilyen negyvenkilós, szemüveges manus volt a parancsnokuk, mégis sokkal határozottabb volt, mint a helyi bakter. (Hiába, na. A szakmai felkészültség!) A fehérvári főnök azonnal a tettek – meg a helyi Kossuth téesz – mezejére lépett. Onnan ordította, hogy:

– Segítség! Vigyázzanak, emberek!

Egyedül a Sinpisti állt a vártán.

– Hozzanak homokot! – ordította teli torokból.

Az volt a koncepciója, hogy betakarják a savat, azt akkor megmenekülhetünk. (Különben, mindenkinek annyi.) Csakhogy senki nem mozdult. A Pisti erre maga vette kézbe az irányítást. Meg egy rozsdás vödröt. Tényleg kerített valahonnan egy kis homokot. Rászórta a savra, ami ettől még sokkal jobban füstölgött. De legalább szakmailag megvoltunk mentve. Az akció végeztével – amikor már lehetett tudni, hogy megmenekülünk – a Sinpisti bekerítette a katasztrófa sújtotta övezetett. Négy botot szúrt le a mezőre, azt körbemadzagolta.

– Nehogy nekem oda merjenek menni! – fenyegette meg a kujtoriákat – halálos veszedelemben vannak. Meg amúgy is, meg kő várni a bizoccságot. Hogy kivizsgálják az ügyet.

Két vagy három hétig kókadottak a botok a téesz mezején, aztán valaki – nyilván egy tájékozatlan idegen – kihúzkodta az egész hóbelevancot. A bizottság meg sose jött ki vizsgálni, pedig a Pisti legalább egy tucat jelentést írt a katasztrófáról. Meg tíz napon át SOS jeleket adott le a fészkesfehérvári vasúti igazgatóságra. Amikor már annyira lenyugodott (a Sinpisti meg a helyzet), hogy képes volt az összefüggő gondolkozásra, elemző cikket írt az újságba, a Sínen vagyunk-ba. Állítólag le is közölték a szakszerű, tárgyilagos és előremutató cikket, csak pont azt a példányt nem kaptuk meg. Amelyikben a barátom katasztrófa elleni elemzése volt (lett volna) olvasható. Mindenesetre a Sinpisti kapott egy életmentő érdemérmet (bronz fokozat). Gondolom, az illetékesek megunták az állandó SOS-ezést. Meg a jelentéseket.

Lényeg, hogy a sárlaki bakter ettől az esettől új életre kelt. Visszatért belé a lendület, újult erővel vágott bele a magyarországi vasúti viszonyok megreformálásába. (Mond-

juk, a sorompót továbbra sem húzkodta fölöslegesen. Ő arra a szintre már nem ereszkedhetett le. Egy bronz-medállal a mellén?!)

Nem győzöm magyarázni: a Sinpisti elemében volt, nagy idők voltak azok! Olyannyira nagyok, hogy nem is tudom, hol kezdjem, akkora volt a keveredés. Talán ott, hogy a Pisti már lógásztta a mellén az érdemrendet, de hivatalosan csak valami ünnepségen kapta meg. (Pénzzel együtt!) Az volt a fejléces meghívón, hogy a ceremónia Budapesten lesz, a Sinpistinek ott kell megjelenni a legfőbb MÁV-székházban. Hogy megmentette a Sárgóc majd' minden lakosának az életét. Mellékesen megjegyzem: eleinte csak néhány száz ember megmentéséről szóltak a fámák, aztán ez – az idő múlásával – felment több ezerre. Mi meg tudjuk, ugye, hogy másfél négyzetméter volt az egész savfolt. Na, mindegy.

– Szabadjegyem van énnékem az összes vonatra – magyarázta a másodosztályú pályafelügyelő, de senki nem értette, hogy mit akar ezzel.

Azt akarta, hogy ő, ha kell, akár ingyen is felmehet Pestre. Azért terjesztette ezt a hitet, mert neki már megvolt akkor a koncepciója. Kitesz magáért, gondolta a Pisti. És ki is tett! Lényegében megbeszélte a Halápi Tutival, hogy Trabanttal mennek a Fővárosba, hadd lássa a sok MÁV-igazgató, hogy Sárلاكon miféle népek vannak. Nem elég, hogy hősök – hogy megmentik a savtól a fél világot – hanem még autókáznak is. Ha éppen arra szottyan kedvük.

– Megmutassuk nékijjük, hogy velünk nem izé kodhatnak – magyarázta a Tuti, és valamilyen kifürkészhetetlen okból egy aprócska halálfejet pingált az autójára. (Tényleg alig volt nagyobb, mint egy valóságos fej.)

Közben meg több szálon is peregtek az események. Az egyik szál az volt, hogy a Sinpisti engem is meghívott a díjátadásra.

– Te városi sünpuruttya vagy – magyarázta a döntését a barátom – te fő bírod fogni az agyadna, hogy mit jelent városba fővenni egy bronzérmel.

Bocsánat, de megállni vagyok kénytelen. A puruttya a poronty – kicsiny állat, néha ember – kifejezésből ered. A sünpuruttya meg azt jelenti, hogy olyan kölyök, aki nem fél semmitől. Ha látnak majd egy kissünt, próbálják csak ki. Mielőtt összegömbölyödne, mérgesen fújtat az emberre.

Szóval ezért lettem én a megtisztelt meghívott. Városi nivoltomból fakadóan. Örültem, mint a rosseb. Mondtam is a Nagyinak, hogy:

– Menek a Tutivaa, mög azt a Sinpistivee Pestre az dijjéé!

A Nagyi először csak lesápadt, de akkor még ki tudta nyögni, hogy:

– Ótóvaa?!

– Ühüm – bólogattam büszkén.

Akkor a nagymamaám egy kicsit elájult, de hamar életre kelt. És azon nyomban megindult – végig porzott utána az összes sárlaki utca – a bakterházba. Hogy felelősségre vonja a barátomat, a Pistit. Én meg rohantam a Nagyi után, húzkodtam a szoknyáját, azt vonyítottam, mint a fába szorult féreg:

– Ne legyen rémütt, a Halápi bácsi megszeretee az ótót!

– Maj' pont a Tutivaa furikázóó te Pesten – borzongott a Nagyi, és egy pillanatra sem lassított a léptein.

Biztosnak látszott, hogy kikaparja a Sinpsiti szemeit, amint a baktertoronyba érünk. Hanem ott nagy meglepetés volt. Mert közben egy másik szálon is peregtek az események. (Megmondtam előre.) Az volt, hogy amióta a mi bakterunkból valódi hős lett, ragadtak rá a nők. Némelyek azt mondták – teljes rosszindulatból –, hogy azért, mert a Pisti hatalmas jutalmat kap, de én ezt nem hiszem. Az én barátom amúgy is szép ember volt, csak addig

valahogy ezt nem fedezték fel. Úgy százhatvan centi és negyven kiló volt a Pisti, és alig-alig sántított egy picit. Hát kell ennél több egy lánynak? Ugye, hogy nem. Ebből adódhatott aztán, hogy amikor a Nagyival a bűnös bűvőhelyére értünk, nagy dínomdánom ütötte meg a fülünket. Konkrétan:

„Nem ugrok és senkiért a Dunába,
Mégse' marad az én szívem magára.
Olyan lánynak, mint én vagyok,
Mindig lesz majd babája.
Több legénnyel cicázok én,
Mint amennyi hal van a vén Dunában.

Kend miatt se' megyek én a Dunának,
Nincsen olyan szerencséje magának.
Van még legény magán kívül,
Szebb is, jobb is a gáton:
Aki, hogyha szeretni kell,
Énmellettem nem alszik el az ágyon.”

Ezt hallottuk a Nagyival a baktertorony tövében. Meg azt, hogy a Tuti ordítja, hogy: „Azannya neki!”. A Sinpisti meg kontráz rá, hogy: „te aztán, Teca, te, azannya, haj!” (Ilyenek.) Ez a danolászás volt a nagy szerencsém – meg a Pistié is –, mert a nagymamám annyira meglepődött egy kis időre, hogy hirtelen elfelejtette, miért is jöttünk voltaképpen. (Kikaparni a bakter szemét.)

A szálak végképpen összegabalyodtak.

Felballagtunk a Nagyival a baktertoronyba, azt láttuk ám, hogy a Kolompár Teca táncol az asztalon. Illetve, bocsánat, nem Teca, hanem Terézia. Mert ezt mindig kikérte magának. Más kérdés, hogy csak ritkán kapta ki. Szóval, az egyik Kolompár lány – a száz-valamennyiből – ott ropta a furnér-

lemezzel meg csipketerítővel szépen letakart étkezési bútordarab tetején. (A Pisti nagyon adott a lakberendezésre. Volt neki például egy olyan falvédő – szép lila cérnával hímezve –, amelyiken ez állt: „Az én férjem csak a vizet issza. Nem is sírom a lányságom vissza.” Ez pont találó volt a Sinpisti bakterházába.)

Összegezzük a helyzetet, röviden, tárgyszerűen. Ott állt a Nagyi a baktortorony ajtájában (másfél emelet magasan), én meg mellette álltam és fogtam szoknyáját. A nagymamámnak tátva volt a szája, az enyém úgyszintén. A két pernahajder, a Sinpisti meg a Halápi Tuti táncra hasonlító vonaglásokat tettek a fűrészporral felszórt padlón, miközben ordibáltak. Ezzel egyidejűleg egy Kolompár Terézia nevezetű – sárlaki illetőségű – hajadon a bakter asztalán táncolt, 's amúgy mellékesen pedig egy borospoharat lóbált vadul. Azt már csak tényleg a végső bizonyosság miatt teszem hozzá, hogy Pisti szolgálatban volt, bár hétköznapi egyenruhában. (A Halápinak lobogott ide-oda a haja.)

Nem csodálom, hogy a nagymamám megkövült a látottaktól. Akkor találta meg önmagát egy kicsit, amikor a Tuti elkurjantotta magát, hogy:

– Innye, Nagyi! Igyék velünk ee-kiss borocskát!

Ettől az az áldott jó asszony lerogyott a bakterszékre, még szerencse, hogy volt szabad hely. Mert ugye, a férfinép táncolt, vagy valami olyasfélével foglalatoskodott. Odáig mentek a dolgok, hogy Nagyi meg azt mondta a Halápi gyerekeknek, hogy:

– Kínájjá meg, ha nem sajnállod-e!

– Kitűű, magátűű?! Sajnánáá a radai rosseb – erősítette meg a meghívást a Sinpisti is.

Azt mindjárt töltött is a Nagyinak. Nekem nem mert tölteni az a ganyé, annyira még nem ment el az esze. Aztán: alig hittem szememnek! Az én nagymamám egy hajtásra felhörpintette a bort, rettenetes idegállapotban lehetett

szegény. Pláne, ha beleszámolom, hogy micsoda egy bor volt az. A Sinpisti magántermése. Legalább a Varga Vili bácsitól hozták volna, de most már mindegy.

A Kolompár Teca is leugrott időközben az asztalról, de csak egy lélegzetvételnyi időre. Éppen annyira, hogy újra tölteni tudjon magának, meg legyen ideje neki kezét csókolni a Nagyinak! Ezt követően pattant vissza a régi helyére.

– Legalább, meztélláb ugránáá, te Teca, te! – dorgálta a hajadont a nagymamám, de már nem volt annyira mérges.

A körülmények lassan legyűrték az idegi ellenállását neki. (Nem csodálom!) Pedig a Terézián tényleg volt egy tutyinak a maradványa. Ebben az ütemben csordogáltak az események egy ideig. Míg nem – a Kolompár Teca – szelíd erőszakkal rávette a Nagyit, hogy énekeljen ő is. Azt akkor nekikezdték:

„Bál van a faluban,
Vígan vannak:
Én vagyok csak magányos, egyedül.
Mert a csalfa szíved,
Másnak adtad:
'S még a primás is neked hegedül.”

Na, gondoltam, ezek megbolondultak. Mégiscsak ráment a sav a fejükre, a Pistinek nem sikerült teljesen a mentési akciója. Akkor nyugodtam meg egy cseppet, amikor láttam, hogy a Nagyí végül is nem ugrik fel az asztalra. Pedig a Teca meg a fiúk kapacitálták nagyon. (Ha ez bekövetkezett volna, muszáj lettem volna szólni a doktor Kondornak. Legalább a Kolompár Teca is megtudta volna, hogy mi is az a szappanos gyomormosás.) Szerencsére, erre nem került sor, ám az eddig vidám történet ezen a ponton komor fordulatot vett. A nagymamámnak

ugyanis eszébe jutott, hogy tulajdonképpen mit is keresünk mi a baktertoronyban. A legnagyobb káosz kellős közepén.

– A zunokám nem mehet főő! – szakította félbe a Nagyi a danolászást minden átmenet nélkül.

– Hugyan, hogy nem?! – mérgesedett be a Sinpisti – há' hisz meghíttam, vagy mi.

– Allehet, hogy meghíttad, de nem hagyom megöletni a zunokám.

– Mán, mitűű őnénk meg? – csatlakozott a tiltakozókhoz a Halápi Tuti is. (Közben a Kolompár Teca lekászálódott az asztról, mert látta, hogy komolyra fordult a dolog. Csak halkán, magában dudorászott, hogy „...én vagyok csak magányos, egyedül”.)

A Nagyi végleges vétót szabott. Nem és nem. Már, hogy nem mehetek az ünnepségre. El is terjedt a faluban, hogy le vagyok tiltva a Pestre járkálásról. Hanem, a Sinpisti nem adta fel olyan könnyen. Tudta, hogy apukám – vagy anyukám – érkezik a hétvégén. Azért jöttek mindig, ha csak tudtak, hogy egy kis lelket öntsenek a Nagyiba. Meg, ha nem is jobb, de bármiféle belátásra bírjanak engem. Ezt használta ki a Pisti.

– Karcsi bátyám, Karcsi bátyám – ordította a Sinpisti, még amikor a vonat Budakajtoron járt – beszélhetnék magáva?

– Mondjad, Pistikáém – készségeskedett az apukám, mert még nem tudta, hogy miről van szó.

– Komoly a zügy, be kőne menni a házbavanottegy-kisborom – hadarta hirtelen a barátom, gondolta, így mindjárt más.

És igaza is lett neki. Apukám azzal jött el a bakterházból, hogy mehetek az ünnepségre. Nem akarom szaporítani a szót. Ez a csiki-csuki hosszasan folytatódott. Oda-vissza megszólaltak az összes támogatók és ellenzők. (A Pandora

néni például ellenezte: „Megeszi őket a rosseb, ami nem vóna baj, ha a Halápi gyerekről vóna csak szó, de a maga unokája, az azé mégis más izé.” A Tanítónő meg támogatta a menetelemet: „Hadd menjen csak, legalább tanul, önállósodik.”)

Erre a helyzetre mondta aztán a Kocsmáros Vili bácsi a legendássá vált mondatát. Azt, hogy: „Egyszer megy, egyszer nem. Nehéz az élete, azt hiszem.” Ez talán még ma is szállóige Sárlakon. Akkor mondták (mondják?), amikor nem tudtak zöldágra vergődni egy kérdés eldöntésében.

– Ne féccse a kölköt Rozika nénye – győzködte anyukámat a Sinpisti – én állok jól érte!

– Pont ez idegesít – borongott az anyukám, de végül a sors úgy hozta, hogy mentünk Budapestre.

Azt persze mélységes mély titokban kellett tartanunk, hogy a Kolompár Terézia is velünk tart. Mert ha ez – az események előtt – kitudódik, akkor biztos, hogy végünk van, mint a botnak. De nem tudódott ki. Azért, mert a Tecát a falu határán túl – már majdnem Budakajtoron – vettük be a kocsiba.

– Nem kő berosáni – kurjantott vidáman a Tuti – Pest uan, mintha sok Sárlak lenne egyberakva.

Ebben különben igaza is volt neki. Meg aztán, viszonylag könnyen beszélt, végig ott volt a keze ügyében a pálinkás demizson. Azzal a koncepcióval indultunk, hogy a Teca lesi a térképet, azt mondja, hogy merre hány méter. Jó ötlenek látszott. Azzal az apró szépséghibával, hogy a Terézia kisasszony éppen azok közé a Kolompár lányok közé tartozott, akik nem tudtak olvasni. A Tuti meg úgy gondolta, hogy a térkép nézegetéséhez nem is muszáj ismerni a betűket, hisz' elég, ha látja valaki a rajzot. Sajnos, ebben a Halápi gyerek tévedett, pedig amúgy nagyon ritkán esett hibába. Pedig nekünk határozott útvonalunk volt.

A Sinpisti kitalálta, hogy szakmailag a legmegfelelőbb, ha

megtekintjük Budapesten az úttörővasutat, továbbá a kéregvasutat. (A kis földalattit.)

– Arccal a vasút felé! – kiabálta a Pisti, hogy halljon a butykosok csörömpölésétől.

– Harccal? – rémült meg a Terézia, mert beható ismeretei voltak neki a mindennapos veréseket illetően.

– Nem bánt senki, ne rosájjá! – ordította a Halápi Tuti, de majdnem félrenyelte ettől a kortyot.

Mire ez tisztázódott, megérkeztünk a Fővárosba. Élve! A térkép nézegetését én vettem át a Kolompár lánytól, de hiába tudtam olvasni, annyi kesze-kusza vonal volt rajta, hogy belekeveredtem. Akkor a Pistinek támadt egy ötlete. Az volt neki az ötlete, hogy egy taxis majd elvezet bennünket az úttörővasúthoz. El kellett vetni. Fájó szívvel. Kiderült, hogy egész Sárlakon nincs annyi készpénz, mint amennyiért bennünket a személyszállító kisiparos felkალuzolt volna egy banga nagy hegyre. Nekivágtunk egyedül. (Illetve: négyen.) Próbáltunk kérdezősködni is, de a pestiek úgy megijedtek a Trabanton virító halálfejtől, hogy meg sem bírtak mukkanni, amikor a Tuti kihajolt az ablakon, aztán azt kérdezte, hogy „aranyapám, hun a zúttörővasúút, a rossebbe nekijje!”

Így értünk oda. Pontosabban: fogalmam sincs, hogyan értünk oda. Egyszer csak ott voltunk. Mindegy, a Sinpisti fel akart ülni mindjárt a legelső szerelvényre. Erre föl azt mondta neki egy mitugrász kis suhanc – afféle, mint én magam is voltam –, hogy oda ember fia jegy nélkül nem szállhat fel mégsem.

– Tudod, hogy kivee, beszéssz, te öcsisajt? – próbálkozott a barátom, de a piros nyakkendőös kissrác egyáltalán nem hatódott meg.

– Vegyen jegyet a bácsi, mert ide ugyan fel nem megy – jelentette ki határozottan.

– Én vagyok Sárlakon a bakter! – nézett körül büszkén a

Sinpisti – a világ minden vonattyára szabadjegyem van én-
nékem, mióta csak a föld forog.

– Kivéve ide – zárta le a vitát az úttörő bakter, és már
fütyült is a sípjába.

Nem volt mit tennünk, nagy szégyenkezve be kellett
várni – a tervek szerint – a következő kis vonatot. Addig
meg, gondoltuk, harapunk valamit. Elkóvályogtunk – még
mindig halálfejjel az autónkon – egy étterembe, vagy mibe.
Mondván, hogy majd eszünk. Odáig fajultam, hogy egy
ilyen pingvinruhás manustól étlapot kértem, amire rá vol-
tak írva, hogy mit lehet ebédelni.

– Krokett – bámult a Pisti az étellapra – mi fán terem az?

– Cet ecetben – olvasta a másik rubrikát a Halápi Tuti, és
nagyon bután nézett, de nem csak a pálinkától

Ez még elment volna. Csak amikor az árakat vizslattuk, az
volt lenyűgöző. Azt hittem először, hogy valami csillagászati
szakkönyv került nagy hirtelen a kezünkbe. Olyan sok szám
volt beleírva. De nem. Az volt, hogy az ország legelegánsabb
éttermében kötöttünk ki. A teremfőnököt majdnem kirúgták
miattunk. Hogy egyáltalán hogyan engedhetett be ben-
nünket. Így kalandozgattunk egy darabig a Fővárosban, de
aztán eljött a nagy pillanat. Valami kifürkészhetetlen csoda
folytán megtaláltuk a MÁV-székházat is. Egy nagyon elegáns
pasi rövid (másfél órás) beszédet mondott, úgyhogy a Sinpisti
el is aludt közben. Nekem kellett volna résen lennem, mert a
Tecát eleve fel sem engedték meztláb. A Halápi Tuti meg
gyakorlatilag magatehetetlen volt a bánattól. Sajnos, nekem
viszont nagyon kellett pisilni.

Kiderült később, hogy amíg olvasták a díjazottak neveit,
Sárlak képviselőként a Sinpisti meg a Tuti aludtak. A Ko-
lompár Terézia lent szidta a kapus anyját. Én meg ugye a
vécén végeztem a dolgomat. Így fordulhatott elő az a rette-
netes szégyen, hogy a történelmi pillanatban Sárlak
nevében nem állt senki a vezetőség rendelkezésére.

Kérem, az ügyet kezeljék bizalmasan. Tudják, miért? Mert a díszes kis kompánia (mínusz Kolompár Terézia, aki eleve titok volt) azzal állt elő otthon, hogy a Sinpistit megsiratták, annyira örültek neki, amikor kitüntették. Még akkor sem buktunk le, amikor a pénzjutalom – két héttel az ünnepély után – postán érkezett. A Pisti azt hazudta, hogy eredetileg ott akarta hagynia vasúti árvák javára.

– Ezek szerint – forgatta a csekket pislogva a Sinpisti – nem fogatták ee.

Hatodik nekifutás

Zúr! Zavar?

(Mer' engem nem.)

Mottó:

„Roppant nehéz manapság már okosnak lenni!”
(Pálinkás Pisti)

Nőrület

A budapesti kirándulás után nem sokkal, Kolompár Terézia (Sárlak, Gázszag utca 4. szám, hátul az udvarban, kopogás: két rövid-egy hosszú) odaköltözött a baktertoronyba. „Vadul élnek együtt” – mondták erre az én falumban. Ez persze nem azt jelentette, hogy vadul szerették egymást, hanem, hogy vadházasságban voltak. Meg esetleg azt, hogy a Teca tényleg elég vad volt, amikor olyanja volt neki, egyszerűen elpáholta a szegény Pistit.

– Mé' nem a Kolompár Vilmát, Irmát, Vicát, Cicát, Marit, vagy akármelyik másikat választottad? – kérdezgette a Pálinkás Pisti a Sinpistitől, mint Pisti a Pistitől.

– Azok is pont uanok, mind ee – vonta meg a vállát a bakter.

– Tëlleg egyformák, mint a legyek, de talán mégis, a Teca a leghibbantabb közülük – szomorkodott a Pálinkás István, a Sinpisti egyik jó barátja. (Azért kellett az elején nekem is pontosan megjelölni, hogy melyik Kolompár lányról van szó, mert különben sohasem találták volna ki.) Aztán a Pálinkás Pisti még hozzátette filozófiából: „Rop-pant nehéz manapság már okosnak lenni a nőkkel!” Ebben aztán kiegyeztek. Voltaképpen egész Sárlak csak egyet bírt érteni ezzel a mondattal.

És lám, milyen igazuk volt nekik!

Mert úgy adódódott, hogy a Terézia kisasszony (asszony?) bevonatozott Fészkesfehérvárra. Azt ott meg vett magának körömlakkot! (A bakter pénzéből!) Szegény Sinpisti azt gondolta, megint beütött a száj- és körömfájás, azért kell a Teca körmeit bekenni, gyógyszernek. Amikor aztán kiderült, hogy pusztá hóbort az egész, végtelen düh-be jött. De kár volt neki dühösködni, mert a Terézia bekergette a göré mögé, méghozzá vasvillával. (Ez volt azon

ritka alkalmak egyike, amikor a Kolompár lány – a Terézia – földműves szerszámot fogott a kezébe.)

– Hát nem csicsás? – mutogatta a Teca a vörös körmeit a Pistinek.

– De, marhára – bólintott lemondóan a bakter – uan, mindha lesebesült volna mind a tíz körmöd.

Kolompár Terézia nem esett kétségbe ettől az érzéketlenségtől. Annál inkább se, mert a lakknak magának nagyon nagy sikere volt Sárlakon. Eleinte persze minden lány meg asszony csak szidta, hogy ilyen meg olyan nő a Terézia, de aztán titokban maguk is vettek vagy hozattak Fehérvárról lakkot. Ha lehet, még pirosabbat, mint a Kolompár-féle volt. Mondjuk, csak a vásárlást lehetett titokban tartani, a rendeltetésszerű használatot – a dolog természetéből fakadóan – már nem. Volt nagy öröm! A Valkó Julit például majdnem agyonvágta az apja. Csak az volt a szerencse, hogy a Juli még időben be bírta menekülni a Vili bácsihoz, az meg aztán lecsillapította az öreg Valkót, mert adott neki egy fröccsöt. (A legjobb nyugtató, próbálják csak ki nyugodtan.) Egyszóval: Sárlakon a valóságban is megvalósult az eszme, hogy „ránézek mind a tíz körmére”.

Később aztán az is kiderült, hogy nem mindenkinek annyira jó ez a lakk vagy mi, mint a Tecának. Mert hát a többiek dolgoztak is. És moslékot keverni, meg kukoricát darálni már nem is olyan praktikus segédeszköz a pirosra pingált köröm. Plusz még meg is akarták növeszteni – mondván, ez a divat –, de senkinek se sikerült. Legkésőbb szüretkor mindenkinek letörött.

Ezer ilyen ügyet mondhatnék még a Tecáról, de minek? Ebből is pontosan láthatják, hogy miféle egy asszony (vadasszony) volt a Kolompár Terézia. Amikor aztán végképp megromlott a Pisti meg közte a viszony, úgy döntöttek, hogy összeházasodnak. Hátha attól jobb lesz... A döntés

annyira végleges – és végletes – volt, hogy mindkét fél felkereste az ügyben általa legilletékesebbnek tartott felsőbb szervet. A Teca elment tanácsért a Pandora nénihez, a Sinpisti meg a Plébános úrhoz.

Ez utóbbi volt a könnyebbik eset. A Plébános úr hamar rövidre zárta a kérdést:

– Imádkozok érted – mondta szelíden, és a házasságról nem is volt hajlandó szólni egy mukkot sem.

– Drága atyám – rimánkodott a Pisti – akkor most megnősüljek vagy ne?

– Pillanatnyilag meghibbantál – lapogatta meg a Plébános úr a Sinpisti hátát –, de nyugodj meg, az ima majd helyrehoz.

A Pandora néni korántsem volt ennyire borúlátó. De sőt! Kijelentette, hogy mindenben a Teca segítségére lesz, annak ellenére, hogy magát a Sinpistit úgy utálja, mint asztalon a szart.

– Majd én kiűzöm belőle a feneséget, adok neki feleséget – szavalata a boszorkány.

– Meg bírná aztat is oldani, hogy ne sántíccson? – reménykedett a vadasszony.

– Az a legkevesebb – legyintett a Pandora néni, mert akkor ő már tudta, hogy mennyit fog kérni a műveletért.

Volt ugyanis a boszorkának egy alapeszméje. Maguk is biztos ismerik, van az a kis dal, hogy:

„Én elmentem a vásárba fél pénzen,
Tyúkot vettem a vásárban fél pénzen.
Tyúkom mondja: kitrákotty,
Mégis van egy fél pénzem.

Én elmentem a vásárba fél pénzen,
Ludat vettem a vásárban fél pénzen.
Ludam mondja: gá-gá-gá,
Mégis van egy fél pénzem...”

És így tovább, a végtelenségig. A lényeg az, hogy a dalocska főszereplője megveszi az összes létező háziállatot, mégis marad neki – minimum – egy fél pénze. Na, ez az asszony volt a Pandora néni példaképe. Csak továbbfejlesztette a koncepciót: semmire sem volt hajlandó költeni. Még egy fél pénzt sem! Beszedte a háziállatokat – meg a többit – az olyan asszonyoktól, mint amilyen a Teca is volt. Akik hittek a varázslatban. (Sárlakon gyakorlatilag mindenki hitt a varázslatokban. Más kérdés, hogy a férfiak többsége nem volt hajlandó fizetni érte. Különösen nem a Pandora néninek. Úgy voltak vele, hogy akkor inkább az átok meg a rontás!)

De a Kolompár Teréziában akkor emberére – illetve asszonyára – akadt a vén boszorka. Mert elkezdte sorolni a tankönyvek „Háziállatok” című fejezetét. Mondván, hogy annyit kell áldozni arra, hogy a Sinpisti részben kikeveredjen a sántaságból, részben meg jó férj váljék belőle. Kábé a kövér kappannál tartott a szipirtyó, amikor a Teca kiakadt:

– Nem sok ez egy kicsit?

– Ee jó emberéé – húzta fel a szemöldökét a Pandora néni – hugyan lenne mán' sok?!

– Muszáj a kecskét is meg a ludat is? – berzenkedett a vadasszony.

– Sajnos, a Pisti annyira hülye, hogy sok munka lesz vele – szomorkodott a hivatásos boszorkány.

– Tuggya mit? – pattant fel a Kolompár Terézia egyszer csak, nagy hirtelen – akkó inkább maraggyon ilyen fézsódéros a Pisti. Legalább könnyebben elbánok vele, ha nagyon virgonckodik.

– Téged is elvisz a rossebfene – fenyegetőzött a Pandora néni, de a Teca nem hatódott meg.

– Asse fosztana ki jobban, min maga – kiabálta magából kikelve, de annyira dühös volt, hogy még a nyelvét is

kiöltötte az öregasszonyra, pedig a lelke mélyén félt tőle nagyon.

Kútba esett kísértet

Akkor aztán tényleg megint nehéz idők jöttek. A Kolompár Terézia fukarsága ugyanis úgyszólván csak a boszorkányság ügyében volt meg. Amúgy pedig: szórta a pénzt, mint banga a lisztet. Fejébe vette, hogy tovább csinósítja a bakterházat. Ennek jegyében vásárolt harminc csipke-terítőt, tizenegy házi áldást, kovácsoltvas állólámpát (sárga rafiával körbetekerve, mint a Varga Emikének), a szivárvány minden színében pompázó üveghalakat. Efféléket. És – a bakterház legbecsesebb díszeként – egy festmény, amelyen egy, a patakban szomját oltó szarvas volt látható, amint éppen bóg egy nagyot. (A Teca sokáig gondol-ko-dott, mert a vándor kereskedő – aki a képeket árulta – egy gombolyaggal játszó cicacsoportot is a figyelmébe ajánlott. Végül az döntött a szarvas mellett, hogy vagy húsz centivel nagyobb volt, mint a macskák. Mármint a képen.)

A Sinpisti szerette a szépet, de azért ez már neki is sok volt, ez a lakberendezési mánia. Főleg, hogy fogyott a pénze. Nem ám csak az amit a savas életmentésért kapott, hanem az összes többi is, amit két évtizedes, becsületes (?) bakterkodásból félretett.

Csak súlyosbította a helyzetet, hogy időközben újra felbukkan a Pandora néni. Kiköpött a Pisti elé. Azt ment a Tecával tárgyalni a baktertoronyba fel. Arról tárgyaltak, hogy esetleg – ha nagyon muszáj – lehet valamit engedni az árból. (A Sinpisti megjavításának költségeiből.)

– Vannak most már modernebb módszerek is – magyarázta a javasasszony – amiket a Csiri bá'-tól tanultam. Az ócsóbb lehetne.

– Kábé mennyi? – húzta fel a szemöldökét a Kolompár Terézia, mert azért nagyon szerette volna, ha valaki megbabonázza a vőlegényét

– Hát...., kábé úgy tíz tojás – hümmögött a Pandora néni – a Csiri bá' legalábbis annyiéé szoktya csinányi. (Rájött a ravasz boszorka, hogy a tíz tojás is több a semminél.)

– Ammájó! – döntött a Teca, mert érezte, hogy ez egy soha vissza nem térő árengedmény.

– Akkó mehet? – pattant fel a Pandora néni, attól lehetett tartani, hogy leveri a színes halat, vagy elsodorja a csipketerítők valamelyikét.

– Ilyen hamaa!?! – hökkent meg az áldozat menyasszonya.

– Tull kő lenni rajt, amíg teljesen meg nem hülyül a Pisti, hogy a rosseb a k..... neki.

– Ammáigaz! Oszt mit kő csinányi? – örült meg a lehetőségnek a Teca. (Nem is csoda. Jelentős árengedmény, ráadásul gyors szállítás.)

– Ásni kő ee kutat! – szögezte le a Pandora néni, mert tudta, hogy a Csiri bá' hogyan csinálja.

Az meg úgy csinálta, hogy alkalmazkodott a rögválósághoz. Úgy variálta, hogy a szellemek meg az angyalok, meg a rontások, meg mifénék mindig pont azt találják ki, amit az élet maga is a legjobbnak tart. Ezt a hatásos módszert vette át a Pandora néni.

Az úgy volt, hogy kútások haladtak át Sárlakon. Az mondjuk eszükbe sem jutott, hogy kutat ássanak, az egész faluból nem nézték ki egy félméteres gödör árát. Ennek ellenére letanyáztak egy keveset. Először az alvégi italboltban. Aztán a felvégiben. (Ez azért volt különösen hasznos eljárás, mert a pénzért senki sem mert utánuk menni, hogy behajtsa rajtuk a fogyasztás árát.) Az ásók között volt egy Vékony Pál nevű ember. Nem volt pedig vékony, de így hívták. De sőt! Olyan nagy volt, mint

majdnem a baktertorony. Kitalálta ez az ember, hogy me-
gint visszamegy az Alvégre. (Ki merne utána menni a
Felvégről? – gondolta, nem is alaptalanul.)

Ebből a kirándulásból támadt egy kis csetepaté. Min-
denekelőtt az, hogy az alvégi iatalbolt három napig nem
bírt kinyitni. Addig tartott ugyanis a tatarozás. Továbbá: a
Vékonynak kiállt egy kés a hátából, azzal ballagott, hogy
megkeresse a doktor Kondort. Akiről mondták neki, hogy
jó ember. Igaz, gyógyítani nem tud, de nem fog bántani egy
becsületes kútásót, az biztos.

A Vékony Pál az Ulmerék háza előtt – tudják, ahol a
sarki szél szokott fújni – találkozott a Pandora nénivel.

– Hát kend meg mibe gübbedt így bele?! – csapta össze a
rémült tenyereit a boszorkány.

És akkor a Vékony Pál elmagyarázta neki:

– Ee kis pézügyi kecmec vót. (De akkor már egyre
gülösödött neki a szeme. A hátába állított kés már nyomta
a lapockáját.)

– Gyűjjék velem, oszt majd én megrendezem – biztatta a
Pandora néni.

– És a doktor....?

– Ahhülye!

Ez végképp meggyőzte a lerobbant kútásót, így hát ment
a boszorkánnyal, akiről pedig nem is tudta, hogy
boszorkány. A lényeg, hogy addig-addig gyógyítgatta a Vé-
konyt a Pandora néni, hogy elég sokáig ott maradt nála
lábadozni. Persze, a faluban mindjárt megindultak a rossz-
májú beszédek. Hogy így meg úgy a Vékony meg a
Pandora néni, de tényleg csak gyógyulni maradt a kútásó.
A boszorkány meg is mondta kerek perec:

– Szegény ember, meghótt vón', ha én nem izáéllom meg.

És – mint szinte majdnem teljesen mindig – igaza volt a
vén szipirtyónak!

Na! Ahogy lábadozott ottan nagy sokáig a kútásó, a

Pandora néni úgy tért át szép fokozatosan egy új gyógy-módra. Ennek abban állt a lényege, hogy a legtöbb betegséget (meg a sok rontást) a földből áradó káros sugárzások okozzák. Ezeket viszont hatékonyan vissza lehet szorítani („megszűrni”, ahogyan ő mondta) ha egy jóféle kutat fúrat az eltévelyedett lélek az udvarába. Vagy mindegy, hogy hol, csak jó mély legyen.

– Még szerencse, hogy ittezzaz embör – hálálkodott gyakorta a kikupálódott szellemirtó – legalább kézné van, hogy ássék.

Ugy is lett. Sárلاكon egyre-másra fúródtak a kutak. Vízügyileg példás falunak számítottunk kis időre rá, hogy a Vékony megérkezett hozzánk. Meg hát – és ezt sem szabad elfelejteni – a szellemek is sokat szorultak vissza-fele. Köszönhetően a sugárzások szűrésének. Különbén a kútásó nem csak a földmunkát végezte el, de besegített a boszorkányságba is. Éjszakánként lemászott a maga kaparta gödörbe, azt onnan huhogott a mély hangján. (Mint egy basszus szellem.) A népeket majd' megvette a veszedelem a félelemtől, a kutyák meg rekedtre ugatták magukat.

Így alakult ki aztán az a helyzet, hogy a Pandora megváltoztatta a Sinpisti kikezelésére alkalmazott terápiát. Gondolta, ha már nem tud kihúznia Tecából egy egész állatfarmot, legalább a Vékonynak legyen munkája megint. Szokás szerint maga a mester alakította volna a szellemet is. Hanem, a Kolompár Terézia amilyen hülye volt a házi áldások meg a lila színű halak viszonylatában, annyira vágott az esze, ha át akarták vágni.

Az volt, hogy a Kolompár Terézia az egész gyerekkorát azzal töltötte, hogy az apjával járta az állatvásárokat. Aztán olyan lovakat adtak el aranyáron, amik rögtön megdöglöttek, amint az újdonsült gazdájuk hazaért velük. Ha egyáltalán eljutottak odáig... Ezek után a Tecának nehéz volt újat mondani szellemi területen.

– Oszt akkó a kutat ki füzeti? – bámult áthatóan a Pandora néniére.

– Hát a Sinpisti!

– Dehiszazazénpénzem! – sikított fel fájdalmasan a Teca, és nem bírt tovább tárgyalni, éppen csak annyit, hogy:

– Maga vén boszorkány!

– Télleg avvónék – húzta ki magát a Pandora néni.

Na, erre aztán a bakterház úrnője már tényleg nem is szólni semmit. Csak fogta az egyik – amúgy nagy becsben tartott szívárványos halat –, azt az égnek emelte. Nem hagyott kétséget afelől, hogy nekivágja a Pandora néninek, ha nem iszkol villámgyorsan a tetthelyről.

Így esett kútba a szellem ügye. Meg a Sinpisti is maradt olyannak, amilyen volt.

ÚTMUTATÓ VI.

(Városnézés Fészkesfehérváron, idegenvezetővel)

Mottó:

„Miki! Jól nézünk mi ki.”

(Stabil)

Nehogy azt tessenek ám hinni, hogy a Sinpisti például nem ismerte Fészkesfehérvárt. Hát, hogy a csudába ne ismerte volna! Hisz' ott élt mellette huszonhárom kilométerre, magas beosztásban. Arról nem is beszélve, hogy a vonat – ami neki a szakterülete volt – mindössze másfél óra alatt átsuhant ezen a távon.

Különben, a sárlaki bakter tájékozottsága nem volt teljesen jellemző a falu összes népére. A Pandora néni – vagy mondjuk a Nagyi – jó, ha életükben kétszer jártak a városban. Temetni szoktak menni, amikor valami rangos

rokon hagyta el a Sárgóc árnyékvilágát, de a sírja a Béla úton volt nekik. Nem így a Pisti! Ő évente többször is eljutott a fények városába, amit minden becsületes sárlaki nép a bűn melegágyának tartott. Ez utóbbi vélekedés nem tudni mi okból alakult ki. Merthogy Fehérvár akkoriban éppen olyan csendes kis... (Majdnem azt mondtam: porfészek.) Szóval csendes kis hely volt, mint Sár lak maga.

A lényeg, hogy a Sinpisti ott szokott hegyes orrú, fekete lakkcipőt venni. Egy „Cipőt a cipőboltból!” felirat alatt. (Elmés kis reklám, mi?) Szokta is erre mondani a Kalló Józsi bácsi, hogy:

– Énnékem eepár csizmám vót legénnek, meg eepár em-börnek, azta Sinpisti meg nem fér el a cipőitű. Azt mondok, télleg a bűn fészkel abba a városba.

Ebből jön – ebből a cipővásárlási ügyletből –, hogy a Sinpisti úgy ismerte a várost, mint a tenyerét. Közelebről. Eltalált a vasútállomásra a cipőboltba, onnan anyukámékhoz (hozzánk), meg aztán vissza a vasúti restibe. Ott viszont szakmai tanácskozásba kezdett a bakterokkal, és folyton azon ámuldozott, hogy miképpen lehet figyelemmel követni hét (ismétlem: hét) vágányon az összes forgalmat. Mire ezt kibogozta volna a Pisti, mindig bepityókázott, úgyhogy soha nem fogta fel, hogy Fészkes-fehérvár vasúti csomópont. És ott a bakteroknak tényleg muszáj a vonatokkal foglalkozniuk. Csak ez az utóbbi kitétel – a szolgálat fegyelme – maradt meg mindig valamennyire a fejében. Így aztán, amikor ki akarták nevezni magasabb beosztásba – Fehérváron lett volna belőle segéd-bakter – azonnal lumbágója lett neki. (Szíve szerint, a klinikai halált is vállalta volna, csak hogy ne kelljen neki bemenni a kinevező bizottság elé a városba.)

Már megint elkalandoztam. Ott tartottam, hogy a Sinpisti a cipőboltot ismerte Fészkesfehérvár nevezetességei közül legjobban. Induljunk hát mi is onnan, hogy

körülnézzünk a koronázó városban. (Mert így hívták. Állítólag mindig voltak régen fészkesfehérvári királyok. Lehet. Most mindenestre csak kövek vannak. Azokat szoktuk mutogatni, hogy ezek voltak itten a királyok.)

A cipőbolttal majdnem sréen, egy kis macskaköves úton kell áthaladni (mindössze néhány száz métert), hogy az ember megtalálja az egyik legnagyobb – ha ugyan nem „a” legnagyobb – nevezetességet. A Taknyos Varjút! Ez egy kocsmá a buszállomás tövében, közvetlenül a nagypiac sarkán. El bírják képzelni! (Illetve, biztos, hogy nem bírják elképzelni.) Oda szoktak járni az emberek verekedni. Meg kifosztani a tájékozatlan falusiakat. (Egyebek közt, a Sinpistit is, de erről majd később.) Egyébként nehogy azt higgyék, hogy a Taknyos Varjúban nem volt rend. Igenis az volt. A rendőrök mindig hárman jöttek. Egy megállt az ajtóban, kettő meg bement gumibotozni a békés, szórakozásra vágyó népeket. Aztán ahogy menekültek kifelé, az ajtóban kaptak még egyet a fejükre búcsúzóul. Azt gondolhatnánk ezek után, hogy nem volt forgalom. Dehogynem. Mert a verés bele volt kalkulálva a fröccs mellé. Úgy kell elgondolni, hogy ez a nevezetes intézmény kábé olyan volt, mintha az alvégi meg a felvégi (sárlaki) italboltot összeeresztették volna. Plusz: rendőri felügyelet.

A Taknyos Varjú amúgy nem egy sima kocsmá volt, hanem kaszinó is, a szerencsejátékok Mekkája. (Azt hiszem, így kell mondani.) Ez konkrétan a snóblit jelenti. Elmés kis játék. Három pénzt kell dugdosni a tenyerünkben, aztán meg kitalálni, hogy a játékosok kezében mennyi van összesen. Nem valami nagy ész kell hozzá, annál többet lehet veszíteni rajta. Persze csak akkor, ha az ember nem tudja, hogy a profik annyi pénzürmét varázsolnak éppen elő, amennyit akarnak, amennyire szükség van a döntő pillnataban. Ennek számtalan trükkje van. Egyszer – ha

majd több időnk lesz – néhány trükköt megtanítok maguknak.

Lényeg, hogy a Sinpisti nem ismerte részleteiben a snóbli alapjait. Így aztán két lakkcipő árát vesztetett el egy alkalommal a Taknyos Varjában. Öt perc alatt. Ez tűnt fel neki, ez a rapid, gyors megoldás.

– Csaatok, azanyátok, mi? – vonta kérdőre az egyik kollégát, de már ütötték is szegény Pistit.

Viszont ő meg ebből egyáltalán nem értett.

– Aggyátok vissza a pézemet! – találta ki a legrosszabb megoldást.

Így került a Sinpisti az intenzív osztályra. Apukámat a munkahelyén hívták fel a mentősök, és csak annyit mondtak neki, hogy valami bakter ismerőse snóblizott a Taknyos Varjában. Ebből már tudta is, hogy hová kell neki mennie.

– Szerencsére erős a szervezete – mondta komoran az ügyeletes orvos –, mert ahhoz képest, hogy mennyit vesztett, még éppen meg tud maradni.

– Mennyit vesztett? – kérdezte aggodalmasan az apukám, mert tudta, hogy a Sinpisti tőle fog majd kölcsönkérni.

– Több mint két litert – válaszolta komoran a megszepent orvos.

– Két liter pálinkát?! – szörnyedt el az apukám.

– Vért – helyesbített a doki.

– Akkor az jó, az nem kerül pénzbe.

Ez nagy tévedés volt. Számolják csak ki. Két pár hegyes orrú, fekete lakkcipő sokkal többbe kerül, mint két liter pálinka. Csak akkor az apu még nem tudta ezt a cipőügyet. De nem is ez a fontos. Hanem az, hogy a Sinpisti magához tért:

– Karcsi bátyám, mennyünk visszaszerezni a pézt – motyogta elhaló hangon, mert még mindig nem bírt átlátni a szitán. (Vagy az agyrázkódás készítette ki ennyire.)

Nem tudta szegény bakter barátom, hogy pénz visszaszerzésére a Taknyos Varjúban még a rendőrök sem vállalkozhattak volna. Pedig hárman voltak mindig – ahogy említettem – és ugyanannyi gumibotjuk is volt nekik.

– Lábadozz Pisti, lábadozz – biztatta az apu a sárlaki baktert –, mert két litert vesztettél.

– Két pár cipő árát! – tiltakozott a Sinpisti hevesen. (A körülményekhez képest.)

– Hagyjuk, hosszú – legyintett az apukám, mert nem akart még jobban belebonyolódni az ügybe.

Mi is hagyjuk. Baktassunk tovább Fészkesfehérvár utcáin. Mert akadt azért más nevezetesség is. Ott volt mindjárt az imént emlegetett italbolt tőszomszédságában a piac. Szerdán meg szombaton szoktak ott összeverődni a népek. Hogy aztán ki-ki átkozódva menjen haza. Nagyon kevesen voltak ugyanis olyanok, akik a piacnapot rendesen megúszták. Közülük is a legjobban mindig a Jeremiás Feri szokta megúszni, mert ő nagyon szakképzett zsebtolvaj volt. Egy időben a rendőrök kitalálták, hogy minden szerdán és szombaton letartóztatják a Ferit, de az meg még ennél is jobbat talált ki. Azt, hogy annyit lop, hogy a rendőröknek is jusson belőle bőven. Attól fogva a Jeremiás Feri rendőri felügyelet mellett zsebelte ki az embereket.

Viszont egy alkalommal marha nagy pechje volt a zsebtolvajok királyának. Az volt, hogy a Mohl Dunótól emelte el a pénztárcáját. Ezt nem kellett volna! Biztos hallottak már maguk is a Mohl Dunóról. (Ki ne hallott volna?) Akkor tudják azt is, hogy olyan erős volt, mint a sörecet, gyakorlatilag mindent és mindenkit széjjelvert, ha rossz kedve volt neki. Pályafutását azzal kezdte, hogy egy keményfagítárt összetört a technikatanár fején. Akkor volt hetedikes... Szépen ívelt a Dunó pályafutása, mire a Jeremiás Ferivel összeakadt, már kétszer megjárta a

legkeményebb börtönöket is. A hátára meg rá is volt tetoválva, hogy: „SÁTÁN”. Ebből sem okult a Jeremiás, mondom: elvette a Mohl Dunó pénzét. A látszólagos áldozat nem is kérdezett semmit, lecsapta a Ferit, mint a taxiórát, azt csak utána közölte vele az igényeit:

– Add ide a pénz, mert letekerem a fejedet.

Ilyen illedelmesen kérte a Dunó. Igaz, a Jeremiás Feri akkor már alig hallhatta, mert megrepedt neki a dobhártyája. Viszont a gesztusokból értett. És elkezdett ordítani, hogy:

– Rendőr bácsik, segítsenek!

Azok meg nem mertek segíteni, ismerték a Dunót. Annyira ismerték, hogy közülük ketten is megjárták már az egészségügyi rendelőket a Mohl Dunó jóvoltából. Mivelhogy egyszer kisebb szóváltásba keveredtek vele. Mert a Dunó – úgymond – tiszteletlen volt. Amikor megkérdezték tőle, hogy: „Oszt hun dógozik maga?”, így válaszolt: „Vadgesztenyét szelídíték az udvarunkon”. Emiatt a hülyeség miatt kellett a rendőröknek az OTI-ba (Országos Társadalombiztosítási Intézet) járni. Ez az OTI különben egy nagy fehér ház, kétutcányira, balra a piactól. (Mert azért ne feledjük, most elsősorban az én kis fatornyos városom ismerkedésén fáradozunk.)

A Sinpisti is az OTI-ba járt, amikor lábadozott. Kísérgette a Kolompár Terézia is. Nemcsak szívjóságból. Hanem, mert ő se hallott rendesen. Pont indult egyszer a Pisti, azt szölt a Tecának, hogy:

– Megyek a fülészetre.

– A szülészetreee?! – rémült meg a Terézia, mert ő is sokat hallott már a szeplőtelen fogantatásról, de nem férfiban.

Így kerültek a Brüll doktorhoz, aki jó fülész volt nagyon, mert ő maga sem hallott semmit. Így aztán bele tudta élni magát a betegek sorsába.

Ha most jobbra kanyarodunk, és rátérünk a Vörös hadsereg útra, akkor már csak pár száz méter és kilyukadunk Fészkesfehérvár középpontjában. (Valójában: a világ közepén.) Ott nevelkedtem ugyanis én, azon a kies tájon. Azért volt kies, mert pont úgy maradt minden, ahogyan a háború után a Vörös hadsereg hagyta. Gondolom, a történelmi emlékeket akarták így megőrizni. Tényleg! Éppen most ünnepeltük a szüleimmel a harmincadik évfordulóját annak, hogy a különböző hatóságokkal levelezgetünk. Annak érdekében, hogy tüntetnék már el – legyenek szívesek – a házuk homlokzatáról a II. világháborús golyó meg repesz ütötte nyomokat. (Ez most komoly!) Úgy döntöttem, most már nem csináltatjuk meg – úgyse' sikerülne rábírní a százhúszezer lakosú város vezetését, hogy kirendeljenek két napra három kőművest – megtartom történelmi emléknék. A Balkántól fölfele úgyszincs még egy olyan ház egész Európában, amelyiknek a falában még mindig található kissebb rakéták, meg némi lőszer is. Nagyon jól mutat majd rajta a márványtábla, hogy aszongya: „Itt élt és alkotott S. K., akit szerettek a nők. És mindig megírta nekünk a frankót.”

Ha kicsit továbbmegyünk a mi utcánkon és veszünk egy balost, odaérünk a Schönherz Zoltán utcába. (Asszem, most Piros alma a neve, de mindegy. Gyümölcs, gyümölcs.) Az tele van gesztenyefákkal. Úgyhogy a Mohl Dunó nem tódított, amikor azt mondta a rendőröknek, hogy a szakmája a vadgesztenyék megszelídítése. Az volt, hogy jó áron vették be – hogy hová, azt nem tudom – a gesztenyét. A szelídet. A Mohl Dunó meg telepakolta a zsákokat a Schönherz utcai vaddal, csak a tetejére rakott egy réteg szelídet. Akkoriban a Dunó tele volt pénzzel. (Amihez a Jeremiás Feri sem mert hozzányúlni. Mert tanulékony gyerek volt nagyon.) A csalásért le akarták csukni a Mohl Dunót, de nem. Allítólag azzal vágta ki magát, hogy:

– Hogyan tudtam volna én megkülönböztetni a gesztenyéket? Amikor az átvevő se bírta! Pedig az szakember. Akár igaz, akár nem, nagyon jól hangzik.

A Schönherz utca felől csak át kell vágnunk a Belvároson. Tudják biztos, ott van a Romkert. Sok kő hever benne. A Sinpisti idejében egész Fészeskefahérvár egy romkert volt (majdnem), csak a többire nem mondták ilyen nyíltan. Kivétel a Münnich lakótelep, amelyikre úgy jutunk, hogy a Belvárosból elindulunk a Sárlaki úton kifelé Fehérvárról. Na, az a lakótelep nem volt romos, mert új volt. És szép. Ilyet még nem is látott a világ, talán csak Moszkvában. Vagy öt kilométer hosszan tök egyforma házak, katonás rendben. Egytől egyig szürke volt mind. Annak idején. (Most annyiból nehezebb a helyzet, hogy az egyik lila, a másik citromsárga, a harmadik ciklámen, és így tovább.) A Münnichen lakott a városi nagybátyám, a Tanai Miki. Ide kapta azt a legendás levelet a Stabiltól, amely így kezdődött: „Kedves Miki! Jól nézünk mi ki.”

Azt nyilván mondanom sem kell, hogy a Stabil pénzt akart kérni, de a trójai faló előbb nyeri meg az epsomi derbit, mint, hogy a Tanai Miki valakinek pénzt adjon. Egyedül is kiválóan el tudta költeni, nem kellett neki semmilyen segítség hozzá.

Máskülönben: a Sinpisti eleinte nem szeretett a városba járni, de aztán a Teca megszerette vele. Mert az meg imádta a nagyzsolást, a csillogást. Hát az viszont Fészeskefahérváron volt bőven. Példának okáért volt éjszakai bár is. Úgy hívták: „Amigó”. Pont úgy nézett ki, mint egy kocsmá. Azzal a különbséggel, hogy színes lámpákkal világítottak benne. Meg olyan drága volt az ital, mint a mérge. Mindegy, bár volt! Ráadásul – akár hiszik, akár nem – ott táncolt egy időben a Sinpisti nem hivatalos felesége, a Kolompár Terézia! Még az ajtó mellé is ki volt rakva a Teca

képe, és az volt aláírva, hogy „Leila, az arab démon”. (Akár a Rejtő Jenőnél.) Szerencsére azt a képet Sárlakról csak kevesen látták. Aztán amikor vitték a hírt, hogy a Kolompár Terézia az Amigóban táncol, meg hogy arabnak álcázza magát, senki nem is hitte el. Ez – ez a hitetlenség – mentette meg a Sinpisti becsületét.

De ha már itt tartunk. Az egész falu meg volt róla győződve, hogy a bakterunk meg a Kolompárék egyik lánya (éppenséggel a Terézia kisasszony), nem sokáig maradnak együtt. Lényegében a Pösze Bandi összegezte a sárlakiak álláspontját. Íme:

– A nagyszágosz kormányozó úr, az a drágalátós Horthy Miklós szobra, hogy nyugoggyék békibe, előbb vált lépészt nekije a lova, mint a Tecábú, hogy rendesz asszony legyen.

Azt most ne számítsuk bele, hogy a Pösze Bandi tájékozatlan volt történelmileg. Merthogy a Horthynak akkor nemhogy szobra lett volna, de még a nevét sem volt szabad kiejteni. Meg amúgy is: a Bandi nem találta fején a szöget. (Ez rendszeres szokása volt neki.) Mindenki mondta is, hogy a Pösze Bandi hülye, pedig szerintem csak sokat hibázott. De nem is ez a lényeg. Hanem az, hogy a Kolompár Terézia meg a Sinpisti boldog (?) együttlétben voltak együtt vagy húsz évig. Egészen addig, amíg a Pisti aztán át nem költözött az égi bakterházba. A Teca még a sírját is gondozta rendesen a Sinpistinek. Ez valóban szenzációs eseménynek számít!

Ahogy mondtam is, a Münnich lakótelepről már nyílegyenes út vezetett – és vezet – Sárlakra. Úgyhogy a várossal ne is foglalkozzunk többet, a falusi élet romantikus nyugalmához (!) képest nem érdemel több figyelmet.

Hát, ilyen volt a mi városunk, a Fészkesfehérvár. A Kolompár Terézia álma!

Hetedik nekifutás

Mindhalálíg Sárlok!

Mottó:

„Kicsiny falu, ott születtem én,
Nincs ott presszó, nincsen lámpafény.
Házunk előtt vén eperfa áll,
Engem anyám mindig hazavár.”

(Népies műdal)

Falugyűlés

Volt egy szenzációs eset, biztos, maguk is hallottak róla. Az úgy volt, hogy a Serbán Frici felfedezte magának a csúzlizás örömeit. (Számos más örömet is felfedezett, de most a csúzlizásról van szó.) Egy alkalommal éppen a Firniczék macskáit lövöldözte – kettő már el is halálozott –, amikor Sárlak egyetlen bitumenes útján éppen áthaladt a Nagy Ember. Még hozzá három autóval, mindegyik fekete Volga volt.

De pont úgy alakult valahogyan, hogy a Pandúr Kandúr nevű macska (a Firnicz család tulajdona) rossz irányban szaladt át az úton. Úgy akart megmenekülni a csúzli golyózápör elől, hogy mintegy negyvenöt fokos szögben elinalt a Nagy Ember első számú – úgynevezett : felvezető – Volgája előtt. Ez még nem is lett volna baj, mert a sofőr ura maradt a helyzetnek, simán kifékezte a Pandúr Kandúr manőverét. Csakhogy éppen úgy sikerült a balesetmegelőzés, hogy némileg le kellett húzódni az árokba, pont a Vili bácsi italtoltjával sréen. Még esetleg ezt is megúsza volna az egész konvoj, de rossz irányban sikerült lassítani, éppen a Serbán Frici lőtávolságában. Akkor már nem volt mese, a Frici csúzligolyója – prima kis csapágygolyó, minőségi acélból – telibe kapta a felvezető kocsi ablakát. Ettől aztán a sofőr is megkavarodott, mert azt hitte, terroristáadás van a Nagy Ember ellen. Ijedtében beleszaladt teljesen az árokba. De szerencsére úgy, hogy a fékezésétől a másik két autónak is muszáj volt követnie.

A bazi nagy Volgákból kiugráltak a népek, és kibiztosították a géppisztolyaikat. Nagyon úgy nézett ki, hogy a Serbán Fricit ott, helyben agyonlövik. Nagy mázlija volt a Fricinek, mert mutatta sírva a csúzliját nagy hirtelen. (Volt neki lélekjelenléte.) Meg aztán, kirohant a Varga Vilmos is, aki viszont magának a Nagy Embernek kezdte gyorsan magyarázni, hogy mi az ábra:

– Nema támadáshanem a PandúrKandúr, tuggyami-lyenek a gyerekekacsúzljukkaa – mondta a Vili bácsi, és tényleg sikerült is neki tisztázni valamennyire a helyzetet.

Annyira eloszlatta a viharfelhőket a derék kocsmáros, hogy a Nagy Ember kikászálódott a pocakjával együtt az autóból. Körülnézett, és csak nézett.

– No lám, ez egy falu, vagy mi? – kérdezte.

– Kérem alássan, ez itten Sárلاك, biztos teccett már hallani rúlla – mondta mélyen meghajolva az időközben rohanva megérkező Serbán apuka.

– Aztán, mit csinálnak itt maguk, jóemberek? – kegyeskedett érdeklődni tovább a Nagy Ember.

– Itt lakunk – mondták a Serbán meg a Vili bácsi egyszerre.

– Itt??

– Ühüm.

– Akkor jól van – egyezett bele a merénylet legfőbb veszélyeztetettje.

Nos, így állt elő az a képtelennek tetsző helyzet, hogy a Nagy Ember betért a Sárلاك felvégi italboltba. Mivelhogy kénytelen volt. Mert az autókat rendbe kellett hozni, a háromból kettőnek is kipukkadt a kereke. Eleinte elég komor volt a hangulat. A sárلaki lakosok meg sem mertek mukkanni, a Nagy Ember meg nemigen akaródzott szóba állni velük. Nézték a plafont (ezer légy), azt sóhajtoztak. A Varga Emike találta fel magát először. A nők szoktak ilyen helyzetekben elemükben lenni. Sokkal jobban, mint a férfiak. Aszongya az Emike a Nagy Embernek:

– Nem teccene inni valamit? A nagy ijeccségre, gondútam izéé...

– Hát..., tulajdonképpen... – magyarázta a magas rangú vendég, és jól megszemlélte az Emike felsőruházatán kikerekedő halmokat. (Később a szoknyáját is megbámulta hátulról, az is nagyon tetszett neki.)

– Akkóó igyék ügyessen – kacagott kacéran a Varga Emike, és már töltötte is a bort. (Nem a kannásból!)

Nem akarom szaporítani a szót, szaporodik az magától. Az a lényeg, hogy a Nagy Ember vagy fél napot töltött a Sár-lak-felvégi italboltban. Ez alatt megkérte az Emike kezét, összetegeződött a Vili bácsival, lövöldözött egy kicsit a Serbán gyerek csúzlijával, beszélgetett a Stabillal és ilyesfélét csinált. (A testőrök olyan idegesek voltak, hogy remegett a kezükben a géppisztoly.)

– Mi ez az izé, ahol most vagyunk? – kérdezte a vége felé a Nagy Ember.

– Sár-lak, méltóságos uram – heveskedett szokásához híven a Stabil – Sár-lak, teccik érteni?!

– Na, majd gondom lesz rá – rikkantott a Nagy Ember, és azzal elment.

Már-már meg is feledkeztek a népek az egésztől, amikor megint beállított a faluba egy fekete Volga. Heves kis ürge szállt ki belőle, azt kérdezte: „Hol a tanácsháza?” Megmutatták neki, hogy a Gedeon bácsi leégett üzlete mögött. A mitugrász rögtön odasietett, időzött ott vagy öt percet a tanácselnöknél – a Béni bácsinál –, különben meg nagy hirtelen elviharzott.

A Béni bácsi kapott egy borítékot. A kis ürge nem fogadta el a tanácselnök házi pálinkáját, úgyhogy Sár-lak (közigazgatásilag) első embere alig merte megnézni, mi áll az iratban. De aztán hamar megkönnyebbült. Mert egy határozat volt benne (a borítékban):

„A Mezőgazdasági-és Állattenyésztési Minisztérium 016/78-1965 számú határozata

SÁRLAK

község fejlesztési tervutasításáról.”

Nem akarom az egészet idézni, mert négy oldal volt. Lényegében az állt benne, hogy a mi kis falunk ötvenezer (!) forintot kap. Ebből kell fejleszteni a községet. Mert ott

járt a Nagy Ember, és jól érezte magát. Ötvenezer forint gigantikus pénz volt akkoriban. (Gondoljanak csak bele: negyven fillérbe került egy bocskorszój cukorka.)

Szóval, a Béni bácsi egészen megörült. Addig, amíg el nem olvasta, hogy: „az összeg felhasználásáról a falugyűlés határoz.” Pecsét, aláírás, satöbbi. Ez már baj, gondolta a tanácselnök, mert talán előre látta, hogy mi következik. Az következett, hogy lázba jött Sárlak népe. Éjszakába nyúló, heves viták kezdődtek meg arról, hogy tulajdonképpen hogyan tudnának a legjobban fejlődni. Számptalan – számos? – ötlet felmerült. Csak néhány mutatóban. A Varga Vili bácsi azt találta volna a legjobbnak, ha eldózerolják az alvégi italtoltot, és akkor kénytelen lesz mindenki nála inni. (A vallásháborúhoz fogható következményekkel nem számolt.) A Vili bácsi még azt a tarthatatlan érvet is elővette, hogy voltaképpen mindent – az ötvenezer forintot – az Emike domborulatainak köszönhetnek, úgyhogy ne is találgasson senki a pénz sorsa felől.

A Sinpisti meg a Kolompár Teca ezt vitatták. Merthogy – állították – a Teréziával legalább annyit táncolt a Nagy Ember, mint az Emikével. És ebben igazuk is volt nekik. A Pisti különben úgy vélte, hogy Sárlak fejlődését az szolgálná a legjobban, ha megreformálnák a vasúti közlekedését. Ez konkrétan azt jelentette, hogy még két (!) emeletet kellene húzni a baktortoronyra. Továbbá – ha netán még maradna valami pénz –, automatikus sorompóhúzóga-tót kell kiépíteni. (A legmodernebb technikai színvonalon.)

– Ezek önzősködők, a ganyék! – háborgott teljes joggal a Mészáros Tibi, és mindjárt elő is adta az ő külön bejáratú, abszolút közösségi tervét:

– Ee bitumen utat kőne éppíteni a háztú, az én házamtú a tejsarnokig – kiabálta a Vili bácsi italtoltjában – az asszony mán' alig bírgya a tejet vinni. Mi kő még, he?

– Pont neked izész itten – vetette közbe a Halápi Tuti – amikó nincs ee rohatt parkuló se!?

– Igaza van ám a Tutinak – tódított a Zirén, mert akkoriban sokat járt a Halápiék Trabantjával.

– Ee vacak ótó mián kőne parkuló? – döbbsent meg a Pálinkás Pisti – inkább vegyünk ee mozigépet.

– Te oszt nagyon bírsz éni... – hadakozott a jogaiért a Varga Emike – menne a péz a kótyavetyébe, hogy filmezzé, mi?

Éppen kezdtek volna elszabadulni az indulatok, amikor – mindenki legnagyobb megdöbbenésére – megjelent az italbolt ajtajában a Plébános úr.

– Gyűlés lesz – lihegte, és megrogyott, akár a maratoni hírnök.

– Miféle gyűlés – kérdezték egyszerre a vitatkozó vendégek.

– Falu – hörögte a Plébános út, és felhajtott még egy felest.

A Plébános úr éppen a titkos tanácskozásról jött akkor. Amit a Béni bácsi hívott össze, hogy az idegességét levezesse. (Soha az életében nem látott még miniszteriumi papírt. Nem csoda, hogy ki voltak az idegei.) A szűk körű tanácskozáson mindössze hárman vettek részt. A Kalló Józsi bácsi, a Plébános úr, és Hamar Béni, a tanácselnök.

– Vissza kell adni a pénzt – komorodott el teljesen az egyház képviselője – majd a Magduskával visszaküldöm.

– Asszem igaza van az atyának – bólintott a Béni bácsi is, mert rettenetesen félt – ebbű nem gyün ki jó.

– Mán' megbocsássonak, de maguknak eement a zeszük – mordult fel ebben a sorsdöntő pillanatban a Kalló Józsi bácsi – a bűdös életbe nem lesz ennyi pézünk.

– Pont ez a baj – kapott a szón a Plébános úr – ki tudja milyen kalamajka támad ebből?! És ha visszakérik?

– Úgy van – bólogatott megint a tanácselnök – például, ha a Nagy Ember teljesen kijózanodik.

– Ennyi pézt akkó se annák vissza, ha szálankint tépik ki az összes hajamat – esküdött tiszta szívére az öreg Kalló.

– Lehet, hogy ki is tépik – festette az ördögöt a falra a Plébános úr.

– Inkább a halál – zárta le a vitát a Kalló Józsi bácsi, és ez a határozottság döntött.

Akkor felmerült egy újabb bonyolítási probléma. Konkrétan: hogyan lehet az alvégi és a felvégi békétlenkedőket egy gyűlésre összeterelni? Azt mégsem lehet, hogy egy minisztériumi határozatot csak a falu fele hajtson végre. Csak azért, mert – valami kifürkészhetetlen és megmagyarázhatatlan okból – utálják egymást. Ezt a kérdést is a Kalló bácsi vágta el, mint a gordiusznál a csomót az a Sándor nevű manus. (Tudják, biztos.)

– A Kultúrba' kő tartanai a faluértekezletet – határozott, mert akkorra már teljesen átvette a kezdeményezést – féluton tanácszik a két kűdöccség.

Mire eljutottak erre az elhatározásra, a tanácskozó felek teljesen kimerültek. Így adódott elő az a helyzet, hogy a Plébános úr nagyon megtörten érkezett a Vili bácsi italboltjába. (Ahol a fentebb már vázolt események zajlottak éppen.) Közben megkezdődött a falugyűlés tényleges megszervezése. Ez konkrétan azt jelentette, hogy a Béni bácsi bedeszkázta az ablakait, akár a háborúban. A Kalló bácsi meg elindult az Alvégre, hogy tanácskozzon a helyi vezetőkkel. (Természetesen az alvégi italboltban.)

A Kalló mama, amikor megtudta, hogy a férje az Alvégre akar menni, azon nyomban imádkozni kezdett. Meg persze – a biztonság kedvéért – azt tanácsolta az öregnek, hogy tegyen bicskát a csizmájába. Esetleg vigye magával a körzeti megbízottat. A Kalló bácsi azonban nem volt ennyire bejeddve. Tudta, hogy a tekintélye az egész falura kiterjed, még az alvégi kocsmára is. Igaza volt neki!

A falu azon elátkozottnak tetsző részén a Tekeres család

volt az egyeduralkodó. Mint a felvégen a Kallóék. A krónikák – és a történelmi feljegyzések – hetvenegy Tekerest említenek azokból az időkben, egytől-egyig derék emberek. Attól eltekintve, hogy rettegésben tartották az egész Alvéget. (Még a mai napig is van olyan nevű település a környéken, hogy „Tekerespuszta”.) Na, ezek közé ment a Kalló Józsi bácsi. Egyenest a Tekerés Feri bácsit kereste, de a nagy, gomolygó cigarettafüsttől először nem találta. Aztán amikor meglelt, előadta neki a problémát:

– Van egy utasítás, hogy a misztérium vagy minisztérium, vagy mifene tervet adott, hogy legyen pénzünk sárlaki fejlesztésre, hogy csinájjunk vele valamit, hogy fő kőne használni, azt azé gyüttem, hogy össze kő híni ee gyűlést, hogy azon maguk is ott legyenek, mer' különben elveszik a pénz, azt sose lássuk többet, ha most nem hánnyuk-vessük meg a tervet, a misztériumét.

– Osztt mennyi pénz? – kérdezte komoran a legöregebb Tekerés.

– Huszonötezer forint – mondta a Kalló Józsi bácsi, mert az összeg másik felével komoly tervei voltak neki.

– Ammán jó pénz – dörzsölgette az állát a Feri bácsi.

– Pláne, hogy ingyéé kaptyuk – helyeselt a felvégi előjáró.

– Pláne – bólogatott az öreg Tekerés.

– Nu, akkó hugyan legyék? – tért a lényegre a Kalló bácsi.

– Micsoda hugyan?

– A gyűlés.

– Micsoda gyűlés?

– A falu.

Ezen tanakodtak egy ideig, aztán valamelyiküknek eszébe jutott egy szeniális koncepció. Az volt a lényege, hogy a gyűlés időtartamára túszt cserélnek, nehogy valaki elveszítse a fejét. A Kalló Bözse az alvégi, a Tekerés Erzsók meg a felvégi kocsmában húzza meg magát addig, amíg tart

a tanácskozás. Úgy is lett. Találkoztak a küldöttségek, pont a Kultúr előtt, a Büdöske-patak jobb partján. (Ez némi engedmény volt a felvégieknek, mert az alvégiék átlépni kényszerültek a határt.) Az öreg Tekeres mindjárt elő is állt a javaslatával:

– Le kő dózerutatni a felvégi kocsmát – mondta határozottan, de a terv vége már ordítózásba torkollott.

– Miazördögbehogyötvenezerforint....

– Ötven?! – gübbedt ki a Tekeres Feri bácsi szeme – a Kalló aszonta, hogy huszonöt.

Akkor tört ki a verekedés. Döntetlen lett az eredmény: három-három súlyos sérült mindkét részről. Sajnos a Plébános úr csak későn állt elő az áthidaló és mindent megoldó javaslatával:

– Azt kell csinálni, hogy rendezzünk egy békítő bált.

– Mirefő? – kérdezte a Tekeres Feri bácsi.

– Hát, hogy az alvégiék meg a felvégiék ne éljenek többet ilyen haragba.

Először mindenki megdöbbsent, de aztán nem is találták olyan hülyeségnek ezt a megoldást. Amúgy sem emlékezett már senki arra, hogy miért nem szeretik egymást Sárlak egyik végének lakói a másikkal.

Igy lett meg a bál. Ahol a Pálinkás Pisti a Tekeres Erzsókkal, a Tekeres Béla meg a Varga Emikével táncolt. Kiderült, hogy mennyire jó nekik együtt. De nem csak nekik, hanem az összes sárlakinak. Ebből lett a béke.

Ami azóta is tart.

Legalábbis remélem.

Végkimerültségben

Mottó:

„Az operának akkor van vége, ha a kövér nő is énekelt.”

(Ismeretlen szerző)

Epilógus

(Így szokták írni nagyképűen, hogy vége a dalnak)

Sárlak a világ közepe! Ezt – gondolom – az eddigiekből maguk is látják. Csak hát... Az idő vasfoga is berozsdásodik egyszer.

Különben, egyszer utána néztem, hogy a falu mindig is történelmileg töltött be jelentős szerepet. Bizonyára éltek azon a vidéken emberek a vaskorban is, de hogy a Kallóék már ott voltak akkoriban, az biztos. Azt, hogy az események fősodrában volt Sárlak, az eddigiek is bizonyítják. Modernkori történelme is lebilincselő. Hogy messzebb ne menjek, a Kultúrt kimeszelték! (1985) Sokáig majdnem úgy volt, hogy a Gedeon bácsi „Fodrászati Salon”-ja is újjáépül, ám pillanatnyilag – átmenetileg – még mindig üszkös romokban áll. A Béke utca két házra fogyatkozott, a többi alámosta a Büdöske-patak. Az egészben az a rejtélyes, hogy közben maga a Büdöske meg kiszáradt. (A történészeknek majd ezt a feladványt is meg kell egyszer fejteniük.)

A kocsma szilárdan áll. Mind a kettő: az alvégi is meg a felvégi is. A sárlakiak olthatatlan szomja a tudásvágy után – ebből is látszik – kimeríthetetlen. (Próbáltam egy mondatban minél több képzavart összehozni. Ahogy elnézem, sikerült.) A két templom, a paplak, a vasbolt mind-mind ott vannak még. Egyedül a tejszarnok alakult át. Az van kiírva rá, hogy „Sárlak Pláza”, és kilóra lehet venni benne a ruhákat.

A Postán még mindig ott van a tekerős telefon. Igaz, mellette közvetlenül porosodik egy digitális készülék. Valószínűleg jobban működné, mint az elődje, de nem tudja kezelni senki. Ami viszont magát a hivatali épületet illeti: ugyanúgy olvasható a homlokzatán, mint régen, hogy „Éljen ... kosi!”. Ez eredetileg egy kopasz bácsi tiszteletére

íródott oda, akit úgy hívtak, hogy Rákosi. De aztán a sárlakiak megharagudtak rá, és elkezdték lekaparni a feliratot. Csak aztán – mint annyi nagyszabású terv – ez is félbemaradt. Minden bizonnyal, éppen megérkeztek a búcsúsok vagy a vándorcirkuszosok.

Apropó, búcsúsok. Senki nem tudja, hol, merre járnak. Még az APEH sem! Állítólag a Kalányos Ilon néha még fel-felbukkant Sárlakon (talán a Sinpistit látogatta meg, hogy sirassa a fiatalságát), de ezt írásos források nem támasztják alá. Az egyetlen megbízható ember, a Stabil, azóta meg az örök felvégi kocsmákban issza a fröccsét. (Szóda nélkül.) Az biztos, hogy az egyik Kalányos – ki tudná megmondani, hogy pontosan melyik? – szerepelt a televízióban! Jó, rendőrségi körözésben, de akkor is. Kellemes volt látni, hogy egy régi ismerősöm ilyen szép szerepet kapott a médiaiparban.

Új plébános van. Fiatal, lelkes ember. Szenvedélyes pecás. Az egyszerűség kedvéért most együtt tartja a katolikus meg a református miséket. Ez a huszonegyedik század leghaladóbb egyháztörténeti vívmánya: az ökumené. (Így kell mondani, hogy más-más felekezetek együtt vannak.) Sárlak ebben is messze megelőzte a korát, mint oly sok minden másban. Például, a moziipar területén. Elsősorban a hangtechnikában. Ez onnan adódott, hogy csak egy film volt mindig a faluban. Az viszont jó fél évig. A gyerekek már vagy húszadszor nézték meg ugyanazt, és mindig előre ordították a szöveget. De, sőt! Az okosabbja még a zenét is. Így aztán a sárlaki moziban – ami a postán van berendezve – a világon először használták a térhatású hangeffektusokat.

Rendíthetetlenül áll a bakterház is. Sokat fejlődött, mert mostanában már nemzetközi vonatok meg Intercity (vá-

rosok közötti, gyorsforgalmi) járatok nem állnak meg előtte. Régen meg, ugyebár, csak a gőzösök haladtak el, és azok is csak lassítva. A Sörény percre pontosan ugyanakkor indul, mint annak idején. A baktortorony már teljesen megfeketedett. Amióta a Sinpisti nem pingálja be szép sárgára a falát, bevette a korom. Ellenben a bakterház háta mögött a kutyaól centire ott van, ahol volt harmincöt évvel ezelőtt. Jobban bírja, mint a piramisok.

Hőseinkről is be kell számolnom. Bár nem szívesen teszem. Sok a rossz hír. A Sinpistit agyoncsapta a sorompó. Egyszerre ketten akarták tekerni a hajtókáját, azt a Vili bácsi hirtelen elengedte. A Stabil alulmaradt az alkohollal folytatott nemes küzdelemben. A Pálinkás Pisti viszont megjavult. Eladta a pizsamáját, és beállt éjjeliőrnek. A Kallóék mindenféle tekintetben elburjánoztak. Megvették a fél falut, szaporodtak, mint a nyulak. Egy időben fel is merült a gondolat, hogy Sárلاكot átkeresztelik Kallófalvának, de – ki tudja, miért? – ez az ötlet is dugába dőlt. (Maguk most nehogy azt gondolják, hogy a Kallóék ellen vagyok! Nagyon is rendes népek azok, úgyszólván semmi baj a Kalló famíliával. Sárلاك csak virágozzék velük egyetemben.)

A Zirén ügye más térszta, külön téma. Az volt, hogy megmenekült a pékné. Egy lókupeccel pattant le, aki aztán kisvártatva becserélte egy sánta gebére. A dráma csak tovább fokozódott azzal, hogy a pék meg belekeseredett az elhagyásba. Nem süttött kenyeret. (A „bóti meg uan vót, mind a cibak”.) Könyörögtek a péknek a sárلاكiak, de hiába. Lemerült idegileg. Akkor találta ki a Stabil (aki akkor még élt), hogy a Zirén talán meg bírná vigasztalni a péket. És tényleg! De annyira megvigasztalta, hogy egy hétig meg attól nem bírt sütni. Végül csak-csak visszatért bele az élet (a pékbe). A Zirén meg maradt pékné-helyettesnek. Ez lett a sorsa Sárلاك démonának.

Sajnos, a Nagy – az én drága nagymamám – is elköltözött az angyalokkal az égbe. Most biztosan a Mennyrországból nézi, hogy milyen hülyeségeket írok itt össze. Csóválja a fejét, és mondogatja szeretettel teli dorgálón: „vigyázz magadra, te kölök!”.

Nem is olyan régen elvittem a fiamat Sárakra, a Búcsúba. Ugyanúgy élvezte a körhintát meg a v céllövöldét, mint annak idején én. De a faluból már nem értett semmit. Hiába magyaráztam neki, hogy milyen érzés volt, amikor kinevezetek kanásznak. Vagy, amikor a Valkó Julival szedtük a kévét, mert a gép csak a felét tudta megmarkolni a búzának. Azt sem nagyon tudta elképzelni, hogy a budiban nem volt öblítő, és az sem ment a fejébe, hogy a tej nem a hűtőszekrényben terem.

*Letűnt világ az már, bármily' dicsőséges volt is!
Azért írtam róla ezt mesét, hogy végképp' feledésbe ne merüljön.*

2004 tavaszán

VÉGE!

Tartalom

Első nekifutás – Falubéli víg napjaim.....	7
Második nekifutás – Boszorkányos ügyesség.....	43
Harmadik nekifutás – Talpam alatt füttyül a szél.....	69
Negyedik nekifutás – Akárcsak kiskorába', mindig jár iskolába.....	101
Ötödik nekifutás – Csöbörből vödörbe.....	129
Az én bakterházam.....	163
Első nekifutás – Sinpisti.....	165
Második nekifutás – Háztűznéző.....	179
Harmadik nekifutás – Pénz beszél, de mit mond?.....	195
Negyedik nekifutás – Rögvalóság.....	211
Ötödik nekifutás – Harccal a vasút felé!.....	227
Hatodik nekifutás – Zűr! Zavar?.....	243
Hetedik nekifutás – Mindhalálíg Sárلاك!.....	263
Végkimerültségben.....	273

Kiadó Pallas Antikvárium Kft.,
3200 Gyöngyös, Kossuth L. út 42. (06-37 311-028)

Felelős kiadó a Kft. vezetője

Borítóterv design © Miroe Design, 2004

Tipográfia Czímer Tamás (czimer.tamas@freemail.hu), 2004

Nyomtatta és kötötte a Kaposvári Nyomda Kft.
Felelős vezető Pogány Zoltán, ügyvezető igazgató

Készült Original-Garamond betűvel, 17.5 ív terjedelemben

ISBN 963-9504-64-5